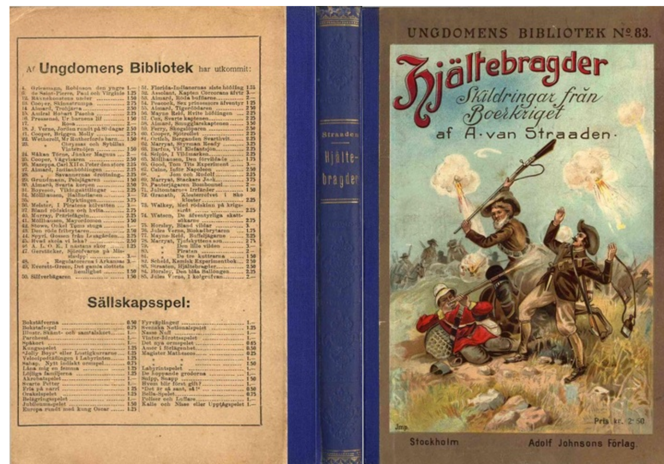

HJÄLTEBRAGDER

SKILDRINGAR FRÅN BOERKRIGET

AF ANDRIES VAN STRAADEN. ------------ ÖFVERSÄTTNING FRÅN TYSKAN AF **CARL SANDER.** ------------ MED 25 ILLUSTRATIONER. ------------ STOCKHOLM ADOLF JOHNSONS FÖRLAG.

NORRKÖPING JOHAN JONSONS BOKTRYCKERIAKTIEBOLAG 1904.

Förord till den elektroniska utgåvan

Boken, som utgör nr 83 i serien *Ungdomens Bibliotek*, digitaliserades direkt från original och anpassades och OCR-tolkades för Projekt Runeberg i februari 2014 av Bert H.

Författarnamnet Andries van Straaden är en pseudonym för Johannes Kaltenboeck (1853-1927). Tyska orginalupplagans titel: *Der Depeschenreiter*.

I gevär!

På den västra af de båda vägar, hvilka genomskära Natals smala nordliga tunga i nästan rak sydlig riktning ända till Ladysmith, trafvade ett hundratal ryttare.

De hade redan för flere timmar sedan passerat Biggars-bergen och närmade sig nu Söndagsfloden.

På ett kort kommando af befälhafvaren höllo ryttarne inne sina hästar och gjorde halt.

— Jan, hitåt!

Den tillkallade red snabbt fram till befälhafvarens sida.

— Yi äro framme vid floden! Tag med några man, du vet, hvad du har att göra.

— Het is good!

Genast skilj de sig första afmarschen från ryttarskaran och sprängde fram i galopp.

Blott ett ögonblick och en af männen blef åter synlig på landsvägen, svängande sitt mausergevär öfver hufvudet.

Det var tecken till, att flodöfvergåugen var fri.

— Framåt! skallade kommandot, och genast satte ryttarskaran sig i rörelse.

Då de kommit fram till bron, kommenderade fältkor-netten afsittning.

Det behöfdes ej många ord. Hvarje man visste, hvad han hade att göra. En mindre del af manskapet intog ställning på ena sidan, den större delen på andra sidan om floden, och det var en glädje att se, hur snabbt detta gick för sig.

Hjältebragder. 1Alla männen voro långa, kraftiga gestalter; flere af dem öfver sex fot. På de breda skuldrorna sutto uttrycksfulla, af väder och vind brynta ansikten. De voro iklädda enkla, konstlöst tillskurna grågröna rockar och grå filthattar med ovanligt stora brätten. Deras hästar, som af några män förts till en närbelägen betesplats, härstammade visst ej från någon ädel ras, men — det såg man vid första anblicken — de voro starka och uthålliga.

En kvarts timme senare stod fältkornetten lutad mot broräcket och riktade sin kikare utåt det framför liggande landskapet.

Utsikten var ej synnerligen vidsträckt. När och fjärran öfverallt klippartade höjder. Bron och vägen lågo på en liten öde slätt, rent af öfversållad med stenar och däremellan sparsam gräsväxt. I fjärran, i riktning mot Elandslaagte hördes det dofva bullret af ett bantåg, men äfven åt detta håll hindrades utsikten af några höjder. Blott åt väster hade ögat fri utsikt. Dystra och allvarliga skådade den sydafrikanska högslättens bizarra och klippiga rand, de förvittrade och söndersmulade Drakensbergen, likt jätteruiner ned i dalen långt borta i bakgrunden. Sedda på afstånd syntes dess väggar stupa lodrätt ned i dalarne. De jättelika stupen tycktes vara nästan nakna. Blott i klyftorna och de djupaste remnorna observerades här och där till synes små skogsdungar, men i verkligheten endast förkrympta buskage.

Just nu trädde en smärt, knappt trettioårig man med elegant, militärisk hållning, bärande sitt mausergevär under armen och patrongördeln öfver bröstet, fram till fältkornetten.

— I dag hafva vi åter en präktig dagsridt bakom oss; nu måste vi väl till slut få känning med fienden. Om allt går som hittills, äro väl dagarne snart räknade för Glencoe och Ladysmith.

— Det vilja vi hoppas, svarade kornetten. Ni kan vara fullt förvissad om, att vi skola göra vårt bästa intill siste man.

— Det är jag fullt öfvertygad om, sedan jag bevittnatden brinnande hänförelse, med hvilken gammal och ung ilat till vapen, ja, hvilken äfven lagt bössan i min hand.

— Ni påstår alltså fortfarande, att ni inte uteslutande ställt er under fanorna för att tillfredsställa er militära böjelse eller ert begär att få upplefva några äfventyr?

— Nej, kornett, visst icke. Beundran för de tappre boernas patriotiska hängifvenhet var det, som formligen påtvang mig detta beslut. Det var i självfva verket förvånande, med hvilken snabbhet de trädde under vapen!

— Ja, det gick öfver all förväntan raskt, det måste man erkänna.

— Förträffligt! Som ni vet, tillhör jag en af Europas välorganiserade militärstater, men det må jag säga, en större snabbhet skulle ej kunnat uppvisas i mitt hemland, trots telegraf och järnvägar.

— Hvar befann ni er, då kallelsen utgick?

— I Kriigersdorp. Det var egendomligt att bevittna, på hur kort tid distriksbefälhafvarne delgåfvo fältkornetterne mobiliseringsordern och dessa i sin ordning underbefälhaf-varne. På aftonen jagade budbärarne till gårdarne, och då dagen bröt in voro boerna till största delen redan på samlingsplatserna.

— Det kommer sig af, att vår här är liten och våra be-hof synnerligen små. Boernas vapen ligga alltid redo; hästen är snart sadlad och sadelfickorna fyllda med den nödvändigaste provianten. Ännu en sista gång trycker farmaren sin hustrus hand, stiger till häst och rider i hastig takt till samlingsplatsen. Sedan är han stridsfärdig.

— Och själfva sättet, på hvilket de tappre följde kallelsen, var verkligen värdt att se. I Krugersdorpdistriktets andra krets skulle fyra hundra man inställa sig — men sexhundraåttio anmälde sig. Då kommendanten ville skicka hem de öfvertaliga, var ingen af dem med därom.

— Stannade alla?

— Ja, hvar enda en!

— Så har det nog varit i alla distrikt. Jag har två knappt fullvuxna söner, den ene har följt Cronje västerut,och den andre, min äldste, befinner sig vid hufvudstyrkan bakom oss. Jag skulle hälst sett, att de tillsvidare stannat hemma på farmen, men ynglingarne läto ej beveka sig af något, de ville under alla omständigheter med. Så var det öfverallt, kan jag tro. I min krets inkallades hundrafemtio man — åttahundra kommo, alla färdiga till strid och fulla af förtröstan till Gud.

— Det är ju enkla, klara fakta, men det talar dock hedrande för landet.

— Hur länge dröjde det, innan manskapet sedan var klart till affärd?

— Två timmar efteråt voro de placerade i järnvägsvag-narne, och innan middagen hade tågen ångat bort. Och allt utan tal, musik och militärisk ståt! De till striden utgående männen stego tigande in i vagnarne. Kvinnorna och barnen klättrade upp på fotstegen och tryckte hastigt sina makars och fäders händer. Men ej ett ord af jämmer hördes, ej en tår syntes i något öga.

De båda- samtalande tystnade. Samma tankar tycktes behärska dem, trots deras stora yttre olikhet.

Den ene var smärt och elastisk, med klara, ljusa ögon, och det fint skurna ansiktet bar friskhetens färg. Den grå dräkten med den koketta gördeln om lifvet verkade nästan elegant.

Den andre stor och tjock med väderbitet ansikte; hans blå jägarögon med de påfallande små pupillerna riktades forskande ut i rymden. Likt alla öfriga boer bar han långa, vida byxor af fårskinn, en grof skjorta af rutigt linne och däröfver en rätt nött rock, på hufvudet en bredskyggig, hvit hatt.

— Men hvad skola edra föräldrar säga om ert beslut att deltaga i kriget? frågade kornetten efter en stund.

En nästan omärklig ryckning sågs i den unge mannens ansikte. Han ämnade svara, men han hann ej.

På ett afstånd af 1000 yards hade ett tjugutal ryttare plötsligt dykit upp.

Vägen försvann där bakom utlöparen till en djupt nedi dalen framskjutande kulle, hvilken förhindrade en vidsträcktare utsikt.

Då de yttersta af de på andra sidan bron utsatta posterna fingo syn på r}7ttarne, hörde man från dem några rop? oeh genast försvunno boerna som genom ett trollslag på båda sidor om vägen.

De hade samtlige kastat sig raklånga ned på marken. Färgen på deras grå kläder passade så väl tillsammans med denna, att det för en kort stund var omöjligt att se något af dem.

Strax därpå blef det dock åter lif i folket.

Krypande på alla fyra, skjutande geväret framför sig, sökte hvarje man betäckning, hvilken här utgjordes af en myrstack, där af en stor sten. Fanns ej något dylikt föremål i närheten, lågo männen lugnt kvar och plockade med gevärspipan och fotterna till sig smärre stenar, med hvilka de på förvånansvärdt kort tid byggde sig en liten förskans-ning. Likaledes gjorde boerna på denna sidan om bron utan att invänta någon order. Hästarne betade några hundrasteg längre bort, så att djuren ej kunde ses från landsvägen.

Med sorglös hållning närmade sig ryttarne i skridt och kommo sålunda på blott 400 yards afstånd.

Man kunde redan urskilja uniformerna och vapnen, hvilka kännetecknade de främst ridande dels som engelska lanciärer, dels som infödde kungliga lätta kavallerister.

I spetsen för afdelningen red en officer med vapenrocken vårdslöst uppknäppt och fältmössan käckt skjuten ned

på vänstra örat. Han rökte makligt en cigarr.

— Hvarför låter han där inte bevaka sig med patruller — det begriper jag inte, hviskade den elegante unge mannen på bron till fältkornetten. Båda männen hade dragit sig litet tillbaka och likaledes lagt sig raklånga på marken.

— Engelsk sorglöshet — engelsk flegma — eller öfvermod, hur ni vill.

Officeren, som förde den lilla truppen, ökade nu takten till kort traf och manskapet följde hans exempel.

Boerna höllo sig fullständigt lugna till det ögonblick,då fienderna befunno sig på 150 yards afstånd från dem — till dess kunde man ej iakttaga ens det minsta ljud eller den minsta rörelse hvarken framför eller bakom bron.

Plötsligt reste sig då framför ryttarne tätt intill vägen en jättelik boer, och med geväret[mot axeln befallde han med vida omkring hörbar stämma: Hands op! Ingen enda kan undkomma! Grif er... ni ärö fångar!

Detta verkade som ett åskslag på engelsmännen. De höllo in sina hästar ooh stodo ett ögonblick stilla som en mur. Men därpå drog officeren sin sabel och på hans kommando sänkte ryttarne sina lansar.

— All devil... go away...! svarade engelsmännen på boerns uppfordran, tryckte sporrarne i sidan och sprängde med sitt folk framåt.

Men de främste ryttarne hade ej tillryggalagt 20 yards, innan skott från minst femtio mausergevär dånade från bägge sidor af vägen.

Verkan häraf var förfärlig.

Nästan ögonblickligen var hela ryttarskaran som bortsopad och bildade en stönande och blodig blandning af människor och djur.

Blott en man syntes vara mindre svårt eller rent af icke sårad. Denne, en lancier, hade tydligen blott blifvit dragen till marken af kamraternas fall. Han reste sig genast, kastade sig upp på en ledig häst och sprängde i ilande hast därifrån.

Den jättelike boer, som kort förut uppfordrat officeren att gifva sig, hade lugnt åsett detta, men då fiyktingen redan aflägsnat sig 2 -300 yards höjde han sitt gevär och sköt.

Dammolnet, som den flyende ryttaren hvirflade upp bakom sig, upphörde, och man såg i fjärran blott en ensam häst rusa längs vägen.

Boerna hade rest sig upp från sina skyddade platser och kommo nu fram från alla sidor för att hjälpa de fallne. De drogo fram ryttarne, som fallit under hästarne, och lade den ene bredvid den andra på en intill vägen befintlig gräs-matta; vatten hemtades från floden, med hvilket såren tvättades, innan ett första förband anlades. Men boerna insågo snart att deras bärlekstjänster voro onödiga. De hade med sin säkra, vana hand träffat allt för rätt. Största antalet af såväl ryttarne som hästarne hade sträckts till marken af skott i hufvudet.

Äfven fältkornetten och den unge européern hade skyndat fram. Den förre beordrade ett antal boer att gifva de få lätt sårade hvarje möjlig lindring, tills läkare-bjälp hann anlända. Andra befallde han att fråntaga samtliga fallna och sårade deras vapen och ammunition, och hästarne deras sadlar.

Den unge främlingen deltog lifligt i boernas samarittjänst. Först hjälpte han fram en lan-ciär undan en död häst, sedermera erbjöd han en blödande natalsk ryttare, hvilken dock hade så pass mycken kraft kvar att han kunde sätta sig upp, innehållet i sin fältflaska. Karlen, en ilsken, grof sälle, mottog honom dock mycket ovänligt och tillbakavisade fältflaskan med ett oförståeligt skällsord.

S}mbart oangenämt berörd, vände den unge mannen sig bort med en axelryckning. Han märkte ej, att den sårade, som följde honom med illslug blick, plötsligt höjde en karbin och sköt.

Pilsnabbt sprang en nära intill stående boer, som settnatalryttarens tilltag, fram; men kolfslaget, som han gaf karlen, kom för sent; skottet brann af. Träffad i sidan föll den unge grefven, som ej haft en aning om, hvad som

förestod honom, samman utan ett ljud.

II, Framdt!

Klockan var fem följande morgon.

Dagen — man skref den 20 Oktober 1899 — hade längesedan brutit in, men solen dolde sig ännu bakom bergen.

Af lanciärernas öfverumpling vid bron syntes nu knappast några spår mer än hästkadavren, som blifvit släpade öfver till landsvägens båda sidor.

Kedan innan natten bröt in, hade man lagt de sårade på en vagn och transporterat dem till ambulansen. De döda hade senare på aftonen jordats i en gemensam graf, på hvilken planterats ett nödtorftigt hoptimradt träkors. Sedan en timme tillbaka höjde sig bredvid denna grafkulle, blott på några stegs afstånd, en betydligt mindre sådan. Jorden, som skottats upp öfver densamma till ungefär en fots höjd, var ännu fuktig.

Äfven på denna graf höjde sig ett enkelt, blott genom en gammal läderrem sammanhållet kors, och några boer voro just sysselsatta att bära fram hela fång med kiselstenar för att därmed gifva grafven en enkel omramning. En äldre man, hvars långa, nedhängande skägg redan var genomdraget af silfvertrådar hade på gräsmattan vid flodranden upptäckt några ängsblommor, hvilka han tog upp med roten och sedan planterade på den lilla grafkullen.

Med sorgsen blick Öfvervakade fältkornetten arbetet. Det låg något af vemod i hans hårda drag.Kanske var han, som nu hvilade här under jorden, det första offret på boernas sida under detta krig. Huru många skulle följa efter?

Först några dagar förut hade han efter afmarschen från lägret vid Volksrust lärt känna den unga grefven, och han hade knappt hört hans namn. Han visste blott, att den elegante européern tillhörde en gammal, någonstädes i Donau-trakterna bosatt släkt, och att han var stadd på en resa jorden rundt. Antydningsvis hade grefven berättat, att han varit i Japan och besökt de flästa större hamnar i China. I Indien hade han jagat elefanter och tigrar. Slutligen hade han varit i Dar es Salaam, hvarefter hans skepp förlist utanför Port Elisabeth, då han var på väg att segla rundt Kap. Mot sin vilja fasthållen där, kom han på den tanken att göra en afstickare inåt landet för att lära känna lifvet på guld- och diamantfälten. Därvid kom han att reflektera öfver, att det ej dröjde mer än några få år, innan hans föräldrar skulle fira sitt guldbröllop. Han beslöt därför att köpa sig en liten andel i en grufva och själf gräfva guld för att kunna förära dem det på deras högtidsdag. En nyck ... Men hur skulle ej hans moder glädjas, om han på hennes silfverlockar tryckte en gyllene krans, förfärdigad af guld, som hennes yngste son i sitt anletes svett hemtat ur jordens innandömen! Beslutet öfvergick till handling, och redan några veckor senare kallade han, som kanske allt sedan sin barndom lefvat i öf* verflöd, två hela uns själfförvärfvadt guld sin egendom. Hvilken stolthet kände han ej vid tanken på dess användning!... Då förmörkades plötsligt den politiska horisonten, mörka stridsmoln stego upp och kriget bröt löst. Grufvorna öfver-gåfvos, minorna stängdes, handel och vandel stannade af, hela skaror af svarte flydde. Han hade ej kommit hit af förvärfsbegär och egennyttiga beräkningar, och då han lärt känna och värdera de kraftiga, kärnfriska transvalsborna, förmådde hans eldiga temperament ej motstå lockelsen att sluta sig till dem i deras kamp mot en dem öfvermäktig motståndare ... och nu ... låg han där under jorden som den obeveklige, mördande krigsfuriens första offer.Fältkornetten måste taga hela sin viljekraft till hjälp, innan han kunde slita sig från denna bild. Han vände sig dock till slut om och gaf några ryttare befallning att stiga till häst.

De skulle fortsätta ridten framåt Ladysmith och utgöra förpatrull till den efterkommande afdelningen. En kvarts timme senare besteg hela den under fältkornettens kommando stående truppen hästarne och följde i kort traf de ryttare, som förut gifvit sig af. Tigande redo de vägen framåt. Solen hade under tiden höjt sig öfver bergen och öfversvämmade nu det daggfyllda landskapet med sin morgonglans.

Snart hade man passerat den dalkjusa, från hvilken den engelska truppen kommit aftonen förut, och njöt nu af en vidsträcktare utsikt framför sig. Längre bort till höger och vänster höjde sig tämligen betydliga kullar med kala, steniga sluttningar, dit blott ett och annat litet busksnår eller en förkrymt accacia förirrat sig.

På fem å sex kilometers afstånd såg man rökmolnen från ett bantåg höja sig och försvinna i sydlig riktning. Den från Wessels Neck i nordväst kommande järnvägslinien gick där tämligen nära landsvägen.

Plötsligt höll fältkornetten in sin häst, vände sig om i sadeln och lyssnade. Ett doft buller, likt kanoners dån, hade nått hans öra. Äfven de öfriga ryttarne saktade takten och lyssnade.

Ett andra och tredje kanonskott ljöd doft på afstånd och rullade hän öfver bergen.

Skjutandet tilltog allt mer.

Framifrån kom en man framsprängande, höljd i ett dammoln. Vid förpatrullen hade man äfven observerat kanondånet och begärde nu förhållningsorder.

Kornetten hade blifvit ytterst allvarlig. Han öfvervägde en stund och gaf sedan order att göra halt.

Rapportkarlen vände sin häst och red snabbt tillbaka. Hela truppen satt af och fördelade sig på bägge sidor om vägen. Hvarje man sökte upp bästa möjliga plats, från hvil-ken han kunde begagna sitt skjutvapen, om så skulle påfordras.

Under tiden hade kanondundret hörts oafbrutet. Utan tvifvel hade motståndaren nu inlåtit sig på en artilleristrid.

Då ljödo rop bakifrån. Flere boer pekade samtidigt på ett stort dammoln, som steg upp just i samma dalgång, de nyss passerat, och då det närmade sig blef en större rytteri-afdelning synlig, sprängande fram i galopp.

*Dat zyn de Uitlanders!” utropade några boer.

Ryttarne nalkades hastigt och gjorde halt. En omkring femtio års man i enkel militäruniform skilj de sig från de öf-riga och red fram till kornetten.

Man kunde observera, att denne man bar axelklaffar af silfver på sin enkla fältrock, och på den silfverstickade kragen sutto på båda sidorna tre gyllene stjärnor. Öfver bröstet hade han ett brokigt skärp.

— God morgon! hälsade ryttaren och strök sin kraftiga hand öfver de välvårdade mustascherna, om jag ej misstager mig är det fältkornett Yanheerden ? Ni utgör ju med ert folk de Kockska förtrafvens spets?

— Alldeles, öfverste! Vi höllo just på att söka komma ett stycke framåt, men då jag hörde kanondundret, gjorde iag halt.

— Det gjorde ni nog rätt uti. Jag antager, att general Kock snart kommer hitåt och godkänner ert handlingssätt. Det vore oklokt, om vi trängde längre framåt mot Ladysmith, innan vi få klarhet i stridsläget.

— Hvad menar öfversten om artillerielden?

Med en axelryckning svarade öfversten: ”Som ni vet har generalkommendanten låtit en sidokolonn marschera öf-Utrecht och en annan öfver Vryheid för att betäcka hufvud-styrkans marsch. Båda kolonnerna hafva nog för längesedan öfverskridit Buffalofloden. Det skedde för att gifva Joubert tillfälle att vara fienden öfverlägsen i antal äfvensom att kunna omringa den under general Symons befäl vid Glencoe-Dundee stående engelska kåren på ungefär 9000 man och af-skära honom från hans etapplinie vid Ladysmith. Jag anta-ger, att de båda sidokolonnerna under Erasmus och Lukas Meyers befäl kommit till Dundee och redan fått känning med fienden.

— Är det inte för tidigt? Joubert har väl knappast hunnit med hufvudkolonnen längre än till Glencoe-höjden.

— Yisst vore det bättre, om Joubert befunne sig med sina tio tusen man vid Biggarsbergen. Då kunde vi med framgång falla Glencoe-Dundee-ställningen i ryggen.

— Hvad månne vår nästa uppgift skall blifva?

— Jag väntar att general Kock skall komma hit med förtrafven. Då skall jag föreslå honom att besätta höjderna här till vänster om oss i riktning mot Elandslaagte. Vi be-herrska då icke blott dessa, utan också den andra vägen till Ladysmith, som just går öfver dessa höjder. Sedan skulle vi kanske taga i öfvervägande, om det ej vore lämpligt att draga fram bevakningslinien till järnvägen. Jag anser detta ganska viktigt, ty den kortaste

förbindelsen mellan Ladysmith och Glencoe vore därigenom afbruten.

— Planen är ypperlig, ty förutsatt, att general Symons redan i dag blir slagen af de våra, vore återtåget till Ladysmith så godt som omöjligt för honom.

— Det få vi ej säga. Det återstår alltid fienden att marschera öster om Wessels Neck, längs floden. Att uttänja vår ställning ända dit äro vi nog ännu för svaga till. Och det få vi ej heller tänka på ännu. Under tiden har Joubert säkert kommit en ä två dagsmarscher längre och Schal k Burgher nått Umzinvatansriver med den tredje kolonnen. Då först kunna vi allvarligt tänka på att spärra vägen för den engelska hären vid Glencoe-Dundee.

En ryttare med livit cylinder och blondt sidskägg sprängde fram och frågade på engelska språket efter öfverste Schiel. Då ryttaren med de tre gyllene stjärnorna på den silfverstickade kragen gaf sig tillkänna såsom den efterfrågade, rapporterade den nykomne, att general Kock var i an-marsch och bad om ett samtal.

Genast vände öfversten sin häst, kallade till sig sin adjutant, ryttmästaren Zeppelin, och galopperade i dennes säll-skap tillbaka samma väg, han kommit. I bakgrunden såg man nu flere ryttarafdelningar nalkas och strax efteråt äfven fotfolk.

I spetsen för den anryckande främsta kavalleriafdelnin-gen red mellan sina båda söner generalen Jan H. M. Kock, en ungefär femtio års man med välvårdadt, ända ned på bröstet hängande helskägg, iklädd vanlig europeisk dräkt och en liten styf, rund hatt.

Han hälsade på öfversten och bad honom om ett samtal. Båda sutto af och sökte upp en skuggig plats under ett tätt invid landsvägen stående träd med rikt löfverk. Där satte de sig ned på gräsmattan och började genast en ifrig rådplägning. Resultatet af densamma blef, att man verkligen, som öfverste Schiel föreslagit, ej framryckte längre, utan i stället besatte klipphöjderna norrut mot Elandslaagte. Jämte de redan af Schiel nämnda orsakerna därtill kom också den, att man mycket väl kunde vänta ett fiendtligt anfall från Ladysmith. Man visste, att två högra sidokolonner, den ena, 4000 man stark under befäl af Orangefristatens generalkommendant Grobler, den andra under major Albrechts anförande stigit ned genom Drakensbergens pass redan den 14 oktober och sålunda nu borde vara vid Walkershock och Blaawbank, alltså i Ladysmiths omedelbara närhet. General White, som höll denna stad besatt med 4000 engelsmän hade alltså lika stort skäl som general Symons att vara på sin vakt. Man hade god förhoppning att kanske redan under dagens lopp få känning med Orangefristatens kår.

En timme senare såg man hela den här församlade, till ungefär åtta hundra man uppgående st3^rkan på flere ställen bestiga klipphöjdernas branter och strax därpå också skaffa de båda kanonerna, som den Kockska förtrafven förde med sig, uppför bergen med nästan öfvermänsklig ansträngning.

Uppkomna på höjden besiktades ställningarne in i minsta detalj af generalen och öfverste Schiel. Folket fördelades på olika platser inom en sträcka af öfver två kilometer, Hvarje trupp erhöll order att framskjuta poster i mån afbehof. Gång efter annan skulle mindre ryttarpatruller utsändas för att undersöka de söder om ställningen liggande näj derna.

Bakom höjdernas kammar, osynligt för de annalkande fi-endtliga spionerna, utvecklade sig snart ett rörligt läger-lif. Sällskapet, som här gjorde det bekvämt åt sig, var brokigt nog. Under general Kocks kommando stodo nästan uteslutande Transvalsboer, lugnt och sansadt, nästan flegma-tiskt folk, som i smärre lag höllo sig afsides från de större grupperna.

Ordkarge lade de sig bakom klipporna och togo fram sina lifsmedel: svart bröd och kött samt kallt kaffe, som de förde med sig i sina fältflaskor, och började därpå sin karga måltid. De verkligt äkta nybyggarne bland dem, vresiga, jättelika gestalter, hade efter gammal vana fyllt sina sadelfickor med s. k. Bilton, ett synnerligen hållbart, torkadt gazellkött, hvilket på grund af sin seghet visserligen fordrade ovanligt bra tänder, men som hade en god, skinkliknande smak.

Öfverste Schiels trupp däremot, som vid frammarschen i början utgjort hufvudstyrkans högra sidodetaschement och först senare sammanstött med den Kockska förtrafven, bestod at den brokigaste blandning. Här hörde man

holländska, irländska, franska, portugisiska och italienska, men hufvud-sakligast tyska talas.

Äfven folket i denna trupp kände behof af att gifva magen någon förfriskning, om lifsmedel blott funnits tillgängliga.

Där funnos dock välsituerade borgare från de större städerna, som nästan samtliga förde med sig en eller flere svarta bärare med allehanda konserver, och dessa delades kamratlikt med de på lifsmedel utblottade.

Glad och nöjd med litet kokade man öfverallt.

Fältkornett Yanheerden hade kommit att stå på yttersta vänstra flygeln med sitt folk och hade framskjutit sin fält-* .vakt ända till järnvägslinien. Små af törniga, tätvuxna snår bestående buskager sträckte sig längs järnvägsbanken ochdolde ytterst väl de här uppställda posterna. Rälslinien var fullkomligt oberörd, dock hade fältkornetten låtit lägga ett väldigt klippblock öfver den ena skenan, och de längs spåret gående telegrafledningarna hade blifvit afskurna.

Klockan visade half tre, då plötsligt en längre bort på höjdsluttningen stående post gaf alarmtecken. Vanheerden, som för tillfället själf befann sig framme vid fältvakten, var ögonblickligen vid hans sida.

På järnvägsbanken, ungefär 1200 meter längre bort, såg man ett sällsamt föremål närma sig med måttlig hastighet.

Det bestod af tvänne genom en stång med hvarandra förbundna flersitsiga velocipeder, som drefvos framåt på järnvägsrälsen.

De åkande buro Kings Royal Rifles uniform, och de hade sina Lee-Metford-gevär i en rem tvärs öfver ryggen. På förbindelsestängerna mellan cyklarne hade också plats be-redts för några man. Tydligen hade förstörandet af telegraf-ledningen till Glencoe verkat oroande; och denna järnvägs-velociped blifvit utsänd för att utforska orsaken till af-brottet.

Innan banan korsade Söndagsfloden gick den i en lätt krök. Där saktade åkdonet farten, men kom dock alltjämt närmare.

De i bakhåll liggande boerna gladde sig redan åt en god fångst, och Vanheerden hade träffat sina anordningar i enlighet därmed. De, som sutto på midtelplatserna mellan cyklarne och tydligen voro beväpnade med kikare måste dock hafva märkt något misstänkt, kanske hindret, som blifvit vält öfver banan eller en truppafdelning någonstädes på en höjd.

Åkdonet stannades tvärt, hela afdelningen steg af och vände detsamma i motsatt riktning, hvarefter det åter bar i väg allt hvad tygen höllo. I brådskan att komma undan hade en man kvarlämnats. Denne ropade och sprang efter kamraterna en stund, men Kings Royal Rifles hade tydligen ej märkt den kvarglömde och gjorde nu allt för att tillryg-galägga vägen så hastigt som möjligt.

Den kvarlämnade sprang banan framåt en stund, menfann sig sedan i sitt öde, och inom kort var han boernas fånge.

Förd inför fältkornetten anställde denne ett kort förhör, hvarvid man fick veta, att fången var en telegraf- och järnvägstjänsteman från Waschbank, som hade fått order från Glencoe att söka felet på telegrafledningen och reparera det så snabbt som möjligt. På linien Glencoe-Ladysmith lågo redan sedan timmar tillbaka ett stort antal telegram, som väntade på att blifva expedierade. På tillfrågan förklarade tjänstemannen, att en häftig strid pågått hela dagen vid Dundee, och att boerna blifvit slagna på flykten längs hela linien. Han visade sig äfven ytterst förvånad öfver att stöta på boer flere kilometer bakom den engelska styrkan.

Yanheerden tog dock ej fångens förklaring alldeles för kontant, utan lät binda för hans ögon och undor bevakning föra honom till general Kocks läger.

Denne satt i skuggan af ett litet tält på den högsta punkten, som fanns bland höjderna, och åt. Hela dagen hade han sysselsatt sig med orderutdelning och hade först nu fått tid skaffa sig någon förfriskning. Då nu fången

framfördes och rapport lämnades, under hvilka omständigheter man fått tag i denne, lade han genast ifrån sig knif och gaffel och frågade honom, hvem han var, och i hvad orsak han kommit så nära boernas poster.

Fången upprepade, hvad han redan sagt åt Yanheerden.

— Och ni påstår — frågade generalen — att en strid stått vid Dundee i dag, och att boerna blifvit slagna? Hur har ni fått reda på det?

— Jag har själf varit i Dundee hela förmiddagen. I middags fick jag order att föra ett tåg till Washbank. Där lågo flere för general White bestämda telegram.

— Nå, berätta då, hvad ni vet om striden.

Engelsmannen lät ej bedja sig länge, utan berättade med

märkbar tillfredsställelse: Efter hvad jag tror var klockan väl half sex i morgse, då stadens invånare väcktes af ett kanonskott, som afsköts från den s. k. Dundeekullen vid järnvägsöfvergången nordost om staden. Efter våra officerares åsikt hade boerna under natten bestigit det terass-formiga höglandet och förskansat sig där. Första skottet från boerna föll ned midt i staden, men exploderade ej och gjorde därför ingen skada. Under de följande fem minuterna hade boerna bombarderat vårt läger med ytterligare fem skott, men under tiden hade ungefär tjugo af våra kanoner intagit ställning och våra artillerister sköto förträffligt från första ögonblicket. Redan med första skottet hade de skjutit in sig, och nu flög den ena granaten efter den andra in i boernas ställning och åstadkom en förskräcklig förödelse. Efter en kort stund tystnade boernas kanoner, och man kunde tydligt iakttaga genom kikarne, hur den ena fiendtliga kanonen efter den andra drogs tillbaka. Samtidigt gaf general Sy-mons, som med hela sin stab uppmärksamt följt stridens alla skeden, flere order och genast satte sig en infanterikolonn, bestående af två bataljoner Kings Royal Rifles och en bataljon af Dublins fusiliärregimente i rörelse. Dessa tre bataljoner gingo med stor tapperhet fram i näjderna till vänster om staden. Under tiden hade artilleriet mottagit förstärkning och började eldgifningen på nytt för att understödja angreppet. Snart var striden i full gång, men vädret, som förut varit vackert, blef så småningom sämre. Himlen mörknade och en tät dimma lägrade sig öfver de af fienden besatta höjderna. Vi kunde ej längre se något af de stri-Hjältebragder. 2dande, men snart berättades det, att boerna blifvit tillbaka-kastade från sina ställningar.

General Kock och flertalet af hans omgifning satte ej mycken tro till detta meddelande. En och annan af männen såg dock fundersam ut.

— Nå, hvad vet ni mer?

— Under tiden hade visst meddelande ingått, att nya boer-afdelniugar voro i anmarsch från Buffalofloden i riktning mot Landmannsdrift. Man talade om Erasmus kolonn, men general Symons tycktes fästa mycket liten vikt därvid, han hade tydligen beslutit att först slå den ena, sedan den andra. I lägret befann sig ännu 18:de husarregimentet, Leicesterregi-mentet, de frivilliga och hela det beridna infanteriet. Generalen fortsatte angreppet mot Dundeekullen och tog fienden i flanken med några Leicesterkompanier. Omkring klockan tio hade han stormat alla höjderna, men därvid tyvärr själf stupat.

— Har general Symons stupat?

— Ja, han vågade sig under striden för långt fram och fick ett skott i underlifvet.

— Hvem öfvertog sedan befälet?

— General Yule. Då enskilda boerafdelningar ännu stodo vid Dundee-Kopje och Smiths farm återstod ännn en het strid. Klockan ett voro dock enligt hvad telegrammen meddela också dessa ställningar tagna och fienden drog sig i full flykt mot Dannhauser. Den lär hafva lidit fruktansvärda förluster. Husarregimentet och Kings Rifles öfver-togo förföljandet.

Männen sågo häpne på hvarandra. Äfven generalen tycktes mycket oangenämt öfverraskad af dessa i en ton af fullaste öfvertygelse gifna meddelanden. Men i engelsmannens anlete syntes det ljusna. Männens synbara

nedslagenhet tillfredsställde honom tydligen.

Då dundrade ett väldigt åskslag genom luften, så att marken bäfvade. Engelsmannens leende ansikte fördystrades plötsligen och förskräckt sjönk han ihop.

Till vänster nere i dalen, där järnvägen korsade Sön-dagsfloden hade ett väldigt rökmoln stigit upp, hvilket hastigt formade sig till en jättelik pelare, tills det så småningom upplöstes och i långa strimmor följde vinden söderut. Det lilla boerdetaschementet, som för flere timmar sedan red dit ned, hade fullbordat sitt arbete — järnvägsbron hade flugit i luften.

Sedan generalen tankfullt betraktat rökpelaren en stund, vände han sig åter till engelsmannen: Ser ni där — vi ha skaffat herrar järnvägsmän ferier för en tid. Nu kunna ni ställa in edra lokomotiv och vagnar i skjulen så länge. Ni är ju icke soldat, så ni kan obehindradt begifva er tillbaka till Washbank och tala omför general Yule, hvad ni sett. Säg honom, att han har alla skäl att hålla sig lugn i Dundee. Här nere — boergeneralen pekade ned på järnvägslinien i dalen — finnes ingen reträttväg för honom.

Engelsmannens leende hade försvunnit, det syntes på honom, att han nu insåg den allvarliga belägenheten. Till-låtelsen att aflägsna sig tycktes doek komma honom mycket lägligt, och han ämnade just göra bruk af densamma, i det han efter en lätt, kall bugning vände sig om för att gå, då boerna, som ledt honom fram till generalen, ställde sig i hans väg. Åter blefvo hans ögon förbundna, hvarefter en af dem fattade honom under armarne och förde ned honom till förposterna.

General Kock var just i begrepp att åter ägna sig åt sig själf, då öfverste Schiel kom fram. Man delgaf honom engelsmannens berättelse, men öfversten skakade tviflande på hufvudet.

— Inte är det omöjligt, sade han, att Lukas Meyer gått för tidigt till angrepp, utan att invänta Erasraus kolonn, men i detta fall är det högst osannolikt, att han blifvit nödgad att retirera. Tvärtom ger den omständigheten, att han flytt tillbaka, mig anledning tro, att denna snabba reträtt har sin orsak i en slug manöver. Lukas Meyer viker inte så lätt från en ställning, och å andra sidan vet han mycket väl, hvad han gör. Jag håller tio mot ett, att han ej därmed ville annat än locka fienden bakom sig för att sedan falla honom i flan-ken med några i bakhåll liggande trupper. Yänta bara, i morgon låta nog rapporterna annorlunda.

— Yule får nog se sig före, tog general Kock till orda. Hade han blott haft att göra med Lukas Meyer ensam, men nu är Erasmus nog allaredan tillräckligt långt framme för att vara beredd att falla öfver engelsmännen österifrån. Joubert gör sammaledes från motsatta sidan. Järnvägen i deras rygg är i vårt våld. Schalk Burgher behärskar tvifvelsutan redan vägen Dundee-Beith. Om Lukas Meyer också verkligen lidit ett nederlag, är Yules öde ändå afgjordt.

III. Yid Elandslaagte.

Detta antagande visade sig också hålla streck. Bedan samma natt hade kurirer utsändts och i dagbräckningen visste man i Kocks läger, att striden vid Dundee, hvilken den fångne telegrafisten antog vara en stor seger för engelsmännen, alls ej kunde tillmätas en sådan betydelse. Han hade ej haft reda på, hvad som händt senare på dagen. Fulla åtta timmar hade engelsmännen, mot slutet med hela sin disponibla styrka, kämpat mot boerna utan att vinna något. Tvärtom, Lukas Meyer höll de engelska afdelningarne så i schack norr om staden Dundee, att öfriga boerkolonner obehindradt kunde skjuta sig fram på alla sidor och bemäktiga sig den ena viktiga ställningen efter den andra. Visserligen hade Lukas Meyer till slut måst vika tillbaka för den alldeles öfvermäk-tiga fienden, men han förfogade ej heller, som engelsmännen påstodo, öfver 9000 man, utan öfver 2900, hvaraf blott 1500 deltogo i striden vid Talanakullen och Smiths farm. Den förstnämda kullen var besatt af 900 boer och två kanoner. Hvarje gång det engelska infanteriet sökte storma kullen, blef det tillbakavisadt, tills slutligen två kompanier af Lei-cesters understödda af husarerna lyckades angripa den vänstra flygeln med framgång. Då utrymde boerna sin ställning och drogo sig jämte artilleriet i fullständig ordning tillbaka till Dannhauser. Engelsmännen sökte begagna sig af denna reträtt genom ett energiskt förföljande, hvarvid dock en skva-dron husarer och en afdelning skyttar, sammanlagdt 243 man, blefvo af skurna och tillfångatagna. Boernas förlust

utgjordes af 31 döda, under det engelsmännen kvarlämnade 224 döde och sårade, däribland 32 officerare, på slagfältet.

Strax efter dagens inbrott hörde man åter i det Kockska lägret kanondunder i riktning mot Glencoe-Dundee.

Solen gick just upp och göt sitt flammande guld öfver de klippiga höjderna, på hvars högsta punkter de små hvita linnetälten blänkte.

Bakom klipporna stodo och lågo boerna, samtalande om de nyaste underrättelserna och de senaste händelserna. Nere i dalen sprängde då och då en liten ryttarskara öfver fältet, hvilket bevisade, att man var på sin vakt och ej ville låta öfverraska sig af fienden.

Kvällen förut hade man nämligen stoppat ett bantåg och genom förhör med personalen vunnit öfvertygelse om, att man i Ladysmith började blifva orolig öfver general Yules öde. Under natten hade man bemäktigat sig en svart löpare, hos hvilken man funnit bref, i hvilka general Yule rapporterade sin chefs död och oförtäckt meddelade det betänkliga i sitt läge. Antagligen var denne löpare ej det enda bud, som afsändts för att bringa dessa underrättelser till Ladysmith, och man slöt däraf att general White skulle gifva Yule order till en ännu möjlig reträtt och genom ett kraftigt utfall försöka skaffa denne luft. Detta var så mycket antagligare, som man jämväl erfarit, att oranjeboerna redan framträngt ur passen och ryckt fram öfver Besters och Blaawbank för att söka känning med transvalerna. Det måste också ligga i general Whites intresse att förhindra detta.

Yid half sex-tiden på morgonen blandade sig i det af-lägsna kanondundret från norr bullret af några från söder kommande bantåg och man kunde redan urskilja flere rökpelare, som hastigt närmade sig.Uppe på den högsta kullen stodo general Kock och öf-verste Schiel med kikare för ögonen.

Nu passerade det första tåget bron öfver Modderån och vek kort därefter af åt öster mot Elandslaagte, så att vagns-raden blef synligt från sidan.

Det afslöjade sig nu som ett pansartåg och hade i téten en låg, öppen vagn, på hvilken placerats en kanon, hvilken betjänades af matroser, enligt hvad man kunde se genom ki-karne. Därpå följde två pansrade vagnar, bakom dessa ett tenderlokomotiv, sedan åter två pansarvagnar, till hvilka liksom i téten en öppen vagn var kopplad.

Helt plötsligt stannade det egendomligt sammansatta

tåget.

— Det var sannerligen på högsta tid, sade öfverste Schiel, och ett egendomligt leende halkade öfver hans brynta ansikte.

— Hvarför det? frågade generalen.

— Som ni vet, general, hade jag några ryttare på post därnere vid järnvägsbanken i natt, och det skulle mycket förvåna mig, om dessa låtit skenorna ligga orörda.

Äfven generalen log för ett ögonblick, men blef plötsligt allvarsam. Bakom pansartåget dök ett andra och ett tredje lokomotiv upp, hvart och ett med en allt längre rad af vagnar.

— White kan göra det bekvämare för sitt infanteri än vi för vårt, skämtade öfversten.

— Så mycket obekvämare skola de få det nu då, invände Kock och gaf till höger och vänster signal åt de på höjden med tämligen vidsträckt skjutfält placerade kanonerna.

En half minut senare blixtrade det till i de båda bronsgapen och två shrapneels föllo ned på pansartågen. Skotten voro mycket väl inriktade, men projektilerna kreveradeej.

Genast svarade fiendens kanoner, men de engelska matroserna sköto för högt och med ett hemskt hväsande for den engelske fempundarens projektil öfver den på vänster hand liggande klipphöjden och kreverade långt bort på fältet.

Öfverste Schiel uppehöll sig än vid den ena, än vid den an-dra kanonen, som nu oahåtligt dundrade mot pansartåget, hvilket snart såg sig nödsakadt att ånga tillbaka ett godt stycke för att gifva hela sin bredsida till pris åt boerna.

Denna lifliga kanonad räckte nästan en hel timme. Plötsligt virflade på den högra från Ladysmith förande vägen ett stort rödskiftande dammoln upp. Engelskt artilleri kom framkörande, och en kvart senare ljödo äfven därifrån kanonskott. Snart märkteman allt för väl på höjderna, att man hade en minst fem gånger starkare fiende att göra med.

Nu började det sjunga och fräsa hemskt öfver de båda kanonerna, samtidigt som röken i fjärran blef allt tätare och blixtarne kommo allt snabbare efter hvarandra.

Denna kanonad hade redan varat en kvart, men hittills ej åstadkommit någon större skada. Plötsligt slog en granat ned i omedelbar närhet af den högra kanonen, spyende omkring sig det hväsande järnskrotet med ett förfärligt brak. Då projektilen slog ned, hade öfverste Schiel och kanonservisen kastat sig raklånga på marken och olyckan gick dem lyckligtvis förbi denna gång. Hastigt sprungo artilleristerna upp, ilade till kanonen och laddade.

Men de engelska kanoniärerna, hvilka att börja med tydligen varit utmattade af en ansträngande marsch, hade nu skjutit in sig. Äfven följande granater slogo ned oro-väckande nära och snart voro de båda boerkanonerna så om-svärmade af den fiendtliga elden att serviserna måste lämna dem.

Då de engelska artilleristerna märkte, att de bragt sina motståndare till tystnad svängde de upp ur sina ställningar och jagade vägen framåt i sträck galopp. Genast voro boerna åter vid. sina kanoner för att begagna sig af pausen och sände motståndarne åter en varm hälsning. Man såg tydligt flere föreställare välta efter hvarandra, hvarigenom fienden var nödsakad att åter göra halt och upptaga striden på afstånd.

Under tiden hade det engelska infanteriet icke varit overksamt. Bantågen hade längesedan blifvit befriade från sin lefvande last, flere bataljoner blefvo synliga på afstånd, hastigt framryckande under skydd af artillerielden. De främsta afdelningarne började redan öfvergå till skj^ttelinier. På den vänstra från Ladysmith förande vägen galopperade efter hvarandra två regimenten lanciärer. Trumpetsignaler hördes och ryttarne gjorde halt, sutto af och framryckte nu likaledes i af flere träffen bestående stridslinier.

General Kock var mycket väl medveten om det allvarliga i sin belägenhet. Han hade för längesedan dragit in alla poster och kallade nu hvarje man fram till fronten.

Tyskarne hade just sysselsatt sig med matlagning. De hade plötsligt måst lämna sina ångande köttgrytor och lågo nu med knorrande magar bakom klipporna i ställningens midt. Kullarne till höger och vänster om dem voro besatta med Johannesburgs- och Prätoriaafdelningar och här såg man alla åldersklasser representerade: gamla hvitskäggiga gubbar bredvid skägglösa, knappt fullfjädrade ynglingar i brokig blandning. Många af dem hade kikare, hvarmed de uppmärksamt mönstrade de anryckande fientliga trupperna.

Engelsmännens uppmarsch gestaltade sig så småningom till en verkligt imposant krigstafla. Truppernas rörelser utfördes som på exercisfältet. Allt gick som att draga i ett snöre. Boerna och företrädesvis landtbefolkningen bland dem, de äkta nybyggarne, sågo detta med förvåning. Här och där, ► särskildt bland gubbarne, som redan ofta stått på skansarne?hördes också hånande anmärkningar. Dessa män med sitt flegmatiska lugn äro fullkomligt främmande för en stormnings vågspel, sådan som den nu förbereddes på fria fältet inför motståndarens ögon. Den äkta boern, vildmarkens son, kan ej förstå detta. Hans stridssätt är helt annorlunda, det liknar jägarens, som får spåra upp villebrådet i skogen.

Boern går väl äfven beslutsamt fram mot fienden, men så länge det ej är nödvändigt, aldrig fritt och öppet. Han smyger sig från buske till buske, från klippa till klippa och ve den motståndare, som prisgifver sitt hufvud för den smygandes ofelbara bössa. Boerns krigiska elementarsats är, att han ej går i krig för att blifva skjuten till döds, utan för att göra fienden mästa möjliga skada. Han känner stor beundran för den engelska soldatens dödsförakt, då denne stormar fram mot honom på öppna fältet, men han anser detta stridssätt för ändamålslöst, dumdristigt,

ja han förklarar det för en oförlåtlig galenskap. Därför tänker boerkrigaren också först på sin egen säkerhet. ”Ik bly niet hier staan niet” (jag står inte här längre, nej) plägar han säga, om han tycker marken blir för het under hans fotter. ”Det is my a gevarelyke bleck” (Det är en farlig plats). Ik lat my niet door an Engelsman totschieten niet (jag låter inte skjuta mig af en engelsman), och han lämnar den farliga ställningen för att söka upp ett träd eller ett klippblock som skydd för kroppen. Då först, när han vet sig vara jämförelsevis så i säkerhet, att han ej kan blifva kringränd eller på annat sätt förfördelad, strider han kallblodigt med hjältemodig beslutsamhet.

De engelska truppernas träffen hade formerat sig och ryckte nu raskt framåt. Redan kunde man urskilja vissa brokiga, dyrbara uniformer vid sidan af enkla rockar och ben kläder af brungul dräll. Af manskapet voro nästan alla iklädda en bredskyggig brun filthatt, en gördel i samma färg och lindade damasker. Officerare och ordonnanser sprungo och redo kors och tvärs bakom de olika träffena; kanonerna började dåna ännu värre, hornblåsarne blåste i hornen, trum-slagarne slogo trummorna.

Då började man i engelsmännens centrum en häftig ge-värseld mot höjdernas toppar, under det att den högra och vänstra flygeln närmade sig i språngmarsch.

Just på detta ögonblick hade generalen såväl som öfverste Schiel väntat. Nu läto de öppna eld. Ett hagel af skott ur boergevären susade ned på de hjältemodigt framträngande leden. Trots den förhärjande elden sprungo de ännu några hundra steg framåt, innan först den vänstra, sedan den högra flygeln stannade bakom en trappstegform ig kulle.

Då satte sig kolonnerna i centrum i rörelse och kommo snabbt framåt i språngmarsch, men förgäfves sökte de nå klipporna, de förfärliga mausergevären började åter tala och brakte äfven centrum att göra halt.

För tredje gången reste sig därnere i dalen de brungula truppmassorna och sökte med dödsförakt nå kullens fot, men åter mejade mausergevären ned dem.

Då och då grepo äfven de två boerkanonerna in i striden trots den fruktansvärda engelska artillerielden. Deras perkussionsskott föllo ned med tämlig noggrannhet och kastade hela kaskader af smuts, stenar och järnskrot på de an-stormande skarorna.

Verkan däraf uteblef ej heller.

Flere kolonner hade redan stannat, inseende svårigheten i att storma dessa död och fördärf utspyende klippor, och de gjorde helt om. Andra åter höllo tappert stånd, men en ohjälplig förvirring tycktes hafva innästlat sig bland dem. Här och där slog en trumhvirfvel, här och där hördes ett kommandorop. På andra ställen åter hade det blifvit alldeles tyst.

Det var heller ej att undra på. Underbefäl, spel och manskap väntade på officerarnes kommando, men dessa läto sig ej afhöras. Uppe på höjden hade nämligen under striden de boer, som voro försedda med kikare, bland de anstor-mande trupperna letat ut officersuniformerna, och på dessa hade de siktat och med sina ofelbara träffar också skjutit ned dess bärare.

Då engelsmännen sågo en del kamrater vika tillbaka, vände också de, som hunnit nästan fram till kullarne, och enkvarts timme senare kunde angreppet anses såsom afslaget. Fienden drog sig tillbaka utefter hela linien mot järnvägsbanken. Uppe bakom klipporna, i all synnerhet där främlingskaran låg, härskade jublande glädje. Saken hade dock i början sett rätt betänklig ut. Nu andades man lättare och lyckönskade hvarandra.

Ofverallt bildades små grupper, i hvilka en hvars äfven-tyr lifligt dryftades. Man erkände öppet de engelske soldaternas tapperhet, då de under så svåra förhållanden gått framåt med verkligt dödsförakt, men man underskattade ej heller att fienden var minst tre gånger så stark. Hans artilleri, som åter började brumma riktigt eftertryckligt, hade därtill blifvit ganska betydligt förstärkt.

En i stadsdräkt klädd boer med nästan förnämt utseende reste sig upp från sin liggande ställning, sträckte ut sina lemmar och gick sedan fram till den ej långt därifrån på en klippa stående generalen.

Denne boer såg ut som en riktig ”gentleman-diggings”, det vill säga en digger, som haft lyckan att vara tidigt framme någonstädes på guldfälten, där han kunnat tillförsäkra sig en gifvande claim. Han var antagligen en inflytelserik man i Johannesburg eller annorstädes, hvilket dock ej kunde befria honom från hans plikt att göra krigstjänst.

— För den här gången blef Tommy Atkins lyckligt hemskickad, sade han till generalen med ett något tvunget leende.

— Och, som jag tror, med blodig skalle, svarade Kock utan att taga kikaren från ögonen, genom hvilken han betraktade de sista bakom en sänka försvinnande trupperna. Ser ni där nere i grafven — ungefär 200 yards från första afsatsen — där ligger en hel rad af döde och sårade.

Boern sträckte fram sitt hufvud öfver klippan och såg ned i djupet, men vände sig strax från den obehagliga taflan.

— Jag skall erbjuda den engelske befälhafvaren att sluta några timmars vapenhvila för att gifva honom tillfälle att hemta sina sårade, fortsatte generalen. Det stora antalkavalleri, som deltog i striden, låter mig förmoda, att vi hafva att göra med general French.

— Han lär nog icke vilja veta af någon vapenhvila.

— Det vore rent af omänskligt af honom, då han lidit så stora förluster.

— Men rätt begripligt så som saken nu står. Ni tror väl inte ändå, att engelsmännen tänka nöja sig med det här nederlaget.

— Jag tycker de kunna ha fått nog för i dag. De måste ju inse, att ett angrepp på denna bergskedja är totalt utan nytta. Om man också kan kasta oss tillbaka från den här ställningen, hvad vinner man med det? Det är ju blott ett vansinnigt människoslaktande. White vet ju dock, att vår hufvudkolonn oupphörligt rycker framåt, och att Yule sitter ohjälpligt i fällan, en seger mot en liten förtraf kan väl då inte vara af någon betydelse.

— Däri är jag af annan åsikt, general. Jag håller tio mot ett, att vi nu eller sedan få Tommy Atkins i förökad upplaga på halsen. White får underrättelse om Yules svåra belägenhet och anser det som sin plikt att här bana väg åt honom. Om det lyckas, det är nu en annan fråga. Hvad tror ni om saken, fältkornett?

Kornett Yanheerden och några andra i närheten stående underbefälhafvare hade kommit fram för att tala vid generalen.

— Får jag säga min mening, svarade kornetten, så anser jag vår ställning mycket fördelaktig. Vi äro förhållandevis svage, men dessa höjder äro som danade för vårt försvar. Jag är säker, att vi skulle kunna hålla oss mot dubbla antalet regimenten. Om något tycks vara betänkligt, så är det den ohyggliga öfverlägsenheten i det artilleri, som rycker framåt mot vår högra flygel och gör det hett om öronen för oss.

— Det fruktar jag också, sade den bredskuldrade be-fälhafvaren för den bredvidliggande afdelningeu. Det är ett rent under, att våra kanoner inte redan skjutits i stycken. Jag tror nog, vi ha minst tjugo fältkanoner emot oss.— General, menade en tredje, jag tror vi ha trängt för långt fram. Joubert är ännu långt borta, och vi ha intet stöd bakom oss. För att hålla den häi ställningen behöfde vi enligt min mening först och främst kartescher, som skulle kunna hålla fienden på aktningsfullt afstånd. Hvad betyder vårt artilleri mot tjugo fientliga kanoner? Jag föreslår därför att låta det vara nog med det blod, som redan flutit i dag, och rymma fältet, tills vi hinna få förstärkningar.

Men detta råd fann föga gehör hos generalen.

Den eljest så lugne mannen blef plötsligt vred och lät underbefälhafvaren förstå, att han ej ville veta af någon reträtt.

Han förklarade sig beredd att sammankalla ett krigsråd och höra deras åsikt, men han ville dock hafva sin vilja igenom. Blott för öfvermakten ville han vika, men han hoppades att det ej skulle behöfva gå så långt.

Men det kom aldrig heller så långt.

Under det att flere beridna boerafdelningar, som kommo framstormande bakom höjderna på högra och vänstra flanken lyckades hålla känning med de tillbakakastade infanterimassorna hade fientliga artilleriet svängt npp från vägen, där de hittills hållit sig, och intagit en fördelaktig ställning på en höjd omkring 4000 meter från boernas höjder.

Klockan hade nu blifvit fyra på eftermiddagen.

Vädret var klart, blott österut hängde några tunga rökmoln.

Öfverste Schiel och de högre boeranförarne hade just infunnit sig hos general Kock för att hålla den omtalade rådplägningen, då de första granaterna från engelsmännens nya ställning föllo ned med hemsk noggrannhet, och snart var man på det klara med, att de högre stående fiendtliga kanonerna icke blott voro i stånd att bestryka boernas kanoner från sidan utan äfven vissa skyttelinier.

Inom kort var en förfärlig artillerield i gång och engelsmännen tycktes föra fram allt flere eldgap. Minut efter minut tilltog dånet, så att marken skakade.Fräsande oeh brummande foro fempundingarnes tunga järnkroppar fram öfver boernas hufvuden och hväsande likt hett järn, som kastas i kallt vatten, hveno de exploderade granaternas skrot omkring. Dessemellan hördes de egna kanonernas nervskakande dån.

Där flög en granat till marken tätt framför generalen, kastande omkring sig ett moln af grus och stenar så att Jan Kock och hela hans omgifning blef alldeles öfvertäckt där-af. Därpå följde ett ångestfullt ögonblick. Som fastvuxna hvilade allas ögon på den förskräckliga öppning kulan gjort i jorden. Männens hjärtan klappade nog fortare, men ej en muskel rörde sig i deras ansikten.

— Pass opp! Kasta er till marken! hördes en röst, och befallningen åtlyddes genast.

Alla väntade 'att i nästa stund blifva sönderspIittrade, men ingen explosion hördes af. Afven denna granat hade gått ned i jordens innandömen.

Sålunda höll den hemska konserten på nästan en hel timme.

Under tiden hade firmamentet förmörkats och några stora droppar började falla. Det åtföljdes snart af flere och sedan — ett sådant regn! Som om himmelen öppnat alla sina slussar störtade vattenmassorna ned öfver jorden.

Plötsligt hördes från främsta skyttelinien ett rop: Burg-hers, oppassen! — de Kakhi, elle kom as je sprinkhanen (Kakhimännen komma som gräshoppor)!

Och verkligen blef det åter hastigt och lustigt lif nere i dalarne.

Det engelska infanteriet svärmade ut och ryckte åter i skydd af artillerielden mot höjderna.

Fienden måste under tiden fått betydliga förstärkningar, ty man såg flere träffen efter hvarandra, i hvilka förut ej synliga trupper döko upp.

Midt emot högra flygeln observerades Devonshirerege-mentets bataljoner och i centrum befann sig en del af Man-chesterregimentet. Strax därpåvarsebl ef man också gordon-högländarne i sina karaktäristiska koltar, ett slags kjol i stället för byxor.

Vänstra flygeln åter angreps af af suttet kavalleri i åtskilliga uniformer.

Med beundransvärdt mod gingo dessa trupper fram i bästa ordning. Då första träffen hunnit på ungefär 600 meters afstånd skallade uppe på höjderna boerbefälhafvarnes kommandon, och strax därpå brakade en salva ur mauser-gevären lös.

Man såg flere högre officerare stupa därnere och många luckor sletos upp i de fiendtliga leden.

Men nya förstärkningar skötos in i linierna och oemotståndligt trängde fienden fram ända till klippornas fot.

Där stannade de för ett ögonblick, men sedan skallade nya kommandorop, och vapenklang hördes.

De engelske befäl-hafvarne hade kommenderat : bajonett

på gevär!

Nu tystnade artilleriet.

Stormkolonnerna med Devonshireregi-mentets bataljoner och gordonhögländarne i téten ryckte fram från afsats till afsats, trots den ihållande gevärselden, som åstadkom stora luckor i deras redan förut gles led.Då folket tvekade eller sökte stanna i skydd af en afsats, sprungo deras officerare fram med höjda vapen och uppmuntrade dem högljudt att marschera på. Sålunda gingo högländarne den blodiga vägen upp till sista höjdplatån, dit de anlände utan officerare.

De öfriga regimentena hade flere gånger måst göra halt på grund af den ihärdiga gevärselden, men också de hade till slut måst följa sina modiga officerares föredöme och kämpat sig fram till sista platån.

Under tiden hade trots det förfärliga regnandet flere skvadroner lanciärer galopperat fram mot de båda flankerna, ja, en och annan afdelning hade till och med lyckats tränga in i de svagt besatta ställningarne.

Detta förfelade ej att göra sin inverkan på striden i fronten, där stormkolonnen tvekade några minuter. Men strax därpå ljödo gälla hornsignaler, och hela den breda massan vältrade sig under skallande hurrarop fram som en lavin med fällda bajonetter. Trummorna dånade, säckpiporna skriade, vapenklang blandade sig med vilda rop, med sackar och stönanden.

En hvit fana rullades upp på den högsta kullens topp, i boernas sista ställning.

De tappre kämparne hade ej vikit en fots bredd, men trots det sega motståndet öfvermannats af engelsmännens stora öfvermakt.

Den, som ej kunde fly, måste gifva sig.Ons moct hardloop.

Tjugufyra timmar senare erbjöd Elandslaagtes eljes så lugna bangård en rätt rörlig tafla.

Man hade fört de sårade hit och förvandlat godsmagasinet till lasarett. Läkarne och ett antal indiske sjukskötare voro sysselsatte med att bibringa slagfältets offer hjälp eller lindring.

Skadan på järnvägslinien vid Modderbridge hade under tiden bättrats upp. Flere tåg kommo under dagens lopp in på bangården. De hade redan hämtat några infanteriafdel-ningar för att föra dem tillbaka till Ladysmith. Nya trupper hade äfven infunnit sig på bangården för att befordras vidare. Manskapet lägrade sig i långa rader framför stationshuset, under det officerarne promenerade på perrongen under lifligt samtal. Deras ansikten buro en djupt allvarlig prägel, och man såg på dem, att de ej voro glada öfver den seger, de dagen förut tillkämpat sig.

Vid bangårdens nordliga ände lägrade under bevakning af ett halft kompani från Manchesterregimentet ungefär åttio fångna boerkrigare, öfvervägande tyskar, holländare och fransmän.

I dörren till det omedelbart därintill liggande godsmagasinet stodo fältkornett Vanheerden och öfverste Schiel i lifligt samtal. Den senare stödde sig med stor möda på en käpp. Han hade sårats af ett skott i benet, men hade trots detta gjort allt för bortskaffandet af kanonerna och därvid blifvit tillfångatagen. Det var han, som meddelade sina olyckskamrater, att general Kock blifvit sårad och adjutanten grefve Zeppelin fallit.

Vanheerden hade likaledes ett tillfälligt missöde att tacka för sin fångenskap.

Högst uppe på kullen hade han sett det oundgängliga

Hjältebragder. Bkomma och i sista ögonblicket tillropat sitt folk att fly. Största delen följde hans uppmaning och ilade öfver stock och sten nedför kullens sluttning för att nå de där betande hästarne. Vanheerden själf däremot sprang så snabbt hans fotter buro honom till närmaste kanon. Äfven hos honom hade snabbt som blixten tanken att rädda eller åtminstone förstöra denna, dykt upp. Då han kom till platsen såg han öfverste Schiel och artilleristerna redan sysselsatta därmed. Med alla krafter höjde och lyfte de på lavetterna och icke utan framgång; kanonen rullade bit för bit nedåt dalen. Om det lyckades, att inom några minuter få fram ett anspann, var det

kanhända ännu utsikt att rädda den. Med jättesprång ilade kornetten nedför den slippriga kullen, men stannade tvärt, bakom sig hörde han bullrande vapengny. Han såg sig tillbaka upp på höjden och måste till sin smärta bevittna, att det engelska infanteriet äfven öfverskridit denna höjdkam, och att just en afdelning nu med fälld bajonett kastade sig öfver öfversten och artilleristerna.------------

Nu först hade kornetten på Elandslaagtes bangård af öfversten fått veta, att kanonen till slut blef stående i den af regnet uppblötta marken och trots alla kraftansträngningar var omöjlig att få från stället. Då Yanheerden insåg det omöjliga i att rädda den, ilade han fram till hästarne. Hit hade redan ett stort antal boer anländt, kastat sig upp på första bästa häst och jagat bort i karriär.

Också Yanheerden fångade in en fåle och svingade sig

upp på dess rygg. Då, i sista ögonblicket, såg han ett gam-

malt gråskägg stulta fram utan hatt, med de långa hvita hårstråna af regn och svett fastklibbade vid huden, ansiktet och händerna öfverdragna med blod.

— En häst åt mig också! flåsade gubben och kornetten

hoppade genast af sin och hjälpte i stället gubben upp i

sadeln.

— Ons moet hardloop, pustade gubben med en tacksam blick, elle is baie, baie; elle had zoo baie kanone. (Vi måste springa duktigt. De äro många, många, de ha så många kanoner.)— Ja, de ha spelat oss ett fult spratt, svarade Vanheer-den, men det har ingen betydelse. De få nog igen det med ränta. Våt land skola de aldrig komma åt!

Vanheerden gaf djuret ett lätt slag och gubben galopperade bort med en kort tacksägelse.

Kornetten såg sig genast om efter ett annat djur och sprang efter en ännu ej upptagen häst, hvilken blifvit skrämd af något och därför ej lät taga sig, då plötsligt kavallerimassor sprängde fram från höger och vänster.

Den engelske befälhafvaren hade gjort en sväng rundt kullen med flere skvadroner för att förfölja de flyende boerna. Yäl sökte kornetten försvara sig, men var inom några få minuter omringad och måste gifva sig.

— Ett bittert piller att allaredan behöfva vandra i fångenskap, sade öfversten. Jag är dock öfvertygad om, att vår sak står bra, trots nederlaget i går.

— Det tviflar jag visst inte på, svarade Vanheerden. Men det kan förr eller senare komma en tid, då hvarje man behöfs. Jag har föga lust att finna mig i det här.

— Hvad vill ni göra? svarade öfversten med ett bittert skratt. Man kommer nog att föra bort oss utom skotthåll. Och jag fruktar, vi komma att noggrant öfvervakas.

Kornetten ryckte på axlarne och i hans brynta, manligt vackra ansikte blixtrade det till. Därpå drogo hans ansiktsmuskler sig tillsammans och hans drag utvisade en fast, manlig beslutsamhet.

Nu kom en vagnsrad inkörande på bangårdens första spår. Signaler och militära kommandoord hördes. Det framför stationsbyggnaden lägrade manskapet erhöll order att hålla sig klart till afmarsch.

En officer kom äfven fram till fångarne, som med ett just nu kommande tåg skulle föras till Ladysmith.

Öfverste Schiel, hvilken som sårad för närvarande skulle kvarblifva på lasarettet, tog med en hjärtlig handtryckning afsked af fältkornetten, under det boerna, som delvis lagt sig ned på marken, reste sig upp. Vakten, som omgaf fångarne, slöt sig samman i en allt trängre krets.Befallningen att hålla sig beredde till uppstigande var dock för tidigt gifven. Det måste hafva varit något i oordning med maskinen eller på linien.

Under den långa väntan bröt mörkret in. Flere tjänstemän ilade längs banlinien och gåfvo sina befallningar. Några dåligt lysande lampor tändes.

Slutligen — efter mer än en timmes förlopp — kom order att stiga upp på tåget. Boerna fördes till vagnarne af manskap från manchesterregimentet. Vakten gick bakom fångarne.

Vanherden hade ställt sig i téten och besteg vagnarne som förste man. Den afdelning, i hvilken han inträdde var mörk och tom. Kommen till midten af den lilla kupéen, kastade han en hastig blick bakom sig. Genom dörren kommo den ena efter den andra af de bredaxlade boerna. Därute på perrongen ljödo kommandorop, och tunga steg hördes. Infanteriet ryckte fram för att bestiga de främsta och de sista vagnarne.

Vanheerden fortsatte framåt till motsatta dörren och sökte öppna densamma, hvilket gick utan minsta svårighet, och sekunden därpå stod han åter ute i det fria.

Han betänkte sig icke länge, innan han åter stängde dörren och lade på den utvändiga regeln. Midt emot honom på nästa spår stod en tom kolvagn.

Ett stort steg och kornetten stod med foten på vagnens hjulring, med handen fattade han tag i trävirket och svängde sig med ett kraftigt hopp öfver vagnens sida och lät sig sedan glida ned i dess djup.

Där låg han nu med återhållen andedräkt, inte litet förvånad öfver den hast, hvarmed han blifvit fri. Hans puls bultade häftigt. Hade månne någon lagt märke till hans flykt?

Intet tycktes dock tyda därpå. Därborta på perrongen, på andra sidan tåget ljödo alltjämt befälhafvarnes röster och i kupéerna dånade männens tunga steg.

Slutligen blef det tystare. Några personer gingo med långsamma steg längs vagnsraden och stängde dörrarne. ”Klart77,ljöd det från tågets sista vagn, och nästan samtidigt kom samma rapport från den främre ändan. En gäll signal och maskinen började pusta och ångade bort med vagnarne från bangården.

Vanheerden kvarlåg orolig. Han hörde samtal alldeles i sin närhet, det var en tjänsteman, som gaf några underordnade en del anvisningar om, huru ett spår skulle kunna göras ledigt. Folket tände flere lyktor och aflägsnade sig.

Nu vågade Vanheerden höja på öfverkroppen och försiktigt se sig omkring öfver vagnskanten. Hans vagn, som hittills stått undangömd af militärtåget, befann sig på andra spåret, fullt belyst af tvenne lampor och därtill midt emot stationshuset, hvars hela nedre våning var starkt upplyst och genom den öppna dörren göt sitt ljus öfver perrongen. Från midtelrummet ljöd oupphörligt telegrafapparatens klapprande.

Skulle han våga att ge sig af nu?

Vanheerden öfverlade, men lade sig hastigt ned i vagnen. Inspektören blef synlig på perrongen. Då hörde han flere rop på åttio å hundra stegs afstånd, där en vagn satte sig i rörelse. Steg hördes och flere män närmade sig. De stannade och sköto bort en vagn. På en tydligt förnimbar ryckning märkte Vanheerden, att denna vagn stod i förbindelse med den han låg uti. En tredje, fjärde, femte vagn sköts bort, och det blef snart klart för Vanheerden, att om det skulle fortgå på detta sätt, skulle också hans vagn få företaga en liten lusttur. A ena sidan var det nog bra, ty han kom undan från lampornas lyskrets, men å andra sidan, hur lätt skulle inte männen kunna upptäcka honom.

Karlarne återvände och inspektören ropade åt dem att skynda sig så fort som möjligt. De löste kolvagnens förbindelsemekanism och satte den bredvidvarande vagnen i rörelse.

Belägenheten blef verkligen kritisk.

Vanheerden frågade sig, om det inte vore förnuftigast att hoppa af nu, när arbetarne voro sysselsatta med den andra vagnen, med inspektören skulle han nog snart vara färdig. Men hvarför skulle han då behöfva göra denne illa?

Han beslöt sig för att hällre vänta, kanske kunde han försvinna obemärkt, och till ett öfverfall fanns det alltid tillfälle.

Männen återvände och satte äfven kolvagnen i gång. Samtidigt hoppade en man upp på vagnskanten och tog plats vid bromsinrättningen framför Vanheerden. En stund gick det bra; mannen hade vändt kornetten ryggen och höll blicken riktad rakt ut mot järnvägslinien. Då den tomma vagnen gick betydligt lättare än de andra, erhöll den också rätt god fart. Vid passerandet af en växel började vagnen hoppa något. Stationskarlen lade handen på bromsen och reste sig upp, hvarvid han kom att vända blick och lykta åt motsatt håll mot förut.

Hur förfärad blef han ej, då han såg en människas skäggiga ansikte i vagnen, men han besinnade sig genast och gjorde min af att slå allarm.

Då sprang Vanheerden upp som en fjäder, lade handen på mannens mun och slog den lediga armen om hans midja, hvarefter han lyfte ned honom i vagnen.

Väl sökte denne göra motstånd, men kornetten lade sitt kraftiga knä öfver honom och prässade ned honom mot vagns-bottnen. Då Vanheerden sedan drog sin knif, släckte lyktan och satte den kalla klingan på mannens strupe, fann denne sig i sitt öde.

Slutligen tycktes vagnen kommit tillräckligt långt in på ett bispår. Arbetarne, hvilka skjutit på densamma, lämnade den nu, utan att tack vare vagnssidornas höjd hafva märkt något af hvad som försiggick inne i densamma, och läto den fortsätta af sin egen fart. I sin ifver märkte de ej ens, att mannen vid bromsen saknades. Då vagnen kommit ett litet stycke längre fram, stötte den häftigt emot förut dit förpassade vagnar. Nu vände Vanheerden sig till bromsaren och hviskade i hans öra:

— Hör nu på, hvad jag säger! Ni är i mitt våld, men jag vill skona ert lif och skall nu aflägsna mig. Ni stannar kvarhär i tio minuter utan att säga ett kvitt — har ni förstått? Slår ni däremot larm, så har ni, så sannt jag är en hederlig karl, knifven mellan refbenen.

Vanheerden släppte sedan mannen och hoppade ned från vagnen. Med långa språng ilade han öfver bangården hän mot friheten och kom slutligen till en väg, som tycktes vara starkt trafikerad.

Natten var kolmörk, ej ens en stjärna syntes på hirnla-hvalfvet. Vägen var mycket dålig och stenig. På somliga ställen var den så uppblött af det myckna regnandet, att fotterna sjönko ned ända till anklarne i smutsen och vagnsspå-ren. Likaväl skyndade flyktingen raskt framåt och hade väl gått mer än en timme, då ett ljud träffade hans öra och föranledde honom att stanna. Det lät som en häst skulle gnäg* gat. Samtidigt hörde han också en vattenstråles enformiga plaskande.

Med återhållen andedräkt lyssnade han och hörde steg, som skulle ett djur närma sig på den våta gräsmattan. En half minut senare döko också konturerna af en häst upp i nattens mörker. Hästen närmade sig flyktingen och lade förtroligt sitt hufvud på dennes skuldra.

Vanheerden tog djuret i pannluggen och smekte dess man och hals. Kännande sig för på nosen och ryggen konstaterade han till sin glädje, att hästen var sadlad och betslad. Då han fattade djuret i tygeln, försökte denne genom energiskt ryckande på hufvudet slita sig löst och Vanheerden gaf efter. Genast vände hästen och gick långsamt och försiktigt samma väg tillbaka, som han kommit.

Inom en kort stund voro de vid en springbrunn, och något längre bort syntes konturerna af en husgafvel. Intet ljud hördes därifrån, ej ens en hund skällde. Efter allt att döma var det en öfvergifven farm.

Här sänkte djuret nosen mot marken och började flåsa. Vanheerden slog eld på en tändsticka ... där låg tätt intill brunnen med ansiktet betäckt af smuts och lefrad blod en engelsk lanciär, som med ena handen höll fast en karbin.

Vanheerden böjde sig ned öfver den förolyckade rytta-ren, öppnade hans vapenrock och kände på hans bröst. Där var ingen hjälp möjlig längre, soldatens hjärta hade klappat slut.

Redan förut hade kornetten sett ett sammanrulladt täcke ligga bakom hästens sadel. Han spände nu loss det, tog karbin och patrongördel från engelsmannen, knäppte hans händer på bröstet och lade täcket öfver honom.

Få minuter senare var Yanheerden åter på vägen, förande hästen vid tygeln.

Då vägen blef bättre, steg han i sadeln, och hästen fogade sig utan motstånd efter hans vilja.

Y.

Undkommen.

Framemot midnatt anlände flyktingen till en flod, som han antog vara Söndagsfloden.

Ehuru vägen gick öfver en tämligen skarpt lutande strand ned i vattnet och sålunda lät förmoda, att ett vadställe fanns härstädes, beslöt kornetten att förunna sig och sin häst en rast och här afvakta dagen. Himlen hade så småningom klarnat upp och strålade i stjärneglans. På det sydvästliga himlahvalfvet lyste det härliga korset med Centauréens praktfulla stjärnor, i norr glimmade Vega och vid hennes sida Svanens stjärnbild.

Luften hade äfven blifvit varmare och torrare.

Vanheerden förde ned hästen till floden för att låta honom dricka, och då det tycktes vara ett fromt djur släppte han det lugnt att beta vid flodstranden, under det han sträckte ut sig själf till hvila, med den laddade karbinen färdig bredvid sig.

Då kornetten åter vaknade, var landskapet belyst af dagens stjärnas gyllene ljusflod. Österut vid synkretsen höjdesig några terassformiga bergsklippor, öfver hvilka den gyllene röda solskifvan just höjt sig. Omedelbart på andra sidan om floden utbredde sig en liten prärie, långt i fjärran omkransad af några klipphöjder. Midt i det lilla gräshafvet höjde sig en farraares af rik trädvegetation omgifna hus, hvil-ket Vanheerden beslöt att uppsöka, då han var alldeles utan lifsmedel. Kanske var ägaren en holländare, en afrikander, af hvilka det här i öfre Natal fanns ett stort antal; då kunde han för tillfället vara alldeles lugn.

Sedan kornetten aflägsnat alla militära utmärkelsetecken från sig själf och munderingen på sin häst, kastade han sig i floden. Att han var i besittning af en Meet-Letford-karbin kunde ej observeras så omedelbart.

På motsatta sidan af floden besteg han hästen och anlände efter en kort stund till en lefvande häck, ur hvilken kraftiga aloestammar, fikon- och granatträd höjde sina kronor. Där häcken ej var fullkomligt ogenomtränglig, där hade farmarens hand hjälpt till oeh placerat ett enkelt flätverk af taggtråd.

Inom inhägnaden lyste en tämligen sbor planterings friska grönska, majs, korn och hafre. Däremellan stodo hvit-greniga mandel- och persikoträd, grönskande friska té- och tobaksplantor, kurbitzor, vattenmeloner och allehanda köks-grönsaker. Långt bort i bakgrunden lyste en hel citronskogs mörka grönska.

Häcken gjorde en skarp böjning. Ryttaren följde den och kom till en rad konstgjorda dambyggnader, hvilka samlade upp det från närliggande höjder nedrinnande regnvattnet i en behållare och förde det därifrån till en liten kvarn. På andra sidan af denna kvarn stod boningshuset i skuggan af några hvitstammiga träd.

Vanheerden stannade ett ögonblick. Han hade lämnat den väg, han hittills följt, och tänkte nu efter, hvilken väg han skulle taga. Snabbt besluten tryckte han skänkeln lätt mot hästens sida, och fålen satte öfver vattengrafven som en lek.

Framför huset mottogs han af ett ilsket hundskall, hvil-ket lockade ut en muskulöst byggd man af afgjordt engelsk typ, hvilken misstroget betraktade nykomlingen.

— Hvar kommer ni ifrån? frågade farmaren.

— Från Glencoe, svarade Vanheerden undvikande, och han ljög visst inte, ty han hade på väg norrifrån passerat staden för några dagar sedan.

Farmarens min ljusnade.

— Från koldistriktet? frågade han och lät sin forskande blick glida ned öfver kornettens person, hvilket gjorde, att Vanheerden nu själf började betrakta sig och fann, att uppehållet i kolvagnen lämnat åtskilliga spår efter sig på hans kläder och händer.

— Ja, åtminstone tyckas mina kläder tyda på det, svarade Vanheerden. Som ni ser, blir man ej just ren af att handtera de svarta stenarne.

— Ni har lämnat minorna i sticket alltså och gifvit er på flykt, ni också?

— Det stämmer. Jag är stadd på flykt.

Till tecken af ett ”välkommen” räckte farmaren sin hand åt kornetten och bad honom stiga in.

Vanheerden satt af och förde in sin häst i ladugården.

Då han sedan ämnade gå in i boningshuset, kom farma-rens hustru emot honom och räckte honom likaledes handen. Hon förde in honom i förstugan och här såg det brokigt nog ut. Vid alla fyra väggarne lågo bäddar, madrasser och halmkuddar, på hvilka ett brokigt virrvarr af män, kvinnor och barn lågo sofvande.

— Det är idel folk från Dundee, Washbank och Wes-sels Neck, som flytt för boerna, sade farmarens hustru. De kommo i går afton under strömmande regn hit på väg till Ladysmith och därifrån till Pietermaritzburg och Dnrban.

Vanheerden nickade blott. Nu förstod han, hvad farmaren menat med det där ”ni också”.

En kafferflicka af smärt, ståtlig kroppsbyggnad med svarta, eldiga ögon trädde ut från en dörr. Den gazellika, bruna uppenbarelsen bar en bländande hvit, med smala blå ränder prydd kofta och en kort klädning af brokigt tyg; pådet vackra hufvudet satt en röd turban och från öronen hängde väldiga, långa örhängen ned.

Farmarens hustru bjöd Yanheerden att taga plats vid det enda bordet, som fanns här, och gaf sedan flickan en befallning. Kornetten slog sig ned och såg sig litet omkring i rummet. Detta var öppet ända till taket och genomkorsades af takstolarne, på hvilka allehanda fiskredskap, piskor, hudar och långa stycken torkadt fläsk hängde. I ena hörnet låg ett nyss slaktadt får, och i det motsatta stod ett jättelikt smörfat.

Bjälkarne voro på vissa ställen sammanfogade med hvarandra genom nät och bräder och belastade med allehanda husliga nödvändighetsvaror, här med stora kärl hemgjord såpa, där med lök, tobaksrullar och frukter.

Från denna förhall förde flere dörrar till köket och sof-rummen.

Nu kommo farmarens hustru och kafferflickan tillbaka.

Den senare bar bröd, ett stort stycke kall fårstek, nykokt kaffe och en flaska genever, hvilket allt Vanheerden blef inbjuden att låta sig väl smaka, en bjudning som han ej dröjde att efterkomma.

Under det han sysselsatte sig med fårsteken, blef det lif-ligt nte i förstugan. Han hörde en man gäspa högljud t och farmarens röst fråga, hur den gäspande sofvit.

— Dåligt nog, knorrade en sonor basstämma, och hur skulle man också kunna det efter sådana här oroliga dagar. En fördömd historia, det här. England hade min själ gjort bättre i att låta saken vara.

— Hur kunde man prata om att segra, då det stod så illa till med våra trupper?

— Ja, just det. Det var det där militärhögmodet. Från generalen till gemene man trodde alla, att de snart skulle vara klara med en handfull boer.

Yanheerden spetsade öronen.

— Berätta hur det egentligen var i och omkring Dundee, hörde han farmaren säga. Är det sannt att Lukas Meyer i fredags befann sig i full ftykt med sina boer?— Ja, nog måste han vika tillbaka, men inte är det så dåligt med honom som de våra ha framställt det. Hade han varit stadd på så hastig flykt, skulle han ej lyckats fånga våra husarer, lika litet som han kunde vara i stånd att redan dagen därpå åter ingripa i striden.

— General Yule gjorde ju ett utfall norrut. Hvad var orsaken därtill? Ni antydde redan i går kväll, att hans läge skulle kunna anses som förtvifladt.

— Det var så också. Jouberts kolonn lär räkna 10,000 man, de marscherade västerut från Glencoe på vägen till Ladysmith och hotade redan Yules vänstra flank. Äfvenledes hade rapporter ingått, att på hans högra flank, i riktning mot Buffalofloden, starka boerkommandon varit synliga. Att boerna gjorde en glänsande uppmarsch måste till och med deras fiender tillstå. Yule hade väl redan på fredagen insett det ohållbara i sitt läge, tydligen ville han dock skaffa sig luft framåt för att så mycket säkrare kunna behålla vägen till Ladysmith som reträttväg. Och tidigt lördag morgon ryckte han under strömmande regn mot Dannhauser. Men trots boernas framskjutna poster drogo sig tillbaka, tycktes han ej hafva kommit långt, ty redan vid ettiden gingo trupperna i bivock. De hade emellertid knappt gjort detta, innan boerna började häftigt beskjuta deras läger. Yule måste upp och därifrån, hastigast möjligt tillbaka till Glencoe. Natten var kall, och de hade så när måst lämna bagaget i sticket.

— Nå men i Dundee var det väl jämförelsevis lugnt?

— Nej, långt därifrån. Där kämpades häftiga strider hela dagen vid Dundeehill och Impatiberg och mot aftonen hade det visst gått de våra illa, ty magistraten rådde bor-garne att lämna staden. Man visste, att boerna ryckte fram från alla sidor, och man hade förlorat allt hopp. En förfärlig uppståndelse bland invånarne blef följden af detta råd. Hufvudlöst löpte folk därifrån, som de gingo och stodo, dels till fots dels till häst. Det var beckmörkt, man kunde ej ens se handen för ögonen, och rägnat hade det gjort hela dagen.— Och ni beslöt er också för att lämna Dundee?

— Ja, jag gick också och kom två timmar senare efter en halsbrytande marsch i sällskap med några flyktingar till De Kekers farm, men den var redan fullproppad med hungrande och frysande människor.

— Att få någon förfriskning eller tillfälle att hvila var naturligtvis ej att tänka på. Yi voro glada, att vi kunde få komma in i ett af smuts stinkande fähus, så att vi åtminstone hade tak öfver hufvudet.

— Ni voro åtminstone i säkerhet.

— Jo, det var nog fint med det. Ungefär vid midnatt kom magistratens ordförande och meddelade oss, att staden var omringad af boer; han rådde oss därför att så fort som möjligt ge oss af till Ladysmitb. Det blef naturligtvis formlig panik på farmen. Männen svuro, kvinnorna gräto och barnen jämrade sig. En kvarts timme senare hade alla rusat i väg, och jag var tämligen ensam på gården, där jag stannade hela dagen. På kvällen begaf jag mig till staden igen. Där syntes ej en enda khakiman till, men däremot vimlade det af boer på kringliggande höjder. Måndagsmorgon marscherade en beriden boertrupp in i staden och planterade Transvaals fana på rådhuset.

— Ja, boerna äro ett beslutsamt och handlingskraftigt folk, det måste man erkänna.

— Samma intryck har jag fått. De satte genast till en förvaltning i staden och utgåfvo en proklamation, hvilken tillförsäkrade den, som ville stanna, fullkomlig säkerhet.

— Nå trodde ni inte på detta löfte?

— Jo, jag skulle nog stannat. Jag tyckte bra om boerna, de föreföllo mig som fulländade om också något smutsiga adelsmän från landet, hvilka nog skulle hållit sitt ord. Men så lofvade en järnvägstjänsteman, att han skulle föra mig i säkerhet till Ladysmith, om det också skulle ske på velociped. Jag tog emot hans erbjudande och vi gåfvo oss i väg för att uppsöka Lukas Meyer. Vi funna honom på järnvägsbron nära det engelska lägret och bådo honom om ett pass, hvilket han genast skref ut på stående fot. Justsom han satte sitt namn under detta, hördes en förfärlig krasch omedelbart intill oss. Järnvägsbron hade sprängts i luften med dynamit.

— Nå, hur kom ni fram då? Ni gick ju till Glencoe, men den var ju också i fiendens händer.

— Inte staden, men trakten norr därom. Inspek-torn vid järnvägen hjälpte mig att få en eländig dressin, på hvilken jag slutligen kom till Wessels Neck, men där var färden slut. Det återstod oss intet annat än att skaffa oss hästar där och rida längs Söndagsfloden. Som ni vet, ko.mmo vi sent på aftonen halfdöda hit.

— Nå, hur tror ni Yule skall kunna komma ut ur boernas fälla?

— Det är väl frågan, om han kan. Utan tvifvel är vägen öfver Beith redan besatt af boer, flere tusen man lära vara

i anmarsch där. Återstår honom alltså blott vägen genom Van Londheers pass och längs Washbankfioden. Men pas3et är farligt nog. Få boerna rätt på det, så kunna hundra beslutsamma män hindra honom där.

Vanheerden hade redan för längesedan slutat äta och begärligt lyssnat till hvarje ord, de båda samtalande växlat. Han visste, att den boerkolonn, om hvilken engelsmannen sist talade, anryckte mot Glencoe-Beith-Ladysmith och kommenderades af Schalk Burgher. Skulle det vara kornetten möjligt att komma fram till befälhafvaren och underrätta honom om läget, skulle denne säkert i ilmarscher sätta sig i gång till Londheerspasset, och då vore det slut med Yule och hans trupper. Vanheerden reste sig, besluten att genast bryta upp.

På husets tröskel mötte han farmarens hustru, hvilken han tackade för det vänliga mottagandet och bad om att få veta närmaste vägen till Beith. Under det att hon visade honom denna hördes hästtramp närma sig, och strax därpå sprängde ett dussin engelska husarer under befäl af en ung officer fram och stannade alldeles utanför boningshuset.

Anförarens första fråga gällde om några boertrupper varit synliga.

Då farmaren, som kommit utspringande, förnekade detta,lät officern sitt folk sitta af och begärde vatten och foder åt hästarne.

Farmaren visade dem till ladugården, där några kaffer-pojkar på hans befallning släpade fram hö och hafre.

Officern lät manskapet föra hästarne till den anvisade platsen och trädde själf i farmarens sällskap in i ladugården.

Detta kom rätt olägligt för Vanheerden.

Hur skulle han nu utan att väcka uppmärksamhet kunna få fatt på sin häst? Och hur lätt skulle inte husarerna känna igen karbinen och bereda honom obehagligheter. Misslynt drog han sig åter in i förstugan och ställde karbinen bakom smörfatet. Därefter tömde han patrongördeln, kastade den i ett hörn och stoppade patronerna i fickan.

Så förgick en god stund. Plötsligt kom farmaren in och bad Vanheerden komma ut. Denne reste sig och följde honom ut på gården, där kornetten fick se officeren stående med Vanheerdens ridhäst vid tygeln.

— Hvar har ni fått den här hästen ifrån? frågade löjtnanten och borrade sina blickar in i Vanheerdens ansikte.

— Jag befinner mig på flykt, sir, och brunten kom till mig på fältet.

— Det kan man ju både tro och låta bli.

— Jag får be er, sir, att välja edra uttryck.

Löjtnanten ändrade genast ton, ty den framför honom

stående mannens blixtrande ögon gjorde honom litet förlägen.

— Jag vill visst inte tvifla på er utsago — men i alla fall — hästen bär en militärsadel, här står regimentsnumret inbrändt.

— Det ser jag visst, men det visar ju ingenting.

— Visserligen inte, men jag måste taga hand om hästen såsom varande statens egendom.

— Det vill säga ni vill taga hästen, hvilken jag ovillkorligen behöfver, från mig.

—Ja, det måste jag.

— Gärna, ni gör naturligtvis blott er plikt, svarade kornetten, men då torde ni vara så vänlig och låta mig taga er.

Som en blixt hade Vanheerden vändt sig mot husaren,som höll löjtnantens häst, gifvit honom en knuff, så att denne föll omkull, och svängt sig upp i sadeln.

— Vill ni veta, med hvem ni haft äran tala, ropade Yanheerden sedan till den af pur förvåning stumme och

orörlige löjtnanten, så är det fältkornett Yanheerden vid Heidelbergs kontingent.

Efter denna upplysning tryckte han sporrarne i hästens sidor och jagade bort. Sedan han på vinst och förlust galopperat framåt omkring femhundra yards höll han in tyglarne och såg sig tillbaka.

Väl hade han hört några skott bakom sig, men några förföljare såg han ej till, hvilket ej heller var så underligt, då samtliga engelsmännens hästar befunno sig i ladugården afsadlade. Husarerne måste alltså först göra dem i ordning och det tog alltid några minuter.

Nu döko dock ryttarne fram, den ene efter den andre, tills hela truppen blef synlig.

Nu gällde det!

Vanheerden klämde fast skänklarne vid hästens sidor, böjde öfverkroppen fram mot dennes hals och framåt gick det nu, så att det ädla djuret knappt vidrörde marken.

Efter några minuter hade kornetten redan ridit öfver den lilla prärien, och nu gick vägen genom en smal dalgång, på båda sidor omgifven af klippiga bergskullar.

Vanheerden såg sig tillbaka och märkte till sin glädje, att han vunnit ett godt försprång. Han lät hästen andas ut ett ögonblick, men fortsatte sedan, galopperande öfver stock och sten, ty den banade vägen hade upphört i dalgångens början.

Slutligen efter att hafva ridit en god kvart öppnade sig dalen och framför flyktingens ögon låg åter en flere tusen yards bred, gräsbevuxen öppning. Kosta hvad det ville måste han öfver denna, innan förföljarne blefvo synliga på andra sidan. Här gällde det hans frihet!

Hästen gick villigt framåt, men i det höga gräset hade han ett svårt arbete, och då Vanheerden befann sig på andra sidan gräsfältet kände han, att hästen var alldeles uttröttad.

Här kom han åter in i en liten dalgång, som förde någotuppåt mellan rader af steniga kullar, och genomflöts af en liten å.

Vanheerden satte öfver denna, steg af och band hästen vid en trädrot, vadade sedan tillbaka öfver bäcken, ryckte upp litet gräs och kastade det i en hög. Från sin plats kunde han öfverskåda hela grässlätten, och där inväntade han sina förföljare, där de kommo fram mellan kullarne.

Spåret i gräset, där kornetten nyss ridit igenom, var lätt för dem att finna.

Efter ännu en blick på de framsprängande ryttarne förde han en brinnande tändsticka till det torra gräset, han hopsamlat, och nästan genast slog en låga upp.

Sedan detta var gjordt skyndade han tillbaka öfver bäcken. Därifrån kunde han bevittna, hur lågorna hoppade från strå till strå, tills hela gräsfläcken bildade ett brinnande haf, som med stor hastighet närmade sig husarerne.

— Rädda er nu så hastigt som möjligt, om lifvetär er kärt! utbrast han. Det är kriget! I dessa dagar befaller blott den starkare och den klokare.

Som en glödande lavaström utbredde sig elden öfver fältet, understödd af en tämligen stark blåst. Ofverallt, hvart ögat blickade, syntes blott eldtungor stiga mot skyn, blandade med tjock, kvalmig rök.

Af förfölj arne syntes nu ej ett spår.

Lugnt vände Vanheerden om, svängde sig i sadeln och trafvade vidare.

VI.

Pd Oosthuizenfafm.

Vid foten af Spionskop, ej långt från vägen, som för från Ladysmith öfver Waschbank-floden till Beith och därifrån till kolfälten vid Dundee, ligger på en liten höjd, skuggad af hvitstammiga träd, en farm.

Hjältebragder. 4Framför boningshuset satt på en gammal vagnslåda en ståtlig, redan tämligen grånad man. Han bar landtmännens vanliga dräkt, vida byxor af fårskinn och en enkel grå jaktrock af groft tyg. Bakom bandet i hans bredskyggiga hatt satt en stor tobakspipa.

Han var till synes vid mindre godt tynne och såg missnöjd och tankfull utåt vägen, hvilken likt ett rödt band strök genom dalen från söder.

Det var redan tämligen sent. Solen hade sjunkit långt ned i väster, och det skulle knappt dröja en timme, innan den försvunne ned bakom bergen.

Plötsligt for mannen upp, skuggade ögonen med sin hand och skådade nedåt landsvägen, på hvilken en ryttare närmade sig farmen, och strax därpå sprängde en duktig, knappt fjortonårig pojke upp på gården, hoppade af hästen och kastade ett täcke, som han bar öfver skuldrorna, upp på hästens rygg.

— Nå, Hendrik, har du några nyheter?

— Dåliga och goda, far. — Dolossmanen är redan öfver bergen med sin afdelning. Från honom kunna vi ej hoppas få några drängar.

En förbannelse banade sig väg öfver farmarens läppar.

— Inte ens Groot Willem — fortsatte pojken— vet någon råd. Han säger, att också från honom ha alla svarta rymt, och han vet inte, hur han skall hjälpa sig själf.— En stor olycka, det här kriget! suckade gubben. Hur skall man nu kunna sköta kreatur och tegar utan hjälp?

— Ja, far, vi ha råkat i ett fatalt läge, men vi få väl försöka hjälpa oss själfva. Hvar äro mor och Sannie?

— Sannie är nere i dalen för att mota upp kreaturen till betet högre upp. Där är det förhållandevis säkert. Mor har ridit till Straussenfarm och stannar väl där tills i morgon.

— Ha de där odågorna på Straussenfarm också fått skräcken i kroppen?

— Ja, de ha sprungit sin väg allesammans. Jag är rädd för att detta olycksaliga krig totalt skall ruinera oss; engelsmännen komma att bringa sina egna landsmän till tiggar-stafven.

Hendrik hade under tiden sadlat af sin häst och gifvit honom ett lätt slag på manken, hvarvid djuret genast begaf sig till stallet. Därefter slog sig Hendrik ned bredvid fadern och sade:

— Jag tror, far, att du tar saken allt för hårdt. Groot Willem påstår sig hafva säkra underrättelser om, att boerna på alla håll äro segrare. De ha inte långt från Mafeking tagit ett pansartåg och vid Spytfontain tillkämpat sig en verklig seger. Kimberley, där Cecil Rhodes är, lär vara så godt som omringad.

— Hvad ha vi för nytta af det? Mafeking och Kimber-ley ligga på andra sidan de båda republikerna.

— Det är alltid goda tecken, far. Groot Willem påstår, att engelsmännen som stodo vid Glencoe, slagits på flykten riktigt ordentligt. Boerna följde dem i hälarne och inom närmaste dagarne blir det allt frågan om Ladysmith.

Gubben nickade. Ett drag af tillfredsställelse lyste upp hans väderbitna ansikte.

— Groot Willem anser, fortsatte Hendrik, att den engelske generalen inte ens i Ladysmith kan hålla sig gent emot den stora öfvermakten. Staden är omringad och blir nog en riktig råttfälla för engelsmännen. Äro de kloka, så dra de sig snarast möjligt tillbaka till Pietermaritzburg och vänta där de utlofvade förstärkningarce.— Då skulle åtminstone krigsskådeplatsen blifva förlagd mera söderut.

— Det blir den, far! svarade Hendrik med tillförsikt. Groot Willem påstår, att holländarna i hela trakten trodde det. Ovädret går oss nog förbi, och då skola de svarta återfå besinningen och drifna af hunger återvända till arbetet.

— Ja, gifve Gud, det ginge så!

Både far och son tystnade och stirrade tankfullt hän mot bergen, där solens blodröda skifva nästan berörde bergsklyftornas spetsiga tinnar.

Plötsligt for Hendrik upp ur sina drömmar och pekade med handen åt norr.

— Se där, far, en hel hop krigsfolk!

Gubben reste sig upp och såg i den antydda riktningen.

— Det är engelsmän, dem känner man igen på de blänkande vapnen och på lansarne, de bära. Natten bryter snart in — kanske när allt kommer omkring få vi hålla oss beredda på inkvartering.

— Ja, det felades bara det också, knorrade gubben och följde i likhet med sonen ryttarnes rörelser med spändt intresse.

Dessa närmade sig en smal stig, som gick ut från landsvägen norr om farmen och förde till gården.

En lättnadens suck gick öfver gubbens läppar, ty^ ryttarne observerade ej afvägen, utan fortsatte landsvägen framåt.

Men det fanns ännu en väg, som förde till farmen, den väg, som Hendrik kommit. Men ej heller denna togo lanciärerna notis om.

Plötsligt dök en ryttare i fullt galopp upp på landsvägen söderifrån. Då denne blef varse engelsmännen, höll han in för ett ögonblick, men lät strax åter sin häst öfvergå till den skarpa takten, hvarigenom han inom få minuter måste rida förbi ryttarskaran.

Nu befunno de sig sida vid sida.

I samma ögonblick tycktes det som om engelsmännen fått en liflig åtrå att anhålla den ensamme ryttaren, hvilken dock ej gaf akt på ropen bakom sig, utan fortsatte i vildastefart. Hela lanciärtruppen gjorde helomvändning och flere skott smällde. Men äfven den flyende vände sig om i sadeln och trakterade sina förföljare med några skott, hvilka hade till följd att två lanciärer föllo af sina hästar.

Just vid denna tid försvunno den solen omgifvande ljuskransens sista strålar bakom bergen, och i dalen började det mörkna.

Man såg dock ännu, huru engelsmännen gåfvo sina hästar sporrarne och förföljde den ensamme mannen, hvilken dref fram sin häst i fullt galopp till en skogsdunge, som låg intill vägen, där han försvann, samtidigt som man åter hörde några skott smälla. Kort efteråt sprängde den förföljde ryttarens häst vidare med hela lanciärskaran efter sig.

— Far! utropade Hendrik plötsligt, de ha träffat honom, det springer en lös häst där på landsvägen.

— Det kan du väl inte se så noga i mörkret, menade gubben.

— Jo, far, svarade ynglingen genast. Jag tyckte mig precis se att hästen var fri.

Hofslagen af de bortjagade ryttarnes hästar aflägs-nade sig allt mer.

— Låtom oss se till, hvad som händt därborta, utbrast Hendrik efter en stund. Om också engelsmännen vända om, kunna vi ju lätt dölja oss bland buskarna.

Efter ett ögonblicks öfverläggning med sig själf förklarade sig fadern villig därtill, hvarför de gingo öfver en brant, buskbevuxen äng, där de smögo från buske till buske. Deras steg på den mjuka gräsmattan voro nästan ohörbara, och i händelse af fara kunde de lätt förskaffa sig ett gömställe här.

Det dröjde ej länge, innan de närmade sig den lilla skogsdungen, som låg omedelbart intill landsvägen. Helt plötsligt sågo de en stor kraftig mansgestalt dyka upp midt framför dem, befallande dem i dämpad ton att stanna, så vidt lifvet vore dem kärt.

— Hvem där? frågade mannen, då de hörsammat hans befallning.

— Egaren af farmen däruppe på kullen och min son.— Hvad viljen I här?

— Vi hörde skottväxling och ville se till om någon hjälp var af nöden.

— Ert namn?

— Jan Oosthuizen.

— Holländare alltså?

— Ja.

— Är ni det blott till namnet eller äfven till sinnelaget?

— Det är en samvetsfråga, herre, som jag ej har någon anledning att svara en främling på, invände gubben. Men hvem är ni själf?

— Mitt namn är Vanheerden, och min hembygd ligger på andra sidan bergstopparne vid horisonten.

— Alltså en transvaalsboer i fält.

— Alldeles riktigt.

— Hvarför ströfvar ni genom landet så här ensam? Är ni spion eller kurir, kanske?

— Hvarken det ena eller det andra. Jag blef tillfångatagen i en olycklig strid, men har smitit från engelsmännen.

— Då behöfver ni väl tak öfver hufvudet? Är ni

sårad?

— Sårad? Nej, lyckligtvis inte. Men ett säkert gömställe för i natt skulle jag vara tacksam för.

— Så kom då med! Jag skall gärna erbjuda eder ett sådant.

— Har ni tänkt på, att lanciärerna kunna återvända hvilken minut som hälst? Det är ingen omöjlighet, att de under sitt snokande efter mig skulle kunna ställa till obehagligheter för er.

— Jag kan naturligtvis inte hindra dem att stanna på farmen, men därför skola vi nog styra så till, att inte de finna er.

Vanheerden hade för länge sedan märkt, att han hade att göra med en afrikander, det vill säga en holländsk ny-byggare, hvilken hatade den engelska styrelsen lika mycket som transvaalsboerna, och han mottog därför erbjudandet med tacksamhet.Under tystnad gingo de uppåt boningshuset, tills Hendrik, som ej längre kunde lägga baud på sin nyfikenhet, frågade: Hur kom det sig, att ni kunde komma undan engelsmännen? Då jag såg den där ensamma hästen spränga framåt vägen, trodde jag verkligen, att de skjutit ned er.

— Min belägenhet var ej den bästa, och jag tviflade själf på att kunna undkomma, men en list räddade mig.

— En list?

— Ja, just en list; jag lyckades bedraga mina förföljare. Jag har nämligen varit i sadeln sedan tidigt i morgse och min häst, som jag tagit från en engelsk officer, var alldeles uttröttad. Då jag först såg ryttarskaran framför mig, jublade jag, ty på afstånd såg det ut som det varit boer, men plötsligt upptäckte jag lansarne och insåg då mitt misstag. Nu hade jag endast två saker att välja på. Antingen måste jag vända om, hvilket naturligtvis skulle förefallit en-gelsmäunen egendomligt, eller käckt rida förbi lanciärerna. I det senare fallet löpte jag fara, att de skulle igenkänna det engelska sadeltyget på min häst äfvensom min Mee-Letford-karbin. Då jag i hvilketdera fallet som hälst hade engelsmännen i ryggen på mig, beslöt jag mig för det senare; jag red förbi i hastig takt och hälsade dem helt harmlöst en ’goed Avend\ Men då ljöd genast kommandoordet 'Halt!* bakom mig, hvilket jag dock ej låtsades om. Då jag märkte, att det skulle blifva. allvar af, klämde jag in benen i sidorna på min krake och prässade fram honom så mycket jag förmådde. Men jag såg snart, att hans krafter började taga slut, så att jag ej vågade utsätta mig för en längre förföljelse. Då inbröt mörkret och samtidigt upptäckte jag den där lilla

skogsdungen vid landsvägen, där denna gjorde en krök. Nu gällde det att vinna tid för att komma in i det mörka buskaget. Det lyckades, tack vare att engelsmännen blefvo uppehållna af skottväxlingen. Jag hoppade af, bröt en törnig accaciekvist och placerade den under svansen på min häst, hvilken rusade bort som en blixt. Samtidigt hörde jag också hofslagen af engelsmännens hästar alldelesintill mig, och förbi mig gick den vilda jakten under skällsord och svordomar efter den frie hästen.

— Ett präktigt knep! sade gubben erkännande, under det Hendrik tycktes glädja sig ännu mer åt detta lyckade puts åt lanciärerna. Under samtalets gång hade de uppnått farmarens boning och Jan Oosthuizen förde in gästen i ett rum.

— Hendrik, sade han, ställ för alla händelser ljuset bakom dörren, gå sedan ut och lyssna, om du hör något af engelsmännen.

Ynglingen tycktes hafva ogement roligt åt det oväntade äfventyret. Hurtigt utförde han det erhållna uppdraget och smög sig sedan in i förstugan.

— Var så god, om ni behöfver någon förfriskning! sade gubben, öppnade ett väggskåp och tog fram bröd, torkadt kött och en flaska kallt kaffe.

— Litet att dricka, ora ni tillåter, skulle jag vilja taga mig, svarade Vanheerden, men någon hunger känner jag ej.

— Det skulle man dock kunnat vänta, om ni varit på väg hela dagen.

— Visst det, men jag berättade er ju, att jag tagit en engelsk officers häst. Sådant folk lefver inte dåligt och sadelfickorna voro fullproppade med läckerheter, som jag utan stor samvetsförebråelse tog till bästa under vägen.

Båda skrattade och Jan Oosthuizen satte sig midt emot sin gäst.

— Säg mig, hvad tror ni om kriget? frågade farmaren, och Vanheerden svarade med en axelryckning:

— Första striden, hvari jag deltog, var olycklig nog för oss, och den kostade å båda sidor en stor mängd folk. Men trots detta hörde jag under dagens lopp, att vår sak stod rätt bra.

— Så säger man också här... Engelsmännen äro dock ett segt folkslag, och jag fruktar det blir en väldig strid.

— Det blir det nog. Men ni är ju själf holländare — och måste medgifva, att boerna lika så litet låta leka med sig. I våra led stå icke mindre krigsaugliga män. De& äktäboern är redan vid tolf års ålder en skicklig skytt och en duktig ryttare, under det å andra sidan legotrupper, som bära sitt skinn till torgs för pängar, strida tämligen slappt. Det är alltså skillnad, kolossal skillnad.

—- Ja, det är helt naturligt en annan sak att strida för hus och hem, medgaf farmaren.

— Ja, det är något, som kommer våra hjärtan att klappa kraftigare än eljes. Jag är förresten inte alls rädd för utgången, tvärtom är jag full af hopp och förtröstan till Gud. Medvetandet att strida för sin goda rätt, kärleken till det hem, som man vill beröfva oss boer, skall göra en hvar af oss till en tapper krigare, ja, låtom oss säga till en hjälte. Och generalerna äro präktiga och dugliga män. De skola, tro mig, uträtta riktiga under med våra boer, tack vare deras goda vilja och patriotiska hängifvenhet.

— Det tror jag väl. Jag erkänner boernas stora tapperhet, men jag fruktar, att vi lika väl skola få svårt att hålla stånd. Man hör redan att nya engelska truppmassor äro på väg. Engelsmännen skola skicka så mycket folk att de likt gräshoppor kunna öfversvämma hela landet.

— Låt dem komma, så många som hälst, mot de våra skola de icke kunna uträtta mycket, invände Vanheerden envist. Det är ej annat än värfvade soldater, som redan genom en lång sjöresa komma hit missmodiga och försvagade, under det vi stå kraftiga och starka i skansarne. De känna inte likt oss hvarje väg och stig, och därtill är klimatet icke gynnsamt för dem. Den, som ej gå till sjukhuset, locka vi i bakhåll och ut på de vattenlösa stepperna. Där kommer det att gå dem illa nog, och vi skola göra dem stor skada, ty deras hästar kunna ej på långt när mäta sig med våra; deras djur skola så småningom gå under eller få sina ögonlock uppätna af flugor, så

att de blifva blinda.

— Herren gifve, att allt vänder sig till det bästa. Vi afrikander här i Natal stå alla på er sida, ty rundt hela landet vet man, att ni blifvit illa behandlade i politiskt hänseende. Alldeles nyligen förklarade afrikanderförbundets präsi-dent helt öppet, och den engelske kolonialministern har självfmåst medge, att Transvaal beviljat de flesta af hans fordringar. Men hvad hjälpte det, man ville ha krig.

— Naturligtvis ville man det. Bakom Uitländers fordringar, som ju hafva ett visst berättigande, stod alltjämt en agitation, hvilken hade mål för ögonen, som sträckte sig vida längre än Uitländersfrågan. Driffjädern i detta mullvardsar-arbete är The Chartered Company. De ha länge försökt få vårt land såväl politiskt som ekonomiskt i sina klor, och de ha med stort buller och bråk iscensatt denna Uitländers petition. hvilken intalade det engelska folket att boerregeringen var usel och despotisk. Därigenom lyckades de ställa till detta krig.

Så fortsattes samtalet en lång stund, tills de båda männen slutligen tystnade och försjönko hvar för sig i sina egna tankar. Plötsligt hörde man steg närma sig och dörren rye-tes upp. Hendrik blef synlig på tröskeln med utropet: De komma!

Som stuckna af en tarantel rusade båda männen upp.

— Skynda på, Hendrik! befallde gubben, tag ljuset och för vår gäst dit upp, så skall jag försöka bli färdig med lanciärerna här nere.

Ynglingen hörsammade genast och försvann med Vanheerden genom en från köket gående bakdörr ut i köksträdgården. Farmaren aflägsnade hastigt den på bordet stående maten, tog ned en husbibel från en nisch i väggen och satte sig vid bordet. Han drog lampan närmare sig och inväntade läsande de obedda gästerna.

Kort därefter hördes hofslag på gården, sedan försiktigt annalkande steg och dämpade, mänskliga röster.

Farmaren hörde tydligt, att ryttarne därutanför kommit alldeles intill byggnaden och kände nu på sig, att de blickade in i rummet genom det låga fönstret. Men Jan Oosthuizen rörde sig ej, tvärtom lät han hufvudet sjunka djupare ned mot boken.

Plötsligen sparkade flere sporrbesatta klackar på husets

port.

Farmaren spelade sin roll väl. Som vaknande upp uren dröm, höjde han långsamt på hufvudet, lade ena handen bakom örat och lyssnade.

— Öppna! skreko flere röster utanför och några karbin-kolfvar började häftigt slås mot porten.

Farmaren reste sig och gick med långsamma, släpande steg till fönstret, hvilket han öppnade med stor omständighet, tydligen för att skaffa sin gäst, som nyss förut aflägsnat sig med Hendrik, så mycken tid som möjligt;

— Hvem där? frågade Jan Oosthuizen på flytande engelska, så här sent på kvällen?

— Royal Light Horse — kungliga lanciärer!

Farmaren nickade till tecken att han förstått. Han

stängde fönstret, tog ljuset från bordet och gick att öppna.

Genast störtade engelsmännen öfver tröskeln, och en af dem, tydligen en underofficer, anropade farmaren mindre höfligt:

— All devil — ni tycks vara en rätt lomhörd gynnare!

Farmaren nickade lugnt med hufvudet och bad herrarne

välkomna i sitt hem.

Men underofficeren tycktes för tillfället ej vilja begagna sig af denna inbjudning. Han fixerade farmaren från hufvud till fot och frågade sedan: Kom det inte någon hit kort före mörkrets inbrott?

Farmaren höll åter handen för örat och bad, att den talande skulle fråga en gång till och litet högre.

Med verklig stentorsstämma upprepade underofficeren sin fråga och denna gång i örat på Jan Oosthuizen, som såg förvånad ut och nekande skakade på hufvudet.

Soldaterna, som stodo rundt omkring underofficeren, skrattade. Denne tog utan vidare lampan från farmaren och lyste i hvarje vrå af rummet, sedermera i köket och sidorummen. Godmodigt följde farmaren efter och nickade leende, då underofficeren slutligen frågade: Är ni alldeles ensam hemma?

— Ja, alla äro borta, svarade Jan — till och med de svarte, af fruktan för boerna.

— Nå, fortsatte engelsmannen efter ett ögonblicks tyst-nad, skaffa då vatten och foder åt hästarne. Vi skola stanna här i natt.

Beredvilligt gick farmaren ut och gaf lanciärerna några lyktor. Sedan öppnade han en liten till byggnaden vidbyggd foderbod och visade dem, hvar brunnen fanns.

Då ryttarne hade skött om sina hästar och fört in dem i ladugården, funno de på det runda bordet i dagligstugan bröd och åtskilligt kallt kött, såväl som tobak och dricka.

Farmaren erbjöd underofficeren sitt eget sofrum, och för manskapet bredde han ut flere knippor halm i förstugan.

Då lanciärerna gjort god heder åt anrättningarne och till slut äfven den häftige underofficeren blifvit vid godt humör, tillsattes stallvakter, hvarefter resten af manskapet gick till hvila.

* *

Hendrik och Vanheerden gingo genom köksträdgården och fortsatte sedan nästan en kvarts timme uppåt berget, tills de kommo till en på en liten högslätt stående omfångsrik, tämligen hög lada.

Hendrik öppnade porten, bad Vanheerden stiga in och reglade sedan dörren inifrån. Därpå tände han en gruflampa, och nu såg Vanheerden öfver sig ett starkt bjälkverk, från hvilket midt i ladan ett tjockt rep hängde ned. Upptill ledde detta till ett stort hjul och i dess undre ända fanns en flätad korg, som sväfvade öfver en öppning i marken.

Vanheerden insåg genast, att denna korg föreställde ett slags uppfordringsämbar, och de af kolstybb nedsmorda väg-garne och balkarne läto honom förmoda, att de befunno sig öfver ett kolschakt.

Hendrik bad sin gäst att bestiga korgen, och då de båd a stodo på den svängande skålen, löste ynglingen en omedelbart därintill sittande järnhake. Icke långt därifrån låg en jättestor stenvikt på marken. Denne höjde sig och sväfvade upp till ladans tak, under det att de båda sjönko ned cirka tj ugo fot i djupet, där korgen slog emot tämligen hårdt.

Vanheerden märkte vid lampans svaga sken, att de be-funno sig vid ingången till ett nödtorftigt iordningsstäldt grufschakt. Eedan under nedfärden hade Hendrik stigit upp på korgens kant. Nu hoppade han ned, pekade inåt schaktet och bad Vanheerden följa med sig.

De beträdde ett smalt, knappt manshögt, vågrätt in i jorden förande svalg.

Gång på gång tyckte sig Vanheerden stöta på ett smalt skenspår. Framför och bakom honom var det nattsvart, och ej ens på sidorna kunde han, trots lyktskenet se något. Blott då och då glittrade en hastigt nedrullande vattendroppe på väggarne.

Gången blef så småningom bredare och efter tio minuters vandring delade den sig.

Hendrik valde den högra vägen och öppnade snart en i väggen befintlig ribbdörr. Båda stego in i en fördjupning i väggen, där några fuktiga halmsäckar lågo. I midten af det lilla låga rummet låg en omkullstjälpt vagn af det slag,

som användes för koltransport. Dess uppåt vända botten hade tydligen förr tjänt som bord, flere träklossar, som stodo rundt omkring, voro afsedda till sittplatser.

— Här kan ni känna er säker, sade Hendrik, här kunna vi stanna tills vidare.

— Tack, min vän, men jag beklagar, att jag ställt till så mycken omak.

— Det betyder ingenting. Vi äro holländare och farär en varm vän till boernas sak. Jag vet, att det skulle roa honom mycket att göra lanciärerna ett puts och bevara en tapper boerkämpe från fångenskapen.

— Herren löne honom därför! Jag önskar blott, det komme tid och tillfälle, då jag kunde göra honom en tjänst tillbaka.

-- Det är ingenting att tala om. Hufvudsaken är, att ni kommer lyckligt från den här historien. Det blir nog hårda strider, då man behöfver sådana män som er. — Säg, hvaraf kommer det sig egentligen, frågade han sedan han satt sig på en träkloss, och såg Vanheerden rakt i ansiktet, att vi holländare hata engelsmännen af hela vår själ och tvärtom. Ehuru kriget inte berör natalboerna det minsta, skulle vi dock känna det som ett svårt slag, om boerna från Transvaal och Fristaten skulle komma att ligga under i striden.

— Det är inte svårt att svara på, inföll Vanheerden. Hatet från vår sida har uppstått genom de lidanden, vi hafva engelsmännen att tacka för. Men för att förstå det, måste man icke blott känna de sista två årtiondenas historia, utan också republikernas från deras första början.

— Ja, det är just, hvad jag så gärna velat. De första hvita här i landet voro boer, icke engelsmän, inte sannt?

— Hvarken det ena eller det andra, min vän. De första hvite voro holländska köpmän, som längst i söder grundade en station i och för sjöförbindelsen mellan Nederländerna och Ostindien.

— Men strax därefter kommo väl boerna?

— Nej, min vän. Af denna enkla början utvecklades sedan ett handelsbolag, som stod i liflig förbindelse med moderlandet. Vid denna tid ägde i Holland flere politiska och religiösa strider rum, och många män hade på grund af dessa förvecklingar gjort sig misshagliga hos höga vederbörande och beslutit vända hemlandet ryggen; flere bland dem torde hafva tillhört politiska partier, som öppet stridt för friheten och förlorat, och dessa personer hade ju all orsak att sättasig i säkerhet. De utvandrade till Kap och fingo land till skänks af handelskompaniet.

Så småningom kommo också flyktingar från andra land, hugenotter och valdensare, fransmän och tyskar. Dessa olika emigranter blandade sig så småningom och kallade sig sedan som folk rätt och slätt för boer. Dessa togo till hacka och spade och förvandlade vildmarken till bördiga åkrar och fält.

— Nå, men kommo de ej i krakel med de svarta och hur kunde de reda sig för vilddjuren?

— De svarta tuktade de snart och gjorde till sina lydiga tjänare, och vilddjuren höllo de på afstånd med sina skjutvapen, i hvilkas handterande de utbildade sig till verklige mästare.

— Och nu, sedan de kufvat de svarte, utrotat vilddjuren och odlat upp vildmarken, nu komma engelsmännen och vilja taga ifrån dem frukten af deras eget och deras förfäders arbete?

— Ja, nog vilja de det alltid, men jag hoppas, det ej skall lyckas dem.

Öfver Vanheerdens ögonbryn hade för ett ögonblick ett mörkt moln lägrat sig, men sedan korsade han armarne öfver bröstet, lutade öfverkroppen mot väggen och slöt ögonen. Han var synbarligen uttröttad.

Under sådana omständigheter vågade Hendrik icke längre göra några frågor, utan tog upp en liten bräda frångolfvet och ställde den framför lampan, så att icke dennas ljus skulle falla på den sofvande.

Snart förkunnade långa regelmässiga andedrag, att Vanheerden njöt en vederkvickande sömn.

VII. En katastrof.

Så småningom hade äfven Hendriks ögonlock fallit igen, och han hade insomnat.

Då han vaknade kände han sig ytterst orolig. Han saknade totalt en tidmätare, men han ville veta, hur länge han hade sofvit, och om dagen ännu brutit in; därför reste han sig och smög utan ljus genom den honom välbekanta be-fordringskanalen ända ut till schaktet, där han steg upp på korgen och för att icke göra något buller klättrade uppför repet. Vid ingången till schaktet fattade han tag i en omedelbart därintill stående bjälke och praktiserade sig lätt enligt gammal vana upp på fast mark.

Ännu var det mörkt häruppe. Hendrik vände sig mot ingången och läste upp den. Därute var det ljudlöst stilla, ej ens en fågels kvitter hördes.

På stjärnornas ställning märkte han dock, att det ej var långt kvar till dagningen, på sin höjd kunde det dröja en timme.

Sedan stängde han åter dörren och begaf sig ned till det underjordiska rummet, där Vanheerden fortfarande sof, och Hendrik ansåg sig icke böra väcka honom förr, än det var absolut nödvändigt, under det han själf föresatte sig att ej somna. För att fördrifva tiden tog han fram sin knif och ritade flere vidunderliga figurer i det improviserande bordet. Då han det oaktadt fann tiden gå for långsamt, drog hanfram ett litet nött papperspaket ur fickan och vecklade upp det.

En liten kiselsten blef synlig.

Hendrik ryckte lampan något närmare sig och vände stenen på alla sidor.

Den var nästan så stor som en ärta och i form af en reguliär åttkant så att man kunde tro, att det var en konstprodukt, eller åtminstone, att den gått genom en skicklig slipa-res hand. Därtill var stenen genomskinligt hvit och gaf, då Hendrik vände den framför ljuset en egendomligt liflig, ja praktfullt eldig glans från sig, hvilket uppenbarligen berodde på en utomordentlig ljusbrytningsförmåga.

— Hvad har du där? frågade Vanheerden, som under tiden vaknat och en stund observerat ynglingens görande och låtande.

Hendrik blef förskräckt och ville hastigt stoppa stenen i fickan, men han insåg, att detta skulle vara mycket ohöfligt; han räckte därför Vanheerden den och sade:

— Far påstår, att den här kiselstenen har stort värde. Kanske ni förstår er på ädelstenar?

— Något förstår jag mig på dylikt. Som yngling var jag en längre tid i Kimberley och innan dess vid floderna.

— Då kan ni kanske säga mig, hvad den där stenen är

värd.

Vanheerden hade tagit emot den och vände den pröf-vande på alla sidor. Då han var färdig med sin undersökning, lät han stenen falla ned i flata handen och sade: Det är en glassy stone. Åtminstone hvad man kan se vid detta svaga ljus, är den inte dålig- Den tyckes vara fullkomligt hvit och hvarken hafva sprickor eller fläckar. — Jo se, här sitter en svart fläck, som alltid förminskar stenens värde något.

Hendrik bad att få stenen och öfvertygade sig om, att det verkligen fanns en fläck på densamma.

— Hur mycket tror ni den är värd? frågade Hendrik och vecklade in den i papperet för att stoppa ned den i fickan igen.

Hjältebragder. 5— Kanske femhundra pund! svarade Vanheerden, och Hendrik blef synbarligen ytterst förvånad öfver det höga värdet och frågade, sedan han något så när behärskat sin glädtiga öfverraskning: Hvad kan då en sten ungefär vara värd, som är minst dubbelt så stor som denna och ungefär likadan föröfrigt?

— Som jag redan sagt är denna sten felfri så när som på ett enda litet fel. Frågan är om den andra är lika säker.

— Hvad menas med, att en sten är säker?

— Det skall jag förklara dig. Just en sådan där glassy stone, som den här, är värdefullast bland diamanter. Men

dessa hvita stenar äro mycket ofta utsatta för sprickor, hvil-ket man genast ser på en lätt brunaktig färg i kanterna. Sådana stenar äro ofta från början alldeles felfria, men förr eller senare bilda sig fina ripor i dem, som antingen kvar-blifva, där de äro, eller också fortsätta i alla riktningar och då vanligen snart förstöra stenen. Utan att hafva sett den där andra stenen, kan jag ej ens tillnärmelsevis bestämma dess värde.

— Jag kan försäkra er, att den andra stenen är absolut lika ren och genomskinlig, som den lilla här, men betydligt vackrare. Den har inte någon svart punkt, invände Hendrik, synbarligen litet upprörd.

— Hur vet du det så bestämdt?

— Jo, därför att jag ofta betraktat de båda stenarne mycket noga och jämfört deras glans.

— Nå, då kunna vi ju antaga, att en handlande skulle betala ungefär tretusen pund för den ... Det är det minsta, men det kan ju hända, att den är värd dubbelt så mycket. Det beror alldeles på formen och renheten och framför allt på, om stenen är absolut säker. Hvar har du fått den där stenen ifrån då?

— Jag fann den en morgon i magen på en struts.

— Här på er farm?

— Nej då, långt härifrån. Några månader före krigets utbrott var jag på besök hos min morbror uppe i Transvaal i närheten af Boshof. En dag skickades jag med ett bud till en af grannarne. Då jag utfört uppdraget och befann migpå hemväg, träffade jag på några guagas, som jag jagade. Två af dem nedlade jag, men jag ville inte offra flere patroner. Detta jakt hade fört mig till en liten flod en god bit från vägen. Där kom jag just fram bakom en mimosbäck ocb ut på fria fältet, då strax intill mig stod en struts.

— Ocb den sköt du ned? Vet du inte, att det är strängt förbjudet.

— Det vet jag väl. Ocb det skulle heller aldrig fallit mig in att skjuta en struts, men denne var förvildad och därtill synbart sjuk ocb svag. Jag sprängde fram mot honom ocb väntade, att det skulle blifva en vild jakt — jag hade en lasso med mig ocb tänkte fånga honom lefvande, om min bäst vore tillräckligt snabb. Då jag emellertid märkte, att djuret knappt kunde röra sig från stället, sköt jag af rent medlidande ner det.

— Än sedan?

— Sedan tog jag af fågeln de vackra stjärt- ocb vingpennorna ocb tänkte låta kadavret ligga. Men då blef jag så nyfiken, att jag ej kunde motstå begäret att kontrollera sanningen af bvad de svarte berättat mig, att strutsen i likhet med bönorna har för vana att plocka upp små stenar och svälja dem. Det skulle, påstods det, befordra matsmältningen. Jag skar därför upp lifvet ocb öppnade magen på djuret. Där fann jag bland en hel mängd afskräde och andra stenar äfven de båda kiselstenarne.

— Märkvärdigt, i sanning — ocb därtill två ädelstenar på en gång! Hvar har du den andra?

Gossens drag mörknade. Skam, förargelse och vrede stodo att läsa däri.

— Har du den inte längre i din ego?

— Tyvärr inte. Men jag har icke uppgifvit all förhoppning att återfå den.

— Du har alltså förlorat den? Hur gick det till?

— Jag hade inte en aning om de båda stenarnes värde, innan min far längre fram förklarade det för mig. En dag kom, som många gånger förut, en mister John till vår farm. Denne man, en kringresande fotograf, hade varit bos oss förroch fått arbete, särskildt af de svarta. Han pratade med folket så länge, tills de togo fram sin helgdagsstass och stodo framför hans apparat. Denne fotograf hade en medhjälpare, en hindu med sneda ögon och obehagligt utseende. Händelsevis öfverraskade denne mig, då jag försökte, om den större af de båda stenarne skulle kunna användas som brännglas. Han intresserade sig genast för stenen och frågade, om jag ville sälja den, men jag var inte hågad för att låta honom köpa den. Då han emellertid sade mig, att den inte hade något vidare värde, men att han ändå ville ge mig en revolver för den, gick jag in på affären, så mycket mer som jag länge önskat mig ett

sådant vapen.

— En sådan slyngel! Den bofven förstod sig naturligtvis på ädelstenar.

— Ja, han kände nog till stenens värde.

— Och han gick sin väg med stenen, som han bedragit sig till?

— Redan samma kväll följde han sin husbonde. Då far några dagar senare fick se revolvern, berättade jag honom, hvar jag fått den ifrån. Han lät mig visa den lilla stenen, jag hade kvar, och förklarade genast, att den antagligen var mycket värdefull. Nu satte vi efter mannen, redo upp och ned i dalarna, men den spetsbofven stod ingenstädes att finna.

— Åh, han aktar sig nog att återlämna sitt rof.

— Men det måste han dock, ty det var ju uppenbart bedrägeri att frånnarra mig stenen på det där sättet.

— Det är det visst, men hur tänker du kunna finna bedragaren nu, då hela landet är öfversvämmadt af krigsfolk.

— Just därför kan han inte ha kommit så långt, menar far. Yi sökte upp en dolossman i en ej långt härifrån belägen kafferby, och denne tillfrågade på fars önskan sin benbundt och förklarade, att tjufven befann sig i Dundee. Vi sände genast en svart löpare och pröfvad uppspårare dit. Denne fastställde också att hinduen varit där, men han kunde ej följa hans spår längre, från ena sidan ryckte boerna fram, och på den andra flydde invånarne i stora skaror. För öfrigt finner jag det högst märkvärdigt, hur dolossmannen kundepå läget af de utkastade benknotorna bestämma hvar mannen uppehöll sig.

— Ja, det är verkligen högst märkvärdigt.

— Tror ni inte på det?

— Jo, man måste ju göra det.

— Far säger, att han rätt ofta lärt sig värdera doloss-männens spåkonst. Han har, tack vare denna, fått tillbaka månget bortsprunget eller stulet kreatur, som eljes alldeles säkert skulle varit försvunnet för alltid.

— Det tror jag visst.

— Men hur kan det gå till? De svarta ha ju knappt

så skarpa ögon och öron som vi, och inte heller hafva de

flera sinnen, nej, inte ett enda heller.

— Det är höjdt öfver allt tvifvel. Men det finnes clair-

voyanter bland dem. Mången har misstroget skakat hufvu-det däråt, ty det synes ju vara mot allt förnuft, men det är och förblir dock ett ofta pröfvadt, odisputabelt faktum.

— Då håller ni också med far om att trollkarlarne och regnmakarne bland de svarta äro riktiga hexmästare.

— Nej, det är orätt! Allting här i världen går naturligt till.

— Men då skulle man ju kunna hitta på dolossmän-nens knep.

— Det har man försökt otaliga gånger, men hittills har ingen enda hvit lyckats därmed.

— Då skulle den där konsten att läsa knotskriften vara att betrakta som en hemlighet, hvilken de bevara mellan sig?

— Ja, en strängt bevarad hemlighet till och med. Man kan ej få dem att lära bort den för all världens rikedomar. De medgifva, att deras konst grundar sig på en gammal från deras fäder nedärfd beräkningskonst, som dock blott några få särskildt begåfvade inom stammen få ärfva.

Vanheerden reste sig upp och drog fram sitt ur från en liten ficka i sin ylleskjorta.

— Redan fyra! utropade han förvånad. Vi ha sofvit länge, däruppe är det bestämdt full dager redan.

— Säkert, om klockan är så mycket, men lanciärerna.ha nog knappast gifvit sig i väg ännu, om de tillbrakt natten på farmen.

— Är det intet annat i vägen, då få vi inte dröja längre med att undersöka, hur det ser ut i farmhuset.

Hendrik gjorde ingen invändning, han tog gruflampan och ledde Vanheerden genom kanalen. Då de kommo till schaktet bestego de korgen och foro långsamt upp ur jordens innandöme.

Däruppe var det verkligen full dager. Det första bleka dagsljuset lyste in genom de glaslösa, med träribbor försatta fönstren.

Just som de skulle hoppa ur korgen, hördes på afstånd flere skott.

— Hallå! skrek Hendrik. Engelsmännen skjuta. Det är någon olycka på färde.

— Olycka! Jag kallar det tvärtom för lycka. Ty om engelsmännen skjuta, då äro boerna i närheten.

Hastigt skyndade Vanheerden till ingången, lyfte upp slån, som Hendrik lagt för dörren, öppnade denna på glänt och lyssnade.

Skotten ljödo utan tvifvel i den riktning, hvaråt farmen låg; de tilltogo i antal.

Vanheerden stötte nu upp dörren på vid gafvel och sprang tvärs öfver den lilla höj dslätten, följd af Hendrik.

Blott på några hundra steg hade de kullsluttningen framför sig och kunde se huset, vägen och dalen.

— Ser ni där, ropade Hendrik, boerna i buskagen — de äro nästan ända framme vid ladugården. Engelsmännen skjuta från husets fönster.

— Det har jag redan sett, min vän, och det skall jag snart sätta p för. Stanna här du — jag skall springa ned och försöka taga engelsmännen i ryggen, om det är någon möjlighet.

Vanheerden satte genast sitt beslut i verket och hade redan hunnit en bit utför sluttningen, då Hendrik ropade: Se mannen där, som kommer från landsvägen och rider upp till farmen!En ensam ryttare sprängde fram tvärs öfver fältet och uppför kullen. Denne tycktes utdela några befallningar, ty strax därpå såg man d)oerna, hvilka här uppifrån kunde iakttagas här och hvar, försvinna i jordfårorna.

— Hvad kunde det hafva att betyda?

Svaret på denna fråga lät ej länge vänta på sig, ty plötsligt dånade i dalen från andra sidan landsvägen ett kanonskott, och en granat flög tjutande fram, trängde genom husets framvägg och slog ned under buller och brak i byggnadens inre.

— Farmen är förstörd! utropade Hendrik.

— Ja, men engelsmännen också, svarade Vanheerden.

Då blef det lifligt vid de båda åt baksidan liggande

fönstren. Den ene lanciären efter den andre svängde sig upp på fönsterkarmarne, hoppade ut och sprungo i full flykt uppför kullen.

— Stop, my boys! ropade Vanheerden, som redan lagt bössan till kinden, då ungefär ett halft dussin lanciärer kommit honom ungefär hundra yards nära. Stop — här är ingen genomgång.

Icke litet förbluffade sågo engelsmännen äfven här vägen spärrad, men gjorde ingen min af att gifva sig.

— Hands op, om lifvet är er kärt! ropade Vanheerden vidare. Det tjänar ingenting till, att ni försvarar er. Jag har ett helt kommando bakom mig.

Nu först kastade lanciärerna bort sina karbiner, patronväskor och sablar och gingo på kornettens befallning femtio steg tillbaka. Med karbinen färdig att gifva eld gick Vanheerden fram till vapnen och tog dem i besittning.

Då kommo flere boer framspringande rundt farmen, och Vanheerden ropade till dem att komma upp och taga hand om fångarne.

Detta läto de ej säga sig tvenne gånger, och på Vanheerdens fråga hvarifrån de kommo, pekade boerna nedåt landsvägen. Nu först observerade han stora truppmassor boer och flere kanoner, som tills för några minuter sedan hållit sig dolda, framför den af fienden besatta farmen.— Hvad tillhöra ni för kolonn?

— Schalk Burghers!

— Är Schalk Burgher på väg att skära af vägen för general Yule, som stod vid Glencoe.

— Har ni sofvit några dagar? ljöd svaret. Den där generalen är slagen för längesedan.

— Icke af skuren?

— Nej, tyvärr icke. Han hade mycket brådtom och drog sig i vild flykt tillbaka till Ladysmith med resten af sitt folk, men utan bagage, innan våra förtrupper kunde uppnå Waschbankfloden. Men i Ladysmith äro engelsmännen så godt som inneslängda.

Yanheerden hade svårt att finna sig till rätta i detta sakernas nya läge. Han hade tillbrakt två dagar i fångenskap, och ridit lika länge, sedan han rymde därur. Han hade ju alltjämt stött på engelsmän, och detta lät honom förmoda* att han red igenom sträckor, som voro besatta af fiender, men det hade endast varit fiendtliga patruller eller mindre, sprängda afdelningar.

Under detta samtal hade boerna bemäktigat sig sina fångar och tagit hand om vapnen.

Nere på landsvägen började det blifva lifligt. Ett allt högre och högre dammoln blef synligt där.

Beskjutningen af farmen hade upphört och boerkolonnerna nere i dalen satte sig redan åter i rörelse.

Yanheerden stod just i begrepp att stiga ned till farmhuset, då han kände någon lätt lägga sin hand på hans skuldra. Han vände sig om och såg Hendriks af sorg förvridna anletsdrag framför sig.

— Hvad är det? frågade Vanheerden, nästan förskräckt.

Utan ett ord pekade ynglingen på huset, från hvars

fönster en tjock rök slog ut och genom grästaket ringlado sig också små rökmoln.

— Det är granaten! Den här gången ställde den till förargelse på fel plats! mumlade Vanheerden.

Han såg sig om efter boerna, som ännu voro sysselsatte i närheten och ropade:— Hitåt boer! Hjälpen till att rädda, hvad som ännrt står att rädda här. I huset här bor en holländare, en präktig karl, som jag har att tacka för lif och frihet.

Genast voro ett autal boer beredda att följa uppmaningen, och sprungo med Vanheerden hastigt nedför sluttningen.

Men då de kommo ned till huset, slog redan en klar låga ut genom taket.

— Låt det brinna — här är ingenting att rädda! utbrast en högväxt man med ljust helskägg. Det enda skulle vara,, om man kunde rädda några värdeföremål ur stugan. Men hvar är farmaren själf?

Då sträckte Hendrik ut hufvudet ur ett af de åt baksidan liggande fönstren och ropade: Skynda på till förstugan — det gäller fars lif!

Då boerna sprungo ned, hade Hendrik skyndat före dem och var den förste på platsen. Han hade sprungit in genom husets lilla bakdörr och skyndat till den på husets motsatta sida liggande hufvudingången,

Genast sprungo boerna till framsidan och trängde in. Här såg det sorgligt ut, ty granaten hade ställt till en förfärlig ödeläggelse. Till all lycka voro dock de skadade rummen något så när rökfria. Elden hade med rasande hast gripit omkring sig uppe i takåsen, och röken hade därigenom fått aflopp.

— Hjälp till att bära ut far! bad Hendrik.

I bakre delen af dagligstugan låg Jan Oosthuizen utsträckt mellan tvänne lanciärer, med hufvudet öfverströmmadt af blod och urståndsatt att röra en lem. Hastigt lyfte Vanheerden och några män upp farmaren och buro ut honom i det fria.

— Se till, om de båda engelsmännen behöfva någon hjälp! befallde Vanheerden. Under tiden skall jag undersöka gubben här och om möjligt gifva honom någon lindring.

Boerna skyndade tillbaka in i det brinnande huset. Vanheerden och Hendrik åter knäppte upp rock och skjorta på farmaren.

Hjärtat slog visserligen matt, men blodomloppet varfullkomligt regelmässigt. Sedan de undersökt hela kroppen, ntan att kunna upptäcka något annat än ett sår i pannan, sade Vanheerden:

— Din far är blott sanslös. Något föremål har flugit i hufvudet på honom. Skaffa blott hit litet vatten, så skola vi snart återkalla honom till sans. Därefter tog han upp en på marken liggande hönspenna och kittlade därmed farmarens näsvingar. Hendrik kom nu med vatten och fuktade därmed faderns ansikte.

Då ytterligare en boer kom fram och hällde litet brännvin ur sin fältflaska på den medvetslöses läppar, slog denne snart upp ögonen.

— Hvar är jag? Hvad har händt? frågade han med matt röst.

— Blif inte orolig! uppmanade Vanheerden. Det går snart öfver.

Jan Oosthuizen var visst inte gjord af dåligt virke. Han repade sig snart, stödde öfver-broppen mot armbågen och blickade efter en kort stund omkring sig. Då han såg det brinnande huset, drog en mörk skugga öfver hans ansikte.

— Jag anade, jag visste, att något sådant skulle hända, sade han med torr, skärande röst.

— Och ändå lämnade ni mig tak öfver hufvudet — jag, olycklige, har dragit olyckan öfver ert hus, invände Vanheerden i en ton af självförebråelse.

— Nej, det är inte er skuld, svarade farmaren, inte er! Min vrede och mina förebråelser gälla upphofsmännen tillkriget — må förbannelse drabba dem! Tyste och gripne af medlidande stodo boerna rundt omkring den upprörde, blod-öfverströmmade mannen, som med ett kraftigt ryck rest sig upp och nu stod där med den knutna, högra handen uppåt-sträckt likt en förbittrad, straffande domare.

Då höjde Vanheerden också sin hand, sträckte den mot farmaren och sade hjärtligt: Eder vrede är den rättfärdiges vrede! Vedergällningen, som ligger er i tankarne, skall ej uteblifva, men visa för närvarande, att ni är en man, låt se, att ni kan bära den olycka, som träffat er. I alla händelser skall jag ej glömma att tacka er af hjärtat. Måtte himlen foga det så, att jag förr eller senare kan vedergälla er den stora tjänst, ni gjort mig. Där nere ser ni män, som med dödsförakt draga ut mot fienden. Också mig kallar plikten nu. Land, hus och hem — allt, hvad våra fäder förvärfvat genom sina händers arbete och kämpat sig till med sitt blod, står på spel.

Jan Oosthuizen torkade blodet ur ansiktet med rockärmen och rätade upp sig.

— Gå, försumma iatet ögonblick, vänner! utropade han. Hvad betyder den olycka som träffat mig, mot den orättvisa, man står i begrepp att begå mot eder. Jag afundas er, som få draga i krig för att fullgöra straffdomen öfver dem, som kastat in krigsfacklan i landet. Gån, vänner — gören eder skyldighet!

VIII.

Framför Ladgsmith.

Sedan några dagar var det fullt lif och rörelse på In-tinanyones nära intill Ladysmith belägna, eljes så stilla höjder.

På bergets utsprång lyste vida omkring en mängd hvita boertält, mellan hvilka små tunna rökpelare stego upp i den klara luften.Öfverallt lågo och stodo pratande grupper af högväxta krigare med brynta, skäggiga ansikten under den bredbrät-tade boerhatten och med den fyllda patrongördeln öfver det breda bröstet.

Långt bort i det yppiga, blomstrande landskapet betade en mängd hästar på en grönskande äng. Då och då sprängde en liten ryttartrupp öfver fältet än hit och än dit, men alltid med flygande fart.

Yid foten af den nordliga sluttningen vid stranden af en å såg man en nästan ändlös rad af oxvagnar dragas fram. Men denna rad måste helt plötsligt stanna, ty en tung kanon, framför hvilken minst 40 par oxar voro anspända, skulle öfver ån. Man hörde tydligt piskornas dofva smällar, och man såg, huru förarne drefvo på sina djur. Plötsligt höll hela det långa oxspannet. Motsatta stranden var brant, och man frågade sig ovillkorligen, hur det skulle vara möjligt att få den tunga kanonen uppför den nästan lodrätt stupande åbrädden. Men några hundra kraftiga händer höggo i, djurens pådrifvare började skrika, oxarna satte nu in hela sin kraft och den kinkiga transporten lyckades.

Men också på motsatta sidan af höjden var det ett buller och bråk, så att marken darrade. Fräsande flögo skotten från engelsmännens kanoner mot de norr om Ladysmith liggande bergskedjorna, där boernas förposter förskansat sig bakom mer eller mindre stora jordvallar eller bland klipporna. Där hväste och knakade det öfver deras hufvuden, och de exploderande granaterna strödde ut sina hvinande sprängstycken åt alla sidor.

Men boerna blefvo i regel icke svaret skyldiga. Snart började också väster och öster om staden deras tunga haubitzer och belägringskanoner dundra på Isimbulwhanaberg, på Middle Hill — ”Siim Piet", på Pepwortshöjden Long Tom och däremellan fältkanonerna, hvars åskor rullade öfver näjden, spridande död och förödelse i det engelska lägret.

Ladysmith var inneslutet af boerna, som från alla sidor trängde fram mot staden. Med knapp nöd hade general Yule undkommit längs Washbankfloden och anländt till Lady-smith den 25 Oktober med sina trupper i ömkligt tillstånd. Men redan den 29 Oktober var staden så omringad af boertrupper, att den engelske öfverbefälhafvaren, general White, som nu förfogade öfver blott 9500 man, ej hade annat att göra än att försöka slå sig igenom på den söderut till Co-lenso förande vägen.

Eedan samma dag steg en ballon captif upp från det engelska lägret, i hvilken, som det sades, general White själf och öfverste H un ter skulle befunnit sig, för att rekognoscera fiendens ställning. De skakade nog sina hufvuden ganska betydligt, då de sågo alla höjder rundt omkring staden besatta med boer, ifrigt sysselsatta med att upprätta förskansningar och uppställa sina tunga artilleripjäser på alla platser af betydenhet.

Likväl beslöt general White försöka komma igenom och delade sina trupper i tre kolonner. — Två bataljoner och ett bergsbatteri skulle vända sig norrut för att så mycket som möjligt sysselsätta de där stående boerkommandona. Fem bataljoner erhöllo befallning att angripa den öster om Ladysmith befintliga Lombardshöjden och Isimbulwhanaberget. Samtligt kavalleri, understödt af tre bataljoner infanteri, skulle rycka fram mot fiendens svagaste punkt i söder för att gå öfver Klipfloden och bemäktiga sig vägen till Colenso.

Eedan natten mellan den 29:de och 30:de Oktober bröt vänstra flygeln upp under befäl af öfverste Carleton, hvilken det lyckades att uppnå det några mil aflägsna Nicolson Neck, utan att behöfva växla ett skott.

Men här råkade kolonnen ut för en egendomlig olycka.

Boernas förposter höllo nämligen god utkik och mot-togo engelsmännen med några gevärsskott. Äfvenledes skulle, enligt hvad fångna engelske officerare senare berättade, några klippblock rullats ned för sluttningarne och förorsakat, att mulåsnorna, på hvilka engelsmännen lastat sin infanteriammunition, skyggade, sleto sig från sina förare och löpte bort i vild fart. Detta i sin ordning gaf anledning till, att de mulåsnor, som buro artilleripjäsernas olika delar, också blef vo skrämdaoch så sprang hela mulåsnetrossen in bland boernas leder med engelsmännens reservammunition.

Icke desto mindre satte det engelska fotfolket bajonetterna på gevären och togo två mil från Neck en kulle, där

de blott rönte ringa motstånd. Där stannade de oantastade resten af natten och använde tiden till att bygga upp stenvallar. Yid dagens inbrott började boerna gå anfallsvis till

väga mot denna ställning, men kunde först klockan nio, efter att hafva fått förstärkningar, komma framåt. Då började boernas artilleri spela öfver stenvallarne, under det infanteriet klättrade uppför höjden. Detta anfall var så kraftigt, att hela den engelska styrkan redan efter få timmar var upprifven, och de öfverlefvande till ett antal af ej fullt tusen man föllo i boernas händer.

Under tiden hade fem bataljoner af centern vändt sig mot Isimbulwhanaberg, och i början såg det ut, som de skulle

få framgång här, ty boerna retirefade efter en kort strid ut-

efter hela linien. Men detta var blott en skickligt utförd fint, ty så snart boerna märkte, att fienden förlorat sin förbindelse med dess söderut framträngande kavalleri, sköto de fram flere truppafdelningar mellan de båda engelska kolonnerna och slutet blef, att såväl centern som högra flygeln blefvo tvungna till återtåg. Också här föll hela mulåsnetrossen jämte sju kanoner och talrika fångar i boernas händer, så att general White denna dag hade att beklaga förlusten af mer än femtedelen af sina trupper.

Genom detta dubbla nederlag blef Ladysmith totalt inneslutet. Boerna förde genast fram sitt grofva artilleri närmare staden och började beskjuta denna såväl som engelsmännens ställningar.

Samma morgon kom på vägen vid den ofvannämda floden norr om Intinanyone bland de många trossvagnarne också en ensam vagn långsamt framrullande; öfver kuskbocken vajade en hvit flagga med rödt kors. Denna vagn svängde ut på fältet och gjorde halt, hvarefter flere män stego af och började skotta upp en graf. Då de fått denna ungefär tre fot djup, lade de skyfflarne åsido och hämtade en af tommamineralvattenlådor nödtorftigt hoptimrad likkista, hvilken de sänkte ned i grafveu, hvarefter en gammal boerkrigare med snöhvitt helskägg trädde fram och började tala med rörd stämma. Han nämde om en förhoppningsfull ung man, som här bäddades ned till evig hvila, han talade om kärlek till fäderneslandet, om tapperhet och trogen pliktuppfyllelse, om evigt lif och om yttersta domen, till hvilken en hvar ständigt borde bereda sig.

Då han slutat, vände han sig till en bredvid honom stående man, tydligen en nära anförvandt till den fallne krigaren och räckte honom handen... det var Vanheerden.

Fältkornetten fattade gubbens hand och tryckte den hårdt. Han ville tydligen säga ett tacksamhetens ord till talaren, men läpparne nekade honom sin tjänst och hans ögon tårades.

Då gubben såg detta, syntes också ett moln i hans panna. Men han återvann snart sin självbehärskning och sade: Låt inte smärtan öfvermanna dig, Willem Vanheerden, tiden är illa vald till dylikt — du hör ju kanonerna på andra sidan. Det måste dock i all smärta vara en tröst för ditt fadershjärta, att den hemgångne var en af de tappraste bland do tappre. Jag såg med egna ögon, huru han djärft kastade sig mot bajonetterna för att rädda sin i lifsfara sväf-vande befälhafvare. Tänk på, att vi alla till hälften sagt farväl åt jordelifvet, beredde, som vi äro att offra vårt hjärteblod för fäderneslandet.

— Haf tack för edra ord, svarade Vanheerden med darrande stämma; men att tårar prässas ur mina ögon vid detta tillfälle torde vara begripligt, om ni betänker, att den, vi här sänkt ned i jorden, var min äldste son, min stolthet och mitt. hopp, min hustrus älskling-------------

Vanheerden tystnade och stod väl en minut där likt en bruten man med hufvudet sänkt mot bröstet.

Men i ett nu rätade han upp sig. Dragen i hans ansikte hade återfått sitt lugn — blott i ögonen lågade en sällsam eld.En hvissling och strax därpå var hans häst bredvid honom.

Vanheerden ordnade tyglarne och svängde sig lätt upp i sadeln, hvarefter han jagade hän öfver stock och sten, sedan han utbytt en stum hälsning med de kvarvarande boerna, som halft medlidsamt, halft förundradt sågo efter honom.

Sedan stego äfven de till häst och togo vägen till Inti-nanyone, vid hvars fot det fortfarande var lif och rörelse.

Alltjämt anlände nya trosskolonner, öfverlastade med krigsmateriel, ammunition och proviant.

Något afsides därifrån, nästan en half mil uppåt floden, lyste de hvita linierna af några tält. Där var en förbandsplats arrangerad. Här lågo på halmkuddar i linnetakens skugga ett större antal engelska soldater med bleka, blodfattiga ansikten. De voro alla mer eller mindre svårt sårade och hade, under det att deras samtidigt tillfångatagna kamrater redan afsändts till Pretoria, tills vidare måst kvar-stanna här.

Just nu passerade general Joubert, boernas öfverbefäl-hafvare, i öfverste Villebois de MareuiPs sällskap platsen. Generalen såg de sårade, stannade och frågade en officer af Gloucesterregimentet om dennes befinnande.

— Thank you, sir, svarade kaptenen. Förhållandevis befinna vi oss bra allesamman.

— Fattas er något?

— Nej, sir, vi liafva intet att beklaga oss öfver. Tvärtom! Vi äro förvånade öfver den omsorg och den uppmärksamhet, som egnas oss.

Generalen log.

— Ni tillhörde väl också dem, som höllo oss för omänskliga människor, för barbarer? frågade han.

— Visserligen, svarade kaptenen dröjande. Men en hvar, som likt mig kommit i personlig beröring med boerna, får säkert en alldeles motsatt mening.

Öfversten, i blå fantasiuniform, med en fältmössa af franskt snitt på hufvudet och en jättestor kartväska vid sidan, strök nöjd sina mustascher och log.— Nå, hvad anser ni om boerna som krigare?

— Ypperliga, sir, öfver all förväntan präktiga. Vi trodde oss med lätthet skola öfvervinna våra motståndare och sitta nu i stället själfva i klämma. Fiendtliga artilleriet sköttes utmärkt vid Nicolson Neck; jag riktigt förvånades, ty på en kort stund sköt det ned våra starka stenvallar. Skyttelinjerna gingo också fram med beundransvärd energi, under det att vårt folk var alldeles uttröttadt. Vi ha ju inte fått hvila en enda minut på hela tre dygn, allt sedan återtåget från Glencoe. Redan vid middagstiden voro vi inneslutna från alla sidor och trängdes tillbaka till kullens topp. Vi fingo just befallning att skaffa oss luft genom ett genombrytande bajonettanfall, då en granatskärfva träffade mina båda ben, och jag förlorade medvetandet. Vid mitt uppvaknande fick jag höra, att man af stått från bajonettanfallet och i stället hissat den hvita flaggan, och vi hade gifvit oss på nåd och onåd. Skada på de tappra trupperna!

— Ja, menade generalen med ett fint leende, England kan ju lätt bära förlusten af två regimenten. Värre vore det om en sådan förlust träffat oss. England kan ju sända hun-dratusenden till slagfälten. Otaliga regimenten gunga ju redan på hafvet. Men det oaktadt komma vi boer att värna oss med all kraft, det kan jag försäkra er, om ock britterna visserligen långsamt, men dock säkert till slut skola öfvervinna oss genom sina öfvermäktiga resurser.

Generalen väntade ej på svar. Han tog farväl af kaptenen och vände sig på sitt anspråkslösa sätt äfven till några andra af de sårade.

Under tiden hade öfversten blifvit litet efter, sysselsatt med att mottaga skrifvelser, som aflämnades af ett flertal ryttare.

Öfversten var ännu sysselsatt med att genomläsa dessa, då en knappt ur gossåldern kommen yngling steg fram, bärande under högra armen sitt eget mausergevär och på vänstra skuldran ett Lee-Metfordgevär, och lät en jättelik engelsk soldat marschera framför sig. Ynglingen var väl knappast fjorton år, men hans hållning var hurtig och hans brynta

Hjältebragder. 6ansikte antog vid vissa tillfällen, som just nu, nästan manligt fasta drag.

Då den ungdomlige krigaren upptäckte generalen och dennes följeslagare, befallde han den långe engelsmannen i kort kommandoton att göra halt. Halft nyfiket, halft skyggt betraktade ynglingen öfverbefälhafvaren, och stod

just i begrepp att gå vidare, då öfverste Villobois tillfälligtvis blickade upp.

— Hvad vill du, min son? frågade han, sedan han låtit blicken ett ögonblick hvila på de båda olika gestalterna.

— Ingenting, svarade gossen. Jag såg ölverbefälhafva-ren för första gången och ville blott se på honom litet närmare.

— Gör det, min vän. Hvad heter du?

— Piet Vanheerden.

— Hur gammal är du? Står du verkligen redan på listan?

— Det vet jag inte. — Jag vet blott, att far inte ville tillåta mig draga i fält, men jag vet också, att jag kan taga en karl i maten lika väl som andra.

— För en pojke i din ålder låter det litet självmedvetet, men du är en duktig pojke. Din far tycker nog, att du är för ung att gå ut i krig — du måste bli stor och stark först.

— Ja, han sade, att min tid att gå ut i striden skulle först komma, när jag kunde fälla en oxe till marken med knytnäfv6n, men i det stora hela har han nog orätt.

— Hvarför det?

— Jag har nu deltagit i flere strider, och jag tycker det inte alltid är kraften i armen utan oftare bössan, som af-gör dem.

— Och skjuta kan du?

— Ja, herre! Jag är visserligen blott fjorton år, men jag förmår redan träffa fågeln i luften och styra den vildaste häst.

— Du tyckes vara en duktig pojke, men åtskilligt lättsinnig.

— Hvarför det?— Hur kom du hit då. Du har väl lupit hemifrån mot din fars vilja?

— Nej, herre, svarade gossen, och gråten stod honom i halsen. Vi fingo på farmen underrättelse om det olyckliga slaget vid Elandslaagte, och man sade oss, att far var med där. Då underrättelserna från honom, som förut kommit nästan regelmässigt hvarje dag, uteblefvo, kände vi oss mycket sorgsna. Mina båda äldre bröder voro redan i fält, och jag var den ende hemmavarande sonen. Då föreslog jag min mor, att jag skulle leta rätt på far, och hon gick in därpå.

— Nå, har du funnit honom?

— Nej, herre! Engelsmännen hafva visst farit illa med hans af-delning vid Elandslaagte, ty det finnes knappt en man kvar af dem. De få, som blifvit kvar, ha blifvit instuckna i andra af delningar. Jag begaf mig ut att söka och fann några af dem. Somliga påstå, att far stupat, andra åter, att han blifvit tillfångatagen. Och Jaet har jag låtit mor veta. Men jag har stannat här, ty jag har svurit en ed på, att engelsmännen skola dyrt få umgälla, att jag förlorat min far.

Med stigande förvåning hade öfversten hört gossens*be-rättelse, hvarefter han gick fram till honom och välvilligt räckte honom sin hand, hvarvid engelsmannen passade på att stiga litet åt sidan. Genast sänkte Piet mynningen på sitt gevär och befallde mannen att ej röra sig från stället.

Förundrad, nästan road, gaf öfversten akt på dem. I samma ögonblick kom generalen fram.— Hvad är det här? frågade han. Har man fört hit en fånge?

— Ja, general, svarade öfversten, och därtill har, tycks det, ingen mer och ingen mindre än denne knappt flygfärdige pojke tagit karlen till fånga; det skulle då inte förundra mig, för resten.

— Det är riktigt, general! inföll Piet och sträckte på sig.

— Hur har du då burit dig åt?

— Jag stod jämte några andra boer vid en långt framskjuten postering på andra sidan kullen. Vi hade order att gifva akt på, om någon fiende skulle smyga sig fram i dalen. Trakten där är buskig, så det var ett ganska kinkigt uppdrag. Jag hade riktat all min uppmärksamhet utåt och blef därför icke litet förvånad, då plötsligt den där räkeln dök upp i en buske knappt femtio steg framför mig.

— Hands up! skrek han, då han fick se mig. Jag höjde visserligen upp ena armen, men pekade blott på en gam, som kretsade högt upp i luften. Engelsmannen var dum nog, att rikta blicken uppåt och titta efter fågeln.

— Hands up ycu self! ropade jag nu och lade bössan till kinden. Mannen såg enfaldig ut, då han förstod, att han var öfverlistad, tog sitt parti och kastade sitt gevär. Hade han inte gjort det, hade det snart varit slut med honom.

— Bra gjordt, pojke! berömde generalen, lade sin hand på hans hufvud och klappade det lockiga håret. Så länge vår ungdom visar sig så modig, klok och tapper, behöfva vi gamle icke frukta något.

Generalen frågade nu efter gossens namn, och hur det kom sig, att han, ehuru så ung, redan deltog i striden. Då han fick höra hvilkens son stod framför honom, drog hans mun sig till ett leende af tillfredsställelse. — Sannerligen, sade han, spelar inte ödet ofta en sällsam roll, och det är intet tomt talesätt, att hvarje gärning, ond eller god, redan bär sin förtjänta lön med sig själf. Ser du, min son, hade du inte varit så duktig och tagit engelsmannen till fånga, hade du nog inte nu kommit i min väg, och jag hade ej fått nöjet bereda dig en stor glädje.Piet lyssnade, under det en blodvåg sköt upp till hans kinder.

— Ja, min son, fortsatte generalen, gläd dig och berätta din mor, att far din hvarken är död eller fången, utan tvärtom befinner sig i högönsklig välmåga. Han var för några timmar sedan hos mig och bad mig om ett nytt befäl. Jag kunde dock tyvärr ej gifva honom något, ty alla befälspo-ster äro för närvarande besatta. Dock behöfva vi just nu ett antal företagsamma, kloka och tillförlitliga män, och därför har han åtagit sig en adjutantplats hos mig.

— Är min fader här då? Har han icke stupat och inte tillfångatagits? Kan jag få träfia honom? utropade Piet i ett andedrag, än bleknande, än rodnande af öfverraskning och glädje.

— Nej, min vän, svarade generalen, han är på väg med en viktig skrifvelse till Louis Botha, Lukas Meyer och Schalk Burgher. Det är saker i görningen, som du nog skall få höra talas om under de närmaste dagarne. Men jag tänker du snart skall få träffa din far.

Generalen nickade vänligt åt Piet och vinkade sedan att få fram hästarne.

Sedan satte han och öfversten sig upp och redo bort i sträckt galopp.

IX.

Far och son.

Piet aflämnade sin fånge och skyndade glad upp till det på Intinanyone befintliga lägret, där hans första åtgärd var att skaffa sig skrifmateriel och därefter sittande på en am-munitionslåda skrifva ett glädjebudskap hem till sin mor med stora, oformliga bokstäfver. Då detta svåra arbete var färdigt gick han åter hastigt utför berget till den i borterstaträffen vid ambulansen befintliga fältposten. Väl hade Piet kunnat lämna brefvet till korporalen uppe i lägret, men han ansåg det vara så viktigt, att han ej vågade anförtro det åt någon annan än fältpostmästaren själf.

Ännu samma kväll hade Piet åter begifvit sig tillbaka till förpostkedjan.

Nu följde för boerna några på strapatser rika dagar. General Joubert hade dragit ihop sina trupper allt närmare och närmare staden och gång på gång fordrat att engelsmännen skulle kapitulera. Men förhandlingarna ledde ej till något resultat, då man från boernas sida envisades med att endast kvinnor och barn skulle få lämna staden oantastade. Svaret på engelsmännens hårdnaokenhet var ett nästan oaf-brutet bombardement af staden, som till slut blef skjuten i brand. Ett ohyggligt rökmoln lägrade sig dagen lång öfver de högsträckta huskomplexen nere i dalen, ty alltjämt stod någon del af staden i lågor. Flere engelska fångar förklarade enstämmigt, att boernas långa

belägringskanoner, särskildt ”Långe Tom”, tillställde ohygglig förstörelse i staden. Därtill var luften rent af förpästad genom de många dödskjutna hästarne och mulåsnorna, hvars kadaver man ej kunde släpa ut ur staden och begrafva, då boernas oupphörliga eld hindrade detta. De engelska trupperna blefvo därför tvungna lämna staden och satte sig fast på de omkringliggande höjderna, där de uppförde en rad befästningar. Äfven boerna började kasta upp skansar rundt det inneslutna området och drogo sig därvid allt närmare. Därigenom kom det till oupphörliga skärmytslingar och till mången förbittrad strid.

Under tiden inträffade mycket gynsamma underrättelser från södra och västra krigsskådeplatserna: boerna hade segerrikt ryckt in i Kaplandet öfver Norvals Pont och besatt Co-lesberg liksom en del andra viktiga platser. Mafeking och Kimberley voro liksom Ladysmith redan omringade. Tillika erfor man att den engelske general Buller, som skulle öfver-taga högsta befälet öfver engelsmännens reservarmé i Nat-al t hade inträffat i Durban, och att de första transportskeppenmed trupper ur första engelska armékåren äfven gått till ankars därsammastädes.

Gent emot detta senare förhöll man sig ingalunda likgiltig vid hufvudkvarteret i Ladysmith. Redan under de första dagarne af November, kort efter stadens omslutande, hade boergeneralen Lukas Meyer vändt sig söderut med 2000 man för att bemäktiga sig den synnerligen viktiga öfvergången öfver Tugelafloden vid Colenso, coh då den engelska besättningen under natten till den tredje November utrymde Colenso och drog sig tillbaka till Estcourt, stod intet väsentligt hinder i vägen för Meyers frammarsch.

Men härmed nöjde sig ej general Joubert, utan beordrade nu också kommendanterna Botha och Schalk Burgher att följa Lukas Meyer med alla trupper, som kunde afvaras vid Ladysmith och gemensamt med denne- marschera på Pietermaritzburg. Joubert hoppades, att Ladysmith icke skulle hålla sig allt för länge, och att han sedan skulle kuuna följa efter med hufvudstyrkan för att möta de engelska reserverna.

Dag för dag hade Piet väntat att slutligen någon gång sammanträffa med sin far, men ännu hade det ej lyckats honom. Väl hade Vanheerden upprepade gånger inträffat i hufvudkvarteret, men åter genast mottagit viktiga papper och ögonblickligen måst kasta sig i sadeln. Då det blef bekant i lägret, att frammarschen mot Pietermaritzburg börjat, och Piet hört, att förre fältkornetten och nuvarande kuriren likaledes blifvit afsänd söderut, uppgaf han hoppet om ett snart återseende. Det var honom klart, att hans ifrige fader skulle föredraga tjänsten i främsta leden framför att ligga overksam framför Ladysmith.

Piet hade en morgon blifvit kommenderad till skogs-gräfning. Villigt gick han till arbetet, men spaden tycktes honom i dag vara mer än vanligt tung. Ofta hvilade han sig och stödde sig tankfull mot densamma, under det hans blickar längtansfullt voro riktade mot södern, och han beklagade med bitterhet, att det just blifvit hans kommando, som ej fick deltaga i marschen söderut.

Då han åter ett ögonblick stod där och hvilade, blåsteett tidningsblad, som någon boer kastat bort, fram för hans fötter. Han tog upp det och läste hastigt genom raderna — plötsligt vek blodet från bans kinder, hans blick föll på för-lustlistan från striden vid Nicolson Neck och stannade vid sin äldste broders namn. Brodern död! Ett sådant sorgebudskap för modern! Månne fadern redan visste af det?

Det kändes nästan för Piet som om hans brinnande längtan att få återse denne med en gång skulle försvinna, ty hur skulle han kunna förmå sig att meddela fadern den smär-samma underrättelsen. En aldrig förr anad känsla af vemod och sorg skakade det unga hjärtat, omväxlande med vrede mot den, som ställt till kriget.

Ett manande utrop från sidomannen att arbeta flitigare väckte den unge Piet ur hans drömmar. Nästan frånvarande såg han sig omkring, sedan flög en blick af förebråelse och oåterhållen vrede öfver till det fiendtliga lägret. Tungt for hans skofvel genom jorden och med en helt säkert välgörande vrede släpade han och drog på sandsäckarne, med hvilka ett antal äldre boer byggde bröstvärnet.

Men som hvarje sinnesrörelse så småningom förbleknar för att lämna rum för klara och nyktra tankar, så dröjde det ej heller många timmar, innan Piet hade lugnat sig, och då vid middagstiden aflösning ankom, begaf han sig med de öf-riga boerna tillbaka till lägret. Här sysselsatte man sig öf-verallt med matlagning och kommenterade

lifligt de nyaste underrättelserna, som visste förtälja, att en liten sammandrabbning redan egt rum där söderut, och att engelsmännen redan börjat draga sig tillbaka mot Estcourt.

Detta kom Piets redan närda önskan att få rida till fadern att åter blossa upp med fördubblad kraft, och ögonblickligen begaf han sig till sin fältkornett.

Då gossen föredrog sin önskan, ryckte denne att börja med på axlarna.

— Visserligen har du redan gifvit många bevis på din duglighet, pojke, men hur tänker du kunna taga dig fram alldeles ensam genom landet? Är du inte rädd om ditt lif?

— Jo då, men hvad behöfver jag frukta? Har inte jaglika väl som andra en häst under mig och ett gevär, som inte så lätt förfelar sitt mål.

Fältkornetten måste skratta.

— Det är sant, svarade han efter något besinnande, man måste medge, att det ju ej är så synnerligen stort vågstycke, trakten söder om Tugela är ju redan på flera mils omkrets rensadt från fiender. Men hur tänker du träffa din far, som rider åt alla väderstreck.

— Det är inte farligt. Jag har redan förr följt spår och alltid funnit vildtet. Grif mig blott en passersedel.

— Men du blir din far blott till besvär. Han har ingen nytta af dig.

— Då kör han bort mig bara, så är han snart ledig igen.

Denna pojkens tillförsikt imponerade tydligen på kornetten. Han tog utan vidare ett stycke papper ur sadelfickan, som låg bredvid honom, och skref ned några rader därpå.

Piet mottog tacksamt dokumentet och sprang genast bort till hästarne. Snart hade han bland den stora mängden af dem letat rätt på sin fux och svängde sig lätt upp i sadeln; han ville icke förlora någon tid, utan genast begifva sig söderut.

Att börja med tjänstgjorde Londonskap och sedan Isin-bulwhana som vägvisare. Sedan tog han vägen öfver flera djupa dalar, satte öfver floder och bäckar och uppnådde till slut Modderfloden, hvilken till hans stora glädje var tämligen uttorkad. Sedan han efter många svårigheter lyckats komma öfver denna, red han framåt den till Colenso förande vägen, som här slingrade sig längs Tungela och järnvägsbanken.

Dagen var ovanligt varm. Solstrålarne kändes här nere i de trånga dalarne heta och brännande som insektsstygn.

Piet hade varit på väg nästan fem timmar. Han observerade solståndet och såg till sin sorg, att natten inom kort skulle bryta in.

Nu gällde det att fatta ett snabbt beslut. Antingen skulle han anstränga sin häst till det yttersta för att ännu samma dag nå Colenso, eller också var det nu på tiden attse sig om efter ett passande nattläger. Han beslöt sig för det senare och förde in hästen i en smal, afsides liggande dalgång, där han snart fann en liten, men rikt bevuxen betesplats. Där betslade han af djuret och öfverlämnade det åt sig självt.

Själf gick han tillbaka till floden, där han tog sig ett uppfriskande bad.

Då han var färdig därmed, hade natten brutit in. Redan förut hade han på den branta bergssluttningen iakttagit en liten nisch, som tycktes honom lämplig som nattläger. Vig som en gazell klättrade han uppför klippväggen, men fann nu, att hvad som tyckts honom vara en rymlig fördjupning i berget, blott var ett smalt hål, hvarifrån han lätt skulle kunnat falla ned under sömnen. Då han såg sig omkring, fann han dock strax i närheten ett akacieträd. Vid detta fäste han ena ändan af en buffelrem, som han bar på sig, och slog den andra om sig själf. Därefter lade han sig lugnt ned på det smala utsprånget och somnade, men vaknade snart åter af något buller. Han gned sömnen ur ögonen och lyssnade. Från Ladysmithshållet närmade sig en karavan af oxvagnar i säflig takt, och snart körde den långa vagnkolonnen förbi nere på landsvägen.

Slutligen hade sista vagnen passerat, larmet af de skramlande fordonen aflägsnade sig alltmer och försvann till

slut.

Piet lade sig åter till rätta för att hvila, då han förnam hofslag från motsatta riktningen, och hans öfvade öra kunde urskilja trampet af två hästar som närmade sig. Piet fäste sig ej vidare därvid, utan ämnade just åter lägga sig på sitt öra, då ryttarne just trafvade förbi nedanför honom och en rå, djup basröst utropade: ”Stopp! — låtom oss göra halt

här. Vägen går alldeles intill ett berg och där är en flod bredvid.”

— Skola vi taga honom här?

— Just här tycker jag det passar bra.

— Är ni säker på er sak?

— Hur ofta skall jag upprepa det? Tror ni att jag öf-veranstränger hästen för mitt nöjes skull?— Men tänk, om han redan passerat. Då gå de tjugo punden åt skogen.

— Det är knappast möjligt. Kommendanterne sammanträdde klockan två, och en timme senare skulle kuriren vara klar att rida.

Mannen, som yttrade dessa ord, steg af hästen och den andre följde exemplet.

De släppte sedan hästarne på den smala gräsmattan mellan stranden och vägen och lade sig självfva vid bergsfoten, där de togo fram sina fältflaskor, och Piet kunde tydligt höra, huru de klunkade i sig af flaskornas innehåll.

— Hvarför, frågade sedan den ene af ryttarne, hvilken förut spelat tviflarens roll, hvarför sätter generalen så mycket värde på de där depescherna?

— Det är väl inte svårt att begripa. Joubert har djärfva planer.

— Han tänker kanske så snart som möjligt möta reservarméen.

— Ja, naturligtvis. Men hans underbefälhafvare äro klokare än så. De anse, att de med sina krafter blott kunna utveckla sig i en försvarsställning. I dag hafva de ju tagit ett pansartåg. Estcourt är så godt som inneslutet. Men ju längre de rycka fram, desto mer tvingas de att taga till offensiven och måste då kanske splittra sina stridskrafter. Det kommer nog Buller för resten att sköta om.

— Hvad de i södern komma att sakna är lämpliga bergs» positioner.

— Just det ja. På öppna fältet äro de gifvet under-

lägsna de stora massor, England nu sänder mot dem. Därför fordra också kommendanterna, att Joubert skall draga trupperna tillbaka. De önska ett afgörande norr om Tugela i de svårtillgängliga bergen.

— Det stod ju redan i den förut uppfångade depeschen,

och nu vill den engelske generalen ha full visshet, kan jag

förstå ?

— Ja visst, han vill veta om underbefälhafvarne stå vid

sin begäran om krigsråd. Därför vill han blott ha underrät-telse om innehållet i depeschen, sedan kan den lugnt få vandra vidare.

— Jag fruktar vi få ingen lätt dust, invände tviflaren. Är den där kuriren samme man, som kastade undan fem långa natalfrivilliga, ja, då kan han nog också ge oss åtskilligt arbete.

— Bah! vi ha ju natten på vår sida och därtill en smal passage. Yi skola hålla oss osynliga intill sista ögonblicket — då hugger den ene tag i hästen och den andre lyfter honom ur sadeln — sedan går nog allt bra.

Nu tystnade de.

Piet hade med växande intresse följt samtalet och förstått hvarje ord däraf. Då han hörde, att det var tal om en kurir, som man här skulle lura på, tänkte han med förfäran på om det planerade öfverfallet kunde gälla hans far. Hur skulle han kunna hjälpa honom att möta den hotande faran. Men oafsedt detta — här handlade det om ett förräderi mot hans fädernesland, som kunde hafva oberäkneliga följder. Var det då ej hans heliga plikt, att afstyra utförandet af denna brottsliga plan med alla till buds stående medel. Piet kände, hur blodet stockade sig i hans ådror och hufvudet brände! han hade så när sprungit upp och försökt göra processen kort med de båda männen, men han fann det i nästa ögonblick förståndigare att invänta hvad som komma skulle.

Då hördes långt i fjärran hofslag — en ryttare tycktes närma sig på landsvägen. En hel störtflod af planer började hvirfla i Piets hufvud. Blodet rusade genom ådrorna och pul-sarne hamrade. Han ville det och han ville det, ja tusen saker ville han företaga sig och kunde ändock ej komma till något beslut.

Nu tycktes också männen därnere hört hofslagen, ty Piet kunde tydligt uppfatta att de reste sig upp.

— Pass på—det är han! hörde han den ene säga, under det den andre brummade några oförståeliga ord för sig själf.

Midt på landsvägen kunde Piet nu skönja konturerna af en mörk gestalt på ungefär 200 yards afstånd. Trots mörkret och vägens dåliga beskaffenhet red denne i god traf. Inomkort måste kan komma till det ställe, där de båda männen lurade på honom.

Då ljöd uppe från klipporna en nattfågels skarpa läte. Genast saktade ryttaren takten, och en half minut senare stannade han — liksom hade han fäst någon uppmärksamhet vid lätet. Nu klang åter två gånger efter hvarandra klart och skarpt falkens skri.

— Fördömdt! Hvad vill det säga? utbrast basrösten där-nere. Vi äro förrådda.

— Far, ljöd det nästan jublande uppifrån klipporna och strax därpå for en blixtstråle ned, därefter hördes förbannelse och sedan det dofva fallet af en kropp.

— Far! ljöd det än en gång, men ryttaren, som lyssnat till fågelskriet hörde ingenting nu. I sträckt galopp sprängde han fram, så att det blixtrade om hästens hofvar.

Plötsligt hördes ett egendomligt buller, som om en häst stupat och fallit omkull, därefter ljöd ett utrop af smärta och sedan blef allt tyst.

Men på klippväggen klättrade en mörk gestalt ned till landsvägen. Hästhofvar slogo mot stenarne på vägen och en ryttare blef synlig, hvilken ämnade rusa fram till den som klättrat ned. Åter en blixtstråle och häst och ryttare sjönko ned på vägen.

Flinkt skyndade Piet fram till det ställe, där häst och ryttare kort förut störtat omkull. Där låg en man halft underhästen, med högra armen uppåtsträckt och karbinen hårdt omsluten af handen.

— Far! ropade Piet åter och kastade sig förtviflad ned bredvid den sanslöse.

Det var verkligen hans far. Sonen hade, trots mörkret, genast känt igen det långskäggiga ansiktet. Piet fattade ett kraftigt tag i hästens tyglar och hade honom med ett ryck åter på benen. Kärleksfullt lyfte sonen sedan upp fadrens hufvud och lade det på hästens filt; därvid kände han, hur varmt blod rann ned öfver hans hand. Han tog fram sitt elddon, sökte rätt på en träbit och ämnade tända eld på densamma. Då rörde det sig något framför honom, där som det andra skottet fällt häst och ryttare. Piet drog genast sin jaktknif och ilade dit, men mannen som fallit där, stod redan på fötter och sprang, då han såg sig hotad, bortåt dalen, följd af Piet.

Mannen var en god springare, och den nyss utståndna förskräckelsen tycktes gifva den fege lönmördaren vingar, men Piets unga ben voro ännu snabbare. Snart hade han nått flyktingen och fattade honom i kragen, men den starke mannen skakade med ett kraftigt ryck åter ynglingen ifrån sig, och med en afsliten rockkrage i handen stod Piet och såg mannen försvinna i mörkret.

Piet hade ej tagit någon skada. Han ilade genast tillbaka till sin far, som nu till sonens stora glädje låg med ögonen uppslagna.

— Hur kom du hit, pojke? frågade han flämtande.

Piet blef tills vidare svaret skyldig. Han ilade fram

till bergväggen och plockade ihop en liten bundt torra grenar, hvilka han sedan tände bredvid fadern. Därpå undersökte han såret — en djup och lång, starkt blödande skråma; tydligen hade fadern i fallet slagit hufvudet mot en skarp sten.

Snabbt ilade Piet ned till floden, hämtade vatten i sin hatt, tvättade såret och anlade ett förband så konstfärdigt som trots någon fältskär.

Under tiden växlade far och son frågor och svar. Rörande voro gossens svar och svagare och svagare blefvo fadrens före-bråelser, ehuru han hellre skulle sett sonen hemma på farmen hos modern än här ute i stridsvimlet. Men förhållandena voro nu en gång sådana, och Vanheerden måste med eller mot sin vilja foga sig däri.

Sedan de sålunda samtalat en stund, ville Vanheerden resa sig upp. Plikten kallade honom till hufvudkvarteret. Första försöket, han gjorde att resa sig, slog dock fel. Det ena benet hade blifvit illa klämdt i fallet. Efter ett ihärdigt masserande af detsamma började det dock blifva medgörli-gare, och slutligen kunde han resa sig upp, om än hvarje steg förorsakade honom stora plågor.

Nu tog Piet en brinnande gren och betraktade vid skenet af denna den bredvid liggande mannen, som tycktes blifvit träffad af en kula midt i bröstet.

— Se här, far, är den mannen, som skulle taga depeschen från dig. Det tyckes vara en boer, att döma af hans beväpning och utseende. Skulle det verkligen finnas förrädare bland oss ?

Vanheerden haltade fram, böjde sig ned och tog likaledes mannen i närmare betraktande, och då han såg sonens anmärkning bekräftad, antog hans ansikte ett uttryck af största afsky.

— En usling, sade han, som inte är värd den kula, du jagat genom hans bröst. Men det är bra ändå, sådana pestbölder måste utan nåd och förskoning bort.

Med äckel vände han sig sedan om, linkade fram till sin häst och försökte sitta upp, hvilket väl lyckades, men tyvärr hade hans häst också skadat sig i fallet och haltade.

Piet menade, att den ene mannens häst skulle finnas i närheten och gick för att söka upp den, hvilket dock visade sig vara omöjligt i mörkret. Då tog den raske pojken sin egen häst och böt med fadern, emedan den haltande hästen lättare skulle kunna bära honom. Till en början gick allt något så när bra, men slutligen började hästen halta till den grad, att Piet måste sitta af och leda densamma. Han föreslog då fadern att ensam fortsätta vägen framåt, men denne beslöt att invänta dagern, innan han fortsatte.En upptäckt.

Då far och son efter några timmars hvila vaknade upp från sömnen, som de unnat sig, var det redan ljusan dag. I riktning mot Ladysmith hörde man redan kanonernas åskor rulla.

Med den halte hästen hade det blifvit allt sämre. Det skadade benet var mycket svullet, så att man måste lämna djuret åt sitt öde.

Hvad var nu att göra?

Yanheerdeu ville åstad, men han erkände öppet, att också hans ben under tiden stelnat betydligt. Då fingo de se ett mulåsnespann nere i dalen. På långt håll liknade det en af de där resvagnarne, som så ofta begagnas af köpmän och tandläkare, som resa genom landet.

Vanheerden vinkade på afstånd till den svarte kusken att komma ditåt. Då vagnen närmade sig, visade det sig, att den var synnerligen elegant och praktiskt inrättad.

På tillsägelse drog den svarte i buffelremmen, som förde öfver de sex mulåsnorna, och lät denna rörelse åtföljas

af ett skri, hvilket gjorde att djuren stannade.

På ena sidan af vagnen drogs en skjutdörr tillbaka och ett hufvud med ett långt spetsigt skägg blef synligt.

— Mon Dieu — hvad står på? frågade mannen och betraktade de båda, som spärrade vägen med sina hästar, med misstrogna blickar.

— Intet af betydenhet, sir, svarade Vanheerden på engelska och gick fram. En sjuk häst och en sjuk man. Den förra vilja vi lämna åt sitt öde, men den senare ville ni kanske godhetsfullt unna en plats i er vagn.

— Min karosse är ingen ambulans — så ni får nog söka skaffa er någon annan transport, kväkte gubben.

— Tror ni det? svarade Vanheerden. Då är jag af mot-satt mening. Jag har öfverbefälhafvarens fullmakt, som ger mig rättighet att utan vidare lyfta ur er och taga ert åkdon i anspråk. Nu beror det blott på, om ni vill gå in på mitt förslag eller inte.

Vanheerden hade vid de sista orden på ett mycket otvetydigt sätt lyft mynningen på sin mauserkarbin, hvilket gjorde, att mannen vid åsynen häraf helt hastigt drog sig tillbaka.

Strax därpå visade han sig dock åter och bad Vanheerden sitta upp, om det inte kunde gå för sig på annat sätt.

Vanheerden vände sig nu till den svarte och förklarade för denne, att intill lägret vid Besters farm vore han, Vanheerden, att betrakta som åkdonets ägare. Mulåsnorna skulle drifvas fram så hastigt som möjligt, om något djur stupade, skulle ersättning lämnas. Piet, som under tiden åter svingat sig i sadeln, fick i uppdrag att rida bredvid den svarte.

Vanheerden steg sedan in i vagnen, tackade ytterst höf-ligt för ägarens tillmötesgående och beklagade, att omständigheter, hvilka han själf lifligt beklagade att behöfva vara försatt uti, gjorde denna våldgästning till en nödvändighet. Under tiden föll hans blick på en andra person, som sopade och dammade rundt omkring, och sedan lade från sig den borste han användt.

Denne man, tydligen vagnsägarens tjänare, var mager och med en obehagligt skelande blick. Han var iklädd en blå rock med försilfrade knappar och en jättestor turban på bufvudet, sådan som hinduerna vanligen bära.

Man kunde iakttaga, att kuriren betraktade mannen med illa dold förvåning. Snart gjorde Vanheerden dock våld på sig, antog en likgiltig min och såg sig om efter en sittplats för att få hvila sitt sjuka ben. På sittplatser var det heller ingen brist, ty vagnen var synnerligen bekvämt och praktiskt inredd och föreställde ett verkligt rum. På de båda långväggarne befunno sig flera fönster, som efter behag kunde hållas öppna eller stängda. På bakväggen fanns en fällbar bädd med mjuka madrasser och hufvudkuddar. I motsatta hörnet stod ett mycket skickligt konstrueradt tvättställ, som upptog ytterst litet rum, och på andra långväggen satt ett

Hjältebragder. 7bord, som med lätthet kunde fällas upp till ett präktigt, nästan öfver helaj rummet gående matbord. I vagnstaket hängde en fotografiapparat och på väggarne funno3 upphängda lådor och kappsäckar, troligen innehållande de resandes proviant och arbetsmaterial. Allt tydde på, att vagnens ägare var van vid nomadlifvet och nu åter gjort sig i ordning för en längre resa till aflägsna delar af landet.

— Är ni fotograf? frågade Vanheerden, sedan han sett sig omkring i det lilla rummet.

— Oui, herrn, svarade den resande, som tydligen var af fransk härkomst och ej kunde tala en mening engelska utan att infläta ett och annat ord af sitt modersmål.

— Då gå väl affärerna dåligt nu?

— Det vill jag inte påstå, svarade fotografen, som nu tycktes finna sig med det honom påtrugade ressällskapet.

— Hvem kan hafva tid och lust att nu under kriget fotografera sig?

— På farmerna ligger arbetet nere, det är sannt. Men i stället erbjuder kriget så mycket af intresse, som är värdt att fotografera.

— Så — jag förstår — ni är en praktisk man och kan finna er i förhållandena. Ni fabricerar krigsbilder — bilder från slagfälten och lägren. Kan det föda sin man? Finnes det köpare af dylikt?

— Oh, mon Dieu, många. Jag visste ju för många månader sedan, att allt arbete förr eller senare skulle afstanna, och jag var klok nog att försäkra mig om ett antal tyska, franska och engelska tidskrifter som afnämare för mina krigsbilder.

— Då är ni alltså ett slags artistisk krigskorrespondent. Men förut åkte ni väl från farm till farm rundt hela landet?

— Ja, genom hela Natal, ända upp till gränsen och ett godt stycke in i Fristaten.

— Hvar befann ni er vid krigets utbrott, om jag får fråga ?

— I koldistriktet, ungefär mellan Glencoe och Dundee.

— Och måste då fly, kan jag tro.— Nej för all del! Men då boerkommandona samlades, drog jag mig tillbaka.

— Det var nog klokt gjordt. Landsvägarne voro väl redan då öfverfyllda af retirerande engelsmän. Var det inte svårt att komma fram?

— Ma foi... ganska svårt. Därför valde jag vägen öfver Beith. Jag besökte ännu några farmer och kom helbregda till Ladysmith. Därifrån blef jag, som så många andra, utvisad, innan belägringen började.

Yanheerden nickade bifallande med hufvudet. Han kastade ännu en lång forskande blick på hinduen och tycktes nu med ens trött att fråga vidare.

Under tiden skakade vagnen framåt vägen. Den svarte hade tagit befallningen, Vanheerden gifvit honom, på verkligt allvar och dref oupphörligt på mulåsnorna; då vägen gång efter annan gick uppför betydliga backar, måste han låta djuren gå i något långsammare takt och rent af göra ett och annat uppehåll.

Man hade längesedan lämnat Tugela bakom sig. Den bildar ungefär femton kilometer från det belägrade området ett vattenfall, och gör sedan en nästan rätvinklig böjning österut, under det att vägen fortsätter i nästan nordlig riktning.

Slutligen framemot middagen — solen brände åter hett och stickande — blef Lombardskop och strax därpå Besters Farm synlig genom en sidodal.

Då mulåsnorna åter en gång måste flåsa ut, steg Vanheerden ur vagnen. Hvilan hade gjort honom godt, hans hufvud hade upphört att värka, och det klämda benet var betydligt bättre.

Han vinkade sonen till sig och gick med honom uppför stigningen, under det att åsnorna och vagnen långsamt följde efter.

— Piet, jag har ett uppdrag att gifva dig. Hör noga på! Har du iakttagit fotografens betjänt?

— Nej, jag har hela tiden hållit mig bredvid kusken, så jag har inte gifvit akt på honom.— Nå, titta då på honom. Det är en mager människa med gult ansikte och turban på hufvudet. Se riktigt noga på honom. Nu för tillfället har jag ej tid att säga dig hvarför; nu måste jag fortsätta.

— Får jag inte följa med dig?

— Vi ha ju blott en häst, pojke, och den får du låna mig på några timmar.

— Skall jag stanna?

— Du skall hålla ögonen på vagnen och framför allt på hinduen. Följ spännet öfverallt, hvart det tar vägen, men dock så, att du inte visar dig envis. Jag skall rida ifrån dig där borta, där den smala vägen till Besters farm tar af. Men du skall följa honom och göra ett tecken här och där, så att jag lätt finner dig igen.

Vid backens höjdpunkt steg Vanheerden till häst och var inom några få minuter försvunnen, under det Piet förundrad såg efter fadern. Därefter slog han sig ned bland några buskar, lät vagnen passera och följde den sedan

på något afstånd, utan att frukta att förlora den ur sikte. Man befann sig redan inom belägringsområdet, där man mötte en mängd trängvagnar, och ett stort antal öfvergifna oxvagnar stodo längs vägen. Därigenom hindrades vagnen att passera med allt för stor hastighet.

Där vägen till Besters Farm tog af, for vagnen förbi, liksom också vid Middle-Hill,där boernas nästa artilleriställning låg.

Genast från början hade Piet börjat af bry ta en och annan gren af buskarne vid sidan och placerat bitar af en tidning, som han händelsevis hade i fickan, på lämpliga, utstickande grenar för att därigenom känneteckna riktningen, som vagnen tog, så ofta den vek af från den vanliga vägen.

Slutligen sydvest från Leftkopje, där vägen från Dew-drop stöter till landsvägen från Ladysmith, vek vagnen ut på fria fältet och stannade.

Mulåsnorna blefvo frånspända och förda till vattning i en nära intill flytande bäck, hvarefter de bundos vid en lina och fingo beta på den yppiga gräsmattan.

Hinduen blef synlig. Han bar flere kärl i händerna ochbyggde med skicklig hand upp en fältspis, hvarifrån tunna blåaktiga rökmoln snart ringlade sig upp i höjden.

Piet hade helt obemärkt krupit fram till en närbelägen buske och höll därifrån utkik på männen vid vagnen.

Han bevittnade, huru de tillredde sin måltid, huru fotografen vid nattens inbrott försvann in i vagnen, och huru de båda tjänarne redde ett nattläger åt sig under densamma. Eldflammorna från bålet framför vagnen blefvo så småningom mindre och mindre, och slutligen var det omöjligt att upptäcka något vidare vid skenet af dem. Tjänarne hade troligen redan gått till hvila, och snart låg äfven Piet försänkt i sömn.

Då han vaknade, sade han sig efter en blick på stjärnorna, att han sofvit tämligen länge, och att det ej var långt borta, tills det skulle börja dagas. Han observerade äfven, att elden borta vid vagnen åter flammade högre och såg att hinduen med den höga turbanen låg framför densamma.

Hvad hade mannen för sig? Hvarför satt han så orörlig? Och hvad hade han för orsak att hålla eld vid denna ovanliga tid?

Piet släppte ej honom nr ögonen, i förväntan att något skulle hända, men hinduen satt fortfarande nästan orörlig på samma fläck. Plötsligt reste han sig, såg sig uppmärksamt om åt alla sidor och kröp sedan djupare ned på marken. Gräset var tämligen högt, så att Piet blott då och då kunde se spetsen af hans hufvudbonad dyka upp.

Då fick ynglingen en ingifvelse att smyga sig fram till elden. Det friska, gröna gräset var synnerligen gynsamt därför, det skulle säkert lyckas honom att närma sig, han hade ju många gånger under betydligt ogynsammare förhållanden lyckats smyga sig öfver markens djur. Och därtill hade hans fader ju befallt honom att noga observera mannen.

Tänkt och gjordt!

Piet slingrade sig sakta fram ur busken och lade från sig allt, som kunde alstra något buller. Sedan sträckte han ut sig på marken och kröp som en katt på alla fyra framåt.

Snart hade han kommit så långt, att han tydligt förnam sprakandet af elden och väl var det, ty skulle han nuråka göra något buller med sin kropp emot en torr riskvist, skulle mannen, som han smög sig fram till, ej kunna urskilja det.

Ynglingen hade redan hälften af afståndet bakom sig, men hinduen hade troligen under tiden lagt sig alldeles raklång på marken, ty då Piet reste upp öfverkroppen något, kunde han fortfarande ej se mer än en del af hufvudbonaden. Detta retade Piet, och försiktigt kröp han nu framåt som en orm.

Nu var han ej på mer än tio stegs afstånd från elden. Han hade motvind och kände redan den uppvärmda luften i sitt ansikte och såg sin kropp belyst af skimret från lågorna, men ännu en meter ville han våga sig fram.

Äfven detta lyckades honom inom få minuter. Utan att gifva ett ljud ifrån sig reste Piet sig upp. Nu såg han tydligt det magra ansiktet, och de mörka glödande ögonen, som oafvändt voro fästade på ett litet föremål, som han hade liggande i handen.

Hvad var det, som så kunde fästa hinduens uppmärksamhet vid sig. Piet ville veta det och sträckte därför fram öfverkroppen något mer.

Då tog hinduen föremålet med sin magra hands spetsiga fingrar och höll det mot elden. Så det strålade! Så det blixtrade!

Var det en ädelsten, kanske en värdefull diamant, somhan höll mellan fingrarne? — Piet var så intresserad af hvad han såg, att han nästan glömde all försiktighet.

Sedan lät mannen det blixtrande föremålet försvinna i handen, såg sig om åt alla sidor och började resa sig — i samma ögonblick dök Piet ned i gräset. Han hörde hur mannen rörde om elden med ett föremål af metall och sedan gick till vagnen med dröjande steg. — Piet väntade ännu några minuter med återhållen andedräkt och kröp sedan, då allt blifvit tyst, lika ljudlöst, som han kommit, tillbaka till sin förra plats.

* *

*

Så snart dagen bröt in, började åter på andra sidan kullarna en liflig kanonad. Nästan utan uppehåll dånade engelsmännens kanoner, under det att boernas belägringspjäser skötte basstämman i den krigiska duetten. — Vid sextiden uppnådde artillerielden, som blifvit allt kraftigare, sin höjdpunkt. Samtidigt såg man talrika boerafdelningar från alla sidor bestiga Lefthill och närliggande höjder och sedan försvinna på andra sidan bergens hjässa.

Engelsmännen hade troligen än en gång behof af att skaffa sig luft och därför beslutit sig för ett utfall. Boerna ilade till för att skicka hem dem igen med blodiga hufvuden.

Vagnens invånare, herre och tjänare, hade redan länge uppmärksammat händelserna från en närbelägen höjd. Beskäftigt skyndade hinduen ned till vagnen och plockade ut ett antal väskor och kappsäckar jämte en kamera, hvilket allt han ställde utanför vagnen.

Mulåsnorna hämtades och spändes åter för. Då detta skett, vinkade fotografen fram sin svarte kusk, lastade föremålen, som hinduen nyss förut plockat ut, på honom, under det han själf tog ett högt stativ i handen, och nu vandrade de båda tvärs öfver fälten, rakt på Leftkopje, på hvars höjder boernas tunga haubitzer ännu brummade sin dofva sång.

Då blef nere i dalen vid vägens böjning ett dammoln synligt, och en ryttare närmade sig.Piet sprang fram ur buskaget, i hvilket han hittills hållit sig dold, och. skyndade ryttaren till mötes, ty hans skarpa öga hade redan på långt afstånd upptäckt fadern. Få minuter senare möttes de på vägen.

Vanheerden hade redan sett vagnen, såväl som fotografen och den svarte betjänten, som nu närmat sig ett godt stycke till bergafsatserna. Kuriren insåg genast deras afsikt, sprängde af från vägen och red efter dem.

— Herrn — herrn! — Jag bar ett ord att säga er. — Jag får be er återvända till vagnen genast! ropade han till fotografen.

Denne gjorde en förargad grimas och visade föga lust att efterkomma befallningen. Då han dock såg, att han hade mannen från i går inför sig, om hvilken han redan visste, att denne ej lät leka med sig, gjorde han god min i elakt spel och vände om.

Också kuriren vände i detsamma och begaf sig till vagnen. Då fotografen kom dit, hälsade Vanheerden ett höfligt god morgon och bad åter om ursäkt för att han störde, men hoppades, att det ej skulle dröja länge. Kalla på er hindu!

Denne, som befann sig i vagnens inre, kom genast ut.

— Herre! började kuriren åter, jag vill göra processen kort och säga er, att er tjänare gjort sig till godo en gosses dumhet och tillägnat sig en glassy stone af betydligt värde; denne man är en bedragare, en tjuf!

Därefter skildrade han de närmare omständigheterna, under hvilka diamanten blifvit frånröfvad Hendrik, och fotografen måste medgifva att uppgifterna, hvad beträffade plats och person, stämde fullkomligt. Med känsliga ord skildrade Vanheerden också hvilken olycka träffat farmaren, att denna blifvit förorsakad genom honom själf, och att han därför vore skyldig farmaren tacksamhet och gärna skulle vilja vedergälla honom på något sätt. Han var nu kommen hit för att återfordra ädelstenen.

Hinduens ansikte hade blifvit alldeles askgrått i början, men han förstod att lägga band på sig och återfick snart sittvanliga utseende. På sin husbondes fråga förnekade han på det bestämdaste, att han egde någon ädelsten, och kallade den där pojken, från hvilken dessa uppgifter härrörde, för en lögnare och bakdantare.

Då steg Piet fram och sade hinduen midt i ansiktet, att det stode utom allt tvifvel, att han vore tjufven, och då hinduen fortfarande nekade, blef Piet vred och skildrade lågande af harm, huru han smugit sig fram till hinduens närhet föregående natt och sett en ädelsten, nästan så stor som ett körsbär, glänsa mellan hinduens fingrar.

Nu var det slut med Vanheerdens tålamod. Han steg af hästen och började egenhändigt undersöka hinduens fickor. Då detta ej gaf något resultat, tog han af honom kläderna plagg för plagg och undersökte alla skrymslor och sömmar. Till och med mannens turban och skor, hår och skägg undersöktes på det noggrannaste, men så mycket man än vred och vände på allt, stod intet att finna. Då erbjöd sig fotografen att släpa fram hinduens alla tillhörigheter och ställde hela sin vagn till förfogande, men sökandet förblef dock utan resultat.

Under tiden hade sällskapet tillökats med en åskådare.

Flere ambulansvagnar hade vikit af från landsvägen och stannat på gräsmattan, i afsikt att inrätta en förbandsplats vid foten af Leftkopje.

En af ryttarne, som åtföljt dessa vagnar, hade bemärkt gruppen vid resvagnen och ridit dit, drifven af nyfikenhet.

Han hade en god stund under tystnad observerat de agerande personerna och lyssnat till samtalet för att bilda sig ett begrepp om hvad som försiggick. Då Yanheerden och fotografen stodo tämligen rådlösa hvar de mera skulle söka efter ädelstenen och läto hinduen hopsamla sina kläder och försvinna därmed bakom vagnen, sade åskådaren på bruten engelska: Tänk en sådan spetsbof! Er pojke påstår ju, att han sett stenen i mannens hand?

Piet bedyrade det på det bestämdaste.

— Då måste den ju finnas. Ni ha blifvit öfverlistade af mannen på något sätt.— Det stämmer nog. Vi hafva undersökt honom från kufvud till fot, men ej funnit något.

— Har mannen intet sår eller ärr på kroppen? frågade ryttaren vidare. Det brukar hända att sådana där tjufvar förstå att praktisera stenar under huden på sig. Jag har länge arbetat i diamantgrufvorna, och där berättar man förvånande saker om de svartes tjufverier.

Man erinrade sig ej, om man iakttagit något sådant på hinduen, hvarför han än en gång blef framkallad och undersökt öfver hela kroppen, men fortfarande kunde man ej upptäcka något misstänkt.

— Se i munnen på honom. Bär han den kanske under tungan, känn efter i kinderna, uppmanade ambulansryttaren.

Vanheerden själf for omkring med pekfingret i hans mun, längs tandraderna och under tungan — fortfarande utan resultat.

Då erinrade sig Piet, att mannen haft något att skaffa med handen vid munnen oeh yttrade en förmodan, att han kanske svälj t stenen.

— Icke omöjligt, menade den främmande ryttaren, sådant har nog förekommit förr.

Hinduen log hånfullt, under det Vanheerden och fotografen stodo alldeles rådlösa.

— Jag skall säga er något, afbröt ambulansryttaren den förlägna tystnaden. Lämna gnlingen i mina händer, jag skall ge honom en kur.

— Hvem är ni, om jag får fråga? svarade Vanheerden på tyska språket, då han längesedan märkt, att han hade att göra med en tysk.

— Mitt namn är Toni Aachleitner, bördig från Öfre Bayern, förr flöjtmakare och bybarberare, sedan afrikaresande och guldgräfvare. Allt från krigets utbrott anställd som läkarebiträde vid ambulansen.

Vanheerden måste le.

Hade hinduen verkligen slukat tJie glassy stone så var ju läkarbiträdet den lämpligaste mannen till att observera honom. Före detta bybarberaren såg för resten trovärdig, slugoch energisk ut, så den torde nog hinduen inte så lätt komma att öfverlista.

— Som ni vill, menade öfverbayraren, då Vanheerden dröjde med svaret och gjorde sig beredd att åter trafva bort, mig angår ju inte historien ett spår. Jag säger blott, att det man slukat, det kommer alltid i dagen igen.

Vanheerden öfverlade nu icke längre.

— Godt! sade han. Tag mannen med, men glöm icke, att ni är mig ansvarig för honom, och hvad han har doldt på eller i sig.

— Har ingen fara — en man, ett ord, och hvad Toni Aachleistner har i sina händer, det kommer inte bort så lätt.

Sanitätsbiträdet steg till häst, tog helt enkelt hinduen i rockkragen och drog honom med sig till ambulansvagnarne vid foten af Leftkopje.

XI.

Yid Colenso.

I den lilla, söder om Tugela liggande staden Estcourt stodo under befäl af öfverste Cooper och general Murray omkring 1800 engelsmän, hvilka fått order att hålla denna plats, tills förstärkning inträffade.

Detta motstånd brakte visserligen de tre boerkolonner, som trängt söderut, att stanna, men de sköto sig så småningom fram, så att engelsmännen voro totalt omringade.

General Joubert lät sedan de segrande kolonnerna fortsätta sin väg, så att de också fingo taga Pietermaritzburg och andra viktiga platser i besittning.

Under tiden detta skedde hade ett krigsråd hållits hos boerna, h vilket ansåg, att en af görande strid skulle kunna utkämpas ojämförligt bättre i bergstrakterna norr om Tugela. I följd däraf fingo de tre kolonnerna order att af bry ta sinsegerrika frammarsch och drogo sig i slutet af November tillbaka till den nämnda flodens motsatta sida så när som några smärre ströfkårer, hvilka skulle tjäna som rekognoscerings-trupper.

Nu utvecklade sig ett rörligt lif i och omkring Colenso. Från Red Hill ända till Fort Wylie och Inhlahweberget, längs hela Tugelas vänstra strand rörde sig tusentals kraftiga armar för att iordningställa förskansningar och långsträckta skyttegrafvar. De senare förlädes på höjderna i rader öfver hvarandra så att eld från tre, ja flerstädes fyra så att säga våningar möjliggjordes. Mellan kanonerna hade man iordningställt förbindelsevägar och fältbanor för att på snabbaste och säkraste sätt kunna draga till sig förstärkningar på de mest hotade punkterna. — De öfver Tugela förande landsvägarne och järnvägsbroarne hade dels befästs, dels sprängts. Ordonnanser och patruller kommo och gingo. Större och mindre boerkolonner ryckte fram mot norr och kommo tillbaka söderifrån. Man talade om 13000 stridsdugliga boer, som församlat sig på den ungefär tjugo mil långa försvarslinien.

En afton — det var den 14:de December — lågo ej långt från kommendantens tält på Groblerskloof, den högsta höjden på den befästa sträckan, ett halft dussin boer, däribland Yanheerden.

Sättet, på hvilket de lagt sig, lät förstå, att de voro ytterst uttröttade, dagen hade som alltid varit mödosam. En del af desse män hade användts som patruller, under det att de andra på sina snabba hästar fört befallningar än hit än dit i flygande hast.

I hufvudkvarteret framför Ladysmith, där den till öfver-befälhafvare i stället för den insjuknade general Joubert ut-nämde Schalk Burgher uppehöll sig, hade längesedan fastställts, att den engelske general Buller var i antågande med en reservhär af 40000 man och 38 kanoner, och att han redan nått fram till Frére, blott sju kilometer från Tugelas strand, där han förlagt trupperna i en befäst ställning. Sedan några dagar spelade heliografen under klart väder oupphörligt mel-lan Ladysmith och Frére, och i går och i dag hade redan de engelska kanonerna dundrat mot boerställningen vid floden, utan att boerna svarat. Det låg nämligen i Schalk Burghers plan att narra den fiendtlige generalen att tro, det Tugelas norra strand var endast svagt besatt. Så mycket förr skulle denne gå till angrepp, och till tack därför få ett varmt mottagande.

Männen uppe på Groblerskloof talade om möjligheterna för dansens snara början och rådslogo om de utsikter, den förestående striden hade.

Då detta ämne var uttömdt, reste sig en af männen och byggde en liten fältspis af omkringliggande stenar, under det en annan släpade fram bränsle och gjorde upp eld. Några ynglingar skickades efter vatten och sedan sattes två kittlar på elden, i den ena tillreddes en kötträtt af några medhafda konservdosor, i den andra kokades kaffe.

Den enkla måltiden var snart afäten och ungefär samtidigt föll mörkret på. Männen lade sig rundt elden och tände sina långa pipor.

— Hvarför är du så fåordig i dag, Vanheerden? frågade en stor, kraftig man, hvilken af de andra på grund af sitt blonda skägg rätt och slätt kallades ”röde Christian*. Dåliga underrättelser? Har du fått bref med fältposten?

— Ja, men inte kan jag just säga, att de voro dåliga.

— Från son din, som är med sydarméen.

— Ja, från honom också.

— Hvad skrifver han då?

— Det går bra därborta. De våra ha klått upp den engelske generalen Gatacre rätt grundligt flere gånger och brit-terne, som att börja med envisades att nå fram till Colesberg, hafva måst göra halt. Men det mest glädjande är i alla fall, att vi dagligen erhålla förstärkningar.

— Förstärkningar? Från Kapkolonien?

— Naturligtvis. Våra stamfränder där börja röra på sig. Flere tusen holländare hafva redan ställt sig under fanan och Willem skrifver, att de första männens ankomst gestaltade sig till en stor, högtidlig fäst.— Hur var det? Berätta! Hvad sbrifver pojken? frågades nu från alla sidor.

Vanheerden satte sig tillrätta och berättade: Redan en af de sista dagarue i November hade förposterna sett ett långt tåg af väl tusen vagnar dyka upp. Det omsvärmades af en hel mängd ryttare, af hvilka några redo fram för att underrätta om kapländingarnes ankomst. Så kommo vagnarne fram och körde ända midt in i boerlägret, under det de våras hurrarop knappast ville taga något slut. Ynglingar och gubbar sprungo fram för att få trycka nykomlingarnes händer. General De Wet höll sig något tillbaka, emedan han, som ni vet, ej är så synnerligen god vän med general Schoeman. Denne senare tog till orda och tackade kapländingarne, som så manhaftigt kommit republikerna till hjälp och meddelade dem, att de förbundna också skulle vaka öfver deras rätt. Re-geringarne skulle först sluta fred med engelsmännen, när denne också erkände afrikanderna som krigförande och läto dem vara oantastade efter fredsslutet.

— Det är dock något storartadt, att ett folk kämpar för sin frihet! Man skulle vilja skratta och gråta samtidigt, när man ser, hur hela världen står på vår sida i denna rättvisa sak! menade röde Christian.

Männen nickade instämmande och sögo energiskt på sina pipor.

Elden på härden höll på att slockna, och natten var mörk. Männens svarta silhuetter och skuggorna, de kastade, syntes blifva allt bredare och bredare.

Vanheerden stödde hufvudet mot handen och stirrade tankfullt in i den glimmande askhögen.

Under sista tiden tycktes en stor förändring försiggått' med honom. Vecken i pannan och under ögonen hade blifvit märkbart djupare ; omkring hans mun låg ett egendomligt beslutsamt, nästan hårdt drag, hvarigenom uttrycket i hans manligt vackra ansikte blef betydligt dystrare än förr. Och han var inte längre så vänlig och meddelsam, som fordom.

Vanheerden hade fått ännu ett bref — från Piet.

Fadern, på hvars hjärta ännu sorgen efter sin vid Ni-bolson Neck fallne son gnagde, hade ej kunnat försona sig med att äfven veta sin yngste son vara i fält. Väl gjorde Piet ett häftigt motstånd mot att behöfva begifva sig hem, men till slut hade det dock lyckats fadern att få den tappre pojken därtill.

Då den till Volksrust förande, åter iordningställda järnvägen dock först var användbar vid Modderbridge, skulle Piet rida vägen öfver Beith till Dundee och först sedan fara vidare med järnvägen. Då pojken genom att taga denna väg kom nästan omedelbart förbi farmen, där Vanheerden blifvit mottagen som flykting, skulle han rida dit och framföra faderns hälsning. Det hade Piet också gjort och meddelade nu fadern, att han träffat familjen i ytterst utblottadt tillstånd. Jan Oosthuizen hade visserligen snart tillfrisknat från de kroppsliga skador, han lidit, men några dagar senare vid rifvandet af de ännu kvarstående förbrända delarne af huset träffats af en nedfallande bjälke och blifvit svårt sårad. Men icke nog härmed. Alla svarta hade rymt från farmen och någon ersättning stod ej att få. Akrarne kunde därför icke skötas och kreaturen fingo ingen tillsyn. Då allt saknades dem, hade Hendrik, farmarens son, kommit på den idéen att sälja fåren och kreaturen innan de svulto ihjäl eller sprugo bort, till de framför Ladysmith stående boerna. Detta elände hade föranledt Piet att föreslå farmaren och hans hustru att öfvergifva gården, och han hade inbjudit dem att öfverflytta till Vanheerdens farm. Också där var det nu ondt om arbetskrafter, och han trodde därför säkert att fadern skulle gå in därpå.

Vanheerden kände det djupaste medlidande med farmaren och var smärtsamt berörd af att nödgas anse sig som den egentliga orsaken till dennes ruin. Naturligtvis gillade han Piets handlingssätt till fullo och berömde i sitt sinne Piet som här trots sin ungdom funnit en sådan präktig utväg att hjälpa. Därefter kom han att tänka på den tjufaktige hinduen, som ödet fört i hans väg, och han hade fast föresatt sig att tvinga denne att lämna ifrån sig ädelstenen, hvilken nu skulle komma farmaren dubbelt väl till pass. Dag efter daghade han hoppats att få höra af det tyska läkarbiträdet, åt hvilken han anförtrott hinduen, eller att en dag kunna få så pass tid ledig, att han kunde uppsöka honom. Men händelserna hade de sista dagarne följt så slag i slag, att det ännu var omöjligt att tänka på någon tid för egen del.

Då ljöd plötsligt från det närliggande lägret tonerna af en munharmonika och en säckpipa, som tydligen blifvit engelsmännen fråntagen. Männen lyssnade och utläto sig i

ett och annat skämtsamt ord öfver den egendomliga musiken. De kände de båda musikanterna, två glada wienare, som redan i början ställt sig under fanorna och trots alla umbäranden och strapatser städse hade kraft och tid till muntra upptåg. Senast i dag hade de satt alla kamraternas skrattmuskler i rörelse; man hade hela förmiddagen arbetat i skytte-grafvarne och vid middagen återkommit till de efterlängtade tälten, och genast hade en af dem diktat en vers om general Buller och skrifvit den med ett stycke kol på sitt tält.

Boerkrigarne, som förstodo tyska, hade fått sig ett godt skratt däråt och hade sedan öfversatt det för sina kamrater, som ej voro mäktiga språket.

Musiken tystnade, efct buller, som öfverröstade allt, hördes nere från landsvägen till Ladysmith. Ett större antal kanoner och ammunitionsvagnar kördes förbi bergets fot och höll sedan nedåt floden.

— Burgher, jag håller med er om, att nu blir det all-var af, sade röde Christian. Det är inte i onödan, som Schalk Burgher stör hästarnes nattro.

Vid artilleriets annalkande hade alla sprungit upp, men lade sig snart ned omkring den utbrunna elden och började resonnera om, hvart så många kanoner skulle taga vägen.

Svaret på dessa frågor skulle ej länge låta vänta på sig, ty snart dök silhuetten af en man upp i nattens mörker och frågade med hög röst efter späjarnes tält.

— Haha! Är det du, Vilbjon? utropade röde Christian och reste sig upp, under det en starkt b}7ggd fyrtioåring utan vidare omständigheter steg in i männens krets med hälsningen Goed Avend — Burgher — hoe gaat het? (hur står det till?)

Männen besvarade hälsningen och röde Christian frågade: ”Hvar kommer du så plötsligt ifrån? Yi trodde dig vara långt borta i västern71.

— Det var jag också. Men jag har fört hit major Al-brecht med två batterier i flygande fläng. Blefvo telegrafiskt kallade till Tugela. Yi skola vara med om dansen här och sedan går det med full ånga tillbaka till Modder.

Männen yttrade sin förvåning öfver denna snabbhet. De visste ju, att major Albrecht den 12 deltagit med sina kano-

ner i striden, Cronje utkämpat långt västerut.

— Berätta, hur det var vid Magersfontain — det var ju

ett blodigt slag, hördes från alla sidor.

Men nykomlingen af böj de detta. Först en bit mat mellan tänderna och en klunk i min stora strupe, sade han. Sedan skall jag gärna stå till tjänst.

Då blef eld åter uppgjord på den slocknade härden, en konservdosa öppnad och strax därefter var en slags fårragout och en fältflaska med kaffe tillredd.

Vilbjon åt tappert och började, sedan han något så när stillat sin värsta hunger och törst: Det går bra västerut, nästan bättre än här. Som ni vet, har Cronje flere gånger uppmanat kommendanten i Kimberley att kapitulera, fast denne fortfarande vägrar.

— Det är segt folk, riktiga tjurhufvuden, de där engelsmännen.

Hjältebragder. 8-r-. På Cronje gång på gång fick nekande svar, lämnade han åt ett kommando om ungefär 2000 man att belägra sta-den och vändo sig med hufvudstyrkan söderut, där de engelska reservtrupperna väntades.

— Man säger, att han lär trängt fram till Spytfontain.

— Det är riktigt. Där förskansade vi oss, liksom litet längre bort, längs banan, vid Magersfontain, där våra två förnämsta ställningar intogos på kullarne. För att hålla oss på det klara med fiendens rörelser läto vi späjare ströfva omkring långt söderut. Redan dagarne före den 25 November egde smärre, men skarpa skärmytslingar rum på flera ställen. Engelsmännen skröto de där dagarne af sina segrar, men våra befälhafvare lade ej så mycket an på att segra, utan fastmer att tillfoga fienden så stor skada som möjligt, och engelsmännens förluster voro också enormt stora, särskildt vid Mod-der. Yi höllo alltid stånd så länge, som det öfverensstämde med våra önskningar. Engelsmännen stredo, det måste man erkänna, öfverallt tappert, men voro allt för kvicka att storma; kommo de för nära oss, så satte vi oss upp och galopperade i väg till nästa ställning. Därför kan det ej blifva tal om något nederlag på vår sida.

— Hufvudslaget skulle ju först stå på höjderna af Spyt-fontain och Magersfontain, eller hur?

— Ja, det var så menadt.

— Hur gick det då? Man berättar märkvärdiga saker om att Cronje, den sluge räfven, åter en gång skulle gjort ett synnerligen skickligt anfall.

— Det vill jag lofva. Då de engelska kolonnerna blefvo synliga den dagen och deras artilleri kom inom skotthåll,

skickade han fram några man med gamla Martini-Henry-ge-vär och gamla sortens rökande krut på kullens högsta topp,, där de gladeligen gåfvo eld med sina gamla bössor. Vi lågo däremot väl gömda vid foten af berget, där vf förskansat oss bakom en gammal stengärdesgård, som tillhört en öfvergifven farm. Framför densamma hade vi spändt taggig ståltråd i stora massor och klädt stenmuren med rik grönska.

Så snart engelsmännen sågo krutröken uppe på höjden»riktade deras artilleri en förödande eld mot bergets topp. Jag säger er, det var ett verkligen obeskrifligt skådespel, ett dundrande och pipande, ett kväsande och rasslande högt öfver våra hufvuden. Detta förfärliga järnregn varade flere timmar, men gjorde ingen skada, vi lågo ju som räfvar bakom våra stenmurar. Då natten inbröt, tog det slut med kanonaden.

Kort före klockan två på morgonen — jag sof, om man kan kalla ett halft vaket, halft sofvande tillstånd för sömn — hette det plötsligt, atfc engelsmännen ryckte an. Det var också sant och nu började det värsta, jag någonsin varit med om. Vi gnuggade sömnen ur ögonen, togo reda på våra gevär och läto trupperna komma på tvåhundra meters afstånd. En man till häst stod plötsligen framför mig knappa hundra meter från förskansningen. Han gaf med högljudd stämma några order, just som jag hörde Cronjes röst bakom mig. Strax därpå smällde första skottet och sedan följde ett verkligt hagel af skott. De mörka skuggorna framför oss, som till slut vuxit till stora mörka fläckar, lyste och försvunno. Sedan började ett skriande och springande bakåt och inom en kort stund var det åter lugnt och stilla som förut framför oss.

Snart därpå bröt dagen in och granathaglet började ånyo. Med en hemsk sång slogo lydditskotten ned, slitande upp jorden framför och bakom oss, men vi stannade lugnt kvar och gåfvo ej minsta lifstecken ifrån oss. Detta varade tre hela timmar. Slutligen dök infanteri upp och gardisterna, kraftiga, vackra karlar ryckte an. Spränggranaternas öron-slitande buller hade nästan bedöfvat oss, och den timslånga* knäliggande ställningen på hårda marken hade tagit oss rätt mycket, alla våra lemmar gjorde ondt, men ögat var kiart och handen lugn. Åter läto vi trupperna komma rätt nära, så att vi kunde se hvarje småsak på engelsmännens uniform och äfven urskilja ansiktena. Då råkade engelsmännen in i våra dolda taggtrådsnät och hela led blefvo hängande på dem, som räfvar i en räfsax. Nu gaf Cronje tecknet, våra gevär smällde, och våra kulor sjöngo dödssången för de fastsittande britterna.Paniken bland engelsmännen blef genast allmän. Här kommenderade en officer reträtt, där svängde en annan sin sabel och trängde framåt. Snart bildade hela brigaden en enda oformlig massa, och våra kulor foro oupphörligt in i den skriande, sprattlande människohopen. Manskap och officerare nedmäjades i stora klungor; det var en förfärlig anblick.

Till lycka för de engelska trupperna kom artilleriet framkörande, och betäckt af dess eld kunde de, som ännu stodo på benen, bringa sig i säkerhet.

Ännu två gånger stormade de tappre soldaterna med be-undransvärdt dödsförakt mot oss, men alltjämt blef det samma hemska skådespel.

Slutligen, framemot fyratiden på eftermiddagen, upphörde den fieudtliga kanonaden, hvilken understödt infanteriets angrepp, och nu först tystnade också våra Maxims. Slaget var afgjordt. De, som ej stannat på valplatsen, började fly i alla riktningar.

— Alltså ett grymt blodbad, sade Vanheerden med en rysning.

— Ett blodbad, intet slag, blott en mördande slakt, ja. Morgonen därpå var anblicken gräslig. Vi kröpo halft förlamade fram ur våra grafvar och började sträcka på lem-marne. Då sågo vi ute på slagfältet de stolta engelska regi-mentenas manskap ligga oftast med genomskjutna hufvuden hundra, ja femtio steg från våra skyttegrafvar, likhög bredvid likhög. Vi hade segrat, vi hade slagit fienden på flykten, men vi kunde ej glädja oss åt, hvad våra välriktade kulor uträttat, ej fröjda oss åt segern, våra hjärtan drogos i stället krampaktigt samman, och jag såg månget gråskägg fälla tårar inför denna förskräckliga anblick.

Männen omkring den slocknade elden tego och drogo stora rökmoln ur sina pipor* Sedan började den ene efter den andre knacka ur askan, stoppa pipan i fickan och uppsöka sitt tält för att öfverlämna sig åt några timmars sömn.I grund slagne.

Hv&d boerna vid Tugela länge väntat, inträffade slutligen. Det hado knappast dagats, då en boerartillerist i sträckt galopp sprängde fram till befälhafvarens tält och rapporterade, att engelska trupper voro i anmarsch.

Genast kallades adjutanterna fram och få minuter senare sprängde dessa på snabba hästar bort i alla riktningar.

Hvad boernas ställföreträdande öfverbefälhafvare, Schalk Burgher, räknat på, blef alltså en verklighet. Under engelsmännens kanonad de två föregående dagarne hade han låtit boernas artilleri förhålla sig alldeles tyst, och därigenom lyckats inbilla Buller, att höjderna omkring och vid Colenso blott voro svagt besatta, och den engelske generalen hade nu beslutit sig för ett anfall.

— De komma, die Engelse kommen! gick det strax därefter från mun till mun i lägret. ”Alle man opsadel — inspan, burghers!” (Alle man till häst — spänn för!) ljödo komandoorden nere i dalen. Artilleristerne sprungo till sina kanoner, underbefälhafvarne och kornetterna kallade sitt folk till skyttegrafvarne. Långt i fjärran på den öppna slätten såg man verkligen stora truppmassor vältra fram mot floden. Flere hundra kikare togos fram uppe på höjderna och riktades mot de anryckande människohoparne.

En timme förgick under väntan. Då kunde man iakttaga, huru en brigad skilj de sig från engelsmännens hufvudkår och marscherade i riktning mot boernas högra flygel. Centern i den engelska arméen utgjordes äfven nu af stora infanterimassor, flankerade af två batterier på hvarje sida. Denna ryckte fram längs järnvägsbanken, betäckt af starka kavalleriafdelningar.

Men ännu längre bort, mer östligt, döko två kavalleribrigader upp, hvilka i hastig takt närmade sig boernas vänstra flygel.Dessa kolonner hade så småningom närmat sig floden så nära, att de voro inom skotthåll för boernas kanoner, men artilleristerna hvilade sig omkring sina väl dolda pjäser. De hade fått stränga order att ej förråda sin ställning.

Det mot boernas högra flygel framträngande detasche-mentet hade utan tvifvel fått befallning att begagna sig af flodöfvergången vid Bridle-Drift. De marscherade utan minsta försiktighetsmått, togo miste om den plats, där de skulle marschera öfver och anlände till en af floden bildad, tämligen långsträckt landttunga.

Här, på Tugelas södra strand, alltså på andra sidan af floden hade boerna dragit fram några smärre afdelningar till skydd för sin egen flank. De lågo väl gömda bakom stenar och snår och i skyttegrafvar, som de täckt med löf.

Den engelska brigaden hade redan passerat dessa på deras vänstra sida befintliga boertrupper och hade närmat sig den norr om floden på Red Hill och Groblerskloof liggande skyttelinien på ungefär 800 meter.

Uppe på Groblerskloofs högsta platå stod en ännu ung, ungefär trettiofemårig lång och smärt man, med ansiktet om-ramadt af ett spetsigt helskägg och öfverläpparne betäckta med mörkröda mustascher.

Det var boergeneralen JBotha. Orörlig som en bildstod betraktade han fiendens anmarsch genom sin kikare. Bakom honom stod Vanheerdei], hållande sin häst vid tygeln.

Först några få minuter förut hade öfverste Villebois-Mareuil infunnit sig här och blef alldeles förskräckt öfver att se engelsmännen så nära. Med sina små fötter traskade han omkring än hit, än dit, och hans darrande hand gestikulerade i luften. Ah! ropade han gång efter annan, att de verkligen komma. Man måste då medgifva, att de äro tappra, de gå till strids med verkligt förvånansvärdt dödsförakt. — Men hvar äro boerna? De röra sig ej! Hvar äro de? Öfver-sten blef så småningom het om öronen. Han resonnerade på engelska, på franska, under det han ideligen sprattlade. Plötsligt sprang han fram till generalen och utropade: Ni är för märkvärdig! Ni är en gåta! Låt gifva eld någon gång då!Botha stod med kikaren för ögonen lika orörlig som

förut.

Nere på den smala landttungan hade brigaden ryckt ännu längre fram. Långt borta, där general Buller stannat med sin stab, måste man hafva märkt den fara, hvari de framför varande trupperna sväfvade.

En officer i brun khakiuniform jagade därför i rasande hast öfver slätten. Men för sent!

Nu hade Botha låtit kikaren sjunka för ett ögonblick och vändt sitt hufvud något åt sidan. En kort blick ur hans

stora ögon uppfattades genast af Vanheerden. Denne lade genast kolfven af sitt mausergevär mot axeln och ett skott -smällde*

Detta skott var ett tecken till boerna att öppna gevärselden, och det fick också ett tusenfaldt eko från skyttegraf-varne framför floden, däruppe på Red Hill och i de dolda löpgrafvarne på flodens sydsida.

Den engelska brigaden hade helt plötsligt råkat in i en korseld från tre sidor, hvilken gjorde en förfärlig verkan. I fiendens led stupade folket ledvis i stora hopar. Den engelske befälbafvaren bar sig åt som en förtviflad* Han försökte väl besvara elden, men hvar fanns fienden? Hvar voro boerna?

De förblefvo osynliga, så när som på några män där högst uppe på Groblers-Kloof. Där stod också fortfarande den franske öfversten, hvars feber ökades ännu mer, då han blef i stånd att taga en öfverblick öfver boerskottens verkan, och slående armarne om generalens hals utropade han:

— Ah, famos! Det där gjorde ni ordentligt ifrån er. Där ligga ni, boer, i lugn och ro, som vore ni inte af kött och blod, utan gjutna i malm. Öfverallt små, lätta rökmoln! Skott på skott, och se där, när ni inte hafva dem inom tillräckligt skotthåll, hur krypa ni inte smygande från träd till träd, från snår till snår! Gest magnifique! Briljant taktik, i sanning.

Utan tvifvel hade man också i engelsmännens hufvud-kvarter iakttagit katastrofen, ty åter sprängde en ordonnans-officer öfver slätten, men denna gång hade han tydligen någon order till centern. Två bataljoner och två batterier de-tacherade sig från dess trupper och kommo den i korselden befintliga brigaden till hjälp och räddade hvad som ännu återstod att rädda, men människovågen, som vältrat ned mot floden, var redan sprängd, och dess trupper retirerade under alla tecken till panik.

Uppe på höjderna såg man boerna flinkt krypa fram ur sina förskansningar och försvinna bakom kullarne. De sprungo till sina hästar. Strax därpå såg man dem korsa landsvägen till Ladysmith och gruppvis galoppera till sin vänstra flygel.

Under tiden hade engelsmännens högra flygel angripit de långt österut framskjutna boerställningarne, men verkan af mausergevärselden var också här så hemskt storartad, att angreppet bröts som en våg. De tillbakakastade engelska trupperna slöto visserligen åter ihop sina glesnade leder för att storma ånyo, men mottogos åter med en mördande eld och tvungos att retirera.

Den engelska centern hade däremot liten framgång. Den här kommenderande generalen lyckades taga bangården vid Colenso jämte en. tämligen stor del af orten i besittning. Men denna framgång tillintetgjordes af en katastrof, som gjorde detta slag till ett sorgligt minne för engelsmännen.

Öster om banan gör floden nämligen en rätt betydlig krök, så stor, att den nästan i en halfrundel omsluter Fort Wylie. Här vid fortets fot, omedelbart intill floden, låg det med boerna från den högra flygeln förstärkta kommandot Ermelo.

Också Vanheerden hade infunnit sig här och utan att välja länge kastat sig ned i den understa skyttegrafven, där han kom att ligga bredvid ett gammalt gråskägg, som oupphörligt knorrade öfver att ej få börja skjuta. Redan längo hade det smällt skott till höger och vänster om dem, och do fingo ligga här utan att göra någon nytta.

— Tålamod! uppmanade Vanheerden, hvad som ännu ej kommit, kan dock komma.För att lugna den orolige mannen berättade han för denne och bredvidliggande skyttar, om det nästan fullständiga nedgörandet af en engelsk brigad på vänstra flygeln och om verkan af den korseld från tre sidor, som mottagit den. Yid denna skildring började mannens ögon låga riktigt hemskt, och ett bredt, nästan vidrigt leende drog öfver han» torra ansikte.

Då Vanheerden hade slutat, blef gubben åter ytterst all-varlig, lyfte sin kikare till ögonen och började söka efter, om någon fiende skulle kunna upptäckas ute i framförliggande trakt, som härifrån var öfverskådlig långt bortom Colenso.

Vanheerden tyckte sig igenkänna mannen. Han trodde sig bestämdt hafva sett honom förr. Han erinrade sig nu också, att det var egaren till en liten guldmina, han hade framför sig, hvilken han förr sett i Erugersdorp på en mycket besökt restaurant, där herrarne Diggings — digger kallas sådana, hvilka haft tur vid sitt sökande efter guld — vanligen sammanträffade. Dessa guldgräfvare företogo då och då en spree (lustresa) till staden, och då gick det alltid hett till; där, i dessa mäns sällskap, måste Vanheerden hafva sett gubben.

Plötsligt ropade denne högljudt: Burghers! Daar kom elle uit op de zwart brand 1 (Där komma de fram på svedjelandet) och pekade, utan att taga kikaren från ögonen, utåt fältet.

Där långt bortom Colenso hade allt sedan morgonen do tunga engelska skeppskanonerna brummat, och där stodo också massor af tätt hopade trupper. Men nu steg ett dammoln upp där. Artilleri kom framkörande i sträckt galopp, tagande vägen rakt mot floden och de på andra sidan af denna liggande skyttegrafvarne.

— Hallå, boer! Nu få vi visst också litet arbete! utropade gubben och kastade glädtigt hatten i luften.

Därefter blef mannen åter lugn, fattade tag i sitt mauser-gevär och lade betänksam kinden till dess kolf. Vecket i pannan mellan de buskiga ögonbrynen fördjupade sig — än en gång tog han kikaren för ögonen och kastade en lång, forskande blick öfver trakten. Efter allt att döma hade hanfunnit hvad han sökte, och tycktes nu ej längre vilja släppa det ur sikte.

Under tiden jagade artilleriet fram i karriär och var nu blott på ungefär 500 meters afstånd. Kommandorop ljödo, och de kommenderande officerarnes sablar glänste i solskeneet.

Hästarne stannade, manskapet hoppade ned från kanonerna och bröstade af. Då ljöd ett skott bredvid Vanheer-

den, och därute bland det engelska artilleriet såg man den främste officeren falla från hästen, under det gubben utstötte -ett gällt jubelrop. Sedan blef det ett knäppande och smällande längs alla skyttegrafvar. Hundrade gevär urladdade sig.

Bland kanonerna herskade en förfärlig förvirring, kommandorop och skrin skallade, manskapet syntes springa och fänna utan mål, hästarne stegrade sig under vilda gnäggnin-gar, sedan blef allt lugnt och stilla. Kanonerna stodo öfver-gifna. Människor och diur hade sjunkit till marken, träffade af de mördande kulorna. Yid hufvudstyrkan tycktes man observera, att batteriets kommendant gått för långt. Flere ryttare jagade fram, men då de bevittnat boerskottens hemska verkan och sett kanonerna utan anspann och utan serviser, redo de tillbaka i sporrsträck och hämtade hästar.

Ånyo smällde det i boernas skyttegrafvar, ånyo såg man människor och djur mäjas ned som af en osynlig hand och sjunka till jorden. Blott några få ytterst djärfva män hade lyckats anspänna en i andra träffen stående kanon.

Men då small det åter bredvid Yanheerden, en gång, två gånger, flere gånger, och efter hvarje skott hördes ett glädjerop från den gamle. Äfven dessa dumdristige voro försvunne.

Sedan riktade det engelska artilleriet långt bort i bakgrunden en häftig eld mot bron för att hindra boerna att be-gifva sig öfver densamma och bemäktiga sig kanonerna, och hväsande foro de fördärfbringande skotten fram. Men då upp-gåfvo också boernas kanoner sin tystnad och började lekande sprida ut sina granater i nejden.

Slaget var slutadt. Hela den engelska truppmassan drog sig hals öfver hufvud tillbaka.

* *

*

Vanheerden hade så godt i hans förmåga stod deltagit i den mördande snabbeld, som riktats mot de båda batterierna och var allt för mycket sysselsatt med sig själf och sitt gevär för att gifva akt på sin granne. I stridens hetta hade han ej ens märkt, att ett fiendtligt shrapnellsskott slagit in helt nära honom och strött ut sitt fördärfbringande innehåll rundt omkring.

Plötsligt kände han något tungt sjunka ned på sig, och då han vände sig om för att se, hvad det var, varseblef han

grannens bleka ansikte tätt intill sig.

— Hvad går det åt er? Hvad har händt?Intet svar, ej en rörelse från gubbens sida.

Sakta lät Vanheerden den tunga kroppen falla ned på marken. Då slog gubben upp ögonen, ett matt leende flög öfver det bleka, skäggiga ansiktet.

— Är ni sårad? Träffad af ett skott?

Gubben nickade knappt märkbart. Vanheerden skulle gärna bisprungit den hjälpbehöfvande, men här i skyttegraf-varne fattades allt, till och med de nödvändigaste förbands-artiklarne. I stället kallade han de närmaste kamraterna till hjälp, och strax blef den sårade lagd på sex korsade mauser-gevär och sedan i långsam takt buren fram till ambulans-vagnarne, där läkarne och deras biträden allaredan hade fullt upp med arbete. Boerna hade redan ilat ut på slagfältet för att draga fram de sårade under högar af lik, och redan kommo de första ambulansvagnarne framkörande med jämrande och stönande soldater.

Vanheerden lät lägga ned gubben på gräset och sökte kalla dit en läkare.

— Låt vara det, sade den sårade afvärjande med ihålig, redan nästan bruten stämma. Låt vara det; jag känner, att allt snart är slut, och det är bra som det är.

— Synda icke — doktorn skall hjälpa er, han kan nog rädda er.

— Det tjänar intet till, stönade gråskägget. Låt mig dö i fred — jag har intet mer att söka här i det jordiska lif vet.

— Ni har väl hustru och barn hemma?

— Barn? upprepade gubben, och det lät som ett ihåligt, smärtsamt, bittert skratt. Ja, barn hade jag, men de finnas inte längre till. Mina båda söner föllo vid Dundee — hustru min dog i sorg däröfver — hvad har jag här på jorden att göra då?

Dessa ord hade träffat Vanheerden som knifstygn. Hade krigets vilda furie icke också fordrat hans äldste son?

Full af medlidande betraktade Vanheerden den tungt stönande mannen utan att kunna få fram ett ord.

Då lyfte gubben upp ögonen och vinkade med synbart besvär till Vanheerden att komma närmare. Sedan denne ställtsig tätt bredvid gubben pekade han med en gest och med blicken på sin patrongördel. Här, sade han — tag, tag dem alla! Jag har gjutit dem med egen hand — de äro af alldeles särskild metall.

Mekaniskt följde Vanheerden den svårt sårades önskan och tog några patroner ur hans gördel.

— Ni skall ha dem — men lofva mig en sak — gör blott bruk af dem, då ni är säker på er sak — alldeles säker — får inte bomma. —

Vanheerden visade med en blick, att han gick in på detta villkor och betraktade sedan skotten. Ja, de sågo verkligen helt olika ut mot andra patroner, sådana som han till exempel själf hade i gördeln. Han for med tummens nagel öfver de kaffebruna spetsarne och — bländande rent guld blef synligt.

Förvånad såg han på gubben.

— Nu förstår ni kanske? frågade denne stönande och gjorde ett försök att le. Därvid rusade högrödt blod öfver hans läppar..

— Där är det. Precis hvad britterna vilja ha af oss — guld. För den skull ha de fört krigsfacklan in i landet — hafva de tagit hustru och barn från mig. — Hvad skall jag längre med en förmögenhet, då jag ej har några affvingar ? — Därför fingo de frivilligt af mig, hvad de trakta efter — Resten har ni i edra händer. Lofva mig — att de också få dem.

Gubbens stämma tystnade; en ström af blod sköt fram öfver hans läppar och kraftlös föll kan raklång ned på gräset.

Hastigt böjde Vanheerden sig ned för att stödja mannens hufvud; han öppnade äfven hans rock och skjorta och

kände på det blottade bröstet — hjärtat hade upphört att slå.

Försiktigt lade han åter ned hufvudet mot gräsmattan och lät det egendomliga testamentet glida ned i sin ficka, hvarefter han reste sig upp och famlande for med handen öfver pannan.

Hvar hade hans häst blifvit af? Han hade lämnat den uppe vid fortet, och han måste tillbaka till skyttegrafvarneför att på kortaste vägen komma dit. Då föll plötsligt hans blick på en man med röda korsets bindel om armen, i hvilken han igenkände det tyska läkarebiträdet, som han länge tänkt söka upp.

— Hallå — ett ord! ropade han till denne. Hur bar ni det med det där indiska gulansiktet, hvilken jag anförtrodde åt er för några veckor sedan, som ni väl kommer ihåg?

Ofverbayraren, som hade mycket brådtom, ställde dock ifrån sig båren, men stannade stum af förlägenhet, som tydligt spårades i hans ansiktsuttryck.

— Hur är det med ädelstenen? Har den kommit till rätta?

— Ack, herre, svarade ambulansmannen, i det ban tog fram ett fragment af en blå rockkrage ur fickan, det är allt bvad jag bar kvar af mannen. Tro mig, jag gjorde hvad jag kunde.

— Det vill jag väl tro, men tala också om, bur allt gick till.

— Jag lämuade inte gulingen ur sikte en enda minut, och då det väntade icke inträffade, gaf jag mannen nästan hela mitt förråd af rabarber och aloe.

— Nå, hvad blef följden?

— Att mannen så när gått under af mattigbet. Men det var nog blott som den spetsbofven låtsades, ty han försökte mer än en gång att rymma — hvarje gång var jag dock kvick som en fisk efter honom, också den här rockkragen betygar, att jag tog i ordentligt. Men då vi en dag fått flere sårade att. sköta, var han plötsligt försvunnen; då vi märkte detta, satte vi genast efter honom. Yi sågo honom nog springa, men vi kunde inte hinna honom, ty dimman, som låg öfver bergen, hindrade oss från att hålla ögonen på honom länge. Och förposterna voro naturligtvis dumma och sömniga nog, att släppa honom genom linien.

— Förstår jag er rätt, så skulle han alltså vara i Ladysmith?

— Ja, herre. Jag försäkrar, jag och mina kamrater gjorde vårt bästa. Det omöjliga kan man dock ej utföra.— Nåja, fortsatte Vanheerden, i det han stoppade det blå fragmentet af rockkragen i sin ficka, har mannen gått öfver till de belägrade, då är han för tillfället i ganska godt förvar. Haf tack i alla fall och skaffa er inte grå bår i grämelse öfver, att olyckan spelat oss detta spratt.

Läkarbiträdet, som ej väntat sig en dylik hänsynsfull behandling, var tydligen glad öfver att komma ifrån för så billigt pris och gick efter en flyktig hälsning åter till sina plikter..

Vanheerden ilade tillbaka till skyttegrafvarne för att så. snabbt som möjligt komma upp till sin vid fortet kvarläm-t nade häst. t

XIII. Den falske Khakimannen.

På Eietfonteins Hill, norr om Ladysmith, där boerna» högkvarter sedan någon tid var förlagdt, skrattade man åtskilligt en morgon, få dagar efter slaget vid Colenso.

Här på vänstra flygeln stod redan sedan länge boernas tyngsta belägringskanon, ”Långe Tom” kallad, hvilken genom sin oerhördt förstörande kraft länge varit en nagel i ögat på engelsmännen. Under flere veckor hade de riktat elden från sina tunga skeppskanoner, som stodo i redutten på Cove Hillr mot denna enda boerkanon, och det hade också lyckats dem att så småningom skjuta in sig något så när på densamma^ Därigenom hade boerartilleristerna fått ett ganska obehagligt arbete med att sköta den, oafsedt att kanonen själf löpte risk att förstöras. Ett lyckligt skott från fienden var ju det enda som behöfdes för att göra Långe Tom obrukbar.

I detta trångmål hade artilleristernas befälhafvare kommit på ett originellt infall och under natten i stället för

kanonen låtit uppställa en afskalad och målad trädstam af samma omfång och utseende på Långe Toms plats, under det attkanonen själf flyttades flere kilometer därifrån upp på Lom-bardskop.

Sedan tidigt på morgonen stack trädstammens framdel nu ut öfver förskansningen ocli engelsmännen, som en gång skjutit in sig, arbetade af alla krafter att göra den förmenta kanonen obrukbar.

Men icke endast på kullen, utan äfven ända framme vid förposterna hade man ogement roligt däråt.

Här framför den stora höjden befunno sig flere kullar, som genomskurits med talrika manshöga löpgrafvar, där männen lågo behagligt utsträckta och smackade på sina pipor, under det de höllo utkik på de fiendtliga posterna, som fram-skjutits ända till den närliggande järnvägsbanken.

Det led mot middagen, då befälhafvaren här kom framspringande och kallade männen tillsamman.

— Pass på, boer! En nyhet! Yi skola spela engelsmännen ett spratt till. Saken måste skötas bra, om den skall lyckas.

— Het is goed! Hvad är det frågan om? Yi skola nog vara försiktiga, svarade män och ynglingar, glada öfver att ändtligen få något afbrott i det enformiga lägerlifvet.

— Hör på då! Förr eller senare kommer en man nedspringande från höjden där och löper fram mellan kullarne.

— Då får han akta sig för ståltråden. Det skulle kunna hända, att han blefve hängande på den likt en död kråka.

— Det har ingen fara, svarade befälhafvaren. Man af-lägsnade tråden i natt. Och mannen är förresten en af de våra. Han skall gå öfver i fientliga lägret, och vi skola hjälpa honom.

— Hur skall det gå till?

— Yi skola försöka väcka engelsmännens uppmärksamhet och söka narra dem, att han är förföljd af oss, men vi låta honom till slut undkomma.

— Hvad skall den komedien tjäna till?

Korpralen log och svarade: Som ni vet, håller man ytterst väl efter våra spioner i Ladysmith och underrättelsernadärifrån äro på senaste tiden rätt sparsamma. Nu skall en af de våra draga engelsmännen vid näsan på ett annan sätt.

— En spion alltså. — Schalk Burgher har sina planer och vill naturligtvis vara säker på, hur det står till där.

— Det vore på tiden, att vi droge till snaran kring britterna någon gång, anmärkte en tredje boer.

— Det är ju självklart, att staden måste falla! svarade korpralen. Enligt senaste underrättelser skulle Buller åter ha fått förstärkningar och planerar ett nytt angrepp. Då måste våra krafter, som ligga här overksamma, stå till förfogande.

— Hvarför dränker man inte engelsmännen, som den tyske ingeniören föreslagit för länge sedan? Han ville ju dämma upp Klip-Biver vid Bulwhana och sätta hela dalen under vatten.

— En sådan där dambyggnad torde nog ha sina svårigheter. I hufvudlägret har man tydligen andra planer i görningen, men vill, innan man besluter sig för den ena eller den undra hafva tillförlitliga underrättelser.

Männen voro nu tillfredsställda med förklaringen.

En half timme förgick — då ljöd det aftalade tecknet i löpgrafven. Alla vände sig om — alldeles riktigt, just nu kom en i khakibrun engelsk fältuniform klädd man springande utför Eietfontein Hill. Uppe på höjden sprungo boerna under ideligt skjutande efter flyktingen.

Yid foten af kullen försvann khakimannen för ett ögonblick, men dök snart åter upp längre fram och stötte där på några mulåsnor. Blixtsnabbt satt han på ryggen af en af dem och jagade i fullt galopp mot Ladysmith. Boerna uppe på kullen skreko och sköto allt hvad de kunde — dock, hvad hjälpte det. Flyktingen försvann allt mer och mer och tog vägen rakt mot järnvägsbanken. Han hade nu blott att passera sänkan mellan de båda kullarne

framför höjden. Men nu reste boerna sig äfven här och började skrika. Till höger och vänster sprungo flere boer ur löpgrafvarne och ned i dalen för att afskära vägen för den flyende.

Då boerna blefvo synliga i dalsänkan, riktade de engel-

Hjältebragder. 9ska förposterna flere kulor mot dem, hvilket visade, att de hade sin uppmärksamhet fäst vid hvad som försiggick framför dem. Men ryttaren sporrade sitt djur till det yttersta och vann ett tämligen godt försprång för de framilande boerna. Då han såg sig något så när i säkerhet, svängde han jublande sin hatt öfver hufvudet och red rakt mot de engelska förposterna. Boerna inskränkte sig nu till att jaga några kulor öfver hans hufvud och drogo sig sedan åter tillbaka till löpgrafvarne.

— Wer da? hördes nu posternas rop vid järnvägsbanken och en officer med kikaren i hand blef synlig.

Khakimannen såg upp och varseblef flere gevärsmyn-ningar riktade mot sig.

— Bort med eldvapnen — ni kunna ju smälla af i misstag — sade han muntert och på flytande engelska.

— Hvem är ni? frågade officeren.

— Från Canadiska kontingenten!

— Hvar kommer ni ifrån?

— Blef fången vid Colenso, men har gnott ifrån boerna — Några skott hördes och flere boerkulor susade förbi, hvilket föranledde officeren att försvinna bakom järnvägsbanken. Strax därpå dök dock hans hufvud åter upp och ropade: Sitt af och kom öfver hit!

Ryttaren var ingen annan än Vanheerden, som dock förändrat sitt utseende totalt till oigenkänlighet. Han hade klippt sitt hår militäriskt och nästan stubbat det långa helskägget.

Han åtlydde befallningen och klättrade öfver banvallen, hållande djuret i tyglarne.

På andra sidan mottogs han af ungefär ett dussin Gor-don-Highlanders, som nyfiket betraktade honom.

De tycktes taga allt för kontant, hvad nykomlingen sade. Käckheten, som mannen lagt i dagen, då han rymt från boerna, hade tydligen imponerat på dem. Blott officerens närvaro höll dem tillbaka," eljes hade de säkerligen utan hvarje betänkande räckt honom händerna till kamratlik hälsning.Så lätt gick det ej att dupera löjtnanten, som forskande betraktade mannen och halft öppet visade sitt misstroende.

— Hur kunde ni sätta ert lif på spel på det där dumdristiga sättet? frågade han.

— Jag hade intet annat val, sir! Antingen måste jag våga mig på försöket, eller redan i morgon kanske blifva skickad till Pretoria, hvilket dock ej alls ligger i min smak.

Löjtnanten började nu förelägga khakimannen en mängd frågor efter namn, härkomst och truppafdel-ning, hvilka Vanheerden, tydligen väl förberedd, besvarade lätt och obe-sväradt.

Därefter drog officeren fram ett stycke papper ur sin anteckningsbok, satte upp en kort rapport och gaf sedan en underofficer och två man order att föra kanadiensaren bakåt.

Efter en tämligen besvärlig marsch i glödande solhetta anlände Vanheerden till redutten på Cove och fördes till stabsofficeren, där samma frågor upprepades.

Efter förhörets slut underrättades kanadiensaren, att han genast skulle blifva förd till hufvudstyrkan.

Det gick åter framåt, denna gången utför berget till

en liten tältstad, belägen tämligen långt ner i en liten dal, ej långt från Klip-River. Under marschen hade middagshettan något så när gifvit med. sig.

Boernas kanoner, som tegat under middagstimmarne, bör-

jade nu åter låta höra sig, och Vanheerden kände sig sällsamtberörd af att numera vara utsatt för elden från egna

kanoner.

Han urskilde tydligt de tunga belägringskanonernas högfärdiga, sonora brummande bland de smärre fältkanonernas gällt klingande konsert.

Artillerielden tilltog så småningom i styrka. Uppe i luften började det fräsa, kväsa och braka, och Yanheerden kunde tydligt se, hur röken hopade sig kring boerkanonerna, och huru eldtungorna skuro igenom rökmolnen.

Men engelsmännen tycktes redan hafva vant sig vid denna helveteskonsert och brydde sig föga därom. Till sin förvåning såg Vanheerden ett antal engelska soldater spela cricket vid foten af en kulle, bakom hvilken just en ballon captif höjde sig. Ännu mer förvånades han, då helt plötsligt en granat slog ned strax bredvid spelarna och exploderade med en öronbedöfvande knall. Dessa blefvo för ett ögonblick osynliga, de hade tydligen, då granaten slog ned, samt och synnerligen kastat sig till marken, men strax efteråt var spelet åter i full gång under glam och skämt.

Underofficeren vid Gordon-Highlanders hade så småningom blifvit kamratlik och meddelsam. Vanheerden erfor, att då Bullers misslyckade anfall vid Tugela blifvit bekant, man blifvit mycket nedslagen här i lägret. Ingen hade haft en tanke på annat än att reservarméen skulle segra.

— Då heliografen dagarne före den 15:de December nästan oafbrutet spelade på höjderna, berättade högländaren, visste vi, att något ovanligt var på färde. Redan den 13:de och 14:de sågo vi från Cäsars Camp och Wagon Hill röken af de kreperande shrapnells och vi väntade blott hvarje ögonblick, att order om ett utfall skulle gifvas. Devonshire-och Manchesterregimentena samt vi högländare voro bestämda till att göra det, men ordern uteblef och sinnesrörelsen växte med hvarje timme. Den 15:de var elden från belägringskanonerna synnerligen liflig, hvilket stärkte våra förhoppningar på en god utgång, ty vi kunde icke tänka oss annat, än att boerna hade behof af att ännu en gång, innan de satte sina kanoner i säkerhet, gifva oss en sista hälsning. Då, detvar på lördagen, brakte heliografen oss meddelanden, och strax därpå kom ordern att draga tillbaka de redan till utfall beredda bataljonerna i deras förutvarande ställningar.

— Det kändes väl bittert?

— Ja, nedslående rent af. Hvart man blickade, såg man förfärade och förvånade ansikten. Men Tommy Atkins låter inte nedslå sitt mod så lätt. Yi måste finna oss i förhållandena och nedslagenheten gick snart öfver. Hvad betyder det förresten, om belägringen varar några veckor längre? Vi ha ju mat, inte för mycket förstås, men ransonerna räcka ännu två månader. Nu var det Yanheerdens tur att känna sig förvånad, ty han hade icke väntat, att engelsmännens lifs-medel skulle räcka så länge.

Under samtalet hade de kommit in i hufvudlägret och fram till en rad officerstält, framför hvilka en lanciär med draget vapen höll vakt.

Underofficeren försvann mellan tälten och blef strax därpå synlig framför en officer, för hvilken han afiade rapport, som enligt hvad det tycktes, måste göras synnerligen omständlig. Officeren försvann därpå i ett tält, som kännetecknades med en liten engelsk flagga.

En liten stund efteråt blef Vanheerden framkallad till en grupp, efter utseendet att döma, högre officerare.

En redan till åren kommen gentleman föreläde, under det han snurrade på sina redan grånade mustascher, Vanheerden flere frågor, som denne ogeneradt besvarade. Han hade, så berättade han, jämte ett antal cowboys följt med ångaren Pennsylvania för att öfverföra ett tusental remonter från Amerika till Kapstaden. Därifrån hade denna blifvit skickad med hela sin last. under ledning af krigsskeppet Powerful till D'Urban. Då remonterna landsatts hade man uppfordrat honom och hans kamrater att inträda i arméen; han hade förklarat sig villig och genast tilldelats den kanadiska kontingenten.

Officerarne åhörde detta med tydligt intresse, men honom tycktes dock berättelsen om Bullers operationer ocb gången af slaget vid Tagela vara betydligt viktigare. Underdet Vanheerden besvarade de framställda frågorna med en utförlig skildring af slaget vid Colenso, närmade sig en ung officer och betraktade, antingen af nyfikenhet

eller andra orsaker, mycket noggrant hans khakiuniform. Vanheerden lät sig ej därigenom på minsta sätt bringas ur fattningen, han kunde också af hjärtans lust låta unge herrn snoka, ty uniformen var afstämplad och äkta, den hade samma dag blifvit tagen från en engelsk fånge.

Då Vanheerden slutat sin berättelse, sågo officerarne rätt snopna ut. Att general Buller, till hvilken alla satt sina förhoppningar, skulle blifva kastad öfver ända så där hux flux och lida så stora förluster, det hade säkerligen ingen kunnat drömma om.

Vanheerden blef frigifven och tilldelad trängen, eftersom han var en ”vilde”, men förstod sig på att handtera hästar. Här vid trängen bemöttes han synnerligen hjärtligt af ”kamraterna”. Det käcka sätt, på hvilket han rymt från boerna, var snart omtaladt rundt om, och tillförsäkrade honom öfverallt i denna krets det största anseende.

Nu gällde det att här göra tjänst, och trängafdelningens arbete var rätt ansträngande. Än skulle ammunition, mat eller foder bringas hit, än dit, och Vanheerden hade snart fullt upp att göra och kom ibland på flera timmar ej ned från vagnen eller ur sadeln.

Men bättre hade han ej kunnat blifva placerad än just vid trängen, ty då lärde han på några få dagar känna hela försvarslinien med alla dess starka och svaga punkter och förvånades öfver dess kolossala, nästan fjorton mil omfattande utsträckning. Han hade alltid ögon och öron öppna och erfor snart, att general White genom boerkanonernas stora skottvidd blifvit tvungen att sprida sitt folk på en sådan yta, då han alldeles riktigt insett, att en trängre formation endast höjde de fientliga kanonernas träffsäkerhet. Lika öfverraskad var Vanheerden att se blott några hundra man ligga i förskans-ningarne å vissa försvarspunkter, som ofta voro uttänjda till en hel mil.

Egendomligt föreföll det honom äfven, att hela kavalle-riet städse låg overksamt i närheten af staden, men Vanheerden var nog god strateg för att genast genomskåda det system, som här genomfördes. Han hade äfven observerat, att talrika telefontrådar förde från alla ytterställningar till hufvudkvarteret och kavallerilägret, och han sade sig, att generalen därmed afsåg att kunna i nödfall kasta kavallerireserven på kortaste tid till hvarje hotad punkt. På dylikt sätt utjämnades den påfallande svagheten hos vissa positioner på ett mycket fördelaktigt sätt.

Sålunda hade Vanheerden så småningom fått en god öfverblick öfver hela försvarsställningen och hade också lärt känna det system, med hvilket man måste räkna vid ett angrepp. Han kunde alltså anse sin mission fullgjord.

En eftermiddag — middagshettan hade åter varit synnerligen tryckande, återvände han med en liten vagnstross från Cäsars Camp till hufvudlägret. I närheten af Klip-Ri-ver gjorde man halt för att vattna. Några af trängsoldaterna förde djuren efter hvarandra till vattning, under det andra stodo pratande och skrattande. De voro i dag vid ett synnerligen godt humör, ty de hade nyss haft tillfälle att för några pence tillhandla sig ”Ladysmith Lyre”, en nygrundad lägertidning, och roade sig nu åt dess innehåll. Naturligtvis vitsades hufvudsakligast däri om Ohm Paul, Transvaalspresi-denten, och boeranförarne.

Äfven Vanheerden hade förskaffat sig ett exemplar och kastat några blickar däri, och äfven han måste le åt det skamlösa skämtet, men han gaf snart åter bort tidningen. Honom lågo allt för viktiga saker i hufvudet, för att han skulle ha tid eller nöje att egna sig åt densamma.

Då reste sig plötsligt hans häst, gjorde några vilda rörelser och stupade, i fallet dragande med sig äfven den andra anspannshästen. Flere kulor foro sjungande genom luften och trängsoldaterna vände sig förvånade om. Ingen rök syntes till, ingen knall hördes. Skotten måste kommit flygande långt bort ifrån, så långt, att knallen däraf ej kunde höras.

— By Jingo and Jo ve — hvad vill det här säga? ut-brast kolonnens anförare. Jag tror, pojkar, det är bäst vi försvinna härifrån så fort som möjligt! och han gaf befallning till uppbrott. Soldaterna spände hastigt för sina hästar och skyndade öfver floden. Blott Vanheerden stannade kvar. Han gjorde vagnen fri från det sårade djuret och sökte få upp den andra hästen. Men denne tycktes hafva skadat sig i fallet så, att den var omöjlig att resa.

Vanheerden t}rcktes i öfrigt ej vara missnöjd med detta oväntade tillfälle. Han hade nu gjort sina iakttagelser här i belägringsområdet, och under de senaste dagarne gång på gång frågat sig, hur han nu skulle lyckas slippa ut ur

det engelska lägret. Nu var han dock fri och ej observerad af någon; hvem kunde veta, om ett så lämpligt tillfälle någonsin mer skulle återkomma; han ville i alla fall söka draga nytta af det.

Beslutsamt lämnade han vagnen i sticket och gick öfver floden. På vänster hand låg hufvudkvarteret, och staden rakt fram. Denna hade han ännu ej varit inne uti, därför kändo han sig hågad, att göra en visit där. Kanske kunde han därifrån obemärkt komma öfver till boernas nordligaste position, där han kände alla vägar och stigar.

På afstånd sedd gjorde staden ett inbjudande intryck. Så mycket större blef hans förvåning, då han hade de första husen bakom sig. Förutom kyrkobyggnaden var flertalet hus af plåt med sönderslagna fönster och delvis äfven sönderskjutna. Gatorna voro i uslaste tillstånd. Här och där låg ett kadaver af en häst eller åsna och spred en förpestande lukt omkring sig, utan att någon tycktes göra sig besvär med att gräfva ned det eller eus skaffa bort det från gatan.

Vanheerden hade kommit nästan ända fram till kyrkan, utan att han mött andra än indiska handelsmän, hvilka skyggt och hastigt smögo utmed husväggarne, gingo in i den ena eller andra förgården till något af husen eller försvunno bakom häckarne.

Nu först märkte Vanheerden, att nästan alla invånarne tycktes dragit sig tillbaka från husen. Men han observeradei trädgårdarne talrika mörka jordkulor, ur hvilka här ocb där ett blekt, aftärdt ansikte skyggt blickade fram-

Likt mullvaden hade invånarne gräft sig ned i jorden, betäckt de illaluktande hålorna med bräder och därof-vanpå lagt hela högar af sandsäckar och madrasser till skydd mot bomber. Vanheerden närmade sig flera dylika hålbostäder och kastade en hastig blick in i de trånga, mörka ingångarne. Då han stod framför en dylik håla, märkte han icke, hur han mer än nyfiket bespejades af ett skelande ögonpar i ett närliggande hål.

Då han fortsatte vidare, kröp betraktaren, en lång mager man i blå betjäntrock och med en stor turban på hufvudet fram ur hålan, sprang rundt nästa hus och ställde sig väl dold bakom en tjock häck, så att Vanheerden, som åter gått ut på gatan, måste passera omedelbart förbi honom.

Vanheerden stirrade på kyrkan och kastade också här en blick genom den halföppna dörren.

Ännu var det dager, och här vore kanske den säkraste tillflyktsorten, där han kunde invänta mörkrets inbrott. Han lyfte därför af sin hatt och steg in.

Därute bakom häcken stod alltjämt den magre, riktande sina lurande blickar på trängsoldaten. Hans ansikte förvred sig nu till ett obehagligt leende, som ej bådade något godt. Då Vanheerden försvunnit, sprang han tillbaka till sin håla, förde en kort dialog med några därvarande och sprang så snabbt fotterna buro honom nedåt gatan.

XIV.

Oväntad räddning.

Under tiden hade Vanheerden fallit på knä i bönstolen framför en uppslagen bibel. Han kastade en blick rundt ontkyrkan, där boernas bomber också uträttat sitt förstörelseverk. Sedan vände han sig till boken och började andäktigt läsa däri.

Plötsligt hörde han hastiga, smygande steg bakom sig och kände en hand läggas på sin skuldra.

Vanheerden vände sig om och såg ett af snöhvitt hår omkransadt gubbansikte.

— Blif inte rädd! sade gubben med tunn, halft h viskande röst. Ni har att göra med en holländare — en vän.

— Hvad vill ni mig?

— Jag lyssnade händelsevis till ett samtal — ni är ej <len, ni föregifver er att vara.

— Hvad menar ni? ville Vanheerden utbrista, i det han

reste sig upp.

— Inga onödiga resonnemang. — Det är ingen tid att förlora. Man är på väg att förråda er.

En märkbar muskelryckning syntes i Vanheerdens ansikte, och en forskande, genomträngande blick träffade främlingen.

— Kom! envisades denne. Tiden är illa vald för prat. Besinna er icke, om lifvet är er kärt. Med dessa ord gick främlingen mot kyrkans bakgrund och Vanheerden, som ännu oj hunnit hämta sig från sin öfverraskning, följde honom.

Tätt invid altaret hade ett boerskott alldeles krossat väggen och slitit upp ett nästan meterhögt hål strax ofvan golf-vet. Detta kröp gubben igenom och vinkade till Vanheerden att följa honom. Vanheerden gjorde så, och de befunno sig i en yppigt grönskande trädgård.

Så fort hans fötter buro honom, sprang gubben genom några tätbevuxna löfhvalf, och strax därefter stodo de framför ott litet, jämmerligt sönderskjutet hus af korrugerad plåt.

Bortifrån hufvudgatan hördes buller af hofslag i den riktning, där kyrkan stod.

— In här. Jag har ett tämligen bra gömställe för er. Herren, som sörjer för det rättas framgång, skall vidare sörja för eder.

Gubben hade gått in i huset. Från väggarne hängdetapeterna i trasor, stolar och bord, sönderslagna lådor och skåp lågo i brokigt virrvarr. Med en kraft, som man ej skulle tilltrott den gamle, öppnade han vid bakre väggen i rummet en falldörr.

— In här med guds hjälp! Då den största faran är öf-verstånden, kan ni räkna på mig! hviskade gubben, alldeles röd i ansiktet af ansträngning. Vanheerden hoppade ned i den mörka källarhålan och falluckan föll igen, hvarefter en del husgeråd i all hast kastades däröfver.

Där satt han nu i det trånga, osunda, knappt mer än meterhöga källarhålet. Var det verkligen sant, att en främling af ren uppoffrande vänskap för boernas sak räddat honom från en fara eller hade han gått i en fälla? Om han nu verkligen hade att göra med en vän, hvem kunde hafva känt igen och förrådt honom?

Förgäfves grubblade Vanheerden öfver dessa frågor. En hel störtflod af tankar genomkorsade hans hjärna, men han kunde ej komma till något antagligt resultat. Då hörde han plötsligt hastiga steg af människor, först doft och oklart på afstånd, men sedan omedelbart öfver sig. Några tunga föremål blef vo omildt omkullknufifade, högljudda utrop hördes, blandade med sabelklang.

Vanheerden lyssnade med alla nerver spända. Gubben tycktes hafva sagt sant, och hvad skulle nu de nästa minuterna föra med sig? Ännu en gång hördes tunga steg — därpå upphörde sabelklingandet däruppe, och människorna af-lägsnade sig i ilande hast.

Vanheerden andades åter. Var det verkligen honom, man sökt? Hade hans öde verkligen hängt så på en tråd?

Med tacksamhet tänkte han på den gamle, hvithårige mannen under de långa väntans timmar, han nu fick tillbringa här, hvilka tycktes Vanheerden som riktiga evigheter. Hvarje minut hoppades han, att gubben skulle komma, men ingen kom.

Luften i hålan blef så småningom tryckande tung, och Vanheerden kände, att här kunde han ej hålla ut längre. Han famlade med handen öfver luckan och undersökte fogarne. Hittills hade ett svagt ljussken trängt fram genom en smalspringa, men nu var äfven detta försvunnet. Hade månne natten redan gått in?

Ännu en oändligt lång stund, och nu var luften så tjock, att Vanheerden fruktade att kväfvas. Nedläggande all sin kraft i en stöt med hufvudet mot luckan, lyckades lian få denna att gifva efter, hvarvid han passade på att sätta sin armbåge i öppningen. Han sökte en stödjepunkt för fotterna och fann något liknande en kista, hvilken han tog till fot-spjärn, hvarefter han kröp allt högre och trots den tyngd, som låg ofvanpå luckan, lyckades han slutligen

krypa fram fullkomligt och var nu åter fri.

Det hade verkligen, som han tänkt sig, mörknat. Försiktigt smög han sig ut ur huset och genom trädgården, där han lyssnade.

Frånj hufvudgatan hördes en militärpatrulls taktfasta steg, hvarför Vanheerden ljudlöst klättrade öfver en häck, som förde till en mindre väg eller bakgata, invid hvilken han här och där kunde urskilja silhuetten af någon byggnad, tills han slutligen efter en stund befann sig ute på fria fältet. Då tyckte han sig höra ett svagt rop. Han vände sig om och märkte bakom sig några mörka skuggor, hvilka med smygande steg kommo framåt.

— Halt! Werda? ropade plötsligt en rå röst.

Vanheerden dök för ett ögonblick ned i det långa gräset, men sedan rätade han åter upp sig och började springa.

Bakom honom hördes skrin och springande människor. Några skott smällde och flera kulor kommo hvinande förbi.

Sedan tystnade larmet, men Vanheerden sprang dock fortfarande, tills han alldeles uttröttad kastade sig ned på marken. Bakom honom hade det blifvit tyst. Denna fara kunde alltså för ögonblicket anses afvärjd. Men framför honom på en liten höjd, en utlöpare från ett långsträckt, mörkt berg, hördes icke där kommandorop?

Plötsligt dök en liten, bländande hvit ljuspunkt upp framför honom, och en ljusstråle belyste blixtsnabbt en del af staden och framförliggande trakt. Sökande vände ljusstrålen än hit, än dit. Man hade tydligen observerat de kortförut fallna skotten, och då satt den elektriska strålkastaren i verksamhet.

Yanheerden låg orörligt still, ty han insåg, att detta var hans enda räddning. Han låg i skuggan, men om också ljuset skulle träffa honom, litade han på den gulaktiga färgen på hans khakiuniform, hvilken totalt öfverensstämde med gräsets omkring honom.

Det elektriska ljuset hoppade än hit, än dit, och i dess sken såg han några ryttare spränga öfver fältet. Helt plötsligt for en ljusstråle tätt förbi och upplyste slätten på en stor sträcka framför honom.

Ungefär ett dussin lanciärer till fots marscherade fram i gräset och styrde kurs midt på honom. Bakom dem syntes en liten man med turban på hufvudet. Sedan ljuset under några minuter hvilat på denna grupp, hoppade det åter öfver åt staden, sökte än en gång upp de sig närmande lanciärerna och slocknade sedan.

Under allt detta hade Vanheerden lugnt legat stilla. Snart hördes lanciärernas steg. Männen tycktes hafva blifvit totalt bländade af ljuset, som kastats på dem; de svuro öfver mörkret och passerade den i gräset liggande Vanheerden utan att observera honom.

De taktfasta stegen dogo så småningom bort, men efterföljdes af ljudet från lätta, smygande fjät, och snart såg Vanheerden en liten mansfigur dyka upp omedelbart framför sig. Då lyfte han sakta på benet, och den smygande mannen stupade omkull öfver detsamma.

Snabb som tanken fattade Vanheerden nästa ögonblick om den fallnes strupe.

— Inte ett ord, om lifvet är dig kärt!

Därefter tog han af mannen dennes hufvudbonad, hvilken han med några kraftiga ryck slet i långa remsor. Af dessa stoppade han en del i mannens mun, under det han använde resten att därmed binda hans fötter och händer.

— Dig skola vi nog sköta om, mumlade Vanheerden, som redan, tack vare ljuset från strålkastaren, känt igen hinduen och därvid också förstod, hvem som var roten och upp-hofvet till hans allt utom afundsvärda belägenhet, så att du inte förråder mig en gång till.

Då boerspionen reste sig upp och såg sig omkring, märkte han, att allt åter var lugnt. Blott uppe på höjden, hvarest den elektriska strålkastaren nyss varit i verksamhet, ljödo ännu då och då några rop, hvars innehåll han dock ej kunde uppfatta.

Vanheerden sökte nu orientera sig.

Där, hvarest några eldar lyste på höjderna långt norr ut, där lägrade troligen hans kamrater, och dit måste han söka sig fram genom engelsmännens led.

Han var just beredd att gifva sig i väg, då en* plötslig tanke kom på honom. Tvärt vände han sig om, lyfte upp hinduen från marken och slängde honom som ett barn öfver axeln.

Så lastad vandrade han ljudlöst fram öfver gräsmattan.

Han hade väl gått ungefär en kvarts timme i rask takt, då han helt plötsligt ryggade tillbaka och stannade. I hans väg hade ett jättelikt vidunder dykit upp och tycktes sväfva öfver marken på en hushöjds afstånd därifrån.

Hvad kunde det vara?

Han stirrade förvånad på detsamma, men var snart på det klara. Det var tvifvelsutan en ballon captif, samma en, som han förut sett på afstånd, och, sedan han kom öfver i engelska lägret, jätt ofta sett på nära håll.Nu förstod han genast, hvar han befann sig, samtidigt-som han också insåg, att den största försiktighet här var af nöden. Sakta lät han hinduen glida ned på marken och lade sig själf bredvid.

Rundtomkring var allt lugnt, ingenting förrådde, att han behöfde frukta någon omedelbar fara. Han försäkrade sig om, att munlåset och banden, han anbrakt på fången,, ännu sutto ordentligt och började sedan krypa på alla fyra fram mot ballongen.

Redan kunde han iakttaga konturerna af densamma, äf-vensom korgen inunder. Ännu några steg framåt — och han lade märke till den tunga lokomobil, med hvilkens tillhjälp engelsmännen brukade vinda upp kabeln. Samtidigt hörde han också snarkningarne från några sofvande. Han följde detta ljud och upptäckte, att manskapet, som skötte ballongen, också hade ställt i ordning en underjordisk bostad åt sig. Icke underligt för resten, ty ballongen hade länge varit boerartilleristernas älsklingsmål, och i närheten af densamma, kunde man nog känna sig säkrare under jorden än ofvanpå densamma.

Vanheerden blef djärfvare, smög sig förbi den underjordiska bostaden och fram till korgen. Denna stod högst fyra meter öfver jordytan och från dess kant hängde en repstege ned. Här luktade betydligt med gas. Ballongen var utan tvifvel färdig till uppstigning och hade troligen blifvit fylld föregående dag. En mängd gasflaskor lågo kringströdda öfverallt, och Vanheerden hade måst vara ytterst försiktig för att kunna undvika att stöta till någon af dem, då det buller, som därvid uppstått, kanske skulle varit tillräckligt för att väcka någon af snarkarne.

Han satte sig på repstegens nedersta pinne, och fann,, att ballongen ej sänkte sig det minsta för hans tyngd. Därefter steg han sakta uppför stegen och undersökte, hur den nedifrån ledande kabeln var fäst vid ballongen. Det visade sig vara med ett slags karbinhake, hvilken lätt öppnades genom lösskrufvande af en mutter.

Förnöjd steg flyktingen åter ned till marken och smögsig tillbaka till hinduen, hvilken han åter kastade på axeln lik en mjölsäck, och för andra gången passerade han förbi soldaternas underjordiska boning, hvarifrån deras taktfasta snarkande alltjämt hördes.

Obemärkt uppnådde han ballongen, steg upp för repstegen och lade ned hinduen på korgens botten, hvilken var rymlig nog att härbergera två å tre personer. Vid hvardera af kortsidorna fanns en smal sittplats och i midten på botten upptäckte Vanheerden ett litet rundt hål. Han försökte, om han genom detta kunde nu kabeln, och det lyckades. Under detta försök snuddade hans arm vid en metalltråd, hvilken utgick från kabeln och fortsatte vidare uppåt genom hålet. Han famlade efter tråden med händerna och fann att den förde till en vid korgens bord fäst telefonapparat. Den skulle alltså tvifvelsutan tjäna till att föra rapporterna från luftskeppet ned till de under densamma varande trupperna. Det var en lätt sak för Vanheerden att lösa denna tråd från apparaten och kasta ut den öfver korgen. Därefter undersökte han ytterst noga om ej tilläfventyrs någon annan inrättning fanns, som förband korgen med kabeln, men han kunde ej finna någon.

Efter att sedan hafva dragit upp stegen i korgen, lade han sig lugnt ned bredvid hinduen och inväntade följande dag. Timme efter timme — evigheter i hans tycke — försvann.

Några gånger hade hans fånge varit orolig, men till slut lät Vanheerden honom förstå, att om han än en gång vågade röra på sig, skulle han utan nåd och försköning få en knif tvärt genom strupen.

Slutligen visade sig den första ljusningen i öster och samtidigt dundrade den första hälsningen från Lombardskop öfver till det engelska lägret. Den efterföljdes snart af flere, och inom kort voro boerkanonerna i fullt arbete.

Snart var det full dager, och nu började några soldater krypa fram ur sina underjordiska hålor. De hämtade vatten i en förbiflytande bäck ooh gjorde under skämt och glam sin toalett.Vanheerden låg vid öppningen i korgens botten, hvarje ögonblick beredd att skrufva loss muttern och släppa kabeln!

En stund senare hördes en underofficer befalla soldaterna att skynda sig. I fjärran hördes redan hästtramp.

Flyktingen i ballongkorgen rätade upp sig och höll försiktigt utkik öfver korgkanten.

Några officerare, åtföljda af en trupp lanciärer, sprängde öfver fältet.

— Hallå, karlar, hvad vill det här säga? frågade samme underofficer, som nyss talat, hvem har tagit bort repstegen från ballongen?

Soldaterna stirrade uppåt ballongen och skakade på huf-vudena; ingen ville erkänna sig skyldig.

Då kommo i detsamma officerarn© fram. Den ene kastade sig genast af hästen och frågade om allt var klart till uppstigningen.

— All right, sir — svarade en röst uppifrån korgen. — Den skall gå med detsamma. Samtidigt blef ett hufvud, betäckt med en filthatt likt den de engelska trängsoldaterna använde, synligt ofvanför korgkanten. Underofficeren och soldaterna stirrade förbluffade med öppna munnar uppåt ballongen och bevittnade nu, hur en arm dök ned genom öppningen i korgens botten och fattade i kabeln.

— Hvad vill det där säga? Upp genast! vände sig officeren i barsk ton till underofficern.

— Very well—om ett ögonblick! ljöd det åter från korgen.

Officerarn© sågo frågande på hvarandra, men i underofficern blef det nu lif. Med jättesatser sprang han fram till kabeln.

Då hördes ett gnisslande, öglan i karbinhaken öppnades och kabeln, som underofficern redan var beredd att klättra upp för, föll till marken, under det att ballongsn steg rätt upp i höjden.

— Good bye, gentlemen! ljöd det däruppifrån.

Vanheerden lutade sig öfver korgkanten och svängde

Hjältebragder. 10hatten öfver hufvudet, under det han bugade sig ytterst höfligt.

Nere på marken blef det ett häftigt springande och skrikande. Strax därpå smällde några skott, hvilka dock ej förorsakade någon skada. Inom några få sekunder hade ballongen stigit nära tusen meter i höjden, men nu tycktes den stå alldeles stilla.

Vanheerden kastade en blick öfver omgifningarne. Huru små sågo icke stadens hus ut, och hur pygméartade föreföllo ej människorna, som han trodde sig se här och hvar! Men hvilken storartad tafla, som upprullades för hans ögon!

Rundt omkring såg han boernas ställningar, i öster på Lombardskop, i norr vid Rietfontains farm, i söder på Middle Hill och litet längre bort i väster, men dock så nära, att han tyckte sig kunna taga i dem, Drakensbergens jättestora klippor.

Några gamar hade höjt sig ur en liten skogsdunge och flögo nu larmande och skriande omkring. Åter kastade Vanheerden en forskande blick ned i djupet och tyckte sig än en gång finna, att ballongen stod stilla, och vid en blick på träden i skogsdungen fann han, att ej en vindfläkt rörde dess grenar.

Då förnyades hväsandet och pipandet i luften och dofva, bortdöende smällar af gevärsskott hördes. Antagligen

hade man märkt ballongens ovanligt höga uppstigning, och den hade alltid varit boerskyttarnes skötebarn. Vanheerden insåg, att han nu mäst af allt hade att frukta sina landsmäns kulor, och att han på ett eller annat sätt måste komma ur denna orörliga ställning. Därför öppnade han en af sandsäckarne, som hängde på ballongkorgens sida, och kastade ut dess innehåll. Genast sköt ballongen pilsnabbt i höjden.

Fåglarne nedanför syntes nu blott som små, knappt skönjbara punkter.

Luften häruppe kändes betydligt friskare, och från nordost kom en lätt bris, hvilken på mindre än en half timme förde ballongen midt öfver Colenso. Nu kunde Vanheerden tydligt urskilja, att boernas ställningar efter det här utkämpade slaget, i hvilket han själf deltagit, flyttats betydligt åtväster. Icke så underligt! Han hade ju under sin tjänst i engelska arméen hört, att general Buller vågat ett andra angrepp litet högre uppåt floden, men att han åter blifvit till-bäkaslagen med betydande förluster.

Stolt sväfvade ballongen hän öfver Tugela. Frére blef synlig och nära därintill det engelska lägret.

Vanheerden blef förbluffad öfver dess storlek, och slöt däraf att betydande engelska förstärkningar åter inträffat.

Då började korgen plötsligt svänga på ett oroväckande sätt. Vanheerden vände sig om — och såg hinduens spöklikt bleka drag stirra emot sig. Fången vred och vände sig, som vore han sjuk. Medlidsamt tog Vanheerden kafveln ur hans mun och lossade hans hand- och fotbojor. Här behöfde han ju ej frukta, att hinduen skulle göra något försök att fly.

Hur kort tid han än egnade åt hinduen, hade den dock varit tillräcklig för att drifva ballongen ett betydligt stycke söderut.

Nu hade man i det engelska lägret observerat luftskeppet och signalerade med flaggor till detsamma, under det att flere små ryttarafdelningar sprängde framåt mot ballongen.

Vanheerden log, under det han tog några flaggor, som stodo i ett af korgens hörn, och svängde dem på vinst och förlust omkring i luften. Han ville vara höflig nog, att besvara signalerna, om ock svaret förorsakade herrarne därnere betydlig hufvudbry.

Men plötsligt slutade han upp. Hvad var det?

Under sig såg han talrika människogrupper arbeta intensivt och upptäckte, att deras arbete gällde en fältjärnväg, hvilken redan till största delen var skenlagd. Denna järnvägslinje hade sin utgångspunkt i lägret och gick därifrån i nordvästlig riktning.

Vanheerden var genast på det klara med, att engelsmännen hade för afsikt iordningställa en bekväm förbindelse mellan lägret och öfre Tugela. Den slutsatsen låg alltså nära till hands, att general Buller insett den ringa utsikt ett anfall i centrum hade att lyckas och förlagt tyngdpunktenaf sina operationer till flodens öfre lopp, där han alltså ville försöka sin lycka med att kringgå boerställningen vid Tugela.

Vanheerden började blifva orolig. Han dref nu allt längre och längre mot söder, och de upptäckter han gjort voro af största vikt för boernas befälhafvare. Åter offrade han en sandsäck under förhoppning, att han högre upp skulle finna en annan vindriktning, och då ballongen höjt sig på grund af lättnaden i belastningen, tyckte han sig märka, att den började drifva mer västerut, ty lägret vid Frére försvann allt mer, under det Drakensbergen syntes allt tydligare.

Med pröfvande blickar mätte Vanheerden afståndet, som ännu skiljde honom från dessa berg. Det var ännu ganska betydligt, men ballongens hastighet tilltog alltmer.

Nästan en timme af spänd väntan förgick. Han hade lyckligt och väl undsluppit engelsmännen och seglade nu till den del af landet, där ingen fiende kunde ställa till obehagL för honom vid nedstigandet. Men skulle det lyckas honom komma öfver de höga klipporna?

Innan han visste ordet af, hade han närmat sig bergmassorna, så att han kunde urskilja hvarje enskildhet, men samtidigt märkte han till förskräckelse, att ballongen stod alldeles för lågt för att oskadad glida öfver höjderna.

Efter att hastigt hafva befriats från ytterligare en sandsäck, sköt dock ballongen i höjden, just i samma ögonblick som den passerade öfver en tämligen rikligt trädbevuxen dal.

Plötsligt kände Vanheerden en väldig ryckning i korgen, som gjorde, att han kastades till botten af densamma, och han måste fatta ett fast tag i korgens väggar för att ej slungas ut. Träden under honom försvunno — ett genom märg och ben gående skri skallade nedifrån — ballongen sköt samtidigt ännu högre upp.

I första ögonblicket trodde Vanheerden sig hafva blifvit öfverfallen bakifrån af hinduen, men då han såg sig om, var denne försvunnen. Han reste sig upp och kastade en blick öfver korgens kant.

Där djupt nere bland en trädkronas rikliga grenar såg han till sin förfäran en människa hänga. Det var intet tvif-vel... hinduen hade, då ballongen passerade öfver trädkronorna, begagnat detta tillfälle att fly genom ett vågadt språng och hade på ett förfärligt sätt blifvit spetsad på trädgre-narne.

Rysande vände Vanheerden sig från denna syn och började nu observera trakten, öfver hvilken han sväfvade. Här kände han igen sig. Norrut måste Harrysmith ligga och långt i fjärran trodde han sig igenkänna konturerna af Platberg och NeJsons Kop.

Behölle ballongen denna riktning och sin hittillsvarande fart, måste han säkert inom kort drifvas öfver Bethlehem eller Bindley.

Plötsligt nådde ett doft rullande hans öra, och då han förfärad såg sig om, fann han, att ett oväder var i antågande. Himlen, som på andra sidan bergen lyst i klaraste blått, hade här öfvergått till mörkgrå. Solen, som nyss sken med hela sin glans ned från firmamentet, hade bleknat. Den lyste knappast starkare än månen.

Men redan några minuter därefter lade sig också en bly-färgad slöja öfver denna, och snart var den fullständigt för-s vunnen bakom molnen.

Med ens kom en häftig vindstöt framfarande. Ballongen började gunga häftigt, och korgen kastades hit och dit, så att Vanheerden måste med all sin kraft hålla sig fast vid korgflätorna för att ej blifva slungad ner i djupet. Knappt hade luftskeppet något så när åter kommit i jämnvikt förr än nya vindstötar, hvilka alltmer tilltogo i styrka och häftighet, satte det i rörelse igen.

Med förfärande fart gick ballongen öfver slätterna, släpande med sig gondolen, som nu låg alldeles på sned, så att Vanheerden måste binda fast sig i korgen med ett lyckligt-Tis i densamma befintligt rep.

Plötsligt märkte luftskepparen, att ballongen blott stod på sin höjd trettio meter öfver jorden. Det var sannerligen ingen angenäm upptäckt, ty antingen hade farkosten utan att Vanheerden märkt det kommit till en högre liggande ter-rang, eller också — och det var värre — hade ballongen på något sätt blifvit skadad och börjat sjunka.

Då kom åter en ny luftstöt med fruktansvärd kraft — ballongen tycktes stå alldeles stilla och började snurra omkring sig själf med en rasande hastighet, så att Yanheerden blef totalt virrig.

I denna snurrning kände han först en häftig stöt och sedan, hur hans kropp ömmade för ett våldsamt slag.

Ballongen hade fattats af en vindhvirfvel, men så snart den åter kom i jämnvikt fortsattes den vilda jakten, hvarvid gondolen allt mer närmade sig jorden, där den slutligen stötte emot med sådan kraft, att Yanheerden trots sina försiktighetsmått slungades ur korgen.

Befriad från passagerarens vikt steg ballongen åter i höjden och försvann inom få sekunder i den upprörda, sand-bemängda luften.

XV.

Stfdra slag.

Den, som lämnar järnvägen norr om Veerenigg och går inåt landet några timmar i östlig riktning mellan de måttligt höga kullarne, ser plötsligt framför sig en förtjusande steppbild. Hvart ögat ser, öfverallt en nästan obegränsad utsikt hän öfver blågröna grässlätter.

Långt bort på dessa stepper ligger en bondgård ensam och fredlig, lik en oas, omramad af en yppig trädvegetation.

Öfverallt ljudlös tystnad — tydligen finnes ej ett lef-vande väsen på hela denna vackra tafla.

Först då ögat vänjt sig litet vid denna oväntade anblick, ser det också små dammoln stiga upp öfver grässlätterna därborta. Dessa härröra från får- och kreaturshjordar, som under uppsikt af en eller flera kafferpojkar beta på gräsval-lame. D& och då lyfter sig också några gamar med hesa skrin och kraftiga vingslag upp i luften, kretsande öfver en och samma punkt, kanske öfver ett lifligt åtrådt oxkadaver.

Det var en solig dag i Mars månad och tämligen sent på eftermiddagen; solen var redan långt nere vid horisonten, då två ryttare döko upp vid steppens sydvästra kant och togo vägen åt gården, hvarest farmarens hustru, en ståtlig och duktig kvinna, satt på en träbänk utanför boningshuset. Bredvid henne hade en kraftig, högväxt man, samme en som vi efter slaget vid Colenso lärt känna under namnet röde Christian, tagit plats. Han bar högra armen i band och under hans bredskyggiga hatt stack ett rundt hufvudet viradt bandage fram.

— Så — låt det nu smaka, granne — var så god, sade far-marhustrun och pekade med en lätt gest på alla de härligheter, hon nyss satt fram på ett bord framför sin gäst.

— Tack, tack — vrouw, skrattade mannen. Då får ni allt öka er vänlighet med att skära itu köttstyckena litet. Ni ser själf, att jag inte duger till mycket med blott en hand.

— Det är verkligen oerhördt, hvad detta olyckliga krig ställer till mycket elände, klagade kvinnan med en lång, med-lidsam sidoblick på mannens förbundna arm och tog sedan knif och gaffel i handen för att skära en bit fårstek åt gästen.

— Nåja, menade röde Christian, om det gick alla de våra lika bra som mig, då vore det ingenting att klaga.

. Farmarhustrun ryckte till, och hennes händer började darra. Likväl bearbetade hon tappert köttstycket, tills hennes ögon blefvo fuktiga; två stora tårar rullade ned för hennes kinder.

— Så, vrouw, utropade Christian då han varseblef detta, nu har jag åter burit mig dumt åt. Jag hade ju bort tänka på, att ni sörjer er äldste son, och att det, jag så oöfverlagdt? lät undfalla mig, skulle smärta er.

Farmarhustrun hade lagt från sig knif och gaffel och fört sin förklädessnibb till ögonen. Hon började snyfta och en krampaktig skakning genomfor hela hennes kropp. Då röde Christian märkte detta blef han totalt rådlös, hur hanskulle kunna trösta henne. Han sprang fram och tillbaka som ett barn, hvilket förgäfves söker hjälp.

Slutligen torkade kvinnan under en sista, djup suck, bort tårarne och vände sig åter till köttallriken, hvars innehåll hon nu skar sönder fullständigt, och sköt sedan tallriken till gästen.

— Låt eder väl smaka, sade hon med matt röst. Den långa ridten har säkerligen gjort er både hungrig och törstig.

Röde Christian lät ej inbjudningen förklinga ohörd.

— Säg, vrouw, sade han efter en stund, hur står det till med farmaren? Det var egentliga orsaken, hvarför jag red öfver hit. Jag ville se, om han inte snart är på benen igen.

— Tack så mycket, han är förhållandevis kry. Med gången är det nog inte så bra förstås, ty benet är lamt, men på en häst försäkrar han sig kunna sitta säkert.

— Han är väl ute och rider i dag?

— Ja det är han — ehuru vi alla satte oss emot det.

Men det är dåliga nyheter från södern. Det sägs, att Cronje skulle sitta i klämma med sina boer. Då kunde farmaren

inte trifvas längre hemma, han ville prompt öfver till [-stationen.-] {+sta- tionen.+} •

— Ja, tyvärr, knorrade Christian, i söder såväl som i väster skall det ej stå riktigt bra till, men jag hoppas, att

dessa underrättelser äro öfverdrifna. Säg, vrouw, hur kom det sig egentligen, att Vanheerden sårade sig så svårt?

— Det är jag själf inte på det klara med, det skall väl aldrig heller blifva förklaradt.

— Det var dock en för galen idé att rymma från engelsmännen i deras egen ballong — men det återstod honom väl intet annat heller. Enligt hvad det berättas, fann man honom på öppna fältet utanför Lindley.

— Ja, så var det. Några fristatsbor hade funnit honom sanslös där efter en häftig sandstorm. Till att börja med höllo de honom för död, men upptäckte sedan, att det fanns lif i honom. — Då skötte de om honom, och snart var han såpass kry att han kunde säga sitt namn och bedja de omkring-stående att transportera honom till närmaste järnvägsstation. Ni kan tänka er min förskräckelse, då man en kväll kom hem med honom, halfdöd, med brutna ben och sönderslaget hufvud.

— Det kan jag väl förstå, svarade röde Christian helt rörd och bjöd deltagande sin värdinna handen.

— Det var präktiga män, som togo sig an honom — herren löne dem därför, fortsatte hon, i det hon besvarade gästens handtryckning. Farmarens hufvud var knappt igen-känligt, han måste fallit från en förfärlig höjd — men, där kommer han ju ridande, då kan han själf berätta er det.

Två ryttare kommo fram i traf och höllo strax därpå utanför farmhuset. Den äldre af de två sprang flinkt ur sadeln och hjälpte af den andre.

— Goddag, Vanheerden, utropade röde Christian, resande sig från bänken. Det gläder mig, att se dig så kry igen.

— Samma, samma om dig själf, hoppas jag, svarade den tilltalade och betraktade förvånad sin vapenkamrats arm. Ilvar hafva engelsmännen gifvit dig den där presenten?

— Vid Spionskop, uppe på berget, just som striden pågick som bäst. Men vi klappade om de Bullerska riktigt bastant — och det var det bästa plåstret på mitt sår.

— Det lär hafva varit ett blodigt slag, väl det blodigaste som stått vid Tugela. Sätt dig och berätta därom.Det skulle vara roligt att få höra af ett ögonvittne, hur det gick till där. Båda satte sig och äfven den äldre af de båda ryt-tarne, som ej var någon annan än Jan Oosthuizen, tog plats vid bordet.

— Som du vet, började röde Christian, föra tre vadställen öfver Tugela, väster om Colenso, Maritzervadet, Portgieters-vadet och längre uppåt på en trettio kilometers afstånd från Colenso Trichardsvadet. Du vet också, att landsvägen mellan Ladysmith och Springfield går öfver Trichardsdrift.

— Ja, det vet jag, där var slutstationen på järnvägen, som Buller lät bygga efter nederlaget vid Colenso. Säg, hur mottog man den rapport, som jag skickade härifrån till hufvudkvarteret. Hade man någon nytta af den?

— Ja, försäkrade röde Christian, så mycket jag vet, voro åtminstone dina underrättelser om engelsmännens stridskrafter och försvar af Ladysmith ytterst välkomna. Visserligen hade man längesedan genomskådat Bullers planer, men ditt meddelande, att engelsmännen byggde en järnväg, klarade förvisso många otydligheter i hans görande och låtande.

Vanheerden nickade tillfredsställd och röde Christian fortfor:

— Man ansåg det alltså afgjordt, att Buller skulle gå öfver floden vid Trichardsdrift och försöka nå Ladysmith öfver Dewdorp. Vi släppte honom i lugn och ro öfver floden, ty åtta kilometer norr om vadet ligger Spionskop, som ju fullständigt behärskar landsvägen till Dewdorp, och först här i den bärgiga terrängen ville vi gifva trupperna en hälsning. Redan den ll:te och 12:te Januari kommo smärre och större afdelningar öfver floden och här och där kom det till en blodig sammanstötning. Engelsmännen måste dock haft åtskilliga svårigheter att öfvervinna, ty först flera dagar efteråt sköto de fram större afdelningar i dalarne och klyftorna. Den långa väntan hade slappat våra förposter, som till största delen voro uttröttade och enerverade, och däraf kom det sig, att dessa midt i natten blefvo öfverraskade af engelsmännen. Vår lilla trupp måste så hastigt som möjligt rymma fältet, då de hade en hel brigad engelsmän framför sig, och togodessa således en för oss ytterst viktig plats utan att knappast ett skott växlades. Våra hufvudkrafters ställning vore visserligen utom all fara, de lågo ju längre bort,

men de platser, de tagit, lågo alldeles invid vägen och måste ovillkorligen vara i vår ego. Det blef en hård nöt att knäcka, och först efter en blodig kamp lyckades det oss. Under denna strid fick jag ett skrubbsår i hufvudet och nästan samtidigt-en kula i öfverarihen, och strax därpå visade fienden en hvit duk, kapitulationsflaggan, som af de våra hälsades med ett dundrande hurra. Af omkring 1000 engelsmän, som deltagit i striden, funno vi 173 man och en kapten i lifvet; de blefve afväpnade och tillfångatagna. Utmattad af blodförlust sjönk jag ned bland de hopade liken, och låg där en god timme, innan ambulansen tog hand om mig.

— Krig är verkligen något förfärligt, suckade farmarens hustru och betäckte ansiktet med händerna. När skola människorna någon gång sluta med dessa syndiga mord?

— Så länge begäret efter andras egendom förefinnes inom dem, så länge få vi nog förgäfves hoppas på evig frid, menade Vanheerden.

— Det har ni rätt uti, inföll Jan Oosthuizen. Och jag fruktar, att innan detta olycksaliga krig gått till ända, kommer mången ännu att få släppa till lif och hälsa.

— Tyvärr är det nog så, medgaf Vanheerden och vände sig åter till röde Christian.

— Nå, hur blef det, sedan engelsmännen blifvit slagna? Man talar om oförklarligt slarf.

— Det är nog sant, hvad beträffar engelsmännens obe-hindrade reträtt, den föreföll både mig och många andra oförklarlig. Sedan det där bärgutsprånget åter kommit i vår ego, sutto de fiendtliga trupperna riktigt i klämman, och nu skulle det varit en lätt sak att skjuta ned hela arméen eller åtminstone göra den oskadlig, men obegripligt nog gjorde man alls ingenting.

— Man säger, att Louis Botha stått där blek och tyst, under det de fiendtliga trupperna marscherat midt förbi hans näsa.— Yärre ändå var det. Jag själf såg, hur artilleristerna körde upp fyra af Krupps tolfpundare alldeles intill Botha och väntade på order att gifva eld. Men ingen order gafs.

— Hvarför inte? Det kan komma att hämna sig bittert, utbrast Yanheerden uppbrakt. Hvad kunde orsaken härtill vara ?

— Hvem vet? Jag blef sedan förbunden och förd bakåt. Men ännu samma dag träffade jag befälhafvaren för de italienske rapportkarlarne, som berättade mig, hvad han vidare bevittnat och enligt hans åsikt var det ej Botha, utan Jou-bert, som borde göras ansvarig för det.

— Hvad berättade han då?

— Han försäkrade, att han och några utländska officerare sett, huru engelsmännen trängdes genom de trånga och svåra passen, och att de då ridit fram till Botha och uppfordrat honom att låta artilleriet skjuta. Botha skulle hafva varit alldeles blek och bedt officerarne höfligt men bestämdt s,tt gå sin väg. Min sagesman ansåg, att blott en liten be-hjärtad trupp ryttare skulle varit nog att bibringa de flyende engelsmännen kännbar skada.

Än en gång uppsökte de Botha och bådo honom enträ-net att låta gifva eld, men han svarade blott ett kort, blek-lagdt nej. Då de för tredje gången formligen bestormade honom med böner, sprang han upp, sträckte ut händerna, som hade han velat strypa dem och utropade: Tig för guds skull, jag har den strängaste befallning från öfverkommendanten att ej skjuta på de flyende.

— Ej skjuta på dem, som nu obarmhärtigt med mer än hundra kanoner slunga död och förödelse i den stackars Cron-jes lilla hop! utropade Vanheerden vredgad och sparkade i förbittring med sin friska fot undan en sten, så att den flög flere meter därifrån. Kan Cronje icke hålla sig längre, så får man upplefva, hur hundratusentals engelsmän vältra sig in i landet, och bevittna, hur denna malplacerade humanitet återgäldas med bittert hån.

Vanheerden hade rest sig upp. En ädel vrede hade be-mäktigat sig honom, och med ansiktet glödande af förbittringhaltade han rundt omkring bordet. Äfven röde Christian had& rest sig upp. Hans panna hade lagt sig i djupa veck, och han snarare skrek än talade: Hvad pratar du? Cronje, det gamla lejonet, skulle han icke kunna hålla stånd? Jag försäkrar, att han aldrig ger sig, om Roberts klämmer honom aldrig så mycket.

— Haha! skrattade Vanheerden vild t, vet du inte, att det redan är slut med Cronjes återtåg, och att han ligger vid Paardeberg, ömsluten af en fyrtio gånger starkare armé, och att de engelska kanonerna redan under flere dagar öfveröst den lilla Cronjeska truppen med många tons järn.

Då röde Christian fick höra detta, blef han alldeles askgrå i ansiktet. Han famlade med handen än framför sig, än bakom sig, andades häftigt och föll som en säck bly åter ned på sin plats.

— Det är omöjligt! stammade han. Du misstager dig T

— Grifve gud, att jag det gjorde! stönade Vanheerden och ökade ännu mer hastigheten i sin promenad, trots att såväl hans hustru, som Jan Oosthuizens hustru och dotter, hvilka nu sällat sig till det lilla sällskapet, uppmanade honom till lugn. Du vet väl heller inte, att Cronje måst med eller mot sin vilja sätta sig fast vid Modderrivers strand, i förhoppning att boerna från södern eller Natal skulle komma honom till hjälp. Hans belägenhet var redan för flere dagar sedan förtviflad, hans tross var skjuten i brand. Kanske försvarar han sig ännu i dag som en hjälte, men han kan ej i längden hålla sig mot den stora öfvermakten.

Röde Christian rätade åter upp sig och ämnade komma med en invändning, men då han slog upp ögonen och såg sin vapenbroders mörka uppsyn, som tycktes stöta hvarje invändning från sig, dogo orden på hans läppar. Stum och med stel blick sjönk han tillbaka ned på sätet.

Vanheerdens hustru hade nu rest sig och slutligen lyckats förmå sin man att sluta upp med det skadliga springandet fram och åter, och sedan satt den lilla gruppen tigande; alla läto hufvudena falla ned mot bröstet eller stir-rade drömmande hän mot de öfver horisonten hängande röda molntapparne.

Solen sjönk så småningom ned bakom bergstopparne i ^väster och mörkret föll på.

Redan före solnedgången hade månen blifvit synlig och stod nu tämligen högt på himlahvalfvet, belysande farmhuset och den lilla gruppen där framför med sitt bleka ljus.

Stjärna blänkte bredvid stjärna på firmamentet. I fjärran hördes några roffåglars skri. Eljes var allt tyst därute på den stora gräsmattan. Från trädgården hördes en liten fågels klara, rena toner.

Plötsligt började en hund skälla och strax därefter hördes hästtramp.

— Det är Piet, sade farmarhustrun och for upp ur sina drömmar.

— Hvar har han varit?

— Du vet väl, att alla permitterade och alla till förfogande stående boer blifvit befallda att infinna sig i Kroonstad. Piet erbjöd sig att föra befallningen vidare till granngårdarne och Hendrik följde med honom.

Nu sprängde också tre svettdrypande ryttare in på gården och höllo in sina hästar.

— Blif ej förskräckt, far — jag har en olycklig nyhet att förtälja.

— Tala, min son! Du kan väl ej gifva oss sämre, än dem vi vänta.

— Cronje har måst gifva sig med fyratusen man.

— Hur vet du det? frågade farmaren, och hans eljes sonora stämma klingade gäll och onaturlig.

— Redan i går kom underrättelse från Pretoria — till kornettexpeditionen. Men ingen ville tro det, förr än det i dag kom bekräftelse därpå.

Åter tystnade alla kring bordet.

Då svängde sig också den tredje ryttaren, en främling, ur sadeln och gick långsamt fram till Vanheerden.

— Tyvärr kommer en olycka sällan ensam, sade den unge, smärte mannen och hälsade vördnadsfullt åt alla sidor. Såsvårt det än är mig, boas, måste jag dock öfverbringa ett sorgebudskap, äfven jag.

Därefter lade han under tystnad ett ur och några andra effekter på bordet. Genom ett omedelbart bredvid bordet

varande fönster föll en lampas svaga ljus öfver föremålen.

Vanheerden kastade blott en kort blick på dem, lät sedan hufvudet sjunka ned mot bröstet och betäckte ansiktet med sina händer.

Hans hustru, som också böjt sig ned öfver bordet, började högljudt gråta, då hon närmare betraktade sakerna, som lågo där, och sjönk totalt förkrossad ned på sin plats.

Röde Christian hade följt allt med vidt uppspärrade ögon. Då han ändtligen tycktes förstå, hvad det var fråga om, började det rycka i hans skäggiga mungipor. En kort stund vred han sig på sin plats och reste sig sedan hastigt upp — han kunde ej bevittna så mycken sorg. Med tunga steg stapplade han öfver till ladugården, och få minuter senare hörde man honom trafva bort på sin häst.

Också Piet hade gått fram till bordet och såg halft förfärad, halft frågande än på fadern, än på modern och än på uret och olycksbudbäraren.

Modern hade börjat snyfta häftigt. Hon såg genom tå-rarne sin yngste son stå biedvid sig och fattade hans händer.

— Piet! skrek hon till, som om hennes hjärta ville brista, nu ha engelsmännen också mördat Willem för oss. Piet — bägge dina bröder äro döda. Nu är du den ende, som återstår oss.

Vanheerden suckade djupt, lät händerna glida ned från ögonen och stirrade själsfrånvarande på främlingen. Helt plötsligt vände han sig till denne och sade:

— Säg, unge man, hur gick det till?

Äfven den unge boern var djupt gripen af den smärta, hans meddelande framkallat, och svarade stapplande:

— Det gick med ens dåligt för oss, boas, efter att hafva haft så mycken krigslycka. Då vi stodo vid Magersfontein blefvo vi kringrända af engelsmännen. Cronje hade tyvärr ej tillräckligt tidigt insett förändringarne i krigsläget, ochdet såg näsfcan ut, som voro vi fullständigt afskurna af fienden. Men generalen förtviflade ej, utan förde oss midt genom den engelska kolonnen. Han ämnade låta oss gå öfver Mod-der vid Paardeberg för att där komma upp på landsvägen till Blomfontein. Er son, Willem, och jag befunno oss i ef-tertrafven, där engelsmännen voro oss tätt i hälarne. Nästan dagligen förekommo mer eller mindre häftiga strider. En afton öfverföll fienden oss med sådan öfvermakt, att vi hastigt måste utrymma vår stridsställning. I brådskan blef en kanon kvar, ty hästarne framför den blefvo nedskjutna. Willem märkte detta, och att gå ifrån med en sådan förlust var alls icke i hans smak. Snabb som vinden hade han lyckats skaffa ett nytt anspann, sprängde fram med detta och hämtade kanonen midt för engelsmännens näsa och under deras eld. Han hade redan lyckats få kanonen i säkerhet, då en granat tjutande slog ned midt i våra led. Vi skilj des blixtsnabbt åt, och ingen af oss blef sårad undantagandes Willem, som nyss så trotsigt bjudit fienden en ypperlig skottafla. Träffad i bröstet af en järnskärfva, sjönk han ned på marken. — Döende räckte han mig sin blodiga hand och bad mig framföra b ans sista hälsningar till eder. Då hans tappra hjärta upphört att slå, tog jag hans ur och öfriga småsaker för att lämna er dem som minne.

o

Ater höll Vanheerden handen för ögonen, hustrun snyftade häftigt och öfver Piets kinder rullade klara tårar. De öfriga, äfven den unge främlingen, tego. De ville ej störa de anhöriga i deras hjärtslitande sorg.

— Hur har ni då kunnat undgå att blifva tillfångatagen?

— Det har jag en ren tillfällighet att tacka för, boas. Kort efter det Willem stupat, blef jag af vår fältkornett skickad till hufvudkåren med en rapport och följde sedan med dem österut. Vid Koedoesranddrift gjordes halt och höjderna söder och norr om dem besattes. Morgonen därpå skulle jag uppsöka mina kamrater, men blef anropad af öfverste de Villebois-Mareuils’ adjutanter, då jag passerade dem, och uppfordrad att deltaga i en rekognosceringsridt. Öfver-sten ämnade leta reda på en viss väg, men i stället för att lyckas därmed förirrade vi oss i terrängen. Då vi märkte detta, stego vi upp på en kulle för att se oss omkring. Vi funno oss snart tillrätta,

men märkte också till vår förfäran, att engelsmännen från alla sidor marscherade fram mot de våra. Jag skiljde mig från öfversten, ty jag ville försöka att komma tillbaka, men jag måste uppgifva denna min afsikt, då jag öfverallt stötte på engelsmän.^ Det återstod mig intet annat än att rida till Blomfontein, dit också öfversten och hans adjutant snart anlände.

Nu kom en kaffer-flicka ut med en lampa och började ställa i ordning aftonmåltiden, men maten förblef orörd. Ej ens den unge boern kunde förmås att äta, då han såg den djupa sorg, han framkallat hos alla. Vanheerden satt stilla och sluten inom sig själf. Gång på gång syntes det, som hela hans kropp skakade. Plötsligt kastade han dock hufvudet tillbaka och reste sig. Med osäker hand tog han det på bordet liggande uret jämte småsakerna, tackade främlingen och bad honom betrakta sig som gäst på farmen, hvarefter han vände sig till sin alltjämt snyftande hustru, sköt sin arm under hennes, lyfte henne nästan med våld från hennes plats och förde in henne i boningshuset.

Tysta och stilla, utan att utbyta ett ord, följde de andra efter, och en kort stund senare hördes en dämpad, men högtidlig och harmonisk sång från ett af rummen.

Hjältebragder. 11Farmaren höll aftonbön; familjemedlemmarne och gästerna sjöngo aftonsången. Då den sista tonen förklingat, blef där alldeles mörkt, och farmen låg tyst och stilla i fullmånens silfverglittrande belysning.

Blott från trädgården hördes de outtröttliga fåglarnes jublande sång.

XVI.

Förlora icke modet!

Följande morgon var Vanheerden åter på benen. Hans solbrända ansikte var allvarligare än eljes och icke utan spår af trötthet. Det syntes på honom, att han sofvit ytterst litet. Hans första steg gällde ladugården, där han tog ut sin älsk-lingshäst för att rykta och vattna den. Sedan sadlade och betslade han honom.

— Uppe redan så tidigt? ljöd efter en stund en fråga från husets dörr. Hvarthän så i arla morgonstund? Det var Jan Oosthuizen, som yttrade detta, under det han gnuggade sömnen ur ögonen.

— Det var bra, att jag träffade dig. Jag har en sak att bedja dig om, svarade Vanheerden.

— Nå, så säg då, hvad som ligger dig om hjärtat. Du vet, att jag alltid gärna står till tjänst.

Jan Oosthuizen gick fram till farmaren och började hjälpa honom.

— Jag är redan skyldig dig stor tack, började Vanheerden.

— Visst inte! Alldeles tvärtom! Din hustru och din son hafva vårdat mig som ett barn, då jag låg sjuk. Så det är jag, som skall tacka, i stället.

— Nej då, det är ju hvar människas plikt att vårda de sjuke, och dessutom var jag ju den ofrivilliga skulden till dinolycka. — Jag talar om helt andra saker. Farmen skulle ju icke varit på långt när i så godt stånd utan din hjälp och din öfversyn öfver densamma. Skörden skulle icke hafva varit bärgad, åkrarne icke plöjda, kreaturen försummade, om du icke varit.

— För det har jag ju tillförsäkrat mig visst af skörden, och jag är inte generad, jag skall nog taga ut mitt.

— Det är ingenting att tala om, det är ju redan en af-gjord sak. Jag tänker nu på andra saker, ty jag vet, att du har dina planer. —

— Alldeles riktigt. Kriget skall väl sluta någon gång, och då vill jag icke ligga dig till last längre.

— Men dn tänker icke återvända till Natal, utan snarare begifva dig till Damaraland.

— Nog har jag tänkt på det, ty jag fruktar, att här i landet ej blir någon varaktig fred.

— Det måste jag obetingadt gifva dig rätt uti och nödiga medel fattas dig ju inte heller. Du fick ju bra betaldt för den där glassy stone. Skada blott, att jag inte kunde skafia den större tillbaka. Men tro mig, det var min fulla

afsikt.

— Det tror jag visst, det. Men det är ju inte för sent ännu. Hendrik envisas jämt att få uppsöka den plats, där hinduen fastnade.

— Jag hoppas af allt mitt hjärta, att den färden skall leda till önskvärdt resultat.

— Som jag ser, ämnar du göra dig i ordning att rida bort. Tänker du begifva dig ut i kriget igen, trots ditt lama ben? Vore det icke förnuftigare att afvakta, hur sakerna gestalta sig.

— Det är ej svårt att förutse. Yi ha att göra med en ohygglig öfvermakt, och då får ej en man fela på vår sida. Alla, som kunna rida och skjuta, måste hastigt upp på benen. Jag ger inte vår sak förlorad på länge. Visserligen förfogar den engelske öfverbefälhafvaren öfver mer än hundratusen man, men just därför, att hans här är så manstark och hans tross så stor, möta honom kolossala svårigheter, hvilka tilltaga, julängre in i landet han kommer. Och snart lia vi regntiden, då jättelika strömmar och sumpiga stepper skola hindra fiendens frammarsch. Från Modderriver till Blomfontein är en lång sträcka med goda ställningar. Där skall engelsmannen få se på underliga ting* Skulle det mot förmodan lyckas honom att nå fram till hufvudstaden, då spränga vi järnvä-garne. Yi skola ej inlåta oss på några stora slag, utan tvärtom föra ett guerilla-krig, och det skall tvinga den engelske öfver-befälhafvaren att plocka sönder sin stora armé i smådelar. Dessa skola vi locka ut på ofruktbara stepper och sedan skjuta bort dem man för man. Du skall få se, att det skall taga •knäcken på engelsmännen, hur öfverlägsna de än äro nu.

— Planen är god och har mycket, som talar för sig. Men just detta slags krigsföring skall bringa stora svårigheter för landet och kanske draga ut på kriget i flera år.

— Och hör nu på, »Tan Oosthuizen, fortsatte Vanheerden, utan att akta på invändningen, skall du få höra, hvad min bön till dig innehåller: Så länge jag är i fält, tag dig an min hustru och min son och sköt om farmen så godt du kan. Men skulle du vilja draga hädan en dag, innan jag kommer tillbaka, så gör det icke förr, än du sörjt för de mina. Yill du lofva mig det?

Jan Oosthuizen svarade med att lägga sin hand i Van-heerdens och trofast se honom i ögonen. Ej ett ord växlades, men de förstodo hvarandra.

Då trädde Hendrik och strax därefter Piet ut ur huset. Den senare gissade genast faderns afsikt och bestormade honom med böner att få följa med, men Vanheerden afvärjde detta bestämdt.

— Nej, pojke, sade han, äfven denna gång måste jag afslå din bön. Först och främst är du allt för ung för strapatserna i ett krig, hur duktig du än var utanför Ladysmith. Och sedan, hvem vet hurudant förlopp kriget får — vi få ej lämna mor och farmen alldeles utan skydd. Och för detta har du att sörja.

— Ja, men far, baas Oosthuizen är ju härför den sakens skull.— Yar inte envis, Piet. Du vet, att vi allaredan ha baas Oosthuizen att tacka för mycket, och jag är säker på, att han också framgent lämnar oss sitt bistånd. Men han har för afsikt att förr eller senare lämna oss, och det kunna vi ju ej hindra honom. — — — Jag vill göra dig ett annat förslag, Piet, fortsatte Vanheerden, då sonen hängde hufvudet, du vet, att Hendrik ej hyser någon större önskan än att återfinna den glassy stone, som du själf sett i hinduens händer. Och om denna Hendriks önskan ginge i uppfyllelse, komme det baas Oosthuizen synnerligen väl till pass, då han umgås med allehanda framtidsplaner. Ännu äro Drakensbergen frie från engelsmän, det kunde kanske löna sig att göra en titt dit efter gulingen.

Hendrik hälsade detta förslag med stor glädje, och Piets ansikte ljusnade äfven, då han hörde, att fadern ej hade något att invända mot, att han gjorde den unge Oosthuizen sällskap på denna vågade ridt. Vanheerden hade så omständigt skildrat omgifningen, där katastrofen egde rum, för de båda yng-Jingarne, att desse ej en minut tviflade på att finna platsen.

Under tiden hade Jan Oosthuizen sadlat och betslat hästen.

Azapesi, en jättelik, redan gammal kaffer och trogen tjänare i huset, kom förbispringande och fick i uppdrag af Vanheerden att skaffa hvad som ännu felade och som enligt boers sed alltid skall ligga till reds, proviantsäck, fourage, vatten och ammunition.

Då farmaren just höll på att kasta en sista blick i sadelväskorna och stoppa ned de af den svarte hämtade föremålen, uppenbarade sig hans hustru framför husets port.

Förfärad såg hon på den sadlade hästen och på sin man; en darrning skakade hela hennes varelse; fotterna tycktes vilja neka att göra tjänst, och hon måste stödja sig mot dörrposten. Men strax därpå rätade hon åter upp sig, gick fram till sin man och lade sin hand på hans skuldra, i det hon med halft bitter, halft frågande stämma sade:

— Det är väl inte ditt allvar, ‘Willem? Du tänker väl inte rida bort från hem och härd nu igen?Vanheerden vände sig om och såg på sin hustru med af sorg tårade ögon.

— Sanna — jag ber dig — gör inte af skedet ännu svårare för mig.

— Du har gjort din skyldighet gent emot landet, Willem, och skall allt framgent göra det; men ännu kan du ju ej gå ut i kriget.

— Du har alltid varit en duktig kvinna, Sanna — och du vet, hur illa vår sak står, du vet, att just nu behöfver fäderneslandet hvarje man.

— Nå, du skall gå tillbaka ut i fält — jag är visst inte den, som vill hindra dig — tvärtom; jag skulle skämmas för en man, som nu läte bössan hänga på väggen, men —

— Det låter höra sig. — Men —?

— Men du är ännu ej frisk, Willem; benbrottet är visserligen heladt, men benet måste få krafter också, det behöfver skonas.

— Var lugn, gumman min — jag skall att börja med blott skaffa mig en lätt tjänst.

— Jag känner dig, Willem. Om du bara kommer till fronten, så skonar du dig minsann inte, och slutet blir, att det onda blir ännu värre.

— Da bör veta, Sanna, att en Vanheerden inte är gjord af vax, och med din omtänksamhet ser du saken sämre än den är.

— Stanna, Willem, bad hans hustru och hängde sig om hans hals, stanna blott tre, ja två veckor. Ofärdig, som du är, kan ju så lätt en otycka träffa dig — men då, efter fjorton dagar, kunde du vara en hel karl igen.

— Frun har rätt, inföll Jan Oosthuizen. Äfven för fosterlandets skull är du skyldig att skona dig. Om några dagar är du ju duktig igen, och då kan du göra nytta för dig,, men hvad skola de med en invalid att göra?

Vanheerden tycktes tveka. Han såg åter in i sin hustrus ögon... han tycktes icke kunna motstå den bedjande blicken däri. Hvad hade det också att betyda, om han väntade några dagar med att ge sig af — om en eller ett par veckorskulle hans ben ju vara betydligt bättre, det kände han redan nu.

Då kom Piet framspringande och höll en blå, liten linnepung i handen.

— Glöm inte denna, far!

Hastigt fattade Vanheerden pungen, kände med fing-rarne efter, att innehållet var kvar och log nöjd; intet var rubbadt.

Den blå linnepungen innehöll guldkulorna, den döende mannens vid Colenso hemska testamente, hvilket han lofvat öfverlämna till engelsmännen, kulorna, som han inför döden måst lofva, att aldrig skjuta bom med. Litet nervös stoppade farmaren den lilla påsen i sin bröstficka. Hans panna hade lagt sig i djupa veck, och i hans ansikte kunde man åter läsa samma beslutsamhet som förr.

Ånnu några raska ögonkast på sin utstyrsel, och sedan steg han hastigt till häst.

— Jag måste i väg, det hjälper inte. Hvem vet, hvad de närmaste dagarne, ja, närmaste timmarne kunna föra med sig. Fäderneslandet är i fara, jag måste rida, jag måste slåss, jag måste uppfylla mina heligaste plikter.

Ännu en gång ville hans hustru hänga sig fast vid honom, men Vanheerden gaf henne blott en varm handtryckning och satte sedan hästen i rörelse.

— Lef väl allesamman! Sköt om hus och hem!

En afskedshälsning till dem alla, och sedan tryckte han skänklarne i hästens sidor och sprängde, utan att en enda gång se sig om, ut på steppen.

XVII.

Dc båda sparsökarne.

Blott några få mil nordväst om Bezuidenhoutpasset består landskapet af stora slätter, hvilka med sina mjuka, vå-giga linier bilda en skarp kontrast till de närliggande Drakensbergens söndertrasade klyftor. Där stiga de branta väg-garne upp alldeles kala, blott här och där i en urhålkning skönj es en liten förkrympt buske, här på höj dslätterna åter finnes saftig grönska öfverallt, men sällan ett träd eller en buske.

Näjden synes människotom; den ligger ensam och öfver-gifven.

En morgon vid daggryningen blef det dock lif här på den gröna gräsmattan. Slätterna omslötos ännu af ett litet blågrått dimmoln, som solen, hvilken redan länge varit uppe, ännu ej förmått genomtränga. Så småningom gaf dock dimman vika, och nästan ögonblickligen blefvo några smärt byggda djur synliga. Vid första påseendet tyckas de vara snöhvita, men vid närmare påseende hafva de svarta eller bruna strimmor längs sidorna. Så småningom kommer ett helt dussin, ja inom en kort stund hundratal af dessa vackra djur till synes. Hela de stora gräsmattorna tyckas snart vara öfversållade med dessa gaselliknande djurkroppar.

Plötsligt blifva två ungdomliga ryttare synliga, sprängande med lösa tyglar på sina fiinka hästar mot den grymtande och bräkande hjorden.

Förskräckte stucko djuren upp sina hufvuden, krökte ryggarne och spände benmusklerna.

Då smällde kort och torrt ett skott. En präktig bock hoppade väl tre meter upp i luften och föll sedan till marken med ett egendomligt klagoljud.

Nu kom det lif i hjorden. Blixtsnabbt togo djuren flere meter långa språng och ilade bort med hufvudet mellan fram-benen och krökta ryggar. Då de kommit på ett något så när stort afstånd, stannade plötsligen större delen af djuren, vände sig om och kastade ett öga tillbaka på de båda unga fridstörarne. Men i samma ögonblick tycktes de åter fattats af skrämseln och ilade nu ännu längre bort med riktiga jättesprång, och efter en half minut var hela hjorden som bortdunstad.

— Det är märkvärdigt, så snabba de äro! utbrast denene ryttaren. Den som kunde sätta i väg så där fjäderlätt. Eller hvad tycker du, Hendrik?

— Ja, nog har jag mycket hört talas om gazellernas snabbhet, men sannerligen öfverträffar inte, hvad jag nu sett, mina föreställningar därom.

— Det tror jag visst, det. Första gången jag såg dem skutta i väg på det där sättet, trodde jag knappt mina ögon.

— Här ha vi åtminstone en härlig stek, menade Hendrik, under det de båda ynglingarne sutto af och gingo fram till den skjutna bocken. Piet tog genast fram sin knif och styckade jaktbytet, hvilket de sedan stoppade i sina sadelpåsar.

— Nu måste vi fortsätta upp till bergen, här finnes ju inte en träbit, så att man kan göra upp en eld.

Hendrik förklarade sig vara af samma mening och de båda ryttarne trafvade nu hän mot en långsträckt höjdsträckning i öster. Redan efter en kort stund började trakten blifva kuperad och i sänkorna syntes små buskager. I bakgrunden, mellan några väldiga höjder, lyste en landsväg likt ett rödt band.

Ynglingarne stannade i en dalsänka, alldeles intill en liten bergbäck och ett tätt busksnår. Där stego de af, lossade bukgjordarne på sina hästar och läto dessa sedan beta fritt.

Därefter drog Piet upp en knif, sökte ut några passande grenar i buskarne, och snart hade han iordningställt en fälthärd efter alla konstens regler. Under tiden hade Hendrik samlat en god del torra grenar, af hvilka han staplade upp största delen under härden. Då detta var gjordt tog Piet fram en liten yllelapp och sitt kruthorn ur rockfickan, sade till Hendrik att hålla lappen utbredd och lät några krutkorn falla på densamma. Sedan drog Piet upp ett brännglas och tände den sålunda preparerade lappen i ena hörnet, hvarefter han kastade in den mellan de torra grenarne.

Snart sprakade en munter eld, som hölls väl vid makt.

Då elden brunnit ned och blott en sfcor hög glöd återstod, tog Piet fram ett af det skjutna djurets lår och lade det på härden, där han oupphörligt vände det öfver glöden. Snart antog steken en brunaktig färg, och små blåsor syntespå densamma, och efter en god halftimme förklarade Piet köttet färdigt.

Nu åto de båda gossarne med strykande aptit. De hade ju ej under två veckor fått annat än den torrskaffning, som de tagit med från farmen, torkadt kött, bröd och kaöe.

Då de blifvit mätta och druckit af den förbirinnande bäckens vatten, stoppades det öfverblifna stycket af steken åter i proviantsäcken.

— Nu, sade Piet i det han sträckte ut sig i gräset och blickade upp mot himlen, tror jag bestämdt, vi kunna anse vår färd såsom misslyckad och helt lugnt återvända till farmen. Vi hafva ju genomströfvat hela omgifningen här på flere mil och ej lämnat ett träd eller en buske utan att noga betraktat den. Vi hafva följt gamarnes flykt och uppsökt alla punkter, där de slagit sig ned. Låt vara, att fåglarne huggit in på indiern genast han ramlat ned, men hans kläder och benknotor ha de nog inte brytt sig om.

Hendrik, som hängde hufvudet ännu djupare än Piet, såg betänksam ut.

— Och sannerligen ha vi inte bevisat, att vi dock duga bra till spårhundar, fortsatte Piet. För några dagar sedan funno vi den skjutna hyänan, och i dag vädrade vi gazeller på en hel mils afstånd. Jag tror, att far, som råkade in i sandstormen strax efteråt, tagit miste på plats.

— Just därför anser jag, att vi ej skola uppgifva sökandet ännu, längre norrut lär det, efter hvad jag tror, finnas en mängd klyftor och pass.

— Kanske det! Jag är inte olifvad för att vi göra en tur dit; jag vet ju, att din högsta önskan är att få stenen tillbaka.

— Ja, men icke för pänningvärdets skull.

— Nej visst, men för att kunna säga till din far: se här, nu är det slut med all nöd, nu kunna vi lugnt lämna vår gamla farm åt sitt öde och köpa oss mark på någon annan plats.

— Ja, om jag det kunde, skulle jag ej önska något högre. Och hur glada skulle icke mor och syster blifva!— Nå, då fortsätta vi att söka. Evem vet, hvad dessa krigiska tider föra med sig. Din faders önskan är att draga till Damaraland, kanske gör min far det också.

Piet hade i ett enda tag kommit på benen och studsade nu förfärad tillbaka, ty knappt tjugo steg från dem stod en smärt, högrest, atletiskt byggd kaffer.

På hans bakhufvud tronade en egendomligt formad, af bast gjord strut, som genom allehanda toilettkonster, hvilka äro öfliga hos kaffrerne, antagit utseendet af ett upptill stympadt stycke elfenben.

— Hör du, slyngel, vill du låta hästarne vara i fred, ropade Piet.

Kaffern gjorde en af värj ande rörelse med handen, kom några steg närmare och öppnade sin mun till ett vänligt grin, hvarvid två rader präktiga, hvita tänder blefvo synliga.

— Hvad vill du här ? frågade Piet på de inföddas språk, ty dessa försmå vanligen att tala engelska eller holländska, om de också äro mäktiga något af dessa språk.

Den svarte jätten började åter grina, höjde högra handen och gjorde ett tecken för tobak.

— Det kunde man ju tänka sig. Ni lastfulla slynglar kunna naturligtvis inte arbeta bort edra odygder.

— Grif honom litet, hviskade Hendrik—det var väldigt bra, att far försedde oss med det. Sedan kunna vi fråga mannen om ett och annat, kanske han kan gifva oss några upplysningar.

— Nåja, han skall få sig en buss, skrattade Piet, gick till sin häst och tog fram ett omfångsrikt paket. Då kaffernsåg detta, log han så, att hans tjocka läppar nästan drogos ända upp till öronen.

Piet ‘öppnade paketet så pass mycket, att innehållet blef synligt och bjöd svartingen att taga för sig. Denne lät icke säga sig detta två gånger, utan tog sig helt ogeneradt en bastant bit, af hvilken han stoppade in en del i munnen med en högtidlighet, som kom de båda gossarne att le.

— Nå, var tobaken bra? frågade Piet.

— Mycket bra, menade kaffern. Men ännu bättre blir

den, om den blandas med aska och aloe.

— Den blir starkare då, kan jag förstå?

Kaffern nickade bifall.

— Hvarifrån kommer du? Finnes det någon by i närheten ?

— Ja, lille baas, by inte långt borta. En timme härifrån, bortom de där bärgen. Kaffern pekade på den i sydlig riktning liggande bärgskedjan. Hvad är det, som för eder till denna trakt ?

— Vi söka efter en förlorad sak, som vi tyvärr icke kunna finna.

— Hvad är det för sak. Kanske Gonzapesi kan söka?

— Det skola vi nog göra alldeles ensamma, men kanske

du kan hjälpa oss på spåret, invände Piet.

— Om Gonzapesi kan det, gör han det gärna.

— Vet du af, att för två månader sedan ett luftskepp flög öfver den här trakten?

— En stor, rund fågel utan vingar? frågade vilden tvärt och gjorde stora ögon. Gonzapesi har inte sett den, ty en förfärlig sandstorm tjöt den där dagen, och Gonzapesi höll sig inne. Men incosi (höfdingen) har blifvit underrättad därom.

De båda gossarne lyssnade. Ändtligen en hållpunkt, ett vittne till hvad som händt. Om han också ej kunde säga så mycket, så kunde de dock därigenom komma på rätt spår.

— Känner du den, som sett den stora fågeln ftyga och som berättat det för er incosi? frågade Hendrik.— Gonzapesi känner icke mannen, men han kan lätt taga rätt på, hvem det var.

— Kanske samme man talat om, att samtidigt som den stora fågeln flög öfver här, en människa blifvit funnen död eller sårad här i trakten.

Kaffern funderade ett ögonblick och skakade sedan nekande på hufvudet. Gossarne, som redan hoppades kunna komma målet närmare genom sina frågor, sågo nu tämligen missmodiga ut.

— Vill du föra oss till byn? frågade Hendrik efter en stund.

— För att fråga incosi?

— Ja, antingen honom eller den man, som lämnat honom underrättelsen om den stora fågeln.

Kaffern förklarade sig beredd därtill, och de båda gossarne stego till häst. Gonzapesi förde dem nu på en smal väg rundt den i nordväst belägna höjden och visade dem sedan på en liten slätt, där ett hundratal halfkulformiga hyddor lågo fylkade rundt omkring ett kreatursstall. Alla dessa byggnader omgåfvos af en törnig acaciahäck med blott en ingång. Till denna förde han de unga ryttarne, och där mottogos de af en hel skara barn och några äldre, hvilka alla kännetecknades af en präktig kroppsbyggnad och välformade lemmar. Männen voro imponerande jättegestalter med stolt håll— ning.

Gonzapesi torde intagit en framstående ställning bland byns invånare, ty han förde de båda gossarne utan att blifva hindrad af någon, direkt till höfdingens hydda.

Denne, en redan till åldern kommen man, var en ståtlig jätte, men hans hufvud tydde på semitiskt ursprung. Hans läppar voro icke så tjocka, som de öfriga byinvånarnes, hans ögon voro af mandelformigt snitt och näsan starkt böjd. Enligt hvad Gonzapesi berättade de båda gossarne, hade han i yngre år ansetts för en af landets bästa löpare. Afstånd som vanliga dödliga bruka begagna tre dagar för att tillryg-galägga, kunde han springa på en dag.Höfdingen mottog de båda unge hvite med lugn och värdighet och bjöd dem taga plats på en matta framför hyddan.

Piet och Hendrik kände tobakens betydelse och drogo> sedan de utbytt en hälsning, fram sitt paket. Under tiden hade några af byns äldste infunnit sig och läto sig väl smaka uf tobaken.

Sedan höjde Piet sin röst och frågade höfdingen efter de närmare omständigheter, under hvilka luftskeppet varit synligt den där stormiga dagen, men denne kunde ej berätta mer därom, än Gonzapesi redan gjort, och den man, från hvilken underrättelsen kommit, var ute på jakt med några manliga byinvånare och väntades först tillbaka följande dag.

Gossarnes hopp sjönk åter ganska betydligt därigenom, men de hade ju intet att försumma och beslöto därför invänta den mannens återkomst. Kanske kunde han säga dem, hvilken väg ballongen tagit eller åtminstonene gifva dem någon idé därom, så att de sedan kunde draga sina slutsatser.

Incosi bjöd gossarne mat, men de betackade sig och meddelade, att de nedlagt en gazell på morgonen och därför voro väl försedda med mat. Men då en svartögd kafferflicka kre-densade dom en bägare hirsöl, läto de sig väl smaka.

Efter en stund drog sig höfdingen tillbaka, och de äldste sökte äfven upp sina hyddor, hvarför gossarne blefvo ensamma.

Då reste de sig upp, kryssade genom byns gränder och observerade en hel del saker, som de aldrig sett förr.

Plötsligt stannade Piet i en af gränderna med alla tecken till öfverraskning och gjorde Hendrik uppmärksam på en halfstor pojke, som låg framför en af hyddorna och bar en blå rock med försilfrade knappar öfver skuldrorna.

Också Hendrik tycktes genast vid åsynen af pojken erinra sig något, ty med ett halfkväfdt jubelrop sprang han fram till pojken.

— Hvar har du fått den där rocken ifrån, pojke?

Kafferpojken tycktes känna sig mycket smickrad af frågan och blickade förtjust på sin rock, slog sedan upp sina mörka, glödande ögon och frågade, om unge baas ville köpa rocken.— Nej, visst inte, tog Piet till orda, det vore orätt gjordt.

— Hvarför vore det orätt?

— Därför att den klär dig så utmärkt, det måste till och med en afundsman tillstå.

— Waowayo skulle också ha svårt för att göra sig af med den.

— Det är inte tal om, att du skall göra heller, men du kan väl säga mig, hvar du fått den ifrån.

Pojkens självbelåtna grinande försvann. Frågan, hur han kommit öfver rocken, tycktes väcka misstroende hos

honom.

Piet märkte det också genast och tilläde:

— Inte har du väl stulit rocken, du har väl hittat den eller fått den?

— Waowayo har hittat den, svarade svartingen hastigt, tydligen nöjd med, att han ej ansågs som en tjuf.

— Vill du tala om, hvar du funnit den?

Waowayo dröjde med svaret, men pekade sedan med handen uppåt bärgen. De båda ynglingarne växlade en blick af tillfredsställelse och Piet sade:

— Nej, ser du, min vän, nu skall du inte slå några dunster i ögonen på oss, utan gifva oss klart besked. Vi veta alldeles bestämdt, att antingen du eller någon annan svart tagit rocken från en död eller sårad gul man. Se där äro blodfläckar.

Piet pekade på flere ställen på rocken, som otvifvel-aktigt voro blodbestänkta.

Den svarte pojken syntes högeligen öfverraskad och kunde ej få fram ett ord.

— Du behöfver inte vara rädd, ty vi veta lika så väl, att du inte gjort den där mannen något ondt.

Kafferpojkens förvåning växte.

— Hur kan lille baas veta allt det där?

— Hur? Det är mycket enkelt. Vi känna till både rocken och dess förre ägare, och vi veta också, på hvad sätt han blef förolyckad.

— Då är lille baas kanske kommen hit, för att återfordra rocken? frågade den svarte misstroget.— Nej, du får behålla rocken, det vill säga under ett villkor.

— Lille baas kan säga villkoret.

— Du skall lämna oss rocken ett ögonblick, så att vi få se, om det finnes något papper i fickorna.

— Förutom en knif fanns ingenting i den.

— Låt se, sade Piet i befallande ton och tog utan omständigheter rocken från pojkens skuldror, hvilket denne blott motsträfvigt fann sig i.

Piet och Hendrik underkastade plagget, dess fickor, sömmar och veck en ytterst noggrann undersökning och gåfvo sedan pojken rocken tillbaka.

— Har du märkt, att halfva rockkragen är borta? frågade Piet. Förstår du, att plagget därigenom är betydligt mindre värdt än eljest?

Waowayo tog glädtigt rocken tillbaka och svarade, att han var mycket ledsen öfver, att den var sönder.

— Vill du, att vi laga den åt dig? frågade Piet och tog ur sin rockficka fram det felande stycket af kragen, som på sin tid slets af den ftyktande hinduens rock, då den tyska fältskären skulle hålla fast honom.

Kafferpojken var ytterst förvånad och betraktade fragmentet, som Piet höll framför honom, med trånande blickar.

— O, lilla baas — Waowayo bedja mycket göra plagget helt igen.

— Det skall jag göra — du skall få den här biten, men blott mot ett villkor.

— Lilla baas kan säga villkoret.

— Du har medgifvit, att du känner till platsen, där rockens ägare förolyckades. Du skall visa oss dit och rockkragen är din.

Det gick den unga kaffern gärna in på, men förmenade, att det var försent att bryta upp i dag, hvarefter man kom

öfverens om, att genast vid dagbräckningen följande morgon begifva sig på väg.

Icke mindre glada voro Piet och Hendrik, som heltoväntadt kommit betydligt närmare målet. Om de också ej •skulle få sin önskan att erhålla stenen tillbaka uppfylld, så var åtminstone deras ungdomliga hederskänsla tillfredsställd, då de trots alla svårigheter, som reste sig däremot, hade funnit platsen för hinduens förolyckande.

Förnöjda och uppgörande allehanda planer fortsatte de genom bygatorna, tills Gonzapesi plötsligt stod framför dem. Denne hade hört, att de båda gossarne ämnade tillbringa natten i byn och hade kommit för att erbjuda dem nattläger i sin hydda, hvilket erbjudande de tacksamt antogo.

Då de efter solnedgången infunno sig utanför hyddan, var dess ingång så låg, att de blott krypande kunde komma in, och därtill var den så full af rök från den ständigt brinnande elden, att de trots det goda hvilolägret och den rikhaltiga möblering, som fanns i det lilla rummet, föredrogo att öfvernatta i det fria. De hämtade sina sadlar och filtar och lade sig på marken nära intill hyddan.

Då Piet vaknade morgonen därpå och yrvaken gnuggade sig i ögonen, var kafferpojken redan tillstädes, iklädd sin resdräkt, som endast bestod af en gördel och den cylinder-formiga hufvudbeklädnaden.

— Har lille baas kvar den där afslitna biten af det vackra plagget? frågade han.

— Naturligtvis! svarade Piet och drog till bevis skrattande upp tygbiten. Yar du lugn. För du oss till ort och ställe, skall du nog få den felande biten till din ståtliga rock.

Waowayo var nöjd.

Hendrik väcktes och gjorde snart toilett. En kvart senare sutto de båda gossarne i sadeln, sedan de jämväl skött om sina hästar.

Waowayo iorde de båda unga ryttarne ut ur byn, sedan rätt öfver fälten och genom en lång, österut förande dal, uppåt bärgen.

Då de hade dalen bakom sig och framför sig sågo bärgs-sluttningarne vid passet, orienterade ynglingarne sig snart. De hade ju redan ridit kors och tvärs genom hela trakten flera gånger, så att de kände till hvarje väg och stig. Piet

Hjältebragder. 12räknade ut, att de inom tre timmar skulle nå upp till passets högsta punkt, ty de redo ganska raskt, då Waowayo visade sig vara så god löpare, att han godt kunde följa dem, om de ock redo i kort traf.

Piet och Hendrik hade väntat, att kaffern skulle föra in dem på den till passet förande vägen, men han svängde i stället in i en på vänster hand befintlig dal. De båda yng-lingarne voro visserligen mycket förvånade häröfver, men ville ej på något sätt genom frågor eller invändningar narra sin förare att tappa spåret.

De trafvade muntert uppför dalens sida, men snart blef stigningen så stark, att "Waowayo rådde dem att lämna hästarne kvar. Ynglingarne sutto af och bundo hästarne vid en lång lina, så att de kunde gå omkring och beta. Sedan fortsatte de i hastig takt.

Nu kunde Hendrik ej längre hålla sig från att anmärka:

— Efter hvad jag kan se, äro bärgen däruppe alldeles kala, där finnes väl ingen skog?

— Bärgen äro kala allesammans, lille baas, men högst däruppe är det en djup urhålkning mellan klipporna, ehuru man icke kan se den härifrån, och där finnas många stora och mycket höga träd.

De båda ynglingarne utbytte en snabb blick och Piet frågade:

— Ämnar du föra oss till den skogen, som ligger norr om Bezuidenhoutpasset, där en väg öfver bärgen går fram.

— Nej, här finnes ingen väg, lille baas, på andra sidan om skogen äro klipporna alldeles tvärbranta, där kan ingen människa klättra upp.

Nu gick ett ljus upp för ynglingarne. Det kunde mycket väl hända, att Vanheerden passerat öfver den där sänkan

mellan bärgen och af misstag, vålladt af fågelperspektivet, hållit detta för det några kilometer söder därom befintliga passet. Var detta fallet, då hade de kunnat rida kors och tvärs i närheten af detsamma hur länge som hälst, utan attfinna den plats, de sökte. Nu hoppades de åter och marscherade muntert uppåt.

Gräset, som ännu växte tämligen yppigt i nedre delen af dalen, försvann så småningom, och de gingo nu öfver en naken, gråbrun, med en mängd klapperstenar betäckt kulle. Men jordmånen var visst icke dålig här. Blott en ringa del af den vattenmängd, som under rägntiden plägade nedstörta här med tropisk häftighet, skulle hafva räckt till att göra marken fruktbar för en längre tid, om inte de branta slutt-ningarne och den fullständiga bristen på skog varit som ämnade till att låta himmelens välsignelse flyta bort på några timmar.

Slutligen stannade de framför en jättehög, förvittrad klippvägg.

”Waowayo började klättra uppför densamma, och efter mer än en halftimmes ansträngande hoppning öfver stora klippbock befunno de sig framför en bred sänka, ur hvilken en riklig trädvegetation helt plötsligt och oväntadt mötte dem i denna stenöken.

Piet och Hendrik voro ytterst förvånade öfver denna oväntade anblick, men kafferpojken gaf dem ej tid till långa betraktelser. Han vinkade till dem och slog in på en smal, blott föga tilltrampad skogsstig, som ledde midt in i den lilla urskogen.

Ynglingarne följde efter, och snart omgåfvos de af ett hemlighetsfullt halfmörker. Trädens grenar och kronor voro så täta, att de blott släppte igenom en ringa del dagsljus.

Framför ett jättelikt guldholtsträds knotiga stam gjorde den unge svarte föraren halt och pekade med handen upp bland grenarne.

— Här uppe fann Waowayo den döde mannen och den vackra rocken, sade han.

Piet och Hendrik sågo uppåt trädet, men kunde inte varseblifva något, då bladverket och grenarne borttogo all utsikt.

— Hur kom du till att observera den döde? frågade Piet.

— Waowayo jagade här uppe på klipporna, då stormen kom.— Och då sökte du skydd här under träden?

— Nej då, lille boas, ty om träden böja sig och braka af, då är det allt för farligt. Waowayo kände till en håla i klippväggen på andra sidan skogen.

—• Och därifrån upptäckte du liket?

— Nej, inte det heller, ty mannen låg spetsad uppe på grenarne; det skulle varit en omöjlighet att upptäcka honom, men Waowayo hade, då han lämnade hålan morgonen därpå, sett några gamar skria och flyga här öfver dessa träd, och Waowayo kunde inte förstå, hvarför de rofgiriga fåglarna

slogos här, och ville veta orsaken därtill.

— Då klättrade du upp i trädet och fann mannen däruppe.

Waowayo nickade bifall, men ryckte helt plötsligt till och hoppade med ett snabbt språng åt sidan.

En orm af en åls storlek och omfång, hvit på buken och biåsvart pä ryggen kom ringlande fram på marken.

Genast lät Hendrik en påk, som han kort förut skurit sig, susa ned på den giftiga reptilen, som efter några konvulsiviska ryckningar låg fullständigt orörlig.

Ofrivilligt hade Piet kommit att låta sina blickar hvila på det dödade djuret några ögonblick, och i ett nu utstötte han ett rop af öfverraskning. Strax bredvid ormen låg en söndersliten, halft förmultnad sko och en blank, hvit knota.

Piet tog upp bådadera, fingrade på fyndet och sade, i det han höll fram knotan för Hendrik: Det är resten af ett underben och kan endast härröra från en människa.Äfven Waowayo hade kommit fram och tog nu det hemska

fyndet i ögonsikte.

— Det hafva gamarne gjort, sade han. Och hvad de lämnat, ha de stora myrorna ätit upp.

Piet lade åter ned bägge föremålen på marken och började tillsammans med Hendrik genomsöka den mossöfvervuxna jorden rundt om stammen. En tygbit, en tom portmonnä och en andra, nästan förmultnad sko var hvad de funno.

— Det här tjänar ingenting till, vi måste upp! menade Piet, då allt vidare sökande blef utan resultat. Yi få inte stanna på halfva vägen.

Hendrik var genast med därom, och sedan de tagit skotten ur sina gevär och lagt dessa på marken samt placerat sina stora fickknifvar mellan tänderna, började den ene efter den andra klättra uppför stammen. Det var intet lätt arbete, men det gick. De knotiga utväxterna och de kraftiga slingerväxterna, som ringlade sig rundt stammen erbjödo tillräckligt hand- och fotfäste.

Lyckligt och väl nådde de nedersta grenen och gjorde här en kort rast för att flåsa ut. Sedan gick det vidare uppåt genom det tämligen rikliga bladverket. Nu erbjöd

uppstigandet knappast några svårigheter längre.

Plötsligen stannade Hendrik och pekade upp mot trädets krona, hvarifrån en armknota föll ned mellan grenarne och bladen. Ännu några förflyttningar från gren till gren så befunno de sig uppe vid en förgrening af trädet, där skelettet af en människokropp hvilade.

Ynglingarne märkte strax, att också här gamar och insekter i förening med väder och vind fullgjort sitt arbete, så att det ej fanns mer än en del knotor kvar af hinduen.

Hendrik stannade och stirrade med lätt skönjbart obe-

hag på den obehagliga taflan, under det Piet svängde sig upp på den närmast liggande grenen och kallblodig närmade sig resterna af den mänskliga kroppen.

Plötsligt stannade han dock och stirrade förfärad påskelettet, hyars hufvud med hår och skägg märkvärdigt nog bevarat sig tämligen väl.

Den modige pojken hade plötsligt blifvit likblek och hans händer, med hvilka han höll sig fast vid grenen, började darra. Hendrik hade också märkt något, och han kände en kall kåre gå längs ryggen. Men hos honom tog nyfikenheten åter snart öfverhand. Han klättrade upp på en högre belägen gren och sköt sig fram på densamma till kamratens sida.

Då Hendrik fick se hufvudet, ur hvilket en tom ögonhåla och därbredvid ett öga med lifvets friska glans stirrade emot honom, blef äfven han häftigt förskräckt.

— Hur kan det vara möjligt? frågade Piet, som först återvann sin självbehärskning. Hela mannen för öfrigt endast ett skelett och ögat fullständigt bibehållet. Det står inte rätt till.

Något dröjande och försiktigt närmade sig Piet några armlängder, stack med knifven på ögat, som var fäst med ett så egendomligt, nästan förebrående uttryck på honom.

Och märkvärdigt nog var ögat icke vekt och elastiskt, som Piet väntat, det kändes tvärtom hårdt.

— Låt bli det där, Piet — hviskade Hendrik. Vi skola icke störa den döde, han har slutat osaligt ändå.

Men Piet hörde ej på det örat. Hans nyfikenhet var väckt, och han ville taga reda på, hvad som förorsakat honom en sådan förskräckelse. Han böjde öfverkroppen något åt sidan och riktade ett slag mot ögat.

Då hördes ett svagt ljud, ett klingande, och ögat var försvunnet, det hade hoppat ur ögonhålan och låg nu tätt bredvid honom i en springa på en närbelägen gren.

Förfärad ryggade Piet tillbaka, men sansade sig genast, tog ögat i handen och betraktade det.

— Glas! utropade han efter en kort paus, ja, sannerligen är det inte glas — ah, nu förstår jag, mannen hade ett konstgjord t öga.

Full af förundran hade Hendrik bevittnat allt detta, sköt sig nu litet framåt på sin gren och såg öfver kamratens skuldra. Och verkligen, hvad Piet hade i handen var enhelt oskyldig produkt af glasblåsningskonst, en glaskula af samma form som ögonhålan och med en välgjord efterapning af ett hvitöga med svart iris och pupill.

Piet vände på glasbiten.

På den starkt inåtböjda baksidan var den enbart hvit och vid öfre kanten — men, hvad var det? — här märkte ynglingarne i glasväggen en liten nästan hårfin kanal och i den satt en afbruten guldring.

Frågande sågo de på hvarandra och gissade hit och dit, hvad det månne skulle betyda.

Plötsligt utropade Hendrik: Se här — är det här inte andra delen af ringen. Och därvid pekade han på ögonhålan, <iär glasbiten kort förut setat. Där glänste verkligen en liten gyllene punkt.

Piet, som satt närmast hinduens hufvud, böjde sig framåt för att taga den andra delen af ringen i bättre ögonsikte och märkte nu, att den lilla smala guldbiten var fäst vid ett brunt, rundt föremål.

Piet fattade tag och drog fram ur ögonhålan en liten hasselnötsformad skinnpacke, hvilken de båda gossarne betraktade med nytt hopp om framgång. En och samma tanke tycktes behärska dem båda, ehuru ingen af dem ville uttala den.

— Kom, låtom oss flytta oss längre ned, där vi sitta säkrare, sade Piet, och hans hand med det lilla runda paketet darrade.

Gossarne åkte nu tillbaka nedåt stammen, tills de nådde en stark gren. Där satte de sig, och Piet öppnade med ett snitt af sin knif det tunna läder hölj et.

— Verkligen! utropade Hendrik och andades häftigt.

En vattenklar ädelsten, med rutformiga, eldsprutande

ytor hade blottats och hvilade nu i den unge Vanheer-dens hand.

— Tag den, sade han, sedan han hämtat sig litet från

sin öfverraskning, tag hand om din återfunna egendom. O,

hvad far skall bli glad!

— Ja, om du visste, hvad jag är din far tacksam, [-svarade-] {+sva- rade+} Hendrik flåsande. Nu skall allt bli bra — nu är minfar inte längre en ruinerad man, nu kan han låta sitt hjärtas önskningar gå i fullbordan.

— Hvar äro baas så länge? ropade den svarte nedifrån. Ha ni inte funnit den döde?

— Jo då, svarade Piet och gjorde sig beredd att stiga ned. Yi komma nu. Du har redligt fullgjort villkoret och skall nu få din lön.

— Får jag den felande delen af kragen?

— Ja, först och främst det — och därtill en liten hög klingande mynt.

Jubelrop gingo öfver svartingens läppar och vunno åter-klang i de båda gossarnes hjärtan.

XVIII.

I De Wets läger.

Flere månader hade förgått, och det var redan slutet af augusti. Vinterns svårigheter kunde betraktas som öfver-ståndna. Öfverallt började det grönska och knoppas.

I en från hufvudtrafikvägarne långt aflägsen dal, flere dagsridter väster om Pretoria trafvade Vanheerden ensam

på en mindre vacker än kraftig och uthållig häst. Gång på gång hvilade hans blickar på de djupt i den mer än usla vägen intryckta vagnsspåren, han följde, och sedan såg han åter forskande och frågande ut i fjärran.

Plötsligt utstötte han ett sakta, halft undertryckt utrop.

Vägen hade gjort en liten krökning. Långt bort utvidgade sig dalen och långsträckta odlingar blefvo synliga. Fjärran i bakgrunden, på en tämligen stor kulle såg man gaflarne på några hus mellan ansenliga trädgrenar.

Vanheerden lät hästen öka takten och närmade sig snart de mänskliga bostäderna. Där, på ett tämligen stort grönsaksfält nära vägen, stod en kvinna, omgifven af ettdussin halfvuxna barnungar, och rensade bort det i rikliga mängder förefintliga ogräset.

— Goed middag, vrouw — hoe gaat het? hälsade Vanherden tvärs öfver fältet och trafvade utan vidare öfver åkern fram till den lilla människogruppen.

— Är byn skön?

Kvinnan for förskräckt upp, och äfven barnen lyfte sina hufvuden och stirrade med öppna ögon på ryttaren. Men öfverraskningen och det omisskännliga misstroendet försvann snart och vänligt sade hon:

— Ja, baas, byn är skön, (skön betydde, att inga fiender funnos i byn) vi ha inte sett till några engelsmän de sista dagarne.

Vanheerden satt af och bjöd kvinnan handen. Äfvenså fick hvarje barn, från det största till det minsta, en handtryckning.

— Hur längesedan är det, den siste engelsmannen var här?

— Nästan en vecka, få dagar efter sedan De Wet kom hit med sina boer.

— Har det stått något slag?

— Inte ha vi märkt något här. Fristatsfolket var minst en dagsresa i förväg. Antingen saknade engelsmännen mod att förfölja dem, eller också voro de för få och vågade sig ej in bland bärgen.

— De vände väl om — men handterade er farm tämligen illa, eller hur?

— Alla våra hästar och oxar — man har drifvit bort dem allesamman. Visserligen fingo vi ett kvitto af engelsmännen — men hvad hafva vi för nytta af det?

— Det är verkligen beklagansvärdt.

— Ja, det är så man kan gråta blod! Hoe lang zal de oorlog noy duur, baas? (Hur länge skali kriget vara ?)

— Den som kunde säga det. Kanske månader, kanske också år. Britterna vilja ha landet, men vi vilja icke lämna det. Därför måste vi slåss, så länge vi förmå göra engelsmännen motstånd. — Men säg, vrouw, tillfogade Vanheerden«fter något funderande, vet ni, hvart De Wet vändt sig med sina trupper, hvar han nu hålles uppe i bärgen?

— Det kan jag nog säga er.

— Är det långt härifrån?

— Man beräknar två dagsresor. Men den, som känner till genvägen, kan väl komma dit på en.

— Kan ni något närmare visa mig, hur man skall färdas för att komma den kortare vägen?

— Det kan jag nog, och jag skulle kunna skicka med min äldste son som vägvisare. Men därborta i byn i första huset på vänster hand finnes en man, som bestämdt kan gifva ännu bättre besked.

— Tack för edert råd, vrouw! Det skall jag genast följa. Lef väl och tappa framför allt inte modet. Herren har hemsökt oss svårt, men han skall icke öfvergifva oss, han skall ännu vända allt till det bästa.

Vanheerden räckte handen åt kvinnan och sedan till onhvar i barnaskaran.

Därborta vid det anvisade huset träftade han åter en hustru och en talrik barnskara, som välkomnade honom och på hans begäran förde in honom till främlingen, som vistades i rummet.

Därinne satt framför en kall matbit en ung, smärt boer, som reste sig, då Vanheerden hälsande inträdde.

Efter få ord visste de båda männen hvar för sig, hvem de hade framför sig, och Vanheerden meddelade, hur angeläget det var för honom att snart komma till De Wet. Han hade tur med sig. Jan Maritz, så hette den unge boern, hade varit ute och späjat och var nu i begrepp att på kortaste vägen återvända till De Wets läger.

— Ni hyser väl inga betänkligheter mot, att jag sluter mig till er så här? frågade Vanheerden.

— Visst inte, svarade fristataren. Skulle ni inte ha sagt mig sanningen eller mot förmodan ha några orena biafsikter — så vet, att flera kulor ligga i mitt gevär, och att ingen af dem förfelar målet.

— Bravo! skrattade Vanheerden, det är klart besked,och ni tager väl inte illa upp, om jag fordrar, att det också får gälla från min sida.

Nu skrattade också den unge spejaren och inbjöd Vanheerden att deltaga i hans måltid, hvilket denne icke lät bedja sig länge, utan högg tappert in.

Ett lifligt samtal utspann sig, h var vid Vanheerden yttrade sin stora förundran öfver, att det kunde vara förenligt med De Wets planer att plötsligt dyka upp i Transvaal.

— Med eller mot vår vilja måste vi, menade Jan Ma-ritz. Britterna trängde ned oss i Fristaten, så att marken blef oss alldeles för het. Men vår ridt öfver Vaal hade också ett annat ändamål.

— Och det var, om man får fråga ?

— Dels, tror jag, ville man bringa vissa statshand-lingar i säkerhet, och dem kunde man inte få ur landet annat än öfver Pretoria på Delagoabanan, dels har ni väl också hört, att er president, Oom Paul, tänkt resa till Europa, för att anropa stormakterna om hjälp. När denna underrättelse nådde oss, stodo vi i Kaledonflodens dalgång, inte långt från Drakensbergen, och president Steijn befann sig hos oss. Då han hörde talas om Kriigers afsikter, sade han sig nödvändigt ännu en gång innan dess behöfva ett samtal med Oom Paul. Och ehuru 45,000 britter omslöto oss, erbjöd De Wet

sig att föra vår president tvärt genom engelsmännens led.

— Märkvärdigt, i sanning, att det kunde tyckas.

— Åh, det var inte så farligt. Engelsmännen gjorde saken jämförelsevis lätt för oss.

— Hur så?

— Det var på kvällen den 15 juli och redan mörkt, då De Wet gick genom lägret och gaf befallning att tända ett antal eldar. Kort därpå hette det: Allt klart till uppbrott. El-

darne brunno, och engelsmännen trodde oss säkert vara

i deras våld, men vi gåfvo oss af i all hemlighet med hela vagnstrossen och fyra kanoner. Kort efter skymningens inbrott hade också som vanligt de engelska gräseldarne tändts vid horisonten. De hade tämligen lika afstånd från hvarandra i den långa raden, blott på ett ställe var mellanrummet be-tydligt bredare och genom detta mörka hål skulle vi ut. Mången boer skakade hufvudet öfver denna vågsamma plan, men befallningen var gifven, och hvad hjälpte det, vi måste ju ur den där råttfällan på ena eller andra sättet. Nå, vi smögo alltså tämligen ljudlöst framåt på den mjuka gräsmattan och lyckades också komma ut mellan de båda eldarne. Klockan ett på natten hade vi fienden i ryggen, utan att hafva växlat ett skott. Morgonen därpå märkte britterna naturligtvis, hvad som försiggått, och förföljde oss, men fingo endast med vår eftertraf att göra, och de par granater, de sände efter vårt folk, åstadkommo ingen skada. Men vår huf-vudstyrka, den stod ännu samma dag framför Lindley, där ej en fiende, men väl en myckenhet förråder fanns, och dessa voro oss rätt välkomna.

— Det kan man lätt tänka sig.

— Men det bästa var att invånarne meddelade oss, att kriget var slut. Engelsmännen hade varit där och sagt, att de nu skulle till Kaledon för att fånga De Wet och Steijn, sedan skulle man ställa till festligheter med anledning af freden.

— Det var kostligt! skrattade Vanheerden. Men det är bra. Denna omåttliga tillförsikt kan komma oss väl till pass i många fall, om vi äro försiktiga och kloka.

— Ja, den kom oss också tillgodo, ty britterna måste hafva antagit, att blott en bråkdel af de våra undkommit* eljes är det omöjligt att förklara, att de| höllo kedjan sluten ännu i flera dagar. Däraf kom det sig, att vi fingo draga vidare utan att antastas, och redan natten mellan den 22 och 23 Juli öfverskredo vi järnvägslinien vid Kronstadt* Här togo vi två hela järnvägståg och rikliga förråder.

— Ligger inte De Wets farm där i trakten?

— Jo, nästan precis på den plats, där vi gingo öfver banan.

— Farmen är berömd för boningshusets skönhet och för den vattenbassäng, som De Wet efter många års arbete lyckats iordningställa i denna torra trakt.— Den var berömd, ty den finnes beklagligt nog ej längre till.

— Är den nedbränd, förstörd?

— Det var den första farmen i Fristaten, som blef förstörd i grund. Britterna funno De Wets egendom särskildt egnad att statuera ett exempel på.

— Nå än familjen då, hans hustru?

— Hon kom på besök i lägret, då vi drogo förbi farmens ruiner, och hade barnen med sig.

— Då blef det väl en mängd tårar och jämmer?

— Nej då, visst inte. Hon är en duktig kvinna. Då De Wet frågade henne: "Hvad skall det bli af dig, när jag ligger ute i striden?” svarade hon: "Kämpa du i lugn och ro, när vi inte längre ha något att äta, så går väl jag och barnen och gräfva efter myror", hvarmed hon menade, att hon skulle nog veta förskaffa sig det nödvändiga.

— Ed verkligt präktig kvinna! Men sådana äro i allmänhet alla våra hustrur, och det vore sorgligt, om de icke vore det. Hvar gingo ni öfver Vaal?

— Få kilometer väster om Potchefstroom, och där hade vårt företag så när gått om intet.

— Hur var det möjligt?

— ih, ni känner väl till boerna. De älska väl sitt fosterland och äro fästade därvid med hela sin själ, men öfver-allt detta går dock den lokala patriotismen, särskildt hos våra

fristatsboer. En hvar vill blott strida för sitt distrikt och allra hälst blott försvara egen torfva. Då vi den gången kommo fram till floden, och våra boer märkte, att de kommo in i grannrepubliken, då mörknade uppsynen på dem. Vi slåss för Fristaten, transvaalsborna få sörja för sig själfva, hette det, och de ville inte höra talas om att gå in i grannlandet.

— Nå, hvad sade De Wet om det?

— Han visste väl, att han inte kunde tala reson med de där tjurhufvudena, utan han tog sin tillflykt till list.

— Han måste alltså formligen tvinga dem att följa med?

— Ja, det måste han, och han är en förslagen själ. Hangjorde det mycket skickligt. Då man en morgon som bäst höll på att iordningställa frukosten, slogs allarm. Alle man opsadel — inspan, Burghers! ljöd det. Det var De Wet själf, som med dessa rop satte lif i lägret. Engelsmännen äro häri ljöd det snart från mun till mun. — Inom få minuter var man klar till strid, och under några spejares ledning sprängde kommandona ut på steppen. Vi sökte efter fienden i timmatal, men ingen syntes till. Det var nästan afton, då vi återvände, trötte och hungriga. Men

hvar fanns vårt läger? Af kanonerna, de hundra oxarne och mulåsnorna fanns inte ett spår, då vi kommo fram till floden. De Wet hade under vår frånvaro genom några förtrogna låtit föra all vår proviant och våra förråder öfver på nordsidan af floden och nu stodo våra boer där, öfverlistade och knotande, med tomma magar. Den nästan allmänna missmodigheten förändrade sig snart till munterhet och beundran, ty i grund och botten tycka alla boer om De Wet, och att han än en gång varit klokare än de, det imponerade på dem. Innan mörkret föll på, gick den ena afdelningen efter den andra öfver floden, och generalen hade vunnit spelet,

Vanheerden gaf detta De Wets tillvägagående allt erkännande och yttrade, att det skulle vara mycket angenämt för honom att personligen få lära känna denne kloke och tappre man, hvilket gaf Jan Maritz tillfälle att mana till uppbrott; och efter ett hjärtligt tack till familjen stego de till häst och trafvade framåt under lifligt samtal om krigshändelserna och de svåra tiderna.

Och det hade verkligen blifvit svåra och allvarliga tider för det tappra, enkla boerfolket, allt sedan Cronjes tillfångatagande.

Vanheerden hade, då han lämnade sin farm, vändt sig till det nära intill liggande Vereenigg och där funnit ett militärtåg, som skulle afgå till Blomfontein, och han slöt sig utan vidare till det kommando, som ämnade ila de i söder stridande boerna till hjälp. Men innan detta nådde sin bestämmelseort, erhöllo de vid en liten station telegrafisk underrättelse om, att Fristatens hufvudstad redan vore så godt.som i engelsmännens händer, och nästa telegram medförde befallning att genast göra helt om.

Och händelserna voro redan så långt framskridna och ogynnsamma för boerna, att engelsmännens frammarsch till Blomfontein ej längre kunde förhindras.

Redan på sommaren, i början af Januari, hade nämligen den engelske generalen lord Roberts inträffat på den södra krigsskådeplatsen och legat, som det tycktes, alldeles overksam under flere veckor. General Oronje, som hittills allt jämt hållit sig förskansad vid Magersfontein och tydligen väntade att lord Roberts skulle angripa honom i fronten, blef nog oangenämt öfverraskad, då general French i spetsen för en djärf ryttarskara helt plötsligt dök upp i hans rygg och undsatto det belägrade Kimberley.

Nu först insåg Cronje det allvarliga i sitt läge; han hade efter alla konstens regler blifvit kringränd af engelsmännen. Han lät ock genast bryta lägret, ordnade återtåget och sökte undkomma i ostlig riktning. Hade han kunnat besluta sig för att prisgifva sin stora vagnstross, skulle det troligen också lyckats honom, men nu hindrades truppernas rörlighet betydligt. Lord Roberts följde honom i hälarna, och efter tio dagars häftig kamp kunde den engelske fältmarskalken berömma sig af att vid Paardeberg hafva besegrat den hjältemodigt kämpande lilla boerskaran genom en tiodubbel öfvermakt.

Med detta nederlag vände sig krigslyckan från boerna..

Redan den 7 Mars fortsatte den engelske härföraren,, som nu hade en mycket svår och bärgig terräng bakom sig och nu kunde utveckla sin öfvermakt på höj dslätterna, marschen mot Bloemfontein, Fristatens hufvudstad, hvilket hade till följd, att de ännu söderut i Fristaten kvarstående kommandona råkade i en obehaglig klämma. Men under ledning af de kloke och handlingskraftige generalerna Oliver, Lemmer och Grobler, lyckades de genom otroligt snabbt utförda ilmarscher längs Fristatens östra gräns nå fram till norden.

Intagandet af Blomfontein kom äfven den i Natal kämpande Buller väl till pass på så sätt, att boerna där, i stället för att storma det af hunger och umbäranden mycket för-svagade Ladysmith, blottade sig på trupper och sände dessa till de hotade västra delarne.

Då general Buller fick reda därpå, beslöt han sig, trots sina många misslyckade sammandrabbningar, för ett nytt anfall, och hade snart nöjet se boerna draga sig tillbaka till bärgen norr om Tugela. Samtidigt insåg general Joubert, som strax därefter dog på grund af krigsstrapatserna, att han med sin försvagade armé icke längre kunde uppehålla belägringen af Ladysmith och kampen med de Bullerska trupperna, utan ordnade reträtten, hvilken utfördes i all tysthet på verkligt mönstergildt sätt, dels med oxvagnar och dels på järnväg. Bakom den sista kolonnen befann sig en afdelning sappörer, som förstörde alla broar och järnvägsöfvergångar.

Vanheerden hade härunder begifvit sig till de vid Kroon-stad församlade boerna, som nu stodo under den nyutnämde öfverbefälhafvaren Louis Bothas befäl, flit hade under tiden också generalerna Oliviers, Groblers och Lemmers kolonner ankommit.

Lord Roberts blef liggande i Blomfontein i fulla åtta veckor för att låta de uttröttade trupperna få hvila ut rikligt, reglera tillförseln af proviant och ammunition och invänta förstärkning i hästarnes antal. Detta uppmuntrade boerna till ett kraftigt anfall, hvarvid de engelska trupperna ledo ett mycket kännbart nederlag vid Blomfonteins vattenverk, där boergeneralen De Wet, som här för första gången gjorde sig bemärkt, hade befälet.

Lord Roberts såg sig snart nödsakad att företaga en grundlig jakt på de olika boerkommandona, särskildt i det östra fristatsområdet, men han stötte ej på några boertrupper, ty de hade alla lyckligt och väl undkommit och dragit sig tillbaka till en ställning vid Thabamhu.

Här kom det till ett större, hårdnackadt slag. Lord Roberts, som redan af de föregående striderna lärt sig, att ett frontangrepp blott kunde ske med stor förlust, tack vare boernas stora träffsäkerhet, begagnade sig af sin öfvermakt och opererade med kringgående rörelser och flankanfall. De tillantalet svaga boerna blefvo därigenom tillbakaträngda från sin ställning, trots det mäst hjältemodiga försvar.

Engelsmännen hade hittills ideligen fått förstärkningar och räknade nu 240,000 man i fält, gent emot hvilka stodo knappt 3,000 stridbara boer. Under dylika omständigheter sågo boerna sig urståndsatta att upptaga en afgörande strid, och flertalet af dem betraktade kriget som förloradt.

Under tiden hade Fristaten förklarats för engelskt område, alltså ännu en orsak till att öka modlösheten. En stor mängd fristatsbor fruktade för sina egodelar, för hus och hem och lade ned vapnen. Blott den tappre boerhjälten De Wet, kraftigt understödd af presidenten Steijn, ville ej höra talas om någon underkastelse och öppnade på egen hand med en liten skara trogna ett krig i smått.

Under dessa omständigheter kunde lord Roberts redan den 26 Maj öfverskrida Yaal utan hinder, och tio dagar senare hade han också Pretoria, Transvaals hufvudstad. i sina händer, nästan utan att ett skott växlats.

Boerna hade efter moget öfvervägande afstått från att försvara sin hufvudstad. det skulle fordrat stora truppmassor, och staden med sina fort skulle väl heller ej kunnat hålla sig i längden.

Detta var för öfrigt ett mycket lyckligt schackdrag och egnadt att gifva kriget en helt annan karaktär. —

Vanheerden, som nu var fullkomligt återställd till kroppen, o hi ock förlusten af hans två söner ännu kändes i hjärtat, hoppades, då nu dag för dag gick, och läget tycktes nästan hopplöst, att det skulle lyckas att göra engelsmännen lifvet så surt som möjligt genom guerillakriget i norr. De Wets namn var redan i allas mun, och han utvecklade numer all sin kraft i den engelska hufvudstyrkans rygg. I de af engelsmännen ännu icke intagna distrikten norr och öster om Pretoria, började redan den gamle presidenten Paul Kriiger, Louis Bo-tha, general de la Rey och andra uppfordra folket att fortsätta striden och allvarligt sörja för, att lord Roberts trupper höl-los varma. Om det, såsom man hoppades, lyckades att förstöra engelsmännens förbindelselinier bakåt, att försvåra eller

Hjältebragder. 13omöjliggöra hvarje förstärkning, att aldrig erbjuda fienden en afgörande drabbning, men försvaga hans krafter så mycket som möjligt, då skulle intagandet af Fristaten och det redan planlagda införlifvandet af Transvaal blifva problematiskt nog.

Och den tappre De Wet rörde väldigt på sig. Han var dag och natt på väg med sin handfull folk. Här förstörde han ett engelskt provianttåg, där gjorde han järnvägen obrukbar på långa sträckor, undvek med märkvärdig skicklighet större strider, men sköt ned och fångade engelska officerare och manskap i hundradetal.

Då lord Roberts därigenom nödgades att så småningom skicka 40- ä 50,000 man jämte fem generaler mot De Wet, då visade sig denne boergeneral i sitt bästa ljus. Som genom underverk icke blott undslapp han sina förföljare öfverallt, utan han tillfogade dem också kännbara förluster. Så fångade han i Fristaten den 13:de bataljonen af Yeomanry, de engelske millionärernas bataljon, och begaf sig sedan, förföljd af generalstabschefen

Kitchener, norrut midt igenom fiendt-ligt område, gick öfver Vaalfloden och slog sig fram till bärgen väster om Pretoria. Detta djärfva tåg hade han utfört från den 15 Juli till den 17 Augusti och på denna tid tillrygga-lagt 450 kilometer, levererat åtta drabbningar och dessutom möjliggjort en konferens mellan presidenten Steijn och Krii-ger, hvarvid det viktigaste beslut, som fattades, var det om nyorganisation af hären enligt De Wets förslag. Han var alltså icke blott en tapper och duktig anförare i fält, utan också en skicklig organisatör.

I samma trakt stod vid denna tid boergeneralen de la Rey, hvilken likaledes vållat engelsmännen åtskilligt arbete, och Yanheerden hade just öfverlämnat en skrifvelse från Louis Botha till De la Rey.

Då Vanheerden hörde, att De Wet befann sig i tämligen god säkerhet i de närliggande. Magaliesbergen, svängde han sig åter i sadeln för att begagna sig af detta tillfälle att personligen få se den vidtberömde generalen.

/När Jan Maritz och hans sällskap inträffade i De Wets läger, blef Vanheerden genast kallad till generalen.

Denne, en ståtlig, men dock icke ovanligt stor man, med blonda mustascher och spetsigt, mörkt helskägg, satt försjunken i tankar ensam på en ammunitionslåda och blickade först upp, då Vanheerden stått framför honom en god stund. Hastigt reste han sig och utgjorde nu en bild af en äkta boer. På hans hufvud den bredskyggiga hatten med en trasig kokard, och fotterna i stora klumpiga snörkängor af oxhud. Öfver-kroppen var beklädd med en ylleskjorta och en mörkblå tröja samt däröfver för tillfället en mörk rock.

Ej ett spår till betecknande af hans militära värdighet.

Enkelt och rättframt räckte han kuriren handen och frågade kort och bestämdt, hvarifrån han kom, och hvad som förde honom hit.

— Jag kommer på eget bevåg och har intet uppdrag till er, general, svarade Vanheerden och berättade sedan, huru han haft att lämna de la Eey^åtskilliga viktiga meddelanden från Louis Botha och då hört, att De Wet befann sig i närheten. Enär han, Vanheerden, sade sig, att generalen kanske önskade något bud till öfverbefälhafvaren, hade han ej skytt vägen utan ridit hitöfver.

I De Wets blågrå, lugna, men genomträngande ögon började det blixtra på ett egendomligt sätt, och det kalla, lugna uttrycket i hans ansikte lämnade plats för ett småleende.

— Er afsikt var god, sade han sedan, åter lika lugn och kall som vanligt, och jag tackar er, men förhållandena äro så svåra att bestämma på förhand, mina mått och steg måste, som ni kan förstå, totalt bero på ögonblickets händelser; på kvällen vet jag vanligen ej, om jag inte följande morgon befinner mig flera mil bortom den plats, där jag går till hvila. Under sådana omständigheter vet jag verkligen ej, hvad jag skulle kunna meddela Louis Botha. Han får handla, som han finner för bäst, och jag gör, hvad jag anser lämpligast. Om ni alltså träffar honom, så hälsa honom från mig ... Men jag fruktar, ni inte får tillfälle därtill så snart.— Hur så, general?

— Ja, hvarför också inte, ni tyckes ju vara en god rj^-tare och en man, som kan taga er fram jämväl under svåra förhållanden. Men jag är tämligen noga underrättad. Så vet jag till exempel, att presidenten Krugers planerade Europa-resa numer är en afgjord sak.

— Jaså verkligen! Om man blott kunde inse ändamålet därmed.

— Ah, han reser väl för att i främsta rummet anropa makterna om medling — men jag fruktar det har ej stor utsikt för sig.

— Nej — efter allt, hvad man hittills hört från Europa, betviflar jag det också. Blott det ej kommer att skada vår sak.

— Hvad menar ni? frågade generalen.

— Att britterna låta sin telegraf spela och framställa resan som en flykt, och sedan begagna detta som^ bevis inför makterna, att vi äro nära att falla till föga. Men engelsmännen skola bedraga sig ohyggligt.

De Wet lyfte genast upp hufvudet och mönstrade Vanheerden, hvars uttalanden tycktes behaga honom; generalen

nickade tillfredsställd och upprepade mekaniskt :

— Ja, de skola bedraga sig ohyggligt. — Vill världen tillåta det, tillfogade han med höjd stämma, att vi, ett litet enkelt bond- och herdefolk blir nedhugget — nåväl, då skola vi fortsätta striden. .. under alla omständigheter skola vi skydda vårt skinn och strida till det sista, strida, så länge vi hafva en gnista kraft kvar.

Männen rundt omkring betygade högljudt sitt bifall.

— Hvad var det som gjorde, att ni, general, förut sade, det jag för närvarande skulle få svårt att taga mig tillbaka till Bothas läger?

— Jag sade er ju nyss, att jag är tämligen väl underrättad, och genom mina spejare vet jag bestämdt, att lord Roberts i går sändt stora truppmassor österut för att tillsammans med Buller angripa Botha.

— Det kommer nog Botha inte att bekymra sig myc*ket om. Börjar han känna sig underlägsen, drager han sig tillbaka under skärmytslingar och undviker något slag.

— Ja visst, men för er blir det svårt att rida genom landet så länge britterna äro i hälarne på honqm. Jag vill därför bedja er öfver väga, om det ej vore bättre att under sådana omständigheter stanna hos mig.

— Det måste man då erkänna, general, att ni förstår konsten att värfva folk. Under sådana förhållanden, så är jag naturligtvis genast beredd därtill.

De båda utbytte ett kraftigt handslag, och sedan föreställdes Yanheerden för de närvarande medlem-marne af generalens stab.

Bedan framemot aftonen samma dag inträffade efter h varandra ett större antal spe-jare på mer eller mindre uttröttade hästar; alla begåfvo de sig direkt till De Wet för att gifva honom kortare eller längre rapporter.

Kort före solnedgången kallade generalen sin stab till rådplägning, hvartill äfven förre fältkornetten Yanheerden blef befalld.

Spejarne, uteslutande folk som kände till alla vägar och stigar i trakten, hade rapporterat, att större delen af de i och omkring Pretoria liggande trupperna afmarscherat österut, och att de sydliga distrikten voro fria från fienden, så när som på några små ströfkårer.

De Wet hade länge väntat sig en dylik rapport, och nu ville han ej längre ligga overksam här i bärgen, utan återvända öfver Vaal och in i Fristaten. Sedan han meddelat degrunder, han hade för ett dylikt förslag, blef detsamma också de församlades beslut.

Just som mörkret föll på, kallades korpraler och underbefäl fram. De Wet steg upp i en kärra och började hålla ett tal till dem, hvilket gick ut på, att då engelsmännen visat sig så oförsiktiga att sedan några dagar lämna vägarne söderut obevakade, hade han beslutit att icke försumma detta gynsamma tillfälle, utan genast bryta upp, och därför skulle man ögonblickligen göra sig i ordning till uppbrott.

Nu blef det lif och rörelse i lägret. De kringspridda kokkärlen uppsamlades och lades jämte manskapets få tillhörigheter på vagnarne. Från alla håll fördes hästar fram, sadlades och betslades. Kanonerna och alla med bagage och ammunition lastade vagnar, små lätthandterliga tvåhjulingar, så kallade Kapkärror, anspändes och höllos klara till affärd.

På en knapp halftimme var hela lägret intill sista man klart att afmarschera. Männen ordnades i kolonner om hundra till trehundra man, som sedan under vägvisares ledning sprängde bort i olika riktningar och därefter satte sig vagns-trossen, det så kallade ”lägret77, under eskort af det kvarvarande manskapet i rörelse.

Förhållandevis lugnt och utan allt onödigt buller fördes kanonerna och vagnarna öfver de trånga dalsänkornas gräsmattor. Tysta redo boerna bredvid vagnarne, med sina kritiska blickar* ständigt riktade på dessas anspänning och redskap, väl vetande, att minsta förseelse eller ringaste slarf skulle kunna leda till ett onödigt uppehåll eller en ödesdiger stockning.

Sålunda marscherade lägret söderut under hela natten med blott några få raster.

I dagbräckningen gjorde de olika kolonnerna halt för att gifva häst och ryttare nödig hvila. Men hela dagen utsändes talrika spejare och rapportkarlar, dels för att uppehålla förbindelsen mellan de olika kolonnerna, dels för att hålla ögonen på fienden.

Sålunda förgingo flera dagar och nätter, tills en morgonalla ryttarkolonnerna och vagnstrossen träffades vid Vaalfloden, få kilometer från Potschefstroom.

Oberäknadt några små skärmytslingar, hade man på detta sätt nästan oantastad ridit genom en stor sträcka af det fiendtliga området. Blott afdelningen, som åtföljt vagnstrossen, hade det så när gått illa för en afton, då De Wet tillfälligtvis var vid densamma. Trossen hade ej vågat korsa en från Pretoria förande väg på ljusa dagen, utan hade gjort halt. Kort därefter meddelade spejare, att stora engelska truppmassor voro i antågande för att afspärra vägen för ”lägret”. Men De Wet lät ej detta bekomma sig mycket. Han lät hastigt tömma en mängd vagnar och lägga dess packning på de andra. Utgående från den förutsättningen, att engelsmännen ej skulle våga sig på ett nattligt anfall, lät han de tomma vagnarne under natten köra omkring på samma plats under så mycket larm som möjligt, under det han själf med de lastade vagnarne gjorde en stor båge. Engelsmännen blefvo följande morgon icke litet snopna, då de blott träffade på de infödda kuskarna, några boer och de tomma vagnarne med de uslaste hästarne. Under tiden hade De Wet gått omkring de engelska afdelningarna, och innan de fingo veta, hvart han tagit vägen, hade han tjugufyra timmars försprång. — Nu öfvergick man Vaalfloden och snart stod den djärfva ryttarskaran förenad framför järnvägslinien mellan Vereenigg och Kronstad.

Här kallade De Wet åter fram det folk, som kände till trakten, orienterade sig in i minsta detalj och gaf sedan befallning att slå läger på en nära intill järnvägen belägen otillgänglig sluttning för att gifva sina trupper en välbehöflig hvilodag. Icke desto mindre gjorde äfven denna dag spe-jarne sin tjänst, ja, deras arbete antog här en vida mer utsträckt form.

De Wet hade nämligen låtit upprätta en liten telegrafstation alldeles intill järnvägsbanken ej långt från ett snårigt buskage, och där stod under betäckning af en ryttaraf-delning en skolad telegrafist, som medels flere trådar, hvilka på enklaste sätt blifvit kastade öfver de utmed järnvägslinienlöpande telegraftrådarne, afläste hela telegramväxlingen på desamma. På detta sätt fick De Wet reda på en hel del telegram, som gåfvo honom underrättelser om allehanda fiendt-liga rörelser. Tyvärr förekommo dock också många chiffer-rapporter och order däribland, till hvilka han saknade de-ehifferingsnyckel, hvarigenom han ej lyckades tyda dem. Men delvis kunde han dock gissa sig till deras innehåll.

Dagens viktigaste händelse var dock, att stationerna i norr meddelade, att ett sanitetståg skulle afgå, under det att sydstationerna efter hvarandra rapporterade ett för Pretoria afsedt materialtåg. Man beräknade efter de tider, som an-gåfvos, att det förra skulle passera De Wets läger vid dagbräckningen, under det att det andra skulle komma något senare.

Sanitetståget, som verkligen strax efter soluppgången ångade förbi boernas väl dolda läger, lät man obehindradt fortsätta. Men så mycket lifligare blef det, då detta tåg försvunnit utom synhåll.

En liten afdelning red ned till järnvägslinien och skruf-vade med medhafda skrufmäjslar bort skarfjärnen mellan skenorna. Andra lade tjocka rep om dem, hvilka bundos vid oxar, som framförts från trossen, och släpade bort dem.

Hela förstörelsearbetet hade knappt tagit en halftimme i anspråk och hade, om man undantager framdrifvandet af djuren, skett nästan ljudlöst.

Nu kröpo ungefär två hundra man in i busksnåren, samtidigt som Yanheerden sprängde fram längs banken med en afdelning ryttare för att lägga sig i bakhåll en half kilometer sydligare, i afsikt att afskära reträtten för tågets betäck-ningsmanskap, för den händelse de skulle försöka fly. En liten afdelning boer förlädes också i en dold ställning på andra sidan banken.

Nästan två timmar förgingo, innan ändtligen ett hvitt rökmoln visade sig i fjärran och raskt närmade sig. Det dröjde icke länge, innan lokomotivets pustande och hjulens dofva rullande tydligt hördes. Boerna, som stodo under Van-heerdens befäl, kröpo som räfvar ned i små gropar i marken,hvilka de utvalt till gömställen, sedan de fört sina hästar ett godt stycke bort.

Tåget ångade förbi denna plats. Utan en aning om någon fara, skådade några i khakifärgade uniformer klädda människor ut genom fönstren i de få främst och sist i tåget placerade personvagnarne. Några minuter förgingo — därefter hördes ett doft knakande, en gäll hvissling från maskinen och nästan samtidigt ett förskräckligt dån af sammanslående vagns buffertar.

Lokomotivet och de främsta vagnarne hade spårat ur Ännu svängde maskinens bakre hjulpar fritt i luften, under det de främre borrat sig djupt ned i banken.

Några sekunders ängslig tystnad, sedan hördes människoröster, först en och annan, sedan ett brokigt skriande om hvarandra. Vagnsdörrar rycktes upp, fönster slogos in.

En officer och flere soldater blefvo synliga på vagnens trappsteg, under det tågbetjäningen stod overksam och med alla tecken till förskräckelse präglad i sitt ansikte.

Plötsligt försvann officern och soldaterna in i vagnarne.

En ryttare, med en hvit tygbit bunden vid mynningen på sitt mausergevär, kom framsprängande från buskaget och stannade omedelbart framför tåget.

— Gif er, sir! tillropade han officeren, hvars hufvud åter blifvit synligt vid ett vagnsfönster. Befall edra soldater att ej lossa något skott. Ni har mer än tre tusen mausergevär framför er — och det blef ve ju blott onödig blodsutgjutelse.

Liksom på kommando började man röra på sig i de närliggande buskagen på båda sidor om järnvägsbanken. Öfver-allt döko större och mindre boertroppar upp för att strax därpå åter göra sig osynliga.

Då officeren måste inse, att han verkligen hade en större styrka framför sig, steg han ur vagnen, spände af sig sabeln och kastade den från sig på marken. På hans befallning uppenbarade sig efter hvarandra femtio engelska infanterister, som likaledes lade från sig sina vapen oeh sedan på boerparla-mentärens uppmaning marscherade ett hundra steg därifrån.Nu rörde det sig åter i buskaget. Boerna kröpo fram från sina gömställen och bemäktigade sig först vapnen, hvar-efter de under betäckning läto fångarne afmarschera till lägret.

Åtskilliga tecken blefvo gifna, hvarvid flere större rytteri-afdelningar, som hållits i beredskap bakom höjderna, sprängde fram. Strax därpå körde den af nästan hundra fordon bestående vagnstrossen upp i hastig takt.

Ryttarne sutto af och gingo att öppna järn-vägsvagnarne, och hvad fingo de ej se här! Hela balar uniformspersedlar, underkläder, strumpor, stöflor, mössor, hattar, täcken ... korteligen, en mängd föremål, som en i fält befintlig boerkrigare kunde göra sig god nytta af, då han ju alltid slet mycket kläder. Andra vagnar åter befunnos innehålla hela säckar med kaffe, té och dylik proviant, från manskapets konservdosor till office-rarnes finare sardinlådor. Stor glädje väckte också fyndet af ungefär ett tusental Lee-Metford-gevär jämte rikligt ammunitionsförråd till dessa. Största tillfredsställelsen väckte dock icke minst hos boernas anförare fyndet af en stor postsäck. Dylika fynd utgjorde för den De Wetska friskaran ofta nog de enda källor för underrättelser om tilldragelserna på de olika krigsskådeplatserna. Genast började några läskunniga unga män på befälhafvarens uppmaning uppläsa de olika tidningsartiklarne, ocb det uppväckte alltjämt de om-kringstående, nyfiket gapande boernas förargelse eller skratt-lust, då en af de unge männen uppläste en notis, att De Wet och hans skara riktigt blifvit satt i klämman här eller där, ja, rent af blifvit nedhuggen till sista man, och det på orter, där trupperna alls ej varit, eller där blott en liten obetydlig afdelning af De Wets kolonn befunnit sig.

— Elle is bai slecht, elle lug verschreklich — (engelsmännen äro uslingar, de ljuga förskräckligt!) hörde man boerna utropa.

Under tiden arbetade andra boer noggrannt och hastigt vid bantåget. Man skulle nästan kunna tro, att boerna hade synnerligen stor öfning i bärgande af dylikt tillfälligt byte.

Ox- och mulåsnevagnarne körde upp tätt intill hvarandra på båda sidor om järnvägsvagnarna; hundra flinka händer hjälpte till att lasta dem så att de därefter genast kunde gifva plats för andra. Efter knappt en timmes förlopp var lossningen af vagnarne verkställd så när som på en del onyttiga saker.

Under tiden anlände jämväl De Wet med sin stab. Han lät föra den engelske officeren till sig och uttryckte med några höfliga ord sitt beklagande öfver, att han såg sig nödsakad bereda denne så mycken olägenheb. Om en timme skulle dock allt vara klart, förklarade han välvilligt. Och då står det er fritt att oantastad fortsätta marschen med ert folk alldeles efter ert eget godtfinnande, tilläde han.

Generalen nickade sedan vänligt till officeren, vände sin häst och sprängde fram till telegrafisten, hvilken nu afskurit trådarne och fört dem in i en medhafd morseapparat.

Nu blef det ett lifligt telegraferande. Generalen dikterade själf följande: Rhenosterspruit. Just öfverfallen af De Wet, men slagit boerna på flykten. Behöfver trupper till förfogande. Hur mycket kan sändas? T. M. I. (Thorneycrofts Mounted Infantry) öfverstelöjtnant (namn oläsligt).

Detta telegram afsändes till alla engelska trupper i längs banan liggande städer och byar, söder ut till Kroonstad och i öster ända till Heilbron, Lindley och Winburg, öfverallt, där garnisoner eller engelska detaschements förmodades ligga som skydd för järnvägslinien.

Snart inlöpte från alla håll medgif vande svar, af hvilka densluge ”röde Christian”, som boerna rätt och slätt kallade honom, drog sina slutsatser om placeringen och numerären hos traktens militära styrkor.

Under allt detta gjordes fullständigt rent hus i järn-vägsvagnarne; det oanvändbara kastades i en hög och antändes, under det att vagnstrossen sändes i förväg under bevakning af med trakten bekanta boer. Telegrafledningen förstördes ock, innan hufvudstyrkan satte sig i rörelse. Efter-trafven bildade några hundra frivillige, som ej gjorde sig vidare brådt att komma från stället. De hade till uppgift att så kraftigt som möjligt skydda hufvudstyrkan för förföljelse och så långt i deras förmåga stod inbilla engelsmännen, att desse hade känning m6d densamma.

Därvid skulle de dock taga en helt annan riktning än hufvudstyrkan och på detta sätt vilseleda de engelska trupperna. Sedan de väl utfört detta uppdrag, skulle de under skydd af natten upplösa sig i små patruller och på skilda vägar begifva sig till en redan på förhand af befälhafvarne känd samlingsplats.

XIX.

Proklamationen.

Snart gick underrättelsen genom hela landet och telegrafen förkunnade det för all världen, att De Wet, om hvilken man ej hört något på flera veckor, plötsligen dykt upp i Fristatens östra del.

Och som förut började han åter med sin gamla taktik att afskära konvoj er, förstöra järnvägslinier och göra hvarje förbindelse omöjlig, oroa garnisonerna här och där, leverera smärre skärmytslingar och göra hundratals fiender till fångar.

I hufvudkvarteret vid Pretoria, där man icke kunde taga några allvarsamma mått och steg mot de i norr stående kommandona under Botha, de la Rey och andra generaler, så länge förbindelsen söderut var hotad, råkade man i förtviflan.Ofverallt De Wet! Var det* natt förkunnade telegrafen eller en väldig gräsbrand, att röde Christian visat sig någonstädes eller låg där eller där i bakhåll. Lyste dagens stjärna på fir-mamenfcet, då blixtrade heliograferna öfver bärg och dal och meddelade, att De Wet befann sig på väg för att med sina trupper gå den ena eller andra fiendtliga ställningen in på lifvet eller ställa ut en fälla.

I följd däraf fick man bevittna det egendomliga skådespelet, att engelsmännen dag efter dag drogo sig tillbaka dit, hvarifrån de några månader förut börjat sitt segertåg mot Pretoria. Snart stod åter en engelsk armé af icke

mindre än 50,000 man i Fristaten söder om Vaalfioden, denna gång under befäl af generalstabschefen, lord Kitchener, för att föranstalta en riklig skallgång efter den fruktade boeranföraren. Man utförde vidtomfattande trupprörelser, för att inhägna det område, där röde Christian skulle befinna sig, och då maskorna i truppnätet efter många funderingar och ohyggliga ansträngningar slutit sig, befanns det, att villebrådet, som man hoppats nu hafva i säkert förvar, alls ej fanns där. Ännu en gång hade De Wet undgått sina förföljare, som så många gånger förut, och engelsmännen hade intet annat att göra än börja leken på nytt.

Samtidigt fingo engelsmännen utstå åtskilliga förtretligheter äfven på den norra krigsskådeplatsen.

Genom sina spejare hade Louis Botha nämligen snart fått veta, att Pretoria blottats på större truppstyrkor, och han beslöt sig därför att göra ett kraftigt utfall, under det att boerna under de la Rey framträngde från norr och väster; och de båda boergeneralerna vunno flere större segrar efter hvarandra. Det återstod intet annat för lord Roberts, då han nu såg hufvudstaden i plötslig fara, än att genast draga sina under generalerna Kitchener, Methuen, Hunter m. fl. stående trupper, som sändts mot De Wet, tillbaka öfver Vaal och därigenom hindra en eljes alldeles säker katastrof.

Denna boergeneralernas afgjorda framgång hade äfven en annan följd inom Fristaten. Boerna, som efter landets occu-pation förlorat modet och utlämnat sina vapen till engels-männen — ”handsoper77, som De Wetska kårens boer föraktfullt kallade desse män — återfunno nu helt plötsligt gevär, som de ”planterat7’ någonstädes, och ilade fram i stora skaror för att ånyo upptaga striden vid sina bröders sida.

Men de ”trogna” visade sig ej synnerligen förtjusta där-öfver. De ville ej veta af sådana män, som lyssnat till den engelske öfverbetälhafvarens befallning, och så stod De Wet, för hvilken denna tillökning naturligtvis var synnerligen önskvärd, inför lösningen af en rätt kinkig fråga, som vållade honom åtskilligt bryderi.

En morgon — man hade nu redan kommit fram till September, och den varmare årstiden började alltmer göra sig kännbar — befann sig hans hufvudstyrka i nordöstra delen af Fristaten och hade tillfälligtvis slagit läger vid Elandskop.

De Wet satt i kretsen af sina underbefälhafvare framför ett uppsnappadt engelskt tält. Ett dystert moln hvilade på hans panna.

— Vänner, tilltalade han sina förtrogna, jag har låtit kalla eder hit för att få rådslå med eder i en synnerligen viktig angelägenhet.

— Är det om handsoper?

— Just om dem. Framgångarne, hvilka vi vunnit under detta guerillakrig mot engelsmännen, hafva åter gifvit de om plikterna mot fäderneslandet glömske männen mod. Dagligen komma de till oss och kunna nu räknas i hundratal. Men många boer, som ständigt kämpat för vår heliga sak, sätta sig emot återupptagande af dessa män i våra led.

— Emedan de ”trogne” ej kunna sätta någon lit till af-fällingarne; ty de frukta, att dessa åter vid minsta motgång skola kasta sina vapen och för brinnande lifvet löpa tillbaka till sina gårdar.

— Det är jag ej rädd för, så mycket mer som vi böra vara angelägna om att pigga upp deras mod och klargöra för dem, att det är en hvar människas plikt att kämpa för sitt fädernesland. Visst var det sorgligt, att de läto lord Uoberts öfvertala sig att lägga ned vapnen, men så mycket mer glädjande är det, att de återkomma. För mig synesblott en sak oklar, och det är, hur vi skola kunna tysta dem, som ej vilja veta af något återupptagande. Och nu ber jag er, käre vänner, öfvervägen detta och gören mig några förslag.

En efter annan framlade de i kretsen sittande sina åsikter. Den ene ville låta afiällingarne utan vidare inträda i leden, under förhoppning, att de motsträfvige så småningom väl skulle gifva med sig. Andra åter fruktade, att ett dylikt öfverseende skulle såra de trogne allt för mycket; man måste åtminstone gifva afiällingarne ett lämpligt straff. Då svarade någon, att ett straff blott skulle föra med sig, att större delen af de återvändande ej skulle bry sig om att träda un-dar fanorna; för att kringgå alla obehag vore det bättre att bilda en ny kår af dessa handsoper.

Tigande och till utseendet fullkomligt lugn satt De Wet där och åhörde sina underbefälhafvares olika anföranden, men en skarp iakttagare märkte nog, att hans hjärna arbetade, och att ej något af dessa förslag tilltalade honom. Plötsligt reste han sig upp och befallde att sammankalla hela lägret.

Inom kort hade flere tusen män samlat sig omkring honom, alla under spänd väntan riktande sina blickar mot vagnen, som De Wet stigit upp uti.

— Vänner, började den eljes så tyste röde Christian med en stämma, som hördes vida omkring, jag har en sak att meddela eder, som dock icke är af någon vidare stor betydelse, det är en rapport från lord Roberts öfver en strid, som han utkämpat med transvaalsboerna öster om Pretoria. Jag har låtit öfversätta den från en engelsk tidning, då ni ju ej förstå engelska allesamman, och jag vill nu läsa upp den för er, på det ni må veta, att tranvaalsboerna icke sofva. Det skall pigga upp er. Då lord Roberts rapporterar, att han gjort stora förluster, då vet ni ju, att den verkliga förlusten är betydligt större än den uppgifna.

Sedan han låtit sin sekreterare uppläsa rapporten öfver striden, fortsatte generalen i bevekande ton: Ett ord också till er, boer, som lagt ned edra vapen, och nu åter kommit till oss. Vi hafva ju återvunnit en stor del af eder, och om ni hitta på någon mer, så tag honom i håret och släpa hit ho-nom. Alla måste följa oss ut i striden! Det finnes ju många, som anse, att ni afifällingar borde bestraffas. Som ni veta, en och hvar, hafva vi alla ett samvete, men detta lägger sig ibland att sofva. Så gjorde det tyvärr hos många, då lord Roberts intagit Blomfontein, men jag visste, att deras samvete nog en gång skulle vakna igen. Och nu tror jag, att desse män hafva nog med straff i sina egna samvetsförebråelser. Helvetet, hvarom bibeln talar, föreställer jag mig icke vara annat än samvetskval.

Vi hafva ju alla större eller mindre skuld på vårt samvete, så vi veta nog, hvad det vill säga. Men en sådan skuld, som att hafva bedragit mitt fosterland, tackar jag Gud, att jag ej behöfver bära på. Därför, säger jag, hafva desse män redan sitt straff i sina hjärtan, och vi kunna endast lofprisa Gud, att han åter uppväckt deras samveten, ty det är satan, som söfver dem. Men hvarje man, som nu kommer till oss, han måste också stanna hos oss ända till afgörandets timme, trogen och med godt samvete måste han förblifva här. Och om samvetet ej är sporre nog, så vill jag meddela, att jag skall låta sätta upp en proklamation, att en hvar, som åter deserterar, skall straffas med döden. För en gång må nåd gå före rätt, men ej två gånger. Jag skall blifva den förste, som kall-blodigt nedskjuter en dylik man, ty den, som ej vill vara trogen sitt land och sitt folk, den är ej värd att lefva. Och nu bröder, måste vi alla hålla ut!

Om Gud vill, skola vi strida tills våra barn blifva fullvuxna, ehuru jag är den siste att önska eller tro, att det skall dröja så länge. Men så länge Gud vill, är det vår heliga plikt att hålla ut, ty vi strida för en helig och rättfärdig sak. Det var ett stort fel af lord Roberts, att han gick ett steg längre än till Blomfontein. — I veten också, vänner, att alla Europas och Amerikas civiliserade nationer ligga i strid med Kina, världens största rike. Det ligger långt bort i Asien och har mer än trehundra millioner människor. Nå, tror ni nu inte, att om ni blifva trötte och gå hem, ni snart skola få kämpa i Kina för Englands räkning? Är det då inte bättre att strida för egen sak. Och om vi också förlora allt, så strida vi juför våra barn, att de må kunna lefva som frie män i ett fritt land, så som Gud hittills låtit oss göra.

Boerna hade uppmärksamt åhört talet, och deras ansiktsuttryck hade så småningom klarnat upp. Talrika instämmanden bekräftade, att de fiästas åskådning öfverensstämde med generalens. Då De Wet kommit till den punkt i sitt tal, där han påpekade, att boerna rent af skulle kunna komma att strida mot kineserna i engelsmännens led, började en del af dem att skratta, under det andra med energiska gester och utrop gåfvo tillkänna, att de ej någonsin ville vara med om något dylikt.

De Wet hade alltså med diplomatisk skicklighet gifvit den häcklade handopersfrågan en sådan vändning, att han kunde anse de motsträfvige boernas motstånd brutet, och denna fråga därmed afgjord.

Men ännu andra, betydligt svårare sorger tyngde den o böjlige mannen.

Boernas eftergift hade synbarligen gladt honom. Nöjd och glad såg han ett ögonblick ned på krigarskarorna vid sina fötter, men molnet på hans panna återvände snart — han steg ned från vagnen och vinkade sina närmaste

befäl-hafvare till sig.

Tigande återvände han med dessa till sitt tält och satt en god stund drömmande och tänkande, tills han slutligen med en gest af ovilja for upp ur sina grubblerier.

— Det är förfärligt;., sannerligen, jag skulle hållit det för möjligt! kom det likt ett åskslag öfver hans skäggiga läppar. Handen, hvilken han med utsträckt pekfinger svängt omkring i luften som en svärdspets, lät han tungt falla ned på knäet.

— Hvad är det, som förmår reta upp er till den grad? frågade en jättelik, med dam och svett betäckt ryttare, som tydligen nyss återvändt från en längre ridt och utan omständigheter slagit sig ned i de förtrognes krets.

— Att engelsmännen numer börja kämpa, icke med gevär utan med andra vapen, svarade Yanheerden, då De

Hjältebragder. 14Wet, som åter dragit sig tillbaka inom sig själf, blef svaret skyldig.

— Det kommer utan tvifvel an på, menade en redan till åldern kommen man med ett djupt ärr på vänstra kinden, att engelsmännen fullkomligt tappat hufvudet, och att de ej kunna förstå öfverlägsenheten i vår taktik, vår spiontjänst, vår rörlighet och våra hästars större spänstighet. Vi ha ju dragit dem duktigt vid näsan, men hvilken förnuftig människa vill påstå, att det ej skett på naturligt sätt.

— Precis min åsikt, inföll Vanheerden och tillfogade med en blick på den jättelike ryttaren: Engelsmännen tro utan tvifvel att vi öfverallt i landet få hemligt understöd af de hemmavarande boerna. Blott på så sätt låter det förklara sig, att en hvar boer skall vara förpliktad att anmäla hvarje fara, som från vår sida kan hota de engelska förbindelselini-erna, till britternas närmaste militärpost. Underlåter boern det eller gör han det ej i god tid, skall hans farm och hem utan nåd och barmhärtighet brännas och hans mark indragas. Redan har ett ej obetydligt antal sådana fall kommit till vår kännedom.

— Haha! svarade jätten med ett bittert skratt. Då kan jag uppvakta med helt andra nyheter. — Som ni vet, kommer jag direkt från järnvägen.

— Hvad är det? Hvad vet du, Jan? frågade männen ifrigt.

Jan tog fram ett stort, tryckt papper ur bröstfickan och räckte fram det åt männen, med vrede målad i sitt ansikte.

— En proklamation, en notice från den engelske öfver-befälhafvaren; en trasa, som dock är innehållsrik nog att kunna bringa många fredliga människor i elände och fördärf. Papperet har utdelats på farmarne i närheten af Lindley och har naturligtvis äfvon fallit i mina händer.

Vanheerden tog emot proklamationen, och effcer blott en hastig blick på densamma steg vredens rodnad upp i hans ansikte, under det högra handen, som hvilade på hans knä, knöt sig.

— Läs! befallde De Wet och Vanheerden läste:Till ärade herr L. Botha.

Hufvudkvarteret i Sydafrika, 2 Sept. 1900.

Jag har äran vända mig till eder på grund af de förhållandevis små, beväpnade boerbandens operationer. De hålla sig nämligen dolda på farmerna i närheten af våra etapplinier, där de försöka att förstöra järnvägen, hvarvid de bringa de resandes, antingen de nu äro krigsfolk eller ej, lif i fara.

Orsaken, hvarför jag berör dessa saker, är, att utom i de distrikt, som äro besatta af den under edert ärade befäl stående arméen, inga som helst re-guliära boertrupper från Transvaal eller Oranjekolo-nien längre existera, och att kriget urartat till ett oförsvarligt guerillakrig. Detta är så skadligt för landet och från hvarje synpunkt betraktadt så beklagligt, att jag känner mig förpliktad till att förhindra detta med alla mig till buds stående medel.

De order, hvilka jag nu utdelar i och för förverkligandet af dessa åsikter, gå ut på, att den farm, som ligger närmast skådeplatsen för ett försök att förstöra ett tåg eller skada järnvägslinien, brännes, och att alla farmer på en omkrets af tio mil fullständigt blottas på alla kreatur, lif smedel o. s. v.

Et skri af förfäran höjdes från de närvarande.

— Hvem har undertecknat denna grymma ukas?

Vanheerden hoppade öfver ett antal rader och läste slu-,

tet af skrifvelsen:

... Jag behöfver icke säga, hur motbjudande dessa mått och steg äro för mig, men ni tvingar mig genom edert och edra boers tydliga beslut att fortsätta kriget, trots att ni ej kan betvifla, huru det skall sluta. Jag har äran att vara Eder till-gifne tjänare.

Roberts

Fältmarskalk. Öfverbefälhafvare i Sydafrika.

— Det är omöjligt! Det är otroligt! utropade De Wet, med ansiktet högrödt af vrede. Som ni veta, vänner, höjde han sedan mot vanan sin af vrede darrande stämma, hafvaengelsmännen redan under flere månader användt stridsmedel, som vi försmå. Man har bjudit boeranförare pängar för att få dem till förrädare. Då detta ej lyckades, skulle våra hustrur tjäna som hjälptrupper mot sina egne män, kvinnorna skulle förmå oss att lägga ned vapnen, de skulle under hot om strängaste straff genast till och med under natten anmäla, när våra trupper nalkades. Och hvad allt hafva ej våra duktiga kvinnor fått utstå för att de vägrat detta! I Stander-ton lära de hållits fångna i sina hus, antingen de varit skyldiga eller oskyldiga, under veckotal, och i Heidelberg sägs det, att man tagit ifrån dem alla husgeråd, ja, till och med symaskinerna. De skulle först då få tillbaka, hvad de nödväudigast behöfde för sig och sina barns uppehälle, när de förmått oss att lägga ned vapnen.

— Men denna nya proklamation öfverträffar dock allt annat!

— Det gör den! brummade De Wet. Men tro mig, den skall vända sig mot sin upphofsman. Den skall blott göra det ännu svårare för britterne att lösa problemet, huru de skola få ett slut på detta olyckssaliga krig. Aldrig någonsin skola boerna och lika litet våra hustrur blifva landsförrädare och spioner, trots de förfärliga straffen, tvärtom, till och med de vankelmodige, som redan lagt ned vapnen, skola åter vakna upp till rättmätig vrede öfver dylika order, de skola skynda till vår sida för att fortsätta en förtviflans strid för egandet af fäderneslandet, så länge de hafva en patron i gördeln och en knif i bältet. Redan börjar hungersnödens spöke smyga omkring öfver allt, lifsmedlen börja tryta. Lyckligtvis finnes ännu myckenheter af vissa saker, men redan stryka får och höns med i tusendetal. Hvar skall bonden taga mjölk ifrån, då korna äro magra som skelett? Hur skall han kunna motverka allt detta, då han icke längre får rida omkring på sina fält, utan hålles fången som en förbrytare på sin egen farm. Det är sorgligt nog att behöfva säga det, men om det fortsätter längre på detta sätt, skall eländet blifva vår trognaste bundsförvandt. Därför boer: låtom oss rida ut i landet, rycka upp de vankelmodiga, hämta upp de förbittrade och redan ieländet neddragne för att bilda nya, handlingskraftiga kommandon af dem! Låtom oss göra upp planer till att afskära fienden hvarje tillgång och hvarje förbindelse söderut, så att det billigt vunna triumftåget till Bloemfontein och Pretoria går engelsmannen ännu mer än vanligt i magen. Genom förstärkning af talrika boerkrigare skola vi blifva en fruktansvärd makt, som skall kunna uppsöka våra blodsförvandter, holländarne i Kaplandet, hvilka säkerligen ej skola lämna oss i sticket, och den, som af en eller annan orsak ej kan besluta sig för att kämpa vid vår sida, skall åtminstone kunna förse oss med det nödvändigaste. Vi skola dithän, om vi oekså skola rida ända fram till Kapstadens tullar. På så sätt skola vi alltjämt bjuda engelsmännen nya svårigheter, tills de slutligen draga sig tillbaka. Och lyckas det oss ej, så skola vi slåss, kämpa, tills våra barn blifva stora nog att fortsätta striden för sina fäders land.

De Wet, den fruktade boergeneralen, hade talat med sådant eftertryck, sådan kraft och eld, att han till och med måste rycka med sig de mäst försagde.

Dragande djupt efter andan tystnade han och vände sig mot sitt tält med vredens rodnad i ansiktet.

Uppmärksamt hade underbefälhafvarne hört på honom med rynkade pannor och med en egendomlig glans i ögonen. Då De Wet slutat, sade de ej ett ord, men det sätt, hvarpå de reste sig från sina platser, sträckte på sig och med be-slutsam min satte sina patrongördlar tillrätta, gaf tydligt nog tillkänna, att de alla voro fyllda af

samma tankar och beslutna att offra sin sista blodsdroppe för fäderneslandet; att Svarte Christian högt uttalat, hvad deras hjärtan tänkte.Uppståndelsen.

Längst norrut i Fristaten, där, hvarest den från söder kommande järnvägen bildar en spetsig vinkel med Vaalfloden, trafvade två ensamma ryttare på nästan obanade vägar.

— Andries, pass op ! ropade den ene till den framför ridande, nu måste vi snart se kullen, där grafven blef uppkastad.

— Jag vet, Willem! Jag ser redan de öfversta buskarne på höjden lysa gröna.

— Hvad menar du, skola vi tala om grafven för kommendanten?

— Låt bli det. Det är redan sent. Och ser han det aflägsna berget, så gör han nog halt där ändå.

Ryttarna, som hvar och en förde två kraftiga basuto-ponnies som handhästar, ökade nu takten. Efter ungefär en kvarts timme hade de nått toppen på den kulle, som en god stund förtagit dem utsikten. Nu sänkte sig heden. På höger hand syntes flodområdet, under det att till vänster en långsträckt kedja kullar döko upp. Halfvägs dit låg en bondgård alldeles ensam.

—• Andries, fortsatte den ene ryttaren, sedan båda ett ögonblick uppmärksamt betraktat landskapet framför dem, trakten förefaller ”skön”. Hvarför skola vi fortsätta, då hela landskapet ligger framför oss som en uppslagen karta? Jag föreslår, att vi invänta förtruppen här.

Detta förslag behagade jämväl kamraten, hvarför de sutto af och lade sig ned på det korta steppgräset, under det de läto hästarne beta bredvid. En half timme förgick, hvarefter ett tjogtal ryttare blefvo synliga längre bort.

— Nu komma de, Andries! Om jag inte tager fel, rider Vanheerden själf i spetsen.

Den andre kastade en flyktig blick bakåt och nickadesedan samförstånd, hvarefter de med en hvissling kallade hästarna till sig.

— Inte sett några engelsmän? frågade Vanheerden, som kom framsprängande i galopp och nu plötsligt höll in sin häst.

— Inga, baas.

— Hur långt är det härifrån till järnvägslinien?

— Kanske tre kilometer — knappt en half timme till

häst.

— Är trakten på andra sidan kullen flak?

— Nej, baas. Hela trakten lämnar goda gömställen både för ryttare och kanoner.

— Känner ni vägar och stigar?

— Hvarje buske och hvarje sten.

— Godt, framåt då! Ni söka upp en passande lägerplats, och ni korpral, Vanheerden vände sig till en man bland truppen, som under tiden hunnit fram, ställer ut några vaktposter på andra sidan om kullen genast vi komma fram.

— Is goed — skall ske!De båda första ryttarne stego till bäst och därpå sprängde hela förtrafven förbi bondgården och fram till bärgshöjden.

Vanheerden ensam stannade kvar; han satt af och lät hästen beta.

Det långvariga kriget hade ej undgått att lämna sina spår på honom. Före detta fältkornetten hade blifvit mycket magrare, men som det tycktes ännu senfullare. De ändlösa kroppsliga ansträngningarne och strapatserna, den ständiga känningen med fienden, sorger och missräkningar hade gräft många djupa linier i hans manligt vackra

drag. Hans profil hade blifvit skarpare, hans ögon lågo djupare, och syntes därigenom hafva blifvit större och mera lysande. Omkring hans mun låg ett kärft drag, som man förr förgäfves sökt där. Men ej blott hans ntseende, äfven hans militära ställning hade under tiden förändrats. De Wet hade första tiden användt honom som spejare och kurir, men sedan lämnat honom en befälspost. Omkring midten af September sände han honom med knappt hundra man till Fristatens norra hörn för att där så godt sig göra lät afbryta engelsmännens förbindelser, anskaffa hästar och uppfordra männen i närliggande byar och farmer att fortsätta kriget. Och Vanheerden hade alla skäl att vara nöjd med det resultat, han vunnit.

Icke blott att det lyckats honom göra fienden månget afbräck, öfverallt ställde man efter bästa förmåga medel till hans förfogande och från alla håll strömmade nya krigare till; och de fläste af desse män afvisade som en skymf hvarje påstående, att de voro ljumma patrioter. De förklarade, att krigets utbrott kommit dem som en öfverraskning, att de ej haft en aning om, att landet skulle läggas under England. De hade blott af förtroende till präsidenterna Steijn och Kriiger gått ut i kriget, utan att de ens tagit det på allvar. Men nu, då engelsmännen börjat bränna ner farmerna, nu hade kriget blifvit nationellt, nu hvarken kunde eller fick en enda man fattas i hjältarnes led. På så sätt hade Vanheerdens lilla ryttarskara på några veckor svällt ut till en ansenlig trupp af 500 man.

Vanheerden låg utsträckt i gräset med hufvudet stödti handen, under det blicken dröjde vid landskapet rundt om-kring.

Där på andra sidan om flodområdet, där horisonten var höljd i en ljusblå slöja och ett ensamt berg affcecknade sina skugglika konturer, ej långt][där bakom låg Vanheerdens farm* Där befann sig hans hustru, hans ende återstående son, där bakom låg hans egendom, hans lifsarbetes lön, hans allt . .. Tänk dock, om brandfacklan redan hemsökt hans kära där hemma, hans lilla jordfläck, vid hvilken han hängde fast med hela sin varelse?

Ryckningen i musklerna kring hans mun tydde på smärta. Åter och åter flög hans blick bort till den smala dimstrimman och häftade sig frågande vid denna. ... Hvem skulle kunna besvara hans stumma fråga?... En djup suck banade sig väg från hans bröst.

Då rörde sig något bakom honom.

Ett halft tusental ryttare, många däribland med handhästar, gallopperade öfver fältet. Vanheerden sprang upp och svängde sig upp på hästen, satte sig i spetsen för ryttarskaran och i god traf nalkades de bondgården. Där rastades en kort stund och hästarna vattnades.

Vanheerden lät sätta ut några poster och begaf sig sedan till farmarens bostad; där möttes han af dennes hustru, omgifven af ett halft dussin döttrar, som glädtigt hälsade honom.

— Hvad nu då, vrouw, ha inte engelsmännen gjort er någon påhälsning? frågade Vanheerden.

— Jo visst, men de ha åtminstone låtit stugan stå kvar.

— Då har ni haft särskild tur, eller också har ni åtnjutit någon särskild gunst.

— Inte vet jag, hur jag kunnat göra skäl för någon dylik.

— Hvar är farmaren?

— Han är hos Gud — träffades af en kula vid Paar-deberg.

— Då står ni alltså här utan manligt skydd, utan manligt bistånd?Farmaränkan nickade stumt och förde förklädet till ögonen, som fuktats af tårar.

— När voro engelsmännen här senast?

— För tre veckor sedan ungefär.

— Hvad ville de?

— De köpte mat. Några betalade, hvad de erhöllo, andra åter trängde sig in i hvarje rum och togo, hvad de

kommo öfver.

— Gåfvo de er intet kvitto på, hvad de togo?

— Nog begärde vi det alltid, men karlarne sade, att de ej hade rätt att utfärda sådana. Dagen därpå kom en högre officer med flere hundra soldater förbi, och då beklagade vi oss, men han hörde inte på oss, utan frågade efter farmaren. Då vi förklarade, att han var död, ville officeren knappast tro det. Först då vi visade bref, som bevisade, att han var död, gaf han sig till freds och sade, att det var vår lycka, ty eljes skulle han låtit bränna gården.

— Nå, hvad hände sedan? Lät han er vara i fred då?

— O, se'n kom det värsta af allt. Jag sade honom att det var grymt att behandla stackars kvinnor och barn på sådant sätt, men han svarade skrattande, att vi kunde ju hafva det så bra som hälst, blott boerna ville besluta sig för att nedlägga vapnen. Men som saken nu stod, skipades endast rättvisa, ty vi voro intet annat än rebeller, och det mäst listiga och baksluga folk, med hvilket han haft att göra.

— Nå — hvad var då det värsta?

— Då lät officeren utrymma vagnsstallet och belastade vagnarnc med fourage och allt vårt torkade kött och ost. En del af soldaterna började sammanföra kreaturen, hvilka bundos med rep. Hönsen slaktades och allt fördes bort. De behöfde det, sade de, emedan vi plundra alla deras järnvägståg. Då vi i vår förtviflan bådo att åtminstone få hafva kvar en ko, skrattade soldaterna åt oss. Officeren kvitterade, hvad han lät taga bort, men hvad har det för betydelse?

— Då fattas er naturligtvis så godt som allt?

— Yi hafva nästan förlorat allt. Yi äga för närvarande blott ett litet förråd mjöl, socker, kaffe och fotogén, som vihade gömt. Men det är obetydligt, och snart stundar den tiden, då ej ens litet bröd finnes. Därtill kommer den förfärliga torkan, som aldrig vill upphöra, vattnet är ju till och med försvunnet från sjön, så någon gröda kan man ju ej tänka på, djuren magra af och skola gå under af svält förr eller senare. Hvem vet, hvad det sedan skall bli af oss!

Vanheerden tröstade hustrun och gaf korpralen i uppdrag, att lämna ett visst kvantum lifsmedel, så snart tross-vagnarne kommo.

Hustrun visste ej, hur hon skulle kunna tacka nog, då Vanheerden nu steg till häst, drog in posterna och kommenderade: ”till häst!”

I traf gick det vidare upp mot höjderna, hvilka man uppnådde redan efter en half timme.

Här var förtrafven redan i full verksamhet, de förnämsta utsiktspunkterna voro besatta med vaktposter och en liten, mellan två kulltoppar liggande, af täta buskage omgifven slätt hade utsetts till lägerplats. Sedan Vanheerden öfvertygat sig om platsens lämplighet, gaf han order till afsittning och snart var lägerlifvet i fuli gång. Först skötte man om hästarna och band dem i stora grupper för att sedan få tänka på sig själf; den ene tog fram mat ur sin proviantpåse, den andre plockade fram några verktyg för att laga något skadadt seltyg eller lappa en sko. En fältsmedja iordningställdes och gammalt järn lades i elden för att sedan ersätta någon förlorad hästsko. Mycket arbete erhöll en ung boer, som af tygbitar och ståltråd med stor skicklighet lagade söndriga hattar.

Vanheerden hade under tiden samlat sina underafdel-ningsbefälhafvare omkring sig för att efter gemensam öfver-läggning förstärka vaktposterna och framskjuta en och «an-nan ryttarafdelning på slätterna framemot järnvägslinien.

Sedan alla försiktighetsmått blifvit träfiade, begaf Vanheerden sig med sina rådgifvare in i lägret.

— Ställningen är ypperlig, menade han tillfredsställd. Vi kunna känna oss förhållandevis säkra, och innan vi ånyobegifva oss ut i arbetet, unna människor och hästar en rastedag.

— Om vi också skulle bli vädrade och angripna, tänker jag, vi skulle kunna reda oss mot en dubbelt eller tredubbelt så stark fiende, menade en långskäggig boer.

— Därtill fattas oss kanoner, invände en tredje. Vi få ej glömma att engelsmännen alltid hafva förmåga att, hvar de än uppträda, trolla fram några kanoner på ett eller annat sätt.

— Ar det nödvändigt, så kunna vi också skaffa oss sådana, menade Andries, den ene af de båda ryttarne, som inväntat förtrafven på andra sidan bondgården, och som på grund af sin kännedom om trakten blifvit kallad till rådplägningen.

— Kanoner — här? Hvar skulle vi taga dem ifrån?

— Alldeles säkert kan jag icke lofva det, men jag skulle dock tro, att det är en möjlighet. För den händelse herrarne vilja följa mig, kunna vi genast skaffa oss visshet.

Han tog en skyffel med sig och förde såväl Vanheerden som hans rådgifvare till en norr om lägerplatsen befintlig höjd. Här på yttersta kanten af densamma märktes en mängd stenhögar uppkastade bredvid hvarandra och välgjorda löpgrafvar, som hade trupper förr en gång legat för-skansade här. Strax därefter sågo de, att grafvarne på två ställen voro af brutna af små jordhögar, på hvilka placerats ett af enklaste materiel timradt träkors. Man befann sig kanske inför tvänne hjältegrafvar. Alltså hade någon strid verkligen egt rum här någon gång. Andries stannade framför den ena jordkullen och log. Då vi för flera månader sedan togo de sista spadtagen vid dessa två grafvar, hade vi inte mer tid, än att vi hunno binda ihop dessa två träkors — hvarefter vi hastigt måste bort. Nu, förklarade Andries med ett förnöj dt småleende, äro båda grafvarne omgärdade med hvita stenar, och här har en vänlig hand till och med placerat litet blommor.

Andries kastade undan blommorna med skyffeln och började sedan gräfva af alla krafter. Efter en stund hördesklingande af metall — ock efter ännu en minut syntes en kanonmynning.

— Verkligen är det inte en kanon! Hur kommer det kär sig? frågade de omkringstående förvånade.

Andries Viljoen stödde sig, fortfarande småleende, bekvämt med känderna mot skyffeln ock sade: Om jag inte

tar fel, var det i slutet af Juni, då lord Roberts drog från Kroonstad med sin kär. Han förfogade öfver väldiga människomassor ock kunde därför ständigt kringgå oss, så att vi till slut blefvo utträngda ur alla ställningar; till sist kade vi tagit ställning på dem na köjd. Här måste engelsmännen gå öfver Vaal ock ännu en gång ville vi ställa oss i vägen för britterna och kyla af deras mod. Först förstörde vi järnvägen därborta och slogo oss sedan ned här på höjderna. Men engelsmännen följde oss hack i häl, ock snart kade vi en tiodubbelt starkare fiende på nacken. Vi kämpade likväl en kel dag, tills britterna plötsligen döko upp i vår flank. Nu gafs det ingen möjlighet längre, ty nu var det blott en tidsfråga, när de också skulle blifva synliga i vår rygg. Hvad som ännu mer försämrade vårt läge var, att vi måste kvarlämna vår kanon, då det var omöjligt att transportera den, ty lavetten var i spillror. Hvad var att göra? Då föreslog en af artilleristerna, att vi skulle rulla ned kanonen i en skyttegraf, och där under den andra grafkullen kastade vi ammunitionslådan. Hastigt kastade vi jord och sten där-öfver, under det några timrade ihop korsen ock placeradedem öfver kullarne. Det var också på högsta tid, ty strax efteråt blefvo engelsmännen synliga bakom oss, men vi sutto också redan i sadeln och voro kvickare än fienderna. Artilleristens goda infall har lönat sig, engelsmännen hafva respekterat grafvarne, kanonen är räddad.

Förundrade hade Vanheerden och hans följe åhört berättelsen, och alla skrattade åt den lyckade listen. Sedan beslöt man att medtaga den återuppståndna kanonen som en välkommen tillökning i De Wets artilleripark och lastade den genast på en vagn.

Under allt detta hade natten brutit in, och uppe på himlen strålade stjärnorna. I lägret var det redan jämförelsevis rätt lugnt. Största delen af folket hade tagit fram sina filtar och kastat sig ned på marken i större eller mindre grupper.

— Så godt de sofva, sade Vanheerden, som i sällskap med den långskäggige underbefälhafvaren slagit sig ned vid en lägereld och leende åhörde snarkkonserten, som i alla möjliga tonarter trängde till hans öra. De ha blifvit

duktigt medtagna under de sista dagarne och ha då ärligt gjort skäl för en rastedag i morgon.

— Ja, det ha de, bekräftade långskägget. För hästar-nes skull vore ej heller en andra rastedag att förakta.

— Ni vet, Jan Peesenboom, att vi måste tillbaka öster ut, så snart vi huggit oss ett provianttåg här. Tiden, som De Wet gifvit oss, är ej öfverdrifvet lång.

— Det är sannt, och jag vill inte heller ställa upp några fordringar, ehuru jag tror, att en ytterligare h vil odag ej skulle göra oss något af bräck, då vi ju alltid kunna raska på bättre, sedan vi hvilat ut. Det är underligt, att ni inte själf behöfver hvila.

— Det behöfver jag nog lika väl som andra.

— Visst inte. Jag tycker mig under de sista dagarne iakttagit en önskan hos eder att komma framåt fortast möjligt.

— Om så är, svarade Vanheerden tvekande, så har detnog en helt annan orsak, om hvilken jag knappt själf är medveten.

— Och det skulle vara, om man får fråga?

Vanheerden svarade, att hans farm låg en knapp dags-

ridt på andra sidan floden, och han berättade, att han ej varit där på flere månader och blott sparsamt fick några underrättelser därifrån. Han skildrade vidare, hur det olycksaliga kriget redan beröfvat honom tvänne söner, och huru han nu så nära hemmets tröskel mer än eljes kände oro öfver, huruvida icke engelsmännens hot gått i verkställighet på hans farm, som ju låg så nära banan.

Jan Peesenboom hade synbart gripen åhört detta och gång på gång skakat på hufvudet.

— Då förstår jag icke, hvarför ni ej tar tillfället i akt och rider dit öfver. Ni gifver blott order om ytterligare en rastedag, för hvilken folket skall vara er hjärtligt tacksam, och är innan öfvermorgon afton tillbaka här.

Vanheerden ville gärna gå in på detta förslag, det säg man på honom, men ännu tvekade han.

— Rid, rid! uppmanade Jan Peesenboom, ett sådant tillfälle skall ni ej låta gå er ur händerna. Ni öfverlämnar kommandot till mig, och jag lofvar er att ej företaga något, till hvilket jag ej får uttrycklig befallning af er. Ni tager er fyrtiåtta timmars permission, det är hela saken, och skulle något oväntadt inträffa, så är ni ju utan ansvar, då ni är permitterad.

Denna uppfattning tycktes lugna Vanheerden, hvars pliktkänsla förut hindrat honom att företaga den lifligt eftertrångtade färden. Han reste sig och lät tillkalla Andries Viljoen. Då denne strax därefter kom fram, frågade han, om det fanns någon öfvergång öfver floden i närheten, och den med trakten välbekante svarade, att vid nuvarande låga vattenstånd fanns det flere. Han kände till dem alla och var gärna beredd att visa dem.

— Skulle ni vilja följa mig med detsamma?

— Hvarför inte? Jag är genast färdig, baas!

Under det Andries Viljoen gick att göra sig i ordning,hade Vanheerden och Jan Peesenboom ännu ett kort samtal. Den förre önskade, att intet skulle göras, förr än han kom tillbaka, och gaf dessutom sin närmaste man åtskilliga för-hållningsregler och råd, hvarefter han tog afsked.

Tio minuter senare trafvade Vanheerden i sällskap med Andries Viljoen öfver heden i nordöstlig riktning och nådde floden efter en timmes ridt. Här gafs flere svårigheter, men under Viljoens kunniga ledning öfvervunnos de dock alla, och då de båda männen kommit öfver den motsatta sumpiga stranden och klättrat uppför den branta sluttningen, skickade Vanheerden tillbaka sin vägvisare, ty här kände han till trakten, då han många gånger förr kommit ned till floden under sökande efter något bortsprunget kreatur.

Väl till mods trafvade han framåt i mörkret, tills månen gick upp i sin fulla glans och göt sitt silfversken öfver

landskapet, och ju högre månen steg, ju ljusare blef det, så att man kunde urskilja hvarje strå och hvarje sten i sin närhet.

Snart korsade han många djupa vagnsspår, hvilka alla förde från farmarne till den närliggande staden vid järnvägen.

Efter en timmes skarp ridt träffade han på en god rid-väg, som i nästan rak nordlig riktning förde honom till hemmets tröskel.

Vid en liten bäck stannade han och satt af för att låta hästen flåsa ut litet. Han lät sedan djuret gå sakta bredvid sig och äta af det nygrönskande gräset.

Om några få timmar skulle han åter vara på sin farm, hos de sina. Hvad skulle de månne säga, då han så oväntadt knackade på dörren?

Han målade sig en tafla i ljusa färger, i känslan af den glädje, detta återseende skulle bereda honom.

Men samtidigt steg en oförklarlig oro upp i hans själ, en oro, som han ej kunde lida längre. Han kastade sig åter upp på hästen, och nu bar det af öfver hedar och genom långsträckta dalar, öfver stock och sten och sedan åter på banade vägar.Slutligen såg han sig vid målet.

Han lättade skänkelns tryck mot hästens sida och lät tyglarne falla ned på djurets manke. Steg för steg förde hästen honom framåt, under det dagen så småningom återvände.

Då sköt den första solstrålen ut öfver slätten och skingrade nattdimmorna.

Plötsligt stannade Vanheerden. Hvad var det?

Häftigt fattade han tyglarne och drog dem åt sig, under det han stirrade mot farmen.

Hvar fanns den grågröna, gräsbetäckta gafveln, som eljes lyste så vacker mellan den gamla trädhäcken? Hvar voro de hvita fönsterposterna med de grönstrukna luckorna, som eljes hälsade honom så vänligt?

Var det en gyckelbild, alstrad af hans eljes så starka ögon? Eller hade Tommy Atkin också här svängt sin brandfackla? Hade också här den engelske öfverbefälhafvarens hotelse blifvit verklighet och kanske beröfvat Vanheerden det sista af hans lifs lycka?

En vild smärta kändes i hans bröst och virriga, oordnade tankar korsade sig i hans hjärna.

Nej! Tusen gånger nej! Det kunde icke vara så!

Men hans öga hade ej bedragit honom. Hvad han redan på afstånd sett, befanns vara en grym verklighet. Blott murarne på hans hus stodo ännu upprätta, och hela den härliga frukten af hans lifs arbete utgjorde nu en förstörelsens tafla.

Hans puls började slå häftigt, och han kunde ej klara alla de tankar, som i ett nu stormade genom hans hufvud; de formade sig till en enda tryckande känsla af raseri och bittraste sorg.

Plötsligt jämnade sig dock hans anletsdrag, hans min blef lugn och kall, och han red fram till de svartnade resterna af det forna huset. Där såg han, hur något rörde sig i den på motsatta sidan liggande köksträdgården.

Azapesi den gamle kaffern, husets mångåriga tjänare,

Hjältebragder. 15kom långsamt fram mellan trädstammarne och skyndade sedan på Vanheerdens rop fram till hans sida.

— Berätta Azapesi . . . hur kommer det här sig?

Vanheerden pekade på spillrorna af farmen.

— Baas . . . jag förundrar mig öfver att edra ögon se så lugna ut. Det var en förskräcklig dag!

— Berätta, berätta!

— Ni kom så oväntadt, baas — förlåt mig och låt mig finna ord först.

— Hvar är min hustru *— hvar är Piet och de andra?

— Det skall jag säga. Blott allt i rätt ordning.

— Nå, men lägg mig inte på sträckbänk längre. Hur var det, då Piet och Hendrik ridit till bärgen? Kommo de någonsin tillbaka?

— Ja, baas, det gjorde de, och de hade visst haft tur, ty de voro glada. Vid den tiden hade inte engelsmännen kommit fram till Vaal utan stodo långt i söder. En dag be-gåfvo sig de båda unga baas och baas Oosthuizen till Johannesburg, och då de kommo tillbaka hade de mycket pängar och gjorde upp stora planer, men vid den tiden hade boerna blifvit tillbakaträngda ända hit, och Jan Oosthuizen måste för tillfället uppskjuta med det han hade i sinnet.

— Kommo engelsmännen då förbi farmen här?

— Ja, baas, många, och de togo alla djur och vagnar med sig och gåfvo frun en bundt papper i stället. Sedan utropade engelsmännen Transvaal som engelsk besittning och förklarade alla stridande boer för rebeller.

— Tala inte därom! Uttala aldrig mer det ordet! for Vanheerden upp. De ha därmed skymfat och skändat oss orättvist, vi äro ärliga soldater och stå mer än någonsin på rättslig grund.

— Ja, baas, ett sådant ord bränner som eld i hjärtat, och den skymf, de tillfogat oss, skall nog återfalla på dem själfva. — Sedan, då boerna fortsatte kriget, kommo engelsmännen åter till farmen och fordrade, att kvinnorna skulle förmå sina män att lägga ned vapnen.

— Nå, hvad sade min hustru därom?— Hon svarade, att det komme hon aldrig att göra. Yåra män, yttrade hon; gifva sig aldrig. De kämpa till sitt sista andedrag, men ni — därmed menade hon den engelske officeren — ni håller er ej för god att strida mot kvinnorna, därför att ni vet, att vi ej kunna besvara edra skott.

Då blefvo engelsmännen mycket närgångna och hotade -att bränna gården.

— Hvilket de också gjort?

— Nej, baas, inte den gången. Det förgick flere veckor, under det boerkommandona fortsatte att förstöra järnvägen. Då först hette det, att gårdarne längs banan skulle brännas. När Piet och Hendrik hörde detta, kände deras harm inga gränser. Några dagar senare gingo också grann-gårdarne upp i rök, och då de engelska trupperna närmade sig vår gård en dag, smällde flera skott bakom iadugårds-muren. De båda unge hade alldeles tappat hufvudet. I sin ungdomliga obetänksamhet hade de föresatt sig att ej släppa fram en enda engelsman till gården. De engelske soldaterna drogo sig verkligen också tillbaka, men återkommo några timmar senare med en kanon, och nu dundrade granaterna mot husväggarne. Redan efter tredje skottet sköt en rökpelare upp genom taket, hvilket gjorde ungherrarne totalt utom sig. Så länge de hade några patroner, sköto de, tills engelsmännen slutligen togo huset med storm. Piet och Hendrik ville fly, men de hade inga hästar. Senare hittade man dem, nedstuckna af bajonetter.

Vanheerden hade blifvit likblek. Och först efter en stund frågade han tonlöst:

— Hvad har det då blifvit af Jan Oosthuizen?

— Honom, hans hustru och döttrar tog man med sig, hvad som blifvit af dem, veta vi ej.

— Och min hustru, hvar är hon? stammade den arme mannen.

Azapesi sänkte skyggt sin blick.

— Hvarför svarar du inte på min fråga?

— Måste jag det, baas, så kom! Azapesi skall föra er till henne.Med dessa ord gick han framåt fruktträdgården. Vanheerden steg af hästen och följde honom med sviktande knän-De passerade en rad fruktträd och några

däremellan stående bärbuskar.

Bakom en orangehäck med nyutslagna blommor dök en liten byggnad af svärtade, halft förkolnade^bjälkar upp.

Azapesi hade släpat hit resterna af det nedbrända visthuset och däraf byggt en hydda.

— Här, baas .. . här är er vrouw! Azapesi drog med darrande hand tillbaka en öfver den smala ingången hängande fäll och Vanheerden trädde fram..

Vid första blicken vek allt blod ur hans ansikte.

I rummets halfmörker satt hans hustru, blek och vanställd, på en med linne öfverklädd hviloplats. Hon höll en träkäpp, omlindad med linnetrasor i sin famn, och gungade den fram och tillbaka under lågmäld sång.

Då Vanheerden såg denna syn bäfvade han; hans ögon började glöda och förfärad stirrade han på den hemska taflan.

Men slutligen samlade han alla sina krafter och gick fram till henne.— Sanna! . .. min hustru, känner du inte längre igen din Willem ?

— Tyst! ljöd en hes röst öfver de nästan förtorkade läpparne. Väck inte mitt barn, min Piet.

— Sanna! skrek Vanheerden, öfverväldigad af smärta.

— Låt henne vara, baas, hviskade Azapesi, hon är lycklig med sitt sofvande barn.

Vanheerden betäckte ansiktet med sina händer under det Azapesi fattade honom i armen och förde honom ut i det fria.

Där stodo herre och tjänare en lång stund utan att yttra ett ord. Vanheerden var en fullständigt bruten man.

— Vill du sörja för min hustru, Azapesi? Hon har nog inte stora behofver, kom det slutligen öfver farmarens läppar.

— Det vill jag, baas.

— Tag då denna, den blir din!

Vanheerden drog upp sin börs ur fickan och skakade dess innehåll i den svartes hand.

— Tag också det lilla, som kan bli öfver här på farmen.

— Jag skall sörja för vrouw såsom hittills, så godt jag kan, baas.

— Gör det och tag emot mitt tack därför, sade Vanheerden och räckte den svarte sin hand.

— Skall ni åter rida ut i fält, baas?

— Ja, Azapesi.

På minuter senare satt Vanheerden åter i sadeln och sprängde i vildaste galopp ut på steppen.

XXL

Allt för fosterlandet.

Och åter bräckte dagen, då Vanheerden kom till Vaalfloden. Han hade att börja med eggat sin häst för mycket.